https://doi.org/10.15388/vu.thesis.1011
https://orcid.org/0009-0000-4195-2129

VILNIAUS UNIVERSITETAS
LIETUVIŲ LITERATŪROS IR TAUTOSAKOS INSTITUTAS

Sandra Lukšaitė-Ramonienė

Priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas pietinėse vakarų aukštaičių tarmėse: Mažoji Lietuva ir kauniškiai

DAKTARO DISERTACIJA

Humanitariniai mokslai
Filologija (H 004)

VILNIUS 2026

Disertacija rengta 2020–2025 metais Vilniaus universitete.

Mokslinis vadovas – doc. dr. Vytautas Rinkevičius (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004).
Mokslinis konsultantas – prof. habil. dr. Bonifacas Stundžia (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004).

Gynimo taryba:
Pirmininkas – prof. dr. Miguel Villanueva Svensson (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004).

Nariai:
prof. dr. Birutė Jasiūnaitė (Vilniaus universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004),
prof. dr. Asta Kazlauskienė (Vytauto Didžiojo universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004),
prof. dr. Dalia Pakalniškienė (Klaipėdos universitetas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004),
dr. Vilija Ragaišienė (Lietuvių kalbos institutas, humanitariniai mokslai, filologija, H 004).

Disertacija ginama viešame Gynimo tarybos posėdyje 2026 m. lapkričio 20 d. 13 val. Vilniaus universitete, Filologijos fakulteto Kristijono Donelaičio auditorijoje. Adresas: Universiteto g. 5, Vilnius, Lietuva, tel. +370 5 268 725; el. paštas: infor@cr.vu.lt.

https://doi.org/10.15388/vu.thesis.1011
https://orcid.org/0009-0000-4195-2129

VILNIUS UNIVERSITY
INSTITUTE OF LITHUANIAN LITERATURE AND FOLKLORE

Sandra Lukšaitė-Ramonienė

The Accentuation of Suffixed Verbs in the Southern West Aukštaitian Dialects: Lithuania Minor and Kauniškiai Subdialects

DOCTORAL DISSERTATION

Humanities
Philology (H 004)

VILNIUS 2026

The dissertation was prepared between 2020 and 2025 at Vilnius University.

Academic Supervisor – Assoc. Prof. Dr. Vytautas Rinkevičius (Vilnius University, Humanities, Philology, H 004),
Academic Consultant – Prof. Habil. Dr. Bonifacas Stundžia (Vilnius University, Humanities, Philology, H 004).

Defense board:
Chairman – Prof. Dr. Miguel Villanueva Svensson (Vilnius University, Humanities, Philology, H 004).

Members:
Prof. Dr. Birutė Jasiūnaitė (Vilnius University, Humanities, Philology, H 004),
Prof. Dr. Asta Kazlauskienė (Vytautas Magnus University, Humanities, Philology, H 004),
Prof. Dr. Dalia Pakalniškienė (Klaipėda University, Humanities, Philology, H 004),
Dr. Vilija Ragaišienė (Institute of the Lithuanian Language, Humanities, Philology, H 004).

The dissertation shall be defended at a public meeting of the Dissertation Defence Panel at 13.00 (hour) on 20 November 2026 in Kristijonas Donelaitis Room, Faculty of Philology, Vilnius University. Address: Universiteto St. 5, Vilnius, Lithuania. Tel. +370 52687252; e-mail: infor@cr.vu.lt.

TURINYS

ĮVADAS 8

1. TEORINIAI IR METODOLOGINIAI PAGRINDAI 11

1.1. Lietuvių kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo tyrimų apžvalga 11

1.2. Morfologinės akcentologijos koncepcija 15

1.3. Veiksmažodžių darybos pagrindai 18

1.4. Tiriamosios medžiagos šaltiniai 25

1.5. Tyrimo metodologija ir klasifikacijos principai 27

1.5.1. Medžiagos rinkimas 27

1.5.2. Priesaginių veiksmažodžių darybos aspektai 29

1.5.3. Priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo aspektai 31

2. PRIESAGINIŲ VEIKSMAŽODŽIŲ KIRČIAVIMAS 33

2.1. Priesaga -(i)auti 33

2.1.1. Įvadinės pastabos 33

2.1.2. Bendrinė kalba 33

2.1.3. F. Kuršaičio žodynai 34

2.1.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas 44

2.1.5. Zanavykų šnektos žodynas 50

2.1.6. Apibendrinimas 60

2.2. Priesaga -enti 61

2.2.1. Įvadinės pastabos 61

2.2.2. Bendrinė kalba 62

2.2.3. F. Kuršaičio žodynai 62

2.2.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas 64

2.2.5. Zanavykų šnektos žodynas 65

2.2.6. Apibendrinimas 66

2.3. Priesaga -ėti 66

2.3.1. Įvadinės pastabos 66
2.3.2. Bendrinė kalba 68
2.3.3. F. Kuršaičio žodynai 68
2.3.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas 72
2.3.5. Zanavykų šnektos žodynas 76
2.3.6. Apibendrinimas 82
2.4. Priesaga -inėti 83
2.4.1. Įvadinės pastabos 83
2.4.2. Bendrinė kalba 84
2.4.3. F. Kuršaičio žodynai 84
2.4.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas 88
2.4.5. Zanavykų šnektos žodynas 91
2.4.6. Apibendrinimas 96
2.5. Priesaga -inti 96
2.5.1. Įvadinės pastabos 96
2.5.2. Bendrinė kalba 98
2.5.3. F. Kuršaičio žodynai 98
2.5.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas 116
2.5.5. Zanavykų šnektos žodynas 136
2.5.6. Apibendrinimas 160
2.6. Priesaga -terėti (-telėti) 163
2.6.1. Įvadinės pastabos 163
2.6.2. Bendrinė kalba 163
2.6.3. F. Kuršaičio žodynai 164
2.6.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas 168
2.6.5. Zanavykų šnektos žodynas 171
2.6.6. Apibendrinimas 175
2.7. Priesaga -(i)uoti 176
2.7.1. Įvadinės pastabos 176

2.7.2. Bendrinė kalba 178
2.7.3. F. Kuršaičio žodynai 179
2.7.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas 190
2.7.5. Zanavykų šnektos žodynas 197
2.7.6. Apibendrinimas 209
IŠVADOS 212
SANTRUMPOS IR SUTARTINIAI ŽENKLAI 217
ŠALTINIAI 219
SUMMARY 224
TRUMPOS ŽINIOS APIE DISERTANTĘ 231
PADĖKA 232
PUBLIKACIJŲ SĄRAŠAS 233
PRANEŠIMAI 233

ĮVADAS

Tyrimo objektas, **darbo aktualumas.** Disertacijoje aprašomas pietinių vakarų aukštaičių – kauniškių ir Mažosios Lietuvos šnektų – priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas. Tai pirmasis išsamus šios tarmės priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo sistemos aprašas, parengtas remiantis keliais leksikografiniais šaltiniais ir taikant morfologinės akcentologijos principus. Atliktas tyrimas bus naudingas būsimiems lyginamiesiems lietuvių kalbos tarmių akcentologijos, taip pat lietuvių kalbos kirčiavimo istorijos tyrimams.

Tyrimo šaltiniai. Medžiaga tyrimui rinkta iš keturių pagrindinių šaltinių – Frydricho Kuršaičio lietuvių–vokiečių ir vokiečių–lietuvių kalbų žodynų (*Wörterbuch der litausischen Sprache*, 1 dalis *Deutsch-littauisches Wörterbuch,* 1870–1874; 2 dalis *Littauisch-deutsches Wörterbuch,* 1883), atspindinčių XIX a. pradžios Mažosios Lietuvos tarmių padėtį, ir dviejų šiuolaikinių tarmių žodynų – „Zanavykų šnektos žodyno“ (t. 1–3, 2003–2006) ir „Kazlų Rūdos šnektos žodyno“ (t. 1–2, 2008–2009), apimančių daugiausia XX a. nurodytų šnektų duomenis.

Tyrimo tikslas ir uždaviniai. Disertacijos tikslas – ištirti ir aprašyti priesaginių veiksmažodžių kirčiavimą pietinių vakarų aukštaičių patarmėje (tiksliau, jos Mažosios Lietuvos, zanavykų ir Kazlų Rūdos šnektose). Šiam tikslui pasiekti yra keliami tokie uždaviniai: a) surinkti priesaginių veiksmažodžių pavyzdžius iš F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių ir vokiečių–lietuvių kalbų žodynų; b) surinkti priesaginių veiksmažodžių pavyzdžius iš Zanavykų ir Kazlų Rūdos žodynų; c) suklasifikuoti kiekvieno šaltinio pavyzdžius pagal įvairius akcentologinius ir žodžių darybos kriterijus (kirčio vietą, priegaidę, pamatinio kamieno akcentinę vertę, darybos tipą, darybinę reikšmę); d) gautus skirtingų šaltinių duomenis palyginti tarpusavyje ir su bendrinės kalbos duomenimis. Lyginimas su bendrinės kalbos duomenimis pasitelkiamas todėl, kad bendrinės kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas mokslinėje literatūroje yra jau gana išsamiai aprašytas ir yra patogus atspirties taškas nagrinėjamos tarmės specifinių atvejų išryškinimui.

Metodologija. Disertacijoje naudojamasi aprašomuoju analitiniu metodu. Tyrimui atlikti naudojami sinchroniniai kalbotyros metodai, iš kurių svarbiausias – lyginamasis metodas. Kirčiavimo analizėje remiamasi morfologinės akcentologijos principais. Lietuvių kalbos priesaginių veiksmažodžių darybinei klasifikacijai pasitelkiama struktūrinė jų analizė.

Darbo struktūra. Disertaciją sudaro įvadas, teorinė dalis (5 skyriai), tiriamoji dalis (7 skyriai), išvados, santrumpų ir sutartinių ženklų sąrašas, šaltinių ir literatūros sąrašai.

Penki disertacijos teorinės dalies skyriai skirti priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo tyrimų apžvalgai, darybos ir kirčiavimo principų, pagrindinių tyrimo šaltinių pristatymui bei metodologijos aptarimui.

Tyrimo medžiaga analizuojama tolesniuose septyniuose tiriamosios dalies skyriuose. Visi priesaginiai veiksmažodžiai suskirstyti į grupes pagal priesagas, kiekviena priesaga analizuojama atskirai, taip pat turi tam tikrą analizavimo tvarką. Pirmiausia pateikiamos įvadinės pastabos, kuriose trumpai aptariamas tų priesagų veiksmažodinių ir vardažodinių vedinių darumas, nurodomos darybinės reikšmės, pateikiama pavyzdžių. Antra, aptariamas priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas bendrinėje kalboje. Trečia, analizuojamas priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas, naudojantis tiriamais žodynais: F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių bei vokiečių–lietuvių, *Kazlų Rūdos šnektos* bei *Zanavykų šnektos* žodynais.

Po kiekvieno iš trijų šaltinių (Kuršaičio žodynų, Kazlų Rūdos šnektos žodyno, Zanavykų šnektos žodyno) medžiagos aptarimo teikiami nedideli apibendrinimai, aptariami skirtumai tarp skirtingų šaltinių ir bendrinės kalbos kirčiavimo sistemos. Aptarus visus šaltinius, teikiami apibendrinimai apie kiekvienos konkrečios priesagos vedinių kirčiavimą.

Pabaigoje teikiamos išvados, santrumpų ir sutartinių ženklų, šaltinių, literatūros sąrašai.

Ginamieji teiginiai:

1. Pietinių vakarų aukštaičių šnektose, kaip ir bendrinėje kalboje, veiksmažodžių priesagos *-enti*, *-inėti* yra dominacinės stipriosios, priesaga *-terėti* / *-telėti* yra dominacinė silpnoji, priesagos *-ėti*, *-(i)uoti* yra linkusios į dominacines stipriąsias, priesaga *-inti* yra linkusi į dominacines silpnąsias, priesaga *-(i)auti* vardažodiniuose vediniuose linkusi į dominacines stipriąsias, o veiksmažodiniuose vediniuose – į dominacines silpnąsias.
2. Kirčiavimo nereguliarumus galima paaiškinti išlaikytais akcentinės nedominacijos archaizmais (pvz., *úogauti*, *áuksuoti*) ar specifine tam tikrų vedinių reikšme (pvz., *mártauti*, *riáugėti*, *baĨtuoti*).
3. Priesagų *-(i)auti* ir *-ėti* vediniuose, taip pat daugumoje priesagos *-(i)uoti* vedinių vyraujantį priesagos kirtį galima paaiškinti kaip Sosiūro dėsnio veikimo rezultatą, tuo tarpu priesagos *-inti* vediniuose Sosiūro dėsnio veikimas nėra akivaizdus, tačiau galima rasti jo veikimo praeityje pėdsakų.

4. Pietinėse vakarų aukštaičių šnektose veiksmažodžių su priesagomis *-(i)auti, -enti, -ėti, -inėti, -inti* kirčiavimas nuo atitikmenų kirčiavimo šiuolaikinėje bendrinėje kalboje gali skirtis tik pavieniais atskirų veiksmažodžių atvejais – galimi tiek kirčio vietos, tiek kirčiuoto pamatinio kamieno priegaidžių skirtumai. Daugiausia savitų kirčiavimo atvejų esama F. Kuršaičio žodynuose.
5. Priesagos *-(i)uoti* vedinių kirčiavimo ryškiausias skirtumas nuo šiuolaikinės bendrinės kalbos kirčiavimo – vedinių iš spalvų pavadinimų pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas (pvz., *bal̃tuoti*), atsiradęs kaip specifinės reikšmės ‘būti ar atrodyti tam tikros spalvos’ žymiklis.

1. TEORINIAI IR METODOLOGINIAI PAGRINDAI

1.1. Lietuvių kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo tyrimų apžvalga

Disertacijos tyrimui pasirinktas lietuvių kalbos pietinių vakarų aukštaičių tarmių priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas išsamiau dar nėra tirtas. Iki šiol mokslinėje literatūroje išsamiausiai aprašytas yra lietuvių bendrinės kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas. Tarmių kirčiavimui yra skirta keletas studentų baigiamųjų darbų, taip pat galima rasti pavienių pastabų apie įdomesnius kirčiavimo atvejus įvairioje dialektologinėje literatūroje. Istorinės akcentologijos darbuose gali būti bendrais bruožais apibūdinamos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo raidos tendencijos.

Pirmųjų bandymų klasifikuoti lietuvių kalbos (konkrečiai – Mažosios Lietuvos šnektų) priesaginius veiksmažodžius kirčiavimo požiūriu esama jau Frydricho Kuršaičio 1876 m. lietuvių kalbos gramatikoje. Skyrelyje apie „daugiaskiemenius“ (t. y. priesaginius) veiksmažodžius teigiama, kad tokie veiksmažodžiai visi kirčiuojami kamieno skiemenyje ir gali būti skirstomi į tris grupes: a) kirčiuojamus trečiajame ar tolesniame nuo galo skiemenyje (t. y. pamatiniame kamiene) ir dažniausiai turinčius baigmenis *-iju, -oju, -ůju* ir *-inu*; b) kirčiuojamus priešpaskutiniame skiemenyje ir turinčius baigmenis *-éju, -óju, -ů́ju* ir *-auju*; c) kirčiuojamus paskutiniame skiemenyje ir turinčius baigmenis *-ijù, -enù* ir *-inù*. Toliau pateikiami kiekvienai iš šių grupių priklausančių veiksmažodžių sąrašai (pirmosios grupės veiksmažodžiai dar skirstomi į pogrupius pagal šaknies priegaidę) (žr. Kuršaitis 2013, 362–372).

Ankstyvuosiuose lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo aprašuose (pvz., Kamantauskas 1928) priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas nėra atskirai aptariamas, daugiausia dėmesio skiriama atskirų veiksmažodžių kaitybinių formų kirčiavimui, priesaginių veiksmažodžių pavyzdžių pateikiama nedaug, o jei pateikiama, tai visuomet kartu su nepriesaginėmis formomis. Priesagos vaidmuo kirčiavimui niekur specialiai neišskiriamas, o pateikiami pavyzdžiai vadinami tiesiog „daugiaskiemeniais“ veiksmažodžiais.

Pranas Skardžius savo 1936 m. vadovėlyje „Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas“ jau pateikia pavienių pastabų apie „daugiaskiemenių“ veiksmažodžių kirčiavimo tipus (žr. Skardžius 1999, 380), o 1968 m. veikale „Lietuvių kalbos kirčiavimas“ aptaria priesaginių veiksmažodžių kirčiavimą ir atskiru skyriumi. Čia, kaip ir ankstesniuose darbuose, taip pat vis dar kalbama apie „daugiaskiemenius“ veiksmažodžius, tačiau jau skiriamas dvejopas pagal kirčiuotą morfemą pavadintas jų kirčiavimas – „šakninis“ ir „priesaginis“, pvz., *výrauti* ir *bernáuti*. Pateikiama

pastabų apie kurio nors iš šių dviejų tipų dominavimą atskirų priesagų vediniuose. Pvz., teigiama, kad „įstanginiai“ arba „trukminiai“ veiksmažodžiai su *-auti, -oti* (*-ioti*), *-ėti* dažnai kirčiuojami šaknyje ir turi tvirtapradę priegaidę; ypač dažnai šaknyje kirčiuojami veiksmažodžiai („padaromieji, parūpinamieji, priežastiniai…“) su priesagomis *-inti, -dinti*; veiksmažodžiai su *-enti* visada kirčiuojami priesagoje, o su *-telti, -terti, -telėti, -terėti* ir *-ulti, -urti* – šaknyje (žr. Skardžius 1999, 541–544).

Taikydama tuos pačius principus ir vartodama tuos pačius terminus, tačiau jau detaliau priesaginių veiksmažodžių kirčiavimą aptaria Adelė Laigonaitė. Ji teigia, kad tik nedaugelio priesagų visi vediniai yra to paties kirčiavimo tipo. Tik šaknies (paprastai trumpos arba tvirtapradės, daug rečiau tvirtagalės) kirtį turi priesagos *-terėti* vediniai, o tik priesagos kirtį – priesagų *-enti* ir *-inėti* (su variantais) vediniai. Kitų priesagų (*-ėti, -inti, -yti, -oti, -uoti, -auti*) veiksmažodžių kirčiavimas įvairuoja. Pateikiami kiekvienos iš šių priesagų vedinių šakninio ir priesaginio kirčio pavyzdžiai ir žiūrima, kiek vedinių kirčiavimui turi įtakos jų daryba iš vardažodžių ar veiksmažodžių (žr. Laigonaitė 1978, 75–80; 2002, 101–106).

Žodžių darybos ir kirčiavimo ryšys gražiai atsiskleidžia ir Evaldos Jakaitienės darbe „Veiksmažodžių daryba: priesagų vediniai“ (1973). Jame autorė, aprašydama atskirai kiekvienos veiksmažodžių priesagos vedinių darybą, pateikia ir pastabų apie šakninio ar priesaginio kirčio veiksmažodžių santykį, šaknies priegaidę, metatoniją.

Bonifacas Stundžia savo 1995 m. monografijoje „Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema“, o vėliau ir savo 2009 bei 2014 m. akcentologijos vadovėlyje, taip pat 2007 ir 2008 m. su bendraautoriais parengto žinyno skyriuje apie veiksmažodžius priesaginių veiksmažodžių kirčiavimą aprašo remdamasis morfologinės akcentologijos principais. Jis skiria dominacines stipriąsias priesagas *-enti, -inėti* ir *-(i)uoti* (1995 m. veikale jos vadintos tiesiog dominacinėmis), dominacinę silpnąją *-telėti* (1995 m. vadintą nedominacine)[1], o visas kitas interpretuoja kaip dvejopo kirčiavimo (šakninio ar priesaginio) priesagas. Kiekvienos priesagos apraše aptaria kirčiavimo tipo ar šaknies priegaidės priklausomybę nuo žodžių darybos, šaknies fonologinės struktūros, darybinės reikšmės ir kitų veiksnių (žr. Stundžia 1995, 124–144; 2009, 210–224; 2014, 166–178; Mikulėnienė, Pakerys, Stundžia 2008, 250–266).

[1] 2007 ir 2008 m. kirčiavimo žinyne šios dvi priesagų klasės supaprastintai vadinamos tiesiog kirčiuotomis ir nekirčiuotomis priesagomis (plg. Mikulėnienė, Pakerys, Stundžia 2008, 250).

Išsamiausias priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo aprašas pateikiamas Vido Kavaliausko 2000 m. monografijoje „Bendrinės lietuvių kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas“. Joje atskirais skyriais aptariamas visų priesagų vedinių kirčiavimas, apibendrinama ankstesnė mokslinė literatūra, atskirai analizuojamas skirtingų kiekvienos priesagos variantų vedinių kirčiavimas, vediniai pirmiausia skirstomi darybiškai (atskiriami vardažodžių ir veiksmažodžių vediniai), tada analizuojamas šakninio ir priesaginio kirčio vedinių pasiskirstymas, atsižvelgiama į šaknų fonologinę struktūrą, balsių kaitą, metatoniją, darybinę reikšmę, ikoniškumą ir kt. Konkrečių priesagų vedinių kirčiavimas aptariamas ir atskirai paskelbtuose moksliniuose straipsniuose (žr. Kavaliauskas 1999a; 1999b; 2000a; 2000b; 2000c; 2011).

Kiek kitokią nei ankstesni autoriai priesaginių veiksmažodžių klasifikaciją siūlo Antanas Pakerys savo monografijos „Akcentologija“ II tome (2002). Pagal ją veiksmažodžiai pirmiausia skirstomi ne pagal konkrečias priesagas, o pagal kirčiavimo tipus. Visų pirma, skiriami pastovaus kamieninio ir nepastovaus kirčiavimo veiksmažodžiai. Pastovaus kirčiavimo tipe išskiriami veiksmažodžiai, turintys nekirčiuotą darybos priesagą (*-inti, -telėti, -(i)oti, -yti, -(i)auti, -ėti, -(i)uoti, -inėti*), ir veiksmažodžiai, turintys visose formose kirčiuotą darybos priesagą (*-inėti, -ėti, -(i)oti*). Nepastovaus kirčiavimo veiksmažodžiais laikomi tie veiksmažodžiai, kurių formose kirtis iš priesagos tam tikrose formose gali nušokti į galūnę pagal priešpaskutinio skiemens taisyklę (Sosiūro dėsnį): vienuose kirtis taip šokinėja esamojo laiko formose (*-enti, -inti, -yti*), kituose – būtojo kartinio laiko formose (*-(i)uoti, -(i)auti*) (žr. Pakerys 2002, 316–509).

Astos Kazlauskienės akcentologijos vadovėlyje, kaip ir daugelyje kitų minėtų darbų, taip pat išskiriamos niekada nekirčiuota (t. y. *-telėti*), visada kirčiuotos (t. y. *-enti, -inėti, -(i)uoti*) ir dvejopo kirčiavimo priesagos (t. y. *-inti, -(i)oti, -ėti, -(i)auti, -yti*) (žr. Kazlauskienė 2014, 109–110). Kada pastarųjų priesagų vediniai kirčiuojami šaknyje, o kada priesagoje, matyt, dėl veikalo praktinio pobūdžio detaliau nenagrinėjama.

Kaip matyti, bendrinės kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas yra gana gerai ištirtas ir aprašytas. Tuo tarpu rimtesnių priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo tarmėse tyrimų nesama. Galima paminėti kelis Vilniaus universitete apgintus bakalauro darbus, skirtus konkrečių priesagų, pvz., *-(i)auti* (žr. Jurgelevičiūtė 2010), *-inti* (žr. Meirytė 2010), *-(i)oti* (Saveikytė 2010), vedinių kirčiavimo skirtingose tarmėse, tarp jų ir vakarų aukštaičių, palyginimui. Šiuose darbuose bandyta taikyti morfologinės akcentologijos principus ir surinkta įdomios medžiagos, tačiau nė vienas iš šių

tyrimų toliau nebuvo tęsiamas ir solidesnėmis mokslinėmis publikacijomis nevirto.

Kita vertus, publikuotuose dialektologijos darbuose, pvz., tarmių aprašuose, kartais galima rasti vertingų pastabų apie tam tikrose tarmėse pasitaikančius įdomesnius kirčiavimo atvejus, nesutampančius su bendrinės kalbos kirčiavimu. Galima paminėti, pvz., Žanetos Markevičienės parengtame vakarų aukštaičių patarmės apraše minimus iš tarmių tekstų išrinktus šakninio kirčio priesaginius veiksmažodžius: *parãũdo.nuodavau*, *klãũsinę.je*, *rãũdo.nuoje*, *susiẽr̃zeĺuojem*, *klãũsinę.jem*, *vå·karåunα*, *mó·kino.s*, *apví·n̂o.jo.*, *suví·n̂o.ta*, *bé·rnavo.*, *ùbagaut*, *supú.leve*, *padràpakuoja*, *l̂úosiniŋkaut*, *bur̃buĺuot* (žr. Markevičienė 2001, 45). Rima Bacevičiūtė, aprašydama Šakių šnektos kirčiavimą, yra atkreipusi dėmesį, kad šioje šnektoje veiksmažodžiai, reiškiantys veiksmą, susijusį su spalva, kirčiuojami dvejopai, priklausomai nuo reikšmės: šaknyje arba priesagoje, pvz.: *jũõduoti*, *rãũdonuoti*, *mę̃·li.nuoti*, *gẽĺ̃tonuoti* ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’, bet *juodúoti*, *raudo.núoti*, *mę̀li.núoti*, *gelto.núoti* ‘darytis tokios spalvos’ (žr. Bacevičiūtė 2006, 33)[2]. Ši kirčiavimo priklausomybė nuo reikšmės minima taip pat Griškabūdžio šnektos apraše (žr. Bacevičiūtė, Sakalauskienė 2008, 28). Užfiksuota ji ir veiksmažodžio *raũdonuoti* / *raudonúoti* formose, įtrauktose į Vito Labučio parengtą „Daukšių krašto žodyną“ (žr. Labutis 2002)[3].

Istorinės akcentologijos darbuose aprašoma priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo sistemos susiformavimo istorija. Teigiama (pvz., Rinkevičius 2015, 51–52), kad anksčiau visos priesagos buvo nedominacinės stipriosios, t. y. gaudavo šaknies kirtį vediniuose iš baritonų, pvz., *úogauti* ← *úoga* 1, o priesagos kirtį – vediniuose iš mobiliojo kirčio žodžių, pvz., *kelmáuti* ← *kélmas* 3. Svarbų vaidmenį kirčiavimo istorijoje atliko Sosiūro dėsnis. Kadangi visos veiksmažodžių priesagos yra tvirtapradės (akūtinės), jos prisitraukė kirtį iš šaknies daugelyje veiksmažodžių, jei jų šaknyse būdavo tvirtagalė (cirkumfleksinė) priegaidė arba trumpasis balsis, pvz., **parš̃auti* > *paršáuti*, ir taip tarp daugelio priesagų vedinių ypač išplito priesagos kirtis. Svarbi buvo ir bendra akcentinės dominacijos, t. y. polinkio visus tos pačios priesagos vedinius kirčiuoti vienodai, plitimo tendencija.

Daug senovinio kirčiavimo reliktų, rodančių, kad anksčiau priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas priklausė nuo pamatinių žodžių kirčiavimo,

[2] Kituose peržiūrėtuose vakarų aukštaičių šnektų aprašuose (pvz., Bakšienė 2019; 2021) ypatingi priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo atvejai nėra aptariami.

[3] Plačiau apie priesagos *-uoti* vedinių, padarytų iš spalvų pavadinimų, kirčiavimą lietuvių tarmėse žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024, 84–101.

paliudyta senuosiuose kirčiuotuose tekstuose, ypač Mikalojaus Daukšos „Postilėje“ ir „Katekizme“, pvz., *ámžinauti* ← *ámžinas*, *-a* 1; *ãšaruoti* ← *ãšara* 1. Šiuos atvejus surinkęs ir aprašęs yra Pranas Skardžius savo 1935 m. monografijoje „Daukšos akcentologija“ (žr. Skardžius 1999, 266–273). Iš kelių 1605 m. katekizme vartojamų priesaginių veiksmažodžių Zigmas Zinkevičius atkreipia dėmesį į formą *karáláuia* ir sieja ją su kirčiavimu *karãlystė* (žr. Zinkevičius 1975, 68).

Tokį ankstesnio lietuvių kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo archajiškumą patvirtina ir rekonstruojami slavų prokalbės priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo duomenys (žr. Dybo 1981b, 201)[4]. Bendras baltų-slavų ištakas liudija įvairių autorių istorinės akcentologijos darbuose minimi priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo reiškiniai, pvz., metatonija (žr. Schmalstieg 2000, 124–129; Villanueva Svensson 2023a, 168–170). Svarbūs akcentologijai yra ir atskirų veiksmažodžių priesagų, pvz., *-(i)auti*, *-yti*, *-inti*, kilmę nagrinėjantys darbai (žr. Villanueva Svensson 2014; 2023a; 2023b, 2025). Priesagų *-(i)auti* ir *-(i)uoti* vedinių kirčiavimo raida lietuvių kalboje aptarta ir disertacijos autorės straipsniuose (žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024; 2025).

1.2. Morfologinės akcentologijos koncepcija

Disertacijoje priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas aptariamas taikant morfologinės akcentologijos principus.

Pirmieji bandymai akcentologiškai klasifikuoti lietuvių kalbos morfemas siejami dar su Ferdinando de Saussure’o vardu – jis skyrė kirčiuojamas (pvz., *šun-ýnas*), nekirčiuojamas (pvz., *vaĩk-iškas*) ir priklausančias nuo pamatinio žodžio kirčiavimo priesagas (pvz., *dárbas* 3 → *darb-iniñkas*, bet *maĩštas* 2 → *maĩšt-ininkas*) (žr. Saussure 1922, 530t.). Pirmąją išsamesnę morfemų akcentinę klasifikaciją pasiūlė Paulis Garde’as (žr. Garde 1968; 1976). Ja remdamasis kiek kitokią sistemą siūlė „Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje“ Aleksas Girdenis (žr., pvz., Girdenis 2005). Išsamiausią lietuvių kalbos morfemų akcentinių sistemų analizę atliko Bonifacas Stundžia (žr. Stundžia 1995; 2014). Šių mokslininkų idėjos daugiau

[4] Tokį patį priesaginių žodžių priklausomybės nuo pamatinių žodžių kirčiavimo principą V. Dybo konstatuoja ne tik slavų prokalbės veiksmažodžiuose, bet ir tiek slavų, tiek baltų kalbų vardažodžiuose (plg. Dybo 1981a; 2006). Tą patį patvirtina ir P. Garde’o baltų ir slavų kalbų priesaginių vardažodžių kirčiavimo istorijos analizė (žr. Garde 1976). Tai leidžia manyti, kad panaši sistema turėjusi būti būdinga ir baltų kalbų veiksmažodžiams.

ar mažiau atsispindi ir vėlesniuose kitų autorių darbuose, pvz., Kavaliauskas 2000a; Pakerys 2002; Mikulėnienė 2005; Rinkevičius 2010; 2015; Kazlauskienė 2014 ir kt. Skirtingų autorių koncepcijos ar vartojami terminai tarpusavyje gali daug kur reikšmingai skirtis. Toliau pateikiamas trumpas pagrindinių morfemų akcentinių savybių pristatymas, koks bus taikomas tolesniame šios disertacijos tyrime.

Akcentinė vertė (akcentinė galia) traktuojama kaip pati bendriausia morfemų savybė gauti ir išlaikyti paradigmoje kirtį. Morfemos, linkusios paradigmoje gauti kirtį, vadinamos stipriosiomis, o nelinkusios – silpnosiomis. Pvz., 1 ir 2 kirčiuotės vardažodžių kamienai yra stiprieji (*jū́r-a* 1, *sõd-as* 2), o 3 ir 4 kirčiuotės – silpnieji (*galv-à* 3, *mešk-à* 4). Anksčiau egzistavęs skirtumas tarp stipriųjų ir silpnųjų veiksmažodžių kamienų dabartinėje kalboje išnykęs. Kartais teigiama, kad visi veiksmažodžių kamienai yra stiprieji (pvz., Stundžia 1995, 120). Kiti mokslininkai mano, kad nepriesaginius veiksmažodžių kamienus galima laikyti silpnaisiais, o priesaginius – stipriaisiais, nes, pvz., nepriesaginiai kamienai netenka kirčio priesagos *-imas* vediniuose, o priesaginiai kirtį išlaiko, plg. *bėg-ìm-as* : *kalbė́j-im-as* (žr. Rinkevičius 2015, 42).

Aptariamoji morfemų akcentinė savybė buvo vadinama „akcentine galia“ pirmuosiuose P. Garde'o veikaluose (1968; 1976), taip pat ankstesniuose B. Stundžios (1995), A. Pakerio (2008), V. Rinkevičiaus (2010) darbuose. Vėliau P. Garde'as ją vadino tiesiog morfemų „kirčiavimu“ (žr. Garde 1980). V. Dybo istorinės akcentologijos darbuose ji vadinama morfemų „akcentiniu valentingumu“. A. Girdenis šią savybę pavadino morfemų „santykine akcentologine verte“. Pastarojo meto darbuose vis labiau įsigali kiek trumpesnis „akcentinės vertės“ terminas (pvz., Stundžia 2014; Kazlauskienė 2014; Rinkevičius 2015). Taip ši savybė bus vadinama ir šioje disertacijoje.

Mokslinėje literatūroje ypač įvairuoja akcentinės savybės, vadinamos **dominacija**, samprata ir skirtingų autorių siūlomi apibrėžimai (plačiau žr. Rinkevičius 2010, 19t.). Šioje disertacijoje dominacija suprantama kaip darybinių morfemų savybė nulemti išvestinio žodžio kirčiavimą nepriklausomai nuo pamatinio kamieno akcentinių savybių. Pvz., dominacinėmis galima laikyti vardažodžių priesagas *-ynas* arba *-iškas* – visi priesagos *-ynas* vediniai kirčiuojami pastoviu priesagos kirčiu (pvz., *uosýnas*, *eglýnas*, *beržýnas*, *pušýnas*), o visi priesagos *-iškas* vediniai – pastoviu šaknies kirčiu (pvz., *ū́kiškas*, *rãštiškas*, *žmóniškas*, *draũgiškas*). Nedominacinės priesagos pavyzdys galėtų būti priesaga *-ininkas* – jos vedinių kirčiavimas priklauso nuo pamatinio žodžio kamieno akcentinės vertės: vediniai iš

stipriųjų kamienų pamatinių žodžių kirčiuojami pastoviu šaknies kirčiu (pvz., *ū́kininkas* 1 ← *ū́kis* 1), o vediniai iš silpnųjų kamienų pamatinių žodžių – priesagos kirčiu (pvz., *darbiniñkas* 2 ← *dárbas* 3) (plg. Rinkevičius 2015, 47t.).

Bendrinės lietuvių kalbos veiksmažodžių sistemoje dominacinėmis galima laikyti priesagas *-telėti, -enti, -inėti, -(i)uoti*. Visų jų vediniai kirčiuojami vienodai: visi priesagos *-telėti* vediniai kirčiuojami šaknies kirčiu (priesaga pati negauna kirčio, taigi ji yra silpnoji), o visi priesagų *-enti, -inėti, -(i)uoti* – priesagos kirčiu (šios priesagos gauna kirtį, taigi jos yra stipriosios). Visos kitos priesagos (*-ėti, -inti, -yti, -(i)oti, -(i)auti*) gali būti laikomos nedominacinėmis: dalis jų vedinių kirčiuojami šaknies, o dalis – priesagos kirčiu. Anksčiau šaknies kirtį gaudavo vediniai iš stipriųjų kamienų pamatinių žodžių, o priesagos kirtį – vediniai iš silpnųjų kamienų pamatinių žodžių (plg. Rinkevičius 2015, 51t.). Dabartinėje kalboje konkretaus kirčiavimo tipo (t. y. šaknies ar priesagos kirčio) pasirinkimas konkrečios priesagos vediniuose priklauso ir nuo daugelio kitų veiksnių: vedinio reikšmės, darybos tipo, priesagos varianto, šaknies struktūros ir kt. (plg. Stundžia 2014, 166–178; Kavaliauskas 2000a). Kiekvienos iš priesagų vediniuose gali dominuoti kuris nors vienas kirčiavimo tipas, todėl gali būti kalbama apie atskirų priesagų polinkį į dominaciją.

Taip apibrėžtas dominacijos terminas neturėtų būti painiojamas su kai kurių autorių (pvz., V. Dybo) vartojamu „dominacinių morfemų“ terminu, kuriuo vadinama tai, kas šioje disertacijoje bus vadinama „stipriosiomis morfemomis“ (plačiau žr. Rinkevičius 2010).

Atrakcija (trauklumas) – morfemos savybė prisitraukti kirtį iš prieš tai einančio cirkumfleksinio arba trumpo skiemens (žr. Stundžia 1995, 13tt.; Girdenis 2005, 50). Atrakcinėmis laikomos morfemos (paprastai galūnės), prisitraukiančios kirtį pagal Sosiūro dėsnį iš prieš tai einančio cirkumfleksinio arba trumpo skiemens, pvz., vardažodžių daugiskaitos galininko galūnė (plg. *lauk-ùs* greta *laũk-as*) arba veiksmažodžių esamojo ir būtojo kartinio laiko 1 ir 2 asmens galūnės (plg. *laik-aũ* greta *laĩk-ė*). Atrakcine taip pat galima būtų laikyti mišriųjų veiksmažodžių priesagą *-yti* (plg. *laik-ýti* greta *laĩk-ė*).

Priesaginių veiksmažodžių atveju atrakcijos akcentinė savybė aktuali yra kalbant apie priesagų *-inti, -enti* esamojo laiko ir priesagos *-uoti* būtojo kartinio laiko formų kaitybą (plg. *vaidìna* : *vaidinù, gyvẽna* : *gyvenù, važiãvo* : *važiavaũ*), taip pat nagrinėjant mišriųjų veiksmažodžių su priesaga *-yti* kirčiavimą. Kadangi disertacijoje aptariami tik tikrieji priesaginiai (ne mišrieji) veiksmažodžiai, o žodžių kaityba nėra aktuali veiksmažodžio kirčiavimo tipo pasirinkimui, į morfemų atrakcijos savybę tolesniame tyrime neatsižvelgiama.

Kaip minėta, dėl Sosiūro dėsnio kirtis nemažoje dalyje veiksmažodžių buvo perkeltas į priesagą iš neakūtinės šaknies (pvz., *lãpas* 2 → **lãpoti* > *lapóti*). Tokiais atvejais sinchroniniuose akcentologijos darbuose nekalbama apie Sosiūro dėsnį (priešpaskutinio skiemens taisyklę) ar tiesioginę atrakciją, tačiau gali būti kalbama apie priesagų polinkį į atrakciją (plg. Stundžia 1995, 15). Kadangi dabartinėje kalboje vis dėlto įmanoma neakūtinė šaknis tokių į atrakciją linkusių priesagų vediniuose (pvz., *tur̃gauti*), disertacijoje tokios priesagos nevadinamos atrakcinėmis, tačiau gali būti kalbama apie istorinio Sosiūro dėsnio poveikį jų dabartiniam kirčiavimui.

Mutagenija vadinama darybinių morfemų savybė sukelti prozodinę kaitą (metatoniją) kitoje morfemoje (Stundžia 1995, 15t.). Skiriamos mutageninės, t. y. sukeliančios metatoniją (pvz., daiktavardžių priesaga *-inas*: *añt-inas* ← *ánt-is*) ir nemutageninės, t. y. nesukeliančios metatonijos (pvz., būdvardžių priesaga *-inas*: *ámž-inas* ← *ámž-ius*). Mutageninės būna tik dominacinės silpnosios (t. y. nekirčiuotos) morfemos. Veiksmažodžių sistemoje būtų galima išskirti, pvz., akūtinę metatoniją sukeliančias priesagas *-auti* (plg. *rė́k-auti* ← *rẽk-ti*), *-oti* (plg. *válk-ioti* ← *vil̃k-ti*), *-inti* (plg. *svéik-inti* ← *sveĩk-as*) ir kt. arba cirkumfleksinę metatoniją sukeliantį priesagos *-uoti* variantą *-uriuoti* (plg. *lũk-uriuoti* ← *láuk-ti*).

Mutagenija nepažeidžia pagrindinėmis akcentinėmis savybėmis paremtų morfemų santykių ir traktuotina kaip papildoma darinių fonologinė (prozodinė) charakteristika, rodanti, kad darinys nuo pamatinio žodžio ar žodžių formaliai skiriasi ne tik darybos formantu, bet ir nedideliais prozodiniais kamieno ar kamienų pakitimais.

Kadangi reiškinį, kurį sukelia B. Stundžios mutageniniais vadinami afiksai, įprasta vadinti metatonija, A. Pakerys siūlo ir šiuos afiksus vadinti metatoniniais (Pakerys 2008, 24). Taip bus elgiamasi ir šioje disertacijoje.

Kai kurių autorių dar skiriamos **priegaidės (ir kiekybės)** bei **kirčio vietos** akcentinės savybės (žr. Stundžia 1995, 6, 12; Kazlauskienė 2014, 142) disertacijos tyrimui nėra aktualios, todėl jos čia plačiau neaptariamos.

1.3. Veiksmažodžių darybos pagrindai

Disertacijos objektą sudaro priesaginiai, t. y. išvestiniai, veiksmažodžiai, kurių kirčiavimui didelės įtakos turi jų daryba, todėl būtina aptarti svarbiausias vartojamas **žodžių darybos** sąvokas ir kirčiavimui įtakos galinčius turėti veiksnius.

Teorinius lietuvių kalbos žodžių darybos pagrindus padėjo Vincas Urbutis savo monografijoje „Žodžių darybos teorija“ (1978; 2009).

Veiksmažodžių darybą išsamiausiai ištyrusi yra Evalda Jakaitienė – visų pirma studijoje „Veiksmažodžių daryba (priesagų vediniai)“ (1973), o vėliau ir jos pagrindu parengtame „Dabartinės lietuvių kalbos gramatikos“ skyriuje „Veiksmažodžių daryba“ (DLKG, 385–410). Tam tikri aspektai minimi ir įvairiuose kituose lietuvių kalbos morfologijai ar žodžių darybai skirtuose darbuose (pvz., Paulauskienė 1994; 2006).

Žodžių daryba visų pirma skirstoma į morfologinę ir funkcinę (sintaksinę). Funkcine daryba vadinamas reiškinys, kai tos pačios morfeminės sudėties žodis vartojamas skirtingų kalbos dalių reikšme, o morfologine – naujų žodžių darymas su darybos afiksais, keičiant kamieno morfeminę sudėtį (Paulauskienė 1994, 37t.). Tik morfologinė daryba aktuali šios disertacijos tyrimui.

Visus lietuvių kalbos žodžius, taip pat ir veiksmažodžius, galima skirstyti į paprastuosius ir darinius. Paprastieji yra darybiškai neskaidomi nemotyvuotos reikšmės žodžiai (pvz., *gèsti*), o dariniai – žodžiai, besiremiantys savo forma ir reikšme kitais (t. y. pamatiniais) žodžiais (pvz., *gesìnti*). Kiekvienas darinys yra dvinaris reiškinys, susidedantis iš darybos pamato ir formanto (plg. Urbutis 1978, 178). Atitinkamai kiekvieno darinio kamieną galima suskaidyti į pamatinį kamieną ir darybos formantą, pvz., *ges-in-* (Paulauskienė 1994, 48; DLKG, 385).

Pamatinis kamienas – tai bendrasis darybos opozicijos (darinio ir pamatinio žodžio) kamienas, pvz., segmentas *ges-*, bendras pamatiniams žodžiui *gèsti* ir dariniui *gesìnti*. Pamatiniai kamienai gali būti vienanariai arba sudėtiniai. Kartais pamatinis kamienas susideda tik iš vienos morfemos, t. y. šaknies (pvz., *ges-*), tačiau galimi ir sudėtiniai pamatiniai kamienai, pvz., žodžio *gesin-tuvas* pamatinis kamienas susideda iš šaknies *ges-* ir priesagos *-in-*. Taip pat ir priesaginiai veiksmažodžiai gali būti daromi iš sudėtinius kamienus turinčių pamatinių žodžių, pvz., *gyven-ti* → *gyven-dinti*. Dažniausiai priesaginių veiksmažodžių pamatiniai kamienai susideda tik iš šaknies, o jei ši šaknis būna kirčiuota, akcentologijoje yra įprasta kalbėti apie veiksmažodžių šaknies kirtį. Kadangi kartais veiksmažodžiai gali turėti kirtį ne šaknyje, o priesagoje arba priešdėlyje, įeinančiame į pamatinio kamieno sudėtį, toliau disertacijoje bus vengiama šaknies kirčio termino ir vartojama pamatinio kamieno kirčio sąvoka.

Priesaginių veiksmažodžių pamatiniais žodžiais gali būti visų kalbos dalių žodžiai. Pagal darybą priesaginius veiksmažodžius galima skirstyti į daiktavardinius, būdvardinius, skaitvardinius etc., tačiau, E. Jakaitienės manymu, taip daryti nėra tikslinga, nes tos pačios priesagos vardažodiniai veiksmažodžiai paprastai turi tas pačias arba artimas darybines reikšmes, taigi

užtenka priesaginius veiksmažodžius skirstyti į du didelius skyrius: veiksmažodinius, plg. *neš-ióti* (: *nèšti*), ir vardažodinius, plg. *žver-ė́ti* (: *žvėrìs*). Atskirą grupę sudaro iš ištiktukų padaryti veiksmažodžiai, plg. *žióp-čioti* (: *žiópt*), tačiau jie savo forma ir reikšmėmis iš esmės primena iš veiksmažodžių padarytus veiksmažodžius (Jakaitienė 1973, 5; DLKG, 386).

Kai daromi veiksmažodžiai iš veiksmažodžių, ne visuomet lengva tiksliai nustatyti pamatinio kamieno formą. Kai kuriuos vedinius darybiškai galima sieti su bendratimi, pvz.: *jo-dinė́ti* (: *jóti*), *pū̃s-telėti* (: *pū̃sti*). Kitus veiksmažodžius aiškiau galima nustatyti siejant su esamuoju laiku, pvz.: *sėd-inė́ti* (: *sėdė́ti, sė́di*). Dar kiti veiksmažodžių vediniai nesunkiai siejami su būtojo kartinio laiko kamienu, pvz.: *džiov-ė́ti* (: *džiáuti, džióvė*). Kadangi akcentologijai ši problema didelės reikšmės neturi, disertacijoje, nurodant priesaginių veiksmažodžių pamatinius veiksmažodžius, paprastai bus pateikiama jų bendraties forma, net jei ši ir netiksliai sutampa su pamatinio kamieno forma vedinyje.

Darybos formantas (arba derivatorius) – tai „formalusis ir semantinis elementas, kuriuo darinys skiriasi nuo pamatinio žodžio“ (Paulauskienė 1994, 49), ar, kitais žodžiais tariant, „visuma formalių darybos priemonių (kuriomis darinys skiriasi nuo pamatinio žodžio ar žodžių)“ (Urbutis 1978, 209), pvz., priesaga *-in-* minėtame vedinyje *gesìnti*.

Darybos formantai paprastai įvardijami pagal afiksą (priešdėlį, priesagą), kuris pridedamas prie pamatinio kamieno, tačiau vienas pats afiksas retai kada eina darybos formantu. Pvz., priesagos darybos formantą paprastai sudaro kartu su galūne, tiksliau – ne su konkrečia vienos formos galūne, bet su visa galūnių sistema ir apskritai žodžio morfologine charakteristika (žr. Urbutis 1978, 214). Į darybos formanto sąvoką įeina ir įvairūs galimi pamatinio kamieno formos pasikeitimai, pvz., priesaginių veiksmažodžių atveju tai galėtų būti šaknies balsių kaita (*tempti→ tampyti*) arba metatonija (*viĩkti → válkioti*).

Kirtis, priegaidė bei jų kaita yra laikomi žodžių darybos priemonėmis (Urbutis 1978, 231). Lietuvių kalbos morfonologinė kaita nuo fonologinės skiriasi tuo, kad priklauso ne vien nuo garsų fonetinės, bet ir nuo morfonologinės padėties. Žodžių darybos moksle į morfonologinę šaknies balsių kaitą pagrįstai imta žiūrėti ne kaip į darybinio formanto elementą, pagalbinę darybos priemonę, bet kaip į pamatinio kamieno morfologiškai sąlygoto fonologinio prisitaikymo apraišką (Jakaitienė 1974, 29).

Morfonologinė garsų kaita suprantama kaip formalus reiškinys, kuris sudaro skiriamąjį bruožą tarp darinio ir pamatinio žodžio. Morfonologinė garsų kaita vadinama darybos priemone, tačiau taip pat – ir formanto

komponentu (Urbutis 1978, 227). V. Urbutis pastebi, kad tokiam morfonologiniam balsių kaitos apibūdinimui prieštarauja keletas dalykų: a) morfonologinė garsų kaita pati iš savęs neturi jokios darybos funkcijos: dariniai, kurie turi balsių kaitų, yra tos pačios darybos reikšmės ir priklauso tam pačiam darybos tipui, pvz.: *gẽris* (: *gẽras*). Gali pasitaikyti atvejų, kai garsų kaita gali turėti semantinę funkciją, pvz.: *gerybė* „gerumas“ ir *gėrybė* „turtas“; b) morfonologinė garsų kaita gali apimti tik dalį vieno darybos tipo žodžių, todėl iš esmės negali būti laikoma pačiam darybos tipui būdingu požymiu; c) nėra darinių, kurie nuo savo pamatinių žodžių, besiskiriančių vien garsų kaita, galėtų būti laikoma vienintele darybos priemone, taip pat ir darybos formantu; d) atsisakius pamatinio kamieno morfonologinę garsų kaitą laikyti darybos priemone ir kartu formanto komponentu, į ją reikia žiūrėti kaip į „pamatinio kamieno morfologiškai sąlygoto fonologinio pritaikymo apraišką“. Vadinasi, morfonemos (taip pat ir garsų kaita) teikia dariniams papildomą fonologinę charakteristiką, tačiau, priklausydamos nuo morfologinių veiksnių, jos tampa ne tik fonologijos, bet ir morfonologijos elementu.

Metatoniją žodžių daryboje lemia darybiniai, morfologiniai ir fonetiniai veiksniai. Skiriamos dvi metatonijos rūšys: akūtinė (pamatinio žodžio kamieno tvirtagalės priegaidės virtimas tvirtaprade išvestiniame kamiene) ir cirkumfleksinė (pamatinio žodžio kamieno tvirtapradės priegaidės virtimas tvirtagale išvestiniame kamiene). Priesaginių veiksmažodžių daryboje lietuvių kalboje gana dažna akūtinė metatonija. Ji ypač dažna veiksmažodžių vediniuose. Morfemų *-auti*; *-ėti*; *-yti* vediniai gana dėsningai daromi su akūtine metatonija, kai pamatinis kamienas yra tvirtagalės priegaidės, pvz.: *álp-ėti* (: *alp̃ti*). Priesagos *-inti* vediniuose akūtinė metatonija pasitaiko, kai pamatinio žodžio šaknyje yra mišrusis dvigarsis ar ilgasis balsis, pvz., *bìrb-inti* (: *birb̃ti*) (žr. DLKG, 395t.).

Galima diskutuoti, kiek lietuvių kalboje esama veiksmažodžių darybos priesagų. Atskiros priesagos gali turėti įvairių vienas į kitą panašių variantų, pvz., *-(i)oti*, *-čioti*, *-snoti* etc. Jų vediniai gali vienas nuo kito nesiskirti reikšme ir formaliais (pvz., kirčiavimo) požymiais, tačiau gali ir turėti tam tikrų skirtumų. Kaip pastebi A. Paulauskienė (1994, 266), priklausomai nuo atskirų variantų interpretacijos, skirtinguose gramatikos darbuose gali būti pateikiami skirtingi lietuvių kalbos veiksmažodžių priesagų skaičiai. Kartais visi variantai traktuojami kaip atskiros priesagos ir pateikiamas ilgas tokių priesagų sąrašas, pvz., Prano Skardžiaus „Lietuvių kalbos žodžių daryboje“ (1943). Akademinėje „Lietuvių kalbos gramatikoje“ (LKG 2, 247) skiriamos septynios priesagos ir jos pateikiamos darumo tvarka: *-(i)uoti*, -

(i)auti, -(i)oti, -yti, -inti, -enti, -ėti. E. Jakaitienė (1973; DLKG) priesagas *-inėti, -telėti* laiko ne priesagos *-ėti* variantais, bet savarankiškomis priesagomis ir skiria devynias pagrindines priesagas: *-(i)auti, -enti, -ėti, -inėti, -inti, -yti, -(i)oti, -telėti* ir *-(i)uoti*. Tokios klasifikacijos bus laikomasi ir šioje disertacijoje. Kadangi priesagos *-inėti, -telėti* pasižymi specifiniu kirčiavimu (viena yra dominacinė stiprioji, kita dominacinė silpnoji), taip yra įprasta elgtis ir kituose akcentologijos darbuose (pvz., Stundžia 1995; 2014; Kavaliauskas 2000a).

Pastebėtina, kad dalis dabartinės kalbos priesaginių veiksmažodžių negali būti laikomi dariniais, kadangi yra darybiškai neskaidomi, t. y. neturi aiškaus darybos pamato, pvz.: *akė́ti, ãlinti, bandýti, ieškóti* etc. Kadangi tokių atvejų nėra daug, disertacijoje bus vis dėlto laikomasi bendro priesaginių veiksmažodžių klasifikacijos pagal darybinius kriterijus principo. Tokie atvejai bus sąlygiškai įtraukiami į bendrą klasifikacijos pagal „pamatinio kamieno“ ar priesagos (kaip darybos formanto) kirtį sistemą, tačiau tolesnėje darybinėje analizėje neaptariami, t. y. priskiriami prie neaiškios ar nevienareikšmės darybos veiksmažodžių.

Visi vediniai, taip pat ir priesaginiai veiksmažodžiai, turi tam tikras bendras darybos reikšmes, pagal kurias jie jungiami į darybos tipus, o bendriausių darybos reikšmių pagrindu skiriamos darybos kategorijos. **Darybos reikšmė** – tai „struktūrinė tam tikro tipo darinių reikšmė, žyminti vienodus semantinius ryšius su pamatiniu žodžiu“ (Paulauskienė 1994, 51). Dažnai vienos ar kitos priesagos vedinių kirčiavimas lietuvių kalboje gali skirtis priklausomai nuo vedinio reikšmės, todėl pravartu aptarti visas galimas priesaginių veiksmažodžių reikšmes, kad toliau disertacijoje būta galima, kur reikia, į jas atsižvelgti.

„Dabartinės lietuvių kalbos gramatikoje“ atskirai aptariamos vardažodinių ir veiksmažodinių veiksmažodžių darybos reikšmės.

Vardažodiniai veiksmažodžiai padaromi su 8 darybinėmis morfemomis: *-(i)auti, -enti, -ėti, -inėti, -inti, -yti, -(i)oti, -(i)uoti* (DLKG 2005, 387) Pagal darybos reikšmę bei darinių santykį su pamatiniu žodžiu vardažodinius veiksmažodžius galima skirstyti į tokias darybines kategorijas:

1. „Daryti tai ar tokį, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (padaromoji reikšmė). Šiai darybos kategorijai priklauso veiksmažodžiai, reiškiantys aktyvų veiksmą, kurio tikslas – sukurti tam tikrą objektą ar kokią nors ypatybę. Dariausios, priklausančios šiai darybinei kategorijai, yra priesagos *-inti* (ši priesaga dažniausiai padaroma iš būdvardžių) ir *-(i)uoti* (ši priesaga dažniausiai padaroma iš daiktavardžių), pvz.: *gẽr-inti* (: *gẽras*); *brūkšn-iúoti* (: *brūkšnỹs*). Likusios priesagos (*-yti*;

-ėti; *-(i)oti*; *-enti*; *-(i)auti* ir *-inėti*) taip pat priskiriamos šiam darybos tipui, tačiau nepasižymi tokiu dideliu produktyvumu, pvz.: *giẽdr-yti* (: *giẽdras*); *duob-éti* (: *duobẽ*); *kreiv-óti* (: *kreĩvas*); *lizd-énti* (: *lìzdas*); *agurk-áuti* (: *agurk̃as*) ir *blus-inéti* (: *blusà*).

2. „Daryti, dirbti su tuo, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (instrumentinė reikšmė). Šiai darybinei kategorijai priklauso veiksmažodžiai, kurie daromi iš priemones, darbo įrankius reiškiančių daiktavardžių. Priesagas, atitinkančias šią darybinę kategoriją, galima paminėti: *-(i)oti*; *-(i)auti*; *-yti*, pvz.: *brìž-ióti* (: *brìžė*); *žeberkl-áuti* (: *žebérklas*); *lãzd-yti* (: *lazdà*).
3. „Darytis tam ar tokiam, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (būvio kaitos reikšmė). Šios darybinės kategorijos veiksmažodžiai visi reiškia savaime vykstantį veiksmą. Dariausius, priskiriamus šiai darybinei kategorijai, galima laikyti priesagos *-ėti* vedinius (dažniausiai padaromus iš būdvardžių ir daiktavardžių), pvz.: *balt-éti* (: *báltas*), *angl-éti* (: *anglìs*). Kitos priesagos (*-yti*; *-(i)oti* ir *-(i)uoti*) taip pat priskiriamos šiam darybos tipui, pvz.: *drėgn-ýti* (: *drė́gnas*); *dien-óti* (: *dienà*) ar *žil-úoti* (: *žìlas*).
4. „Atlikti funkcijas to, dirbti tuo, elgtis taip, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (atitikimo reikšmė). Šiai darybos kategorijai priklausantys veiksmažodžiai reiškia veiklą ar elgesį, atitinkantį pamatiniu žodžiu nusakytą dalyką. Produktyviausi, priskiriami atitikimo reikšmės kategorijai, yra priesagos *-(i)auti* vediniai (dažniau padaromi iš daiktavardžių, kiek rečiau – iš būdvardžių), pvz.: *valkat-áuti* (: *válkata*), *nars-áuti* (: *narsùs*). Kitos priesagos (*-(i)oti*; *-(i)uoti*; *-inti*; *-inėti* ir *-enti*), taip pat priskiriamos minėtajam darybos tipui, pvz.: *kerėpl-óti* (: *kerépla*); *linksm-úoti* (: *liñksmas*); *kliš-énti* (: *klìšas*); *šnip-inéti* (: *šnìpas*).
5. „Būti tam ar tokiam, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (būsenos reikšmė). Šiai darybos kategorijai priklauso veiksmažodžiai, kurie reiškia buvimą, neapibrėžtos reikšmės būseną, susijusią su tuo, kas pasakyta pamatiniu žodžiu. Šios kategorijos vedinių daryba yra neproduktyvi ir sudaroma su šiomis priesagomis: *-(i)uoti*; *-(i)oti*; *-ėti*; *-enti*. Dažniausiai su šiomis priesagomis sudaryti vediniai yra padaromi iš būdvardžių, kai kada iš daiktavardžių, pvz.: *juod-úoti* (: *júodas*); *giedr-óti* (: *giẽdras*); *ras-énti* (: *rasà*).
6. „Dalyvauti tame, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (dalyvavimo reikšmė). Tai labai negausi vardažodinių veiksmažodžių grupė, padaryta iš abstrakčių daiktavardžių, įvardijančių tam tikrą veiklos sritį. Savo reikšme jie yra tarp aktyvaus veiksmo ir būsenos veiksmažodžių,

t. y. neretai sunku pasakyti, ar veikla, kurioje dalyvauja veikėjas, reikalinga kokių nors jo pastangų, ar vyksta savaime. Šios reikšmės vediniai su dviem priesagomis *-(i)auti* ir *-(i)uoti*, pvz.: *iškyl-áuti* (: *ìškyla*) ir *sport-úoti* (: *spòrtas*).

Veiksmažodiniai veiksmažodžiai daromi su visomis 9 minėtomis priesagomis. Juos galima suskirstyti į penkias darybos kategorijas:

1. „Ne kartą, tarpais daryti tai, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (kartotinė reikšmė). Ši kategorija paprastai reiškia veiksmą, vykstantį vienas po kito dažnai ar tam tikrais tarpais. Kartotinę darybos reikšmę turi didesnė visų veiksmažodinių morfemos *-yti* vedinių dalis, pvz.: *dang-stýti* (: *deñgti*); *šáud-yti* (: *šáuti*). Kartotinę darybos reikšmę gali turėti ir kitų priesagų vediniai, pvz.: *-oti, -uoti, -auti, -inti, -ėti, -inėti,* pvz.: *gėr-ióti* (: *gérti*); *lū̃k-uriuoti* (: *láukti*); *gė́r-auti* (: *gérti*); *kárk-inti* (: *kar̃kti*); *čiulp-ė́ti* (: *čiul̃pti*); *griuv-inė́ti* (: *griū́ti*).
2. „Daryti, kad vyktų veiksmas ar vyksmas, nusakytas pamatiniu žodžiu“ (priežasties reikšmė). Šios kategorijos veiksmažodžiai žymi aktyvų, į tam tikrą objektą nukreiptą veiksmą. Šiai kategorijai priklauso tik keli morfemų variantai: *-inti* ir *-yti*, pvz.: *aug-ìnti* (: *áugti*); *pýk-dyti* (: *pỹkti*).
3. „Būti būklėje, kuri yra pamatiniu žodžiu nusakyto veiksmo rezultatas“ (rezultatinės būsenos reikšmė). Šios grupės vediniai paprastai žymi rezultatinę veikėjo būseną. Vedinių, priklausančių šiai kategorijai, nėra daug. Jie daromi tik su dviem darybinėmis morfemomis *-ėti* (žymi ilgiau trunkančią būseną) ir *-oti* (daugiau žymi savaiminį veiksmą), pvz.: *stov-ė́ti* (: *stóti*); *glū́-doti* (: *glùsti*).
4. „Daryti pamažu, po truputį tai, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (mažybinė reikšmė). Tokios kategorijos vediniai žymi menkesnį, silpnesnį veiksmą už tą, kas pasakyta pamatiniu žodžiu. Lietuvių kalboje traktuotina tik viena *-enti* darybinė morfema, kuriai būdinga mažybinė reikšmė, pvz.: *byr-énti* (: *byrė́ti*), *džiov-énti* (: *džiū́ti*).
5. „Daryti labai staigiai, akimirksniu tai, kas pasakyta pamatiniu žodžiu“ (akimirkos reikšmė). Šios kategorijos pagrindinė savybė – momentiškumas, staigumas (trumpas veiksmas). Visi akimirkos reikšmės vediniai yra sudaromi su viena darybos morfema *-telėti*, pvz.: *pū́s-telėti* (: *pū̃sti*), *plìk-telėti* (: *plìkti*).

1.4. Tiriamosios medžiagos šaltiniai

Pagrindiniu tyrimo šaltiniu yra laikomi F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių ir vokiečių–lietuvių kalbų žodynai. Surinkti priesaginių veiksmažodžių duomenys yra gretinami su *Kazlų Rūdos* ir *Zanavykų šnektos* žodynų duomenimis. Duomenys lygiagrečiai gretinami su bendrine kalba. Šiam reikalui pasitelkiamas Dabartinės lietuvių kalbos žodynas (toliau – DLKŽ), visų pirma dabartinė elektroninė jo versija, atskirais atvejais, kalbant apie pasikeitusias akcentines normas, gali būti pasitelkiami ir ankstesni popieriniai leidimai. Tam tikrais atvejais, pvz., nustatant tiriamų priesaginių veiksmažodžių pamatinių žodžių, nepaliudytų tirtuose šaltiniuose, kirčiavimą, pasitelkiami ir didžiojo Lietuvių kalbos žodyno (toliau – LKŽ) elektroninės versijos duomenys.

F. Kuršaičio žodynai. Dėl vakarų aukštaičių tarmės, lietuviškos medžiagos, parodančios realią vartoseną, dėl lietuviškų žodžių kirčiavimo ir priegaidžių žymėjimo F. Kuršaičio žodynai laikomi geriausiai parengtais Mažojoje Lietuvoje (plg. Zinkevičius 1990, 322–323; Stundžia 2013). Savo žodynus rengti ir leisti F. Kuršaitis pradėjo nuo vokiečių–lietuvių kalbų žodyno, išleisto 1870–1874 m. Toks žodynas buvo reikalingas vokiečiams, kurie deramai nemokėjo lietuvių kalbos. Antrasis Kuršaičio reikšmingas darbas buvo 1883 m. išleistas lietuvių–vokiečių žodynas.

Disertacijoje cituojami F. Kuršaičio žodynų pavyzdžiai yra pateikiami originalia šaltinio rašyba ir forma. Lietuvių–vokiečių žodyno pavyzdžių pirmiausia pateikiama es. l. 1 asmens, po to – būt. k. l. 1 asmens, būs. l. 1 asmens ir bendraties formos. Vokiečių–lietuvių žodyno pavyzdžių pateikiamos antraštinių žodžių bendraties formos arba vartosenos pavyzdžiuose pasitaikančios konkrečios formos. Skirtingų žodynų duomenys atskiriami ženklu ||. Žodžiai, pasitaikantys tik vokiečių–lietuvių žodyne, pažymimi ženklu °. Priešdėlinės ar sangrąžinės formos pateikiamos po nepriešdėlinių / nesangrąžinių.

Ne vienu atveju Kuršaičio rašyba ar kirčio ženklų rašymo principai gali skirtis nuo šiandien įprastų, pvz., K *kúnas*, K *wiĺkas*[5], plg. bk *kū́nas*, *vil̃kas*. Plačiau apie kirčio žymėjimą Kuršaičio žodynuose žr. Strockis 2016.

Tuos žodžius, kurių tikrumo Kuršaitis negalėjo garantuoti (pvz., jei jam jie nežinomi ir tik cituojami iš kitų šaltinių), jis pažymi specialiais laužtiniais

[5] Riestinis kirčio ženklas Kuršaičio iš tiesų dedamas ne virš, o ant raidės *l*, todėl jo originalus užrašymas atrodo taip: *wiłkas*. Į tokius vizualius skirtumus pateikiant Kuršaičio žodynų pavyzdžius disertacijoje neatsižvelgiama.

skliaustais [...]. Tokie žodžiai į disertacijos tyrimą nėra įtraukiami (nors ir paminima, kiek jų žodyne rasta). Be to, dalis žodžių žodyne pateikta nesukirčiuoti. Tokių nesukirčiuotų žodžių skaičiai disertacijoje taip pat paminimi, nors į tolesnius skaičiavimus ir neįtraukiami.

Dėl Kuršaičio gimtosios šnektos įtakos žodynuose pasitaiko balsių *o, ė* ir *ie, uo* painiojimo, pvz., *fódinu, fódis* (bet *fů́džiai, fů́dinas*), plg. bk *súodinti, súodžiai* ir pan. Tokiais atvejais atitinkami Kuršaičio pavyzdžiai tiesiogiai lyginami su kitų šnektų ar bendrinės kalbos atitikmenimis be papildomo komentaro.

Atkreiptinas dėmesys, kad Kuršaičio tarmėje, kitaip nei bendrinėje kalboje, egzistavo tvirtapradžiai (akūtiniai) padėtinio ilgumo balsiai *á, é*, paprastai pasitaikantys momentinės ar ekspresyvios reikšmės ištiktukuose, jaustukuose ir atitinkamuose onomatopėjiniuose veiksmažodžiuose (plačiau žr. Strockis 2019, 93). Tokių balsių pasitaiko ir tarp tyrime analizuojamų pavyzdžių (pvz., *blázginu, dázginu*), jie neturėtų būti laikomi korektūros klaidomis.

Kazlų Rūdos šnektos žodynas. 2008–2009 m. išėjęs A. Pupkio dvitomis „Kazlų Rūdos šnektos žodynas“ (toliau – KzRŽ) parengtas pagal gyvosios kalbos ir iš kitų šaltinių surinktą medžiagą, pateikiami aiškūs iliustraciniai pavyzdžiai. Žodyno apimamos šnektos plotą sudaro 5 smulkesni punktai: Ąžuolų Būdos, Bertuliškės, Gavaltuvos, Guobų ir Kazlų Rūdos.

Žodyne daug kur nurodoma žodžių kilmė, pažymimi bendrinėje kalboje nevartojami žodžiai (*svet.*). Hibridiniai dariniai yra suprantami tie, kurie turi skolintus priešdėlius ar priesagas, taip pat skolintą šaknį ar vieną dūrinių sandą (*hibr.*). Kur įmanoma, stengiamasi žymėti iš bendrinės kalbos savos kilmės žodžius (*neol.*), taip pat naujus šnektos dalykus (*nj.*).

Veiksmažodžių antraštėse yra pateikiama bendraties forma, nors pačiai šnektai yra būdingas tų formų sutrumpėjimas. Disertacijoje žodyno pavyzdžiai cituojami tiksliai pagal jų antraštines formas, pateikiant visas tris pagrindines veiksmažodžio formas.

Zanavykų šnektos žodynas. 2003 m. buvo išleistas G. Čepaitienės ir J. Švambarytės parengtas „Zanavykų šnektos žodyno“ pirmasis tomas (A–K), 2004 m. – R. Bacevičiūtės, G. Čepaitienės, V. Sakalauskienės, J. Švambarytės, K. Vosylytės parengtas antrasis tomas (L–R), o 2006 m. – R. Bacevičiūtės, R. Petrokienės, V. Sakalauskienės, K. Vosylytės parengtas trečiasis tomas (S–Ž).

Tikraisiais zanavykais galima laikyti Višakio Rūdos, Būdos, Jankų, Paluobių, Barzdų, Griškabūdžio, Žvirgždaičių ir Kudirkos Naumiesčio

apylinkes ir jose vartojamą tarmę. Dėl šios priežasties tikrieji zanavykai yra pietiniai, o šiauriniai – vadinamieji „puszanavykiai“.

„Zanavykų šnektos žodynas“ (toliau – ZnŽ) yra sudarytas iš gyvosios kalbos, rašytinių šaltinių, taip pat iliustruojamas užrašytais sakiniais. Žodyne išskiriami skoliniai (*svet.*), taip pat ir hibridiniai dariniai (*hibr.*). Žodynas atspindi XIX a. II pusės – XX a. zanavykų šnektos leksiką, gramatiką, taip pat fonetikos ypatybes.

Žodyno pirmajame tome veiksmažodžių antraštėje pateikiama sutrumpinta bendraties forma, pvz.: *eĩt*. Veiksmažodžių su priesagomis *-enti*, *-inti* bendratys užrašomos tarmine forma, t. y. *gyvę́t, švebl̨ę́t, skandýt*. Be to, tiek antraštiniuose žodžiuose, tiek vartosenos pavyzdžiuose tvirtapradžiai dvigarsiai su pirmuoju dėmeniu *i, u,* kitaip nei įprasta bendrinei kalbai skirtuose darbuose ar kitų tarminių žodynų žodžių antraštinėms formos, žymimi dešininiu kirčio ženklu (akūtu), pvz., *brínkt*. Vėliau parengtuose antrajame bei trečiajame žodyno tomuose šių netikslumų atsisakyta.

Zanavykų šnektos žodyno pavyzdžiai disertacijoje nurodomi tiksliai tokia forma, kaip jie pateikiami pačiame žodyne, todėl galimi nenuoseklumai. Pvz., iš I tomo cituojami pavyzdžiai pateikiami su sutrumpėjusia bendratimi (pvz., *augýt*) ar su visuomet akūto diakritiku žymima tvirtaprade priegaide (pvz., *brínkt*), plg. pavyzdžius iš kitų tomų: *mankštýti*, *nókti*.

1.5. Tyrimo metodologija ir klasifikacijos principai

1.5.1. Medžiagos rinkimas

Kaip minėta, šio darbo tikslas – ištirti ir aprašyti priesaginių veiksmažodžių kirčiavimą pietinėse vakarų aukštaičių tarmėse. Tikslui pasiekti išsirinkti priesaginiai veiksmažodžiai iš keturių žodynų (F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių ir vokiečių–lietuvių, *Kazlų Rūdos šnektos* bei *Zanavykų šnektos*). Pirmajame tyrimo etape buvo sudaryta iš visų keturių žodynų išrinktų priesaginių veiksmažodžių duomenų bazė. Duomenys suvesti į *Microsoft Excel* programos failą. Atskiriems šaltiniams duomenų bazėje skirti trys atskiri langai, t. y. trys smulkesnės duomenų bazės (abiem Kuršaičio žodynams, Kazlų Rūdos ir Zanavykų).

Pirmiausia rengta F. Kuršaičio žodynų veiksmažodžių duomenų bazė. Lietuvių–vokiečių žodyno duomenys rinkti skaitant patį žodyną, iš eilės įtraukiant veiksmažodžius iš atitinkamų žodyno lizdų antraštinių žodžių. Vokiečių–lietuvių žodyno veiksmažodžiai rinkti iš elektroninės žodyno versijos: iš pradžių buvo automatiškai sugeneruotas kiekvienos priesagos

vedinių galimų formų (tiek vokiškų antraštinių formų lietuviškų vertimų, tiek vartosenos pavyzdžiuose pasitaikančių formų) sąrašas[6]. Šis sąrašas peržiūrėtas ir iš jo rankiniu būdu pašalinti nereikalingi pavyzdžiai (pvz., būdvardžių su priesaga *-uotas* dgs. vard. formos, formaliai nesiskiriančios nuo veiksmažodžių su priesaga *-uoti* bendraties, ir pan.). Likusios formos įtrauktos į atskirą duomenų bazės skiltį šalia atitinkamų lietuvių–vokiečių žodyno pavyzdžių. Kitose skiltyse prie kiekvieno veiksmažodžio dėtos pažymos apie jo darybines, akcentines ir kt. charakteristikas:

a) ar veiksmažodis Kuršaičiui žinomas (t. y. pateiktas laužtiniuose skliaustuose ar ne);
b) ar veiksmažodis sukirčiuotas;
c) ar veiksmažodis priesaginis, ar mišrusis;
d) konkreti priesaga (įskaitant variantus);
e) kirčiavimo tipas (pamatinio kamieno ar priesagos);
f) kitokio kirčiavimo pavyzdžiai iš LKŽ;
g) ar skolinta šaknis;
h) jei kirčiuotas pamatinis kamienas, kirčiuoto skiemens priegaidė ir kiekybė (akūtas, cirkumfleksas, trumpas);
i) vedinio tipas (vardažodinis ar veiksmažodinis);
j) pamatinio vardažodžio kirčiuotė F. Kuršaičio žodyne;
k) pamatinio žodžio kirčiuotė kitose tarmėse (LKŽ duomenimis);
l) ar vyksta metatonija;
m) pastabos (apie kirčiavimo skirtumus lietuvių–vokiečių ir vokiečių–lietuvių žodyne ir pan.).

Lietuvių–vokiečių žodyne rasta 3 640 priesaginių veiksmažodžių (įskaitant mišriuosius, taip pat tokius, kurių paliudytos tik priešdėlinės ar sangrąžinės formos). Didžioji dalis jų rasta ir vokiečių–lietuvių žodyne. Be to, pastarajame rasta ir dar 529 veiksmažodžiai, nepaliudyti lietuvių–vokiečių žodyne.

Kazlų Rūdos ir Zanavykų šnektų žodynų duomenų bazės paprastesnės. Pildant F. Kuršaičio žodyną, pastebėjus, kad didžiojoje daugumoje atvejų tiksli ir vienareikšmiška veiksmažodžių darybinė interpretacija negalima ir tai pernelyg išpučia bazę, atsisakyta skilčių apie vedinio tipą ir pamatinio žodžio kirčiuotę. Taip pat atsisakyta vedinių skirstymo pagal konkrečius priesagos variantus (dėl jų duomenų bazė darėsi pernelyg paini, o daugumoje atvejų variantai kirčiavimui įtakos nedaro).

[6] Darbo autorė nuoširdžiai dėkoja doc. dr. Mindaugui Strockiui už pagalbą, sugeneruojant šį sąrašą.

Kazlų Rūdos šnektos žodyne rasta 1204, o Zanavykų šnektos žodyne – 1948 priesaginių veiksmažodžių.

Tolesniame tyrimo etape surinktais duomenimis naudotasi filtruojant pavyzdžius pagal pasižymėtus kriterijus ir parengti atskirų priesagų vedinių kirčiavimo aprašai kiekviename iš šaltinių, kirčiavimo skirtinguose šaltiniuose duomenys lyginti tarpusavyje ir su bendrinės kalbos duomenimis (žr. toliau).

1.5.2. Priesaginių veiksmažodžių darybos aspektai

Klasifikuojant veiksmažodžius darybiškai, remtasi DLKG siūloma klasifikacija, t. y. skiriamos devynios pagrindinės priesaginės morfemos: *-(i)auti*; *-enti*; *-ėti*; *-inėti*; *-inti*; *-yti*; *-(i)oti*; *-telėti*; *-(i)uoti* (žr. taip pat Jakaitienė 1973). Renkant medžiagą ir sudarant duomenų bazę, iš tirtų šaltinių surinkti visų 9 priesagų vediniai. Rengiant disertacijos tekstą, dėl išsiplėtusios apimties apsiribota priesagų *-(i)auti*, *-enti*, *-ėti*, *-inėti*, *-inti*, *-terėti (-telėti)* ir *-(i)uoti* vedinių aprašais, neanalizuoti mišrieji veiksmažodžiai su priesaga *-ėti*. Todėl tiriamąją darbo dalį sudaro 7 stambūs skyriai, kurių kiekvienas skiriamas atskirai priesagai. Priesagos aptariamos abėcėlės tvarka. Taip pat minėtina, kad priesagų variantų, tokių kaip, pvz.: *-dėti*; *-lėti*; *-nėti*; *-sėti*, etc., yra labai nedaug, todėl atskiri skyriai nedaromi, o tik atkreipiamas dėmesys į tokius priesagų vedinius pačiame tekste, jei tai turi įtakos kirčiavimui. Priesagos *-ėti* variantas *-inėti*, kaip yra elgiamasi DLKG ir lietuvių akcentologijos darbuose, traktuojamas kaip atskira priesaga, kadangi jo vediniai nuo kitų *-ėti* vedinių išsiskiria ir specifiniu kirčiavimu.

Darinių santykis su pamatiniais žodžiais, darybinės reikšmės savitumas rodo, jog priesaginius veiksmažodžius pakanka suskirstyti į du didelius skyrius: vardažodinius (pvz.: *žẽminti* (: *žẽmas*) ir veiksmažodinius, pvz.: *bė́gióti* (: *bė́gti*). Nors iš ištiktukų padaryti veiksmažodžiai savo forma ir savo reikšmėmis turi panašumų į veiksmažodinius vedinius, vis dėlto juos nuspręsta paminėti atskirai, pvz., *tip-énti* (: *tìp*).

Nustatant priesaginio veiksmažodžio pamatinį žodį remiamasi tokiomis pagrindinėmis priesaginių veiksmažodžių ypatybėmis: a) vedinys turi turėti aiškų žodį, iš kurio jis padarytas; b) vedinio kamienas turi būti suskaidytas į pamatinį kamieną ir darybos afiksą; c) vedinio kamieno semantika turi būti susijusi su pamatinio kamieno reikšme. Prie priesaginių veiksmažodžių priskiriant pamatinį žodį taip pat žiūrėta į vardažodinių ir veiksmažodinių vedinių darybines kategorijas.

Nagrinėjant priesaginių veiksmažodžių darybos dėsningumus gali pasitaikyti atvejų, kai ypač sudėtinga pasakyti, kokiai darybinei reikšmei

priklauso veiksmažodis, t. y. jis labiau traktuotinas kaip vardažodinis ar veiksmažodinis vedinys, pvz.: *várginti* (: *vařgti* / *vařgas*). Tokiais atvejais nuspręsta abejotinos darybinės reikšmės priesaginius veiksmažodžius priskirti prie nevienareikšmės darybos veiksmažodžių.

Gali pasitaikyti atvejų, kai veiksmažodis gali būti paskolintas iš kitų kalbų arba turėti skolintą šaknį (kartais ir priesagą). Prie tokio pobūdžio pavyzdžių skliausteliuose nurodoma, iš kokios kalbos konkrečiai žodis yra kilęs. Jei tokį skolintos šaknies veiksmažodį bent jau teoriškai galima laikyti ir pasidarytu pačioje lietuvių kalboje, t. y. išvestu iš skolinto pamatinio žodžio (paprastai vardažodžio), nurodoma ir tokio potencialaus pamatinio vardažodžio kirčiuotė, pvz.: *smãl-yti, -ina, -ino* (plg. l. *smalić*, *smalà* 4, 2). Dažnai atskirti, ar visas veiksmažodis laikytinas tiesioginiu skoliniu, ar pasidarytu jau lietuvių kalboje, būna sunku arba išvis neįmanoma, todėl visi veiksmažodžiai su skolintomis šaknimis aptariami kartu.

Darybiniu požiūriu priesagų vediniais laikomi tik tie veiksmažodžiai, kurie turi aiškius pamatinius žodžius. Vis dėlto randama tokių veiksmažodžių, kurie neturi aiškaus darybos pamato ir yra darybiškai neskaidomi. Tokie priesaginių veiksmažodžių pavyzdžiai traktuojami kaip neaiškios darybos veiksmažodžiai (šalia jų taip pat nurodoma žodžio reikšmė), pvz.: *akéti* „akėčiomis dirbti“, *bučiúoti* „lytėti lūpomis“.

Šaltiniuose gali būti minimi ne tik patys priesaginiai veiksmažodžiai, bet ir iš jų padaryti priešdėlių vediniai, pvz., K *ap-dúſauti* (: *dúſauti*). Bendrinėje lietuvių kalboje veiksmažodžių priešdėliai paprastai nedaro įtakos priesaginio pamatinio kamieno akcentinėms savybėms: jie būna arba niekada nekirčiuoti (taip elgiasi dauguma priešdėlių), arba visada kirčiuoti (taip elgiasi priešdėlis *pér-*) (plg. Stundžia 2014, 141). Jei priešdėlis nekirčiuojamas, kirčio vieta vedinyje sutampa su kirčio vieta pamatiniame žodyje. Kadangi prieštaravimų šiam dėsningumui nagrinėtuose šaltiniuose nerasta (plg. K *ap-dúſauti* : *dúſauti*), į tyrimą įtraukti ir rasti priešdėliniai veiksmažodžiai su priesagomis. Jie įtraukiami prie atitinkamų nepriešdėlinių veiksmažodžių ir į faktą, kad jie turi priešdėlius, neatsižvelgiama. Tai ypač aktualu tais atvejais, kai veiksmažodžiai paliudyti tik su priešdėliais.

Tas pat pasakytina ir apie sangrąžinius veiksmažodžius. Nepriklausomai nuo to, ar sangrąžiniai veiksmažodžiai laikomi atskirais žodžiais, ar tik to paties veiksmažodžio formomis, priesaginių sangrąžinių veiksmažodžių kirčiavimas nuo nesangrąžinių niekuo nesiskiria, todėl sangrąžinės formos toliau tyrime aptariamos kartu su nesangrąžinėmis (plg. K *par-ſi-dúſauti*).

Dvišakniai veiksmažodžiai, pvz., *dyk-a-duon-iauti* laikomi ne dūriniais, o vediniais iš sudurtinių (tikrų ar potencialių) vardažodžių, net jei tikslaus tokio vardažodžio ir negalima surasti.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad disertacijoje analizuojami tik F. Kuršaičiui aiškūs priesaginių veiksmažodžių pavyzdžiai. Nežinomi, t. y. laužtiniuose skliaustuose pateikiami, arba nesukirčiuoti pavyzdžiai plačiau neaptariami, tačiau į pirminę duomenų bazę yra įtraukiami.

1.5.3. Priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo aspektai

Nagrinėjant veiksmažodžių kirčiavimo dėsningumus, visi analizuojami pavyzdžiai visų pirma klasifikuojami pagal morfologinę kirčio vietą, t. y. skiriami pamatinio kamieno ir priesagos kirčio veiksmažodžiai. Analizuojama, ar kirčiavimo tipo pasirinkimas priklauso nuo išskirtų darybinių požymių (darybos būdo, pamatinio žodžio kalbos dalies, darybinės reikšmės). Siekiant nuoseklumo, sąmoningai vartojamas terminas „pamatinio kamieno kirtis“, o ne dažnai patogesnis „šaknies kirtis“, nes pamatinis kamienas kartais susideda ne vien iš šaknies, pvz., *gyvén-dinti* (: *gyv-én-ti*).

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai atskirai dar skirstomi į vienskiemenio ir daugiaskiemenio pamatinio kamieno veiksmažodžius. Kirčiuotų daugiaskiemenių pamatinių kamienų poklasyje atskiriami kamienai su kirčiuotu galiniu (pvz., *sandãr-inti*) ir negaliniu (pvz., *ãšar-inti*) pamatinio kamieno skiemeniu. Vienskiemeniai bei daugiaskiemeniai su kirčiuotu galiniu skiemeniu pamatiniai kamienai klasifikuojami pagal kirčiuoto skiemens priegaidę. Skiriami: a) tvirtapradžio pamatinio kamieno veiksmažodžiai (turintys akūtą, pvz.: *kált-inti, gyvén-dinti*); b) tvirtagalio pamatinio kamieno veiksmažodžiai (turintys cirkumfleksą, pvz.: *gą̃sd-inti, kerẽpl-inti*); c) trumpo ar padėtinio ilgumo pamatinio kamieno veiksmažodžiai (pvz.: *klìbinti, lẽpinti, sandãr-inti*). Tai leidžia įvertinti, ar kirtis iš principo galėjo būti perkeltas iš pamatinio kamieno į priesagą dėl Sosiūro dėsnio.

Toliau tiriant žiūrima, ar galima nustatyti ryšį tarp priesaginio veiksmažodžio ir jo pamatinio žodžio kirčiavimo. Vardažodinių vedinių atveju žiūrima, ar kuris nors kirčiavimo tipas (t. y. pamatinio kamieno ar priesagos kirtis) priklauso nuo pamatinio vardažodžio kirčiuotės. Tiek vardažodinių, tiek veiksmažodinių vedinių atveju dar žiūrima, ar išlaikoma pamatinio žodžio kamieno kirčiuoto skiemens priegaidė, ar vyksta metatonija (akūtinė ar cirkumfleksinė).

Pamatinio žodžio kirčiavimas visų pirma nustatomas pagal tai, kaip žodis kirčiuojamas kiekvieno iš nagrinėjamų šaltinių šnektoje. Jei

atitinkamame žodyne pamatinis žodis yra paliudytas, jis disertacijos tekste būna iškart nurodomas po atitinkamo veiksmažodžio, skliaustuose po dvitaškio ženklo, pvz.: K *bendr-áuju* (: *beñdras*). Jei žodyne pamatinis žodis nepaliudytas, norint palyginti pateikiami visi galimi jo kirčiavimo variantai iš LKŽ, pvz., KzRŽ *aukáuti* (plg. LKŽ *aukà* 4). Kadangi F. Kuršaičio žodyne nėra tiesiogiai nurodomos vardažodžių kirčiuotės, jos nustatomos remiantis į žodyno lizdą įtrauktais pavyzdžiais, pvz., *ſódis*, *ſodźiai* 1. Jei Kuršaičio pateikiamos ne visos kirčiuotei nustatyti reikiamos formos, laikoma, kad tiksli kirčiuotė F. Kuršaičio tarmėje yra nežinoma, ir nurodomi visų galimų kirčiuočių numeriai, atskirti ženklu|, nepriklausomai nuo to, kaip žodis kirčiuojamas kitose tarmėse ar bendrinėje kalboje, pvz., *źénklas* 1|3, *ſtulp̃as* 2|4, *tinginỹs* 3[a|b] (iš tiesų paliudytų kelių galimų kirčiuočių numeriai atskiriami kableliu, pvz., LKŽ, *žénklas* 3, 1, LKŽ *stulp̃as* 4, 2 ir pan.).

Pamatiniai žodžiai nenurodomi taupumo sumetimais tais atvejais, kai žodžių daryba yra pernelyg akivaizdi arba neaktuali, pvz., priesagos *-inėti* vedinių (visi deverbatyvai) ar priesaginio kirčio priesagos *-(i)uoti* vedinių (priesagos kirtis nepriklauso nuo žodžių darybos) atveju.

Pagal vyraujantį kirčiavimo tipą nustatomos priesagų akcentinės savybės (dominacinės ar nedominacinės, stipriosios ar silpnosios).

Galiausiai, nustatyti dėsningumai lyginami tarp skirtingų trijų šaltinių, taip pat lyginami su bendrine kalba. Išryškinami ir komentuojami pastebėti skirtumai. Bendrinės kalbos dėsningumai imami iš esamų bendrinės kalbos kirčiavimo sistemos aprašų (visų pirma Stundžia 2014), atskirų žodžių kirčiavimas nustatomas remiantis Dabartinės lietuvių kalbos žodyno (DLKŽ) naujausiu, elektroniniu, leidimu, o tam tikrais atvejais pasitelkiami ir senesnių popierinių leidimų duomenys (jei skiriasi nuo dabartinės kalbos).

Pavyzdžiai pateikiami abėcėlės tvarka pagal veiksmažodžių šaknis (priešdėlinės formos pateikiamos toliau; jei veiksmažodis paliudytas tik su priešdėliais, jis vis tiek rikiuojamas į bendrą eilę pagal šaknį). Iš pradžių pateikiami vienskiemenius, o paskui – daugiaskiemenius pamatinius kamienus turintys veiksmažodžiai.

2. PRIESAGINIŲ VEIKSMAŽODŽIŲ KIRČIAVIMAS

2.1. *Priesaga -(i)auti*

2.1.1. Įvadinės pastabos

Su priesaga *-(i)auti* lietuvių kalboje daromasi vedinių tiek iš veiksmažodžių (apie 17 %), tiek iš vardažodžių (dažniausiai daiktavardžių [90 % visų vardažodinių vedinių], daug rečiau būdvardžių) (plg. Jakaitienė 1973, 44–49).

Veiksmažodiniai vediniai paprastai daromi su pagrindiniu priesagos variantu *-(i)auti*, pvz., *cìrp-auti* (: *cir̃pti*), *švìlp-auti* (: *švil̃pti*), išsiskiria keletas veiksmažodžių su priesagos variantu *-ikauti*, pvz., *laiž-ikáuti* (: *laižýti*), *meil-ikáuti* (: *myléti*), vienas kitas vedinys turi variantus *-čiauti*, pvz., *kurk-čiáuti* (: *kur̃kti*), *-tauti*, pvz., *ū́kšt-auti* (: *ū̃kšti*), *-uriauti*, pvz., *lū̃k-uriauti* (: *láukti*). Visi veiksmažodiniai vediniai turi kartotinio veiksmo darybinę reikšmę, t. y. ‘ne kartą, dažnai su įstanga daryti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’. Šaknies balsių kaita palyginti reta, pvz., *i* : *y* – *kýš-auti* ‘būti išsikišusiam’, *u* : *ū* – *dū́s-auti* (: *dùsti*), *au* : *ū* – *bū́b-auti* (: *bauũbti*), *el* : *al* – *mald-áuti* (: *meĺsti*), *en* : *an* – *stang-áuti* (: *sténgtis*), *ei* : *ai* – *gaid-áuti* (: *geĩsti*).

Vardažodiniai vediniai, dažnai (bet ne visada) priklausomai nuo pamatinio žodžio kamiengalio priebalsio kietumo ar minkštumo, turi priesagos variantus *-auti*, pvz., *triukšm-áuti* (: *triùkšmas*) ar *-(i)auti*, pvz., *karal-iáuti* (: *karãlius*). Darybinės reikšmės:

1) ‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz., *gydytoj-áuti* ‘būti gydytoju’, *valkat-áuti* ‘būti valkata’;
2) ‘ieškoti, rinkti, gaudyti tai, kas pasakyta pamatiniu žodžiu’, pvz., *pašar-áuti* ‘pašaro ieškoti’, *žab-áuti* ‘žabus rinkti’;
3) ‘vartoti tai, atlikti veiksmą su tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz., *blizg-iáuti* ‘su blizge žuvauti’, *žeberkl-áuti* ‘žuvis mušti’;
4) ‘užsiimti tuo, dalyvauti tame, kas pasakyta pamatiniu žodžiu’, pvz., *atostog-áuti* ‘būti atostogose’, *iškyl-áuti* ‘dalyvauti iškyloje’, *keršt-áuti* ‘užsiimti kerštu’ (žr. Jakaitienė 1973, 44–49, taip pat plg. DLKG 2005, 390).

2.1.2. Bendrinė kalba

Dauguma *-(i)auti* veiksmažodžių kirčiuojama priesagoje (Stundžia 2014, 170). Dominacinė stiprioji priesaga būdinga beveik visiems

vardažodiniams vediniams, pvz.: *ašar-áu-ti*, *moter-áu-ti*, *žaib-áu-ti*. Veiksmažodinių vedinių pasitaiko retai, pvz., *geid-áu-ti* (: *geĩsti*).

Šaknies kirtis būdingesnis veiksmažodiniams vediniams (pasak Jakaitienės 1973, 45, jis būdingas 77 % veiksmažodinių vedinių), o pamatiniuose kamienuose vyrauja akūtas, pvz.: *mė́g-autis* (: *mė́gti*), *žióv-au-ti* (: *žiótis*). Tvirtapradė priegaidė gali būti atsiradusi dėl priegaidžių kaitos, pvz.: *krýkšt-au-ti* (: *krỹkšti*), *rė́k-au-ti* (: *rẽkti*), *klýk-au-ti* (: *klỹkti*). Tvirtagalę priegaidę turi vos keli vediniai, pvz.: *põter-iauti* v. *poter-iáuti* (: *põteriai* 1).

Vardažodinių vedinių su šaknies kirčiu pasitaiko retai, visiems jiems būdinga tvirtapradė priegaidė, pvz.: *bū́dr-au-ti* (: *budrùs*, *-ì* 4), *pókšt-au-ti* (: *pókštas* 1), *rū́st-au-ti* (: *rūstùs*, *-ì* 3). Kartais ji gali būti atsiradusi dėl metatonijos, pvz.: *mérg-auti* (: *mergà* 4), *žýn-auti* (: *žynỹs* 4).

2.1.3. F. Kuršaičio žodynai

F. Kuršaičio žodynuose iš viso paliudyti 146 veiksmažodžiai su priesaga *-(i)auti* (+ 104 Kuršaičiui nežinomi). Didžioji dauguma veiksmažodžių kirčiuojami priesagoje, iš viso 75 (+ 55 veiksmažodžiai Kuršaičiui nežinomi).

Kirčiuotą priesagą turi 43 vardažodiniai *-(i)auti* vediniai. Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:

kar-iáuju, *-riawaũ*, *-r-iáuſu*, *-r-iáuti*, *kar-iáuti* (: *kãras* 2|4, plg. LKŽ *kãras* 4),

kekß-áuju, *-awau*, *-áuſiu*, *-áuti* (: *kẽkßė*, *-ės* 2, plg. LKŽ *kẽkšė* 2),

kel-iáuju, *keliawaũ*, *-l-iáuſiu*, *-liáuti* (: *kẽlias*, *-io* 2|4, plg. LKŽ *kẽlias* 4),

kerdź-iáuju, *-dź-iawaũ*, *-dz-iáuſiu*, *-dź-iáuti* (: *keřdźius*, *-dźiaus* 2, plg. LKŽ *keřdžius* 2),

naßl-áuju, *-lawau*, *-l-áuſiu*, *-l-áuti* (: *naßlỹs*, *-ẽ* 4, plg. LKŽ *našlỹs*, *-ẽ* 4),

rag-áuju, *ragawaũ*, *rag-áuſiu*, *rag-áuti* (: *rãgas* 2|4, plg. LKŽ *rãgas* 4),

ßiėk-áuju, *-kawaũ*, *-k-áuſiu*, *-k-áuti* (: *ßiė́kas*, *-o* 1|3, plg. LKŽ *šė́kas* 1, 3, *šẽkas* 4),

ßiėn-áuju, *-nawaũ*, *-n-áuſiu*, *-n-áuti* (: *ßiẽnas*, *-o* 2|4, plg. LKŽ *šiẽnas* 4),

ſak-áuju, *-kawau*, *-k-auſiu*, *-k-auti* (: *ſakaĩ*, *ſakũ* 4, plg. LKŽ *sakaĩ* 4),

ſtulp-áuju, *ſtulpawaũ*, *-p-áuſiu*, *-p-áuti* (: *ſtulp̃as* 2|4, plg. LKŽ *stulp̃as* 4, 2),

tarn-áuju, *-nawaũ*, *-n-áuſiu*, *-n-áuti* (: *tarñas*, *-o* 2|4, plg. LKŽ *tarñas* 4, *tárnas* 3),

uld-áuju, *uldawaũ*, *-d-áuſiu*, *-d-áuti* (plg. LKŽ *ùlda* 1),

źaib-áuju, *-awaũ*, *-áuſiu*, *-áuti* (: *źaĩbas*, *-o* 2|4, plg. LKŽ *žaĩbas* 4, *žáibas* 3).

Plg. daugiaskiemenius daiktavardinius vedinius, pvz.:

°*audėj-áuti, -áuja, -ãvo* (: *audẽjàs, -os, -à*[7] 2|4, plg. LKŽ *audė́jas* 1, 3),

aßar-áuju, -auti (: *aßarà, -os, ãßarū* 1, 2|3[b], plg. LKŽ *ãßara* 1),

bicziul-iáuti (: *biczìulis, -io* 2, plg. LKŽ *bičiùlis* 2),

draugal-áuju, -lawau, -l-áuſiu, -láuti (: *draũgalas, -o* 1|3[b], plg. LKŽ *draũgalas, -à* 3[b], 1),

lioſinink-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *liósininkas, -kė* 1),

maininink-áuju, -kawaũ, k-áuſiu, -k-áuti (plg. LKŽ *maininiñkas* 2),

miėſinink-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *miėſiniñkas, -ė* 1, plg. LKŽ *mẽsininkas* 2),

moter-áuju, -rawaũ, -r-áuſiu, -r-áuti (: *moterà, -õs* 3[a]|4, plg. LKŽ *mótera, -à* 1, 3[a], *móteris* 1),

pataik-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *pataikà, -õs* 3[b]|4, plg. LKŽ *pataikà* 3[b], *pãtaika* 1, *patáika* 1),

pateik-áuju, kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *pateikà, -õs* 3[b]|4, plg. LKŽ *pãteika* 1, *pateikà* 3[b]),

pranaß-áuju, -naßawaũ, -naß-áuſiu, -naß-áuti (: *prãnaßas -o* 1|3[b], plg. LKŽ *prãnašas* 3[b], *prãnašas* 1),

raßtinink-áuju, -kawaũ, -k-áuſu, -k-áuti (: *rãßtininkas, -ė* 1, *rãštininkas* 1),

reikal-áuju, -lawaũ, -l-áuſiu, -láuti (: *reĩkalas, -o* 1|3[b], plg. LKŽ *reĩkalas* 3[b], 1),

remeſtinink-áuju, -kawaũ, -káuſiu, -káuti (: *remeſtiniñkas, -ė* 2, plg. LKŽ *remestiniñkas, -ė* 2, *remẽstininkas* 1),

rėßut-áuju, -tawaũ, -t-áuſiu, -t-áuti (: *rė́ßutas* 1|3[a], plg. LKŽ *ríešutas* 3[a]),

ßepet-áuju, -tawaũ, -t-áuſiu, -t-áuti (: *ßepetỹs, ßẽpečio* 3[b], plg. LKŽ *šepetỹs* 3[b], *šẽpetis* 1),

ſėlwart-áuju, -tawaũ, -t-áuſiu, -t-áuti (: *ſėlwartà, -õs* 3[a]|4, *síelvartas* 1|3[a], plg. LKŽ *síelvarta* 1, *sielvartà* 3[a], *síelvartas* 1, 3[a]),

ſmagur-iáuju, -riawaũ, -r-iáuſiu, -r-iáuti (: [*ſmaguris, -io*], plg. LKŽ *smagùris* 2, *smagurỹs* 3[b]),

ſmil-áuju, ſmilawaũ, -l-áuſiu, -l-áuti (: *ſmìlius, -iaus* 2, plg. LKŽ *smìlius* 2),

ſwetmoter-iáuju, -riawaũ, -r-iáuſiu, -r-iáuti (: *ſwetimotẽrius, -iaus* 2, plg. LKŽ *svetimotẽrius* 2),

tingin-iáuju, -niawaũ, -n-iáuſiu, -n-iáuti (: *tinginỹs, -ẽ* 3[a]|[b], plg. LKŽ *tinginỹs* 3[a]),

[7] Pamatinis žodis *audẽjàs* sukirčiuotas dviem kirčio ženklais. Tikriausiai tai spaudos klaida.

ūkinink-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *úkininkas, -ė* 1, plg. LKŽ *ū́kininkas* 1),

wakariėn-áuju, -nawaũ, -n-áuſiu, -n-áuti (: *wakariẽnė, -ės* 2, plg. LKŽ *vakariẽnė* 2),

weidmain-áuju, -nawaũ, -n-áuſiu, -n-áuti (: *weidmainỹs, -ė* 3[a], plg. LKŽ *veidmainỹs, -ė* 3[a], *veidmaĩnis* 2),

wiėßpat-áuju, -tawaũ, -t-áuſiu, -t-áuti (: *wiẽßpatis, -iẽs* 1|3[b], plg. *viẽšpatis* 1, *viešpatìs* 3[b], *viešpãtis* 2),

źardinink-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *źar̃dininkas, -ė* 1|3[4b], plg. LKŽ *žar̃dininkas* 1).

Plg. <u>būdvardinius</u> vedinius, pvz.:

bendr-áuju, -drawaũ, -dr-áuſiu, -dr-áuti (: *beñdras, -o* 2|4, plg. LKŽ *beñdras, -à* 4),

rūſt-áuju, -ſtawaũ, -ſt-áuſiu, -ſt-áuti (: *rúſtas, -à* 3, *rūstùs, -ì* 3|4, plg. LKŽ *rū́stas, -à* 3, *rūstùs, -ì* 3, 4, *rū́stus, -i* 1),

ſmail-áuju, -lawau, - l-auſiu, -l-auti (: *ſmailùs, -ì, ſmaĩlu* 4, plg. LKŽ *smailùs, -ì* 4),

ſmark-áuju, ſmark-awaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *ſmarkùs, -ì, ſmar̃ku* 4, plg. LKŽ *smarkùs, -ì* 4).

Pastebima, kad pamatinių žodžių kirčiavimas neturi įtakos kirčiuotos priesagos vedinių kirčiavimui, t. y. priesagos kirtį gali gauti visų keturių kirčiuočių pamatinių vardažodžių vediniai, pvz.: *lioſinink-áuti* (: *lióſininkas, -kė* 1), *raßtinink-áuti* (: *rãßtininkas, -ė* 1), *ūkinink-áuti* (: *úkininkas* 1); *kekß-áuti* (: *kẽkßė* 2), *kerdź-iáuti* (: *ker̃dźius* 2); *bicziul-iáuti* (: *bicziùlis* 2), *mainininк-áuti* (: *maininiñkas* 2), *remestinin-káuti* (: *remestiniñkas, -ė* 2), *ſwetmoter-iáuti* (: *ſwetimotẽrius* 2), *rūſt-áuti* (: *rúſtas, -à* 3), *ßepet-áuti* (: *ßepetỹs* 3[b]), *tingin-iáuti* (: *tinginỹs* 3[a]), *weidmain-áuti* (: *weidmainỹs, -ė* 3[a]); *liap-áuti* (: *lepùs, -ì* 4), *naßl-áuti* (: *naßlỹs, -ẽ* 4), *ſak-áuti* (: *ſakaĩ* 4), *ſmail-áuti* (: *ſmailùs, -ì* 4). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nėra nė vieno aiškaus vedinio iš vienskiemenio 1 kirčiuotės vardažodžio, tad priesagos kirtis daugumoje atvejų gali būti aiškinamas arba kaip atsiradęs dėl Sosiūro dėsnio (pvz., *kekß-áuti* : *kẽkßė* 2), arba kaip nuo seno buvęs vediniuose iš silpnųjų pamatinių kamienų vardažodžių (pvz., *tingin-iáuti* : *tinginỹs, -ẽ* 3[a]).

Iš aiškių <u>veiksmažodinių</u> vedinių galima paminėti nebent keturis pavyzdžius:

geid-áuju, -dawaũ, -d-áuſiu, -d-áuti (: *geidźiù, geĩſti*),

kop-áuju (: *kópiu*),

ryk-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *rinkù, rìkti*; *rėkiù, rẽkti*),

źiūr-áuju, -rawaũ, -r-áuſiu, -r-áuti (: *žiũri, žiūrė́ti*).

Priesagos kirčiu pasižymi ir vienas veiksmažodis, padarytas iš prieveiksmio, pvz.: *tralal-áuju, -lawaũ, -l-áuſiu, -l-áuti* (plg. LKŽ *tralalà*).

Kelių vedinių darybą galima traktuoti kaip nevienareikšmę, pvz.:

geidul-iáuju, -iawaũ, -iáuſiu, -iáuti (: *geĩſti* / *geidulỹs* 3[b], plg. LKŽ *geidulỹs* 1, 3[b]),

liap-áuju, -pawaũ, -p-áuſiu, -p-áuti,

-lep-áuju, -pawaũ, -p-áuſiu, -p-áuti (: *lèpti*, plg. LKŽ *lepùs, -ì* 4).

Vienas veiksmažodis yra neaiškios darybos, pvz.: *ſkal-áuju, ſkalawaũ, ſkal-áuſiu, ſkal-áuti* ‘vandens srovei plakti’.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

griėk-áuju, -awaũ, -áuſiu, -áuti (: *griẽkas* 2|4, plg. LKŽ *griẽkas* 4, plg. rus. *грех*),

klapcź-iáuju, -cź-iawaũ, -cź-iáuſiu, -cź-iáuti (plg. LKŽ *klãpčius* 2, taip pat plg. l. *chłopiec*, *klãpcźius*, *-cźiaus* 2),

kupcź-iáuju, -cźiawaũ, -cz-iáuſiu, -cź-iáuti (: *kùpcźius, -iaus* 2, plg. LKŽ *kùpčius* 2, plg. brus. *купец*),

kytr-áuju, -trawaũ, -tr-áuſiu, -tr-áuti (: *kytrùs, -i, kỹtru* 4, plg. LKŽ *kytrùs, -ì* 4, *kitrùs* 4, plg. brus. *хитравáць*, l. *chytrować*),

latr-áuju, -awaũ, -áuſiu, -áuti (: *lãtras, -o* 2|4, plg. LKŽ *lãtras* 2, 4, plg. l. *łotr*),

mein-áuju, -nawaũ, -náuſiu, -náuti (plg. brus. *меноваць*, l. *mianować*),

miſtr-áuju, -rawaũ, -ráuſiu, -áuti (: *mìſtras, -o*, 2|4, plg. LKŽ *mìstras* 2, plg. l. *mistrz*),

puſt-áuju, -awaũ, -áuſiu, -áuti (: *pùſtas, -o* 2|4, plg. LKŽ *pùstas* 2, plg. vok. *Post*),

ſėbr-áuju, -brawaũ, -br-áuſiu, -br-áuti (: *ſẽbras, -o* 2|4, plg. LKŽ *sẽbras* 2, plg. l. *ceber*).

Plg. aiškų daugiaskiemenį vardažodinį vedinį, pvz.: *muzik-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti* (: *muzìkė* 1|2, plg. LKŽ *muzìkė* 2, *mùzika* 1). Taip pat plg. ir skolinius ar skolintų šaknų daugiaskiemenius veiksmažodžius, pvz.:

bagot-áuju, -awaũ, -áuſiu, -áuti (: *bagótas, -à* 3, plg. LKŽ *bagótas, -à* 1, 3, plg. brus. *багаты*, l. *bogaty*),

balamūt-áuju, -tawaũ, -t-áuſiu, -t-áuti (: *balamũtas, -o* 2|4, plg. LKŽ *balamũtas* 2, plg. brus. *балamут*, l. *bałamut*),

gaſpadin-áuju, -nawaũ, -din-áuſiu, -din-áuti (: *gaſpadìnė* 2, plg. LKŽ *gaspadìnė* 2, plg. brus. *гаспадыня*),

gaſpador-áuju, -rawaũ, -r-áuſiu, -r-áuti (: *gaſpadõrius* 2, plg. LKŽ *gaspadõrius* 2, plg. brus. *гаспадар*),

karal-iáuju, -l-iáuſiu, -l-iáuti (: *karãlius, -iaus* 2, plg. LKŽ *karãlius* 2),

karcźiaunink-áuju, - kawaũ, -káuſiu (: *karcźiáuninkas, -ė* 1, plg. LKŽ *karčiáuninkas* 1),

nůpert-áuju, -tawaũ, -t-áuſiu, -t-áuti (: [*nů̃pertas*, f. *-à*] 3[b], plg. LKŽ *nuõpertas, -à* 3[b], *nuopeřtas* 4, plg. l, *naparty*),

razbaj-áuju, -jawaũ, -j-áuſiu, -j-áuti (: *razbãjus* 2, plg. LKŽ *razbãjus* 2, plg. brus. *разбой*),

ſawwalnink-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti (: *ſawwálininkas, -ė* 1|3, plg. LKŽ *saválininkas* 1, plg. hibr.),

ſpawėd-áuju, -dawaũ, -d-áuſiu, -d-áuti (: *ſpãwiėdė, -ės* 1, plg. LKŽ *spãviedė* 1, plg. l. *spowiedać*),

ßaltyß-iáuju, -ßiawaũ, -ßiáuſiu, -ßiáuti (: *ßaltỹßius, -iaus* 2, plg. LKŽ *šaltỹšius* 2, *šaltìšius* 2, plg. l. *szołtys*),

wandr-áuju, -drawaũ, -dr-áuſiu, -dr-áuti (plg. vok. *wandern*, l. *wędrować*),

zalniėr-áuju, -rawaũ, -r-áuſiu, -r-áuti (: *zalniẽrius, -iaus* 2, plg. LKŽ *zalniẽrius* 2, plg. l. *żołnierz*).

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių iš viso paliudyta 58 (+ 6 Kuršaičiui nežinomi).

Visų vienskiemenių kirčiuotų pamatinių kamienų priegaidė – akūtas, iš viso 29 veiksmažodžiai (+ 2 Kuršaičiui nežinomi).

Akūtinę šaknį turi ne mažiau kaip 16 veiksmažodinių priesagos *-(i)auti* vedinių. Iš jų 7 veiksmažodžių šaknies akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

bliúw-auju, -wawau, -w-auſiu, -w-auti (: *bliáunu*),

cźiùlb-auju, -bawau, -b-auſiu, -b-auti (: *cźiùlbu, cźiulbė́ti*),

°*(pa)gė́r-auti* (: *geriù, gérti*),

°*gýd-auti* (: *gýdau, gýdyti*; *gyjù, gýti*),

ſópa-auti, -pawau, -pauſiu, -pauti (: ſópi, ſopė́ti)

ſtúg-auju, -gawau, -g-auſiu, -g-auti (: *ſtáugiu*),

źiów-auju, źiówawau, źiów-auſiu, źiów-auti (: *źióju*).

Kituose 10 jis atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, pvz.:

búb-auju, -bawau, -b-auſiu, -b-auti (: *baubiù, baũpti*),

klýk-auju, -kawau, -k-auſiu, -k-auti (: *klykiù, klỹkti*),

krýkßt-auju, -kßtawaũ, -kßt-áuſiu, -kßt-áuti (: *krỹkß cźiù, krỹkßti*),

rė́k-auju, rė́kawau, rė́k-auſiu, rė́k-auti (: *rėkiù, rẽkti*),

°*kniúk-auti* (: *kniaukiù, kniaũkti*),

ßúk-auju, -kawau, -k-auſiu, -k-auti (: *ßaukiù, ßaũkti*),

túp-auju, -pawaũ, -p-auſiu, -p-auti (: *tupiù, tũpti*),

źwálg-auju, -gawau, -gauſiu, -gauti (: *źwalgaũ, źwalgýti*),

źwìng-auju, -gawau, -g-auſiu, -g-auti (: *źvéngiu*).

Vienas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.: *klúp-auju, -awau, -auſiu, -auti* (: *klùpti*).

Aiškių vardažodinių vedinių yra 5. Iš jų dviejuose akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

ů́g-auju, ů́gawau, ů́g-auſiu, ů́g-auti (: *ů́ga* 1, plg. LKŽ *úoga* 1),

wérg-auju, -gawau, -g-auſiu, -g-auti (: *wérgas* 1|3, plg. LKŽ *vérgas* 3, *veřgas* 4).

Likusiuose trijuose greičiausiai atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, pvz.:

márt-auju, -tawau, -t-auſiu, márt-auti (: *martì* 3|4, plg. LKŽ: *martì* 4),

mérg-auju, mérgawau, mérg-auſiu, mérg-auti, plg. bk *merg-áuti, merg-áuja, merg-ãvo* (: *mergà* 3|4, plg. LKŽ: *mergà* 4),

źýn-auju, -nawau, -n-auſiu, -n-auti (: *źynỹs* 3|4, plg. LKŽ: *žynỹs* 4).

F. Kuršaičio žodyne šių pamatinių žodžių šaknų priegaidės nepažymėtos, tačiau, remiantis LKŽ, visose tarmėse joms būdingas cirkumfleksas. Aiškios kirčiavimo priklausomybės nuo pamatinio žodžio kirčiuotės nematyti. Žodžio *ů́g-auti* pamatinio kamieno kirtis gali būti išlaikytas archaizmas (vedinyje iš 1 kirčiuotės daiktavardžio, plg. *ů́g-a*), kituose žodžiuose pamatinio kamieno kirtis gali būti ir antrinis: visiems jiems būdinga darybinė reikšmė ‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, t.y. ji žymi buvimą tam tikroje ilgalaikėje būsenoje, ir tuo yra panašūs į veiksmažodinius *-(i)auti* vedinius, kuriems būdinga kartotinio veiksmo reikšmė, tad manytina, kad iš pastarųjų gali būti perėmę ir akcentines kirčiavimo ypatybes, t. y. pamatinio kamieno kirtį ir akūtinę metatoniją (plačiau žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2025).

Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai, pvz.: *źwálg-auti, -auja, -avo* (: *źwalgýti, źwalgaũ, źwaL̃gas, źweL̃gti*). Nepriklausomai nuo darybos interpretacijos vedinyje matoma akūtinė metatonija. Veiksmažodinės darybos atveju ji yra lauktina, o vardažodinės galėtų būti aiškinama kaip ir minėtųjų *mártauti, mérgauti* ir kt. atveju.

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:

wógr-auju, -awau, -auſiu, -auti (plg. LKŽ *vógra* 1?),

zwé́g-auju, -gawau, zwé́g-auſiu, zwé́g-auti ‘nerimtai plepėti’ (plg. LKŽ *zvéga* 1, *zvėgà* 3?),

zwóg-auju, -gawau, -g-auſiu, -g-auti ‘šnekėti’ (plg. LKŽ *zvóga* 1?).

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

ciér-auju, ciérawau, -r-auſiu, -r-auti (plg. vok. *zehren*),

cźiér-auju, -rawau, -r-auſiu, -r-auti,

pliór-auju, -rawau, -r-auſiu, -r-auti (plg. vok. *flörren*).

Veiksmažodžiuose su kirčiuotu daugiaskiemeniu pamatiniu kamienu visuomet kirčiuotas negalinis kamieno skiemuo. Visais aiškesnės darybos atvejais tai yra vardažodiniai vediniai, juose paprastai išlaikoma pamatinio žodžio vieta ir priegaidė (pamatiniai žodžiai daugiausia skoliniai). Tokių daugiaskiemenių vardažodinių vedinių yra 30.

Akūtinį pamatinį kamieną turi 10 veiksmažodžių, plg. aiškų vardažodinį veiksmažodį *wė́dar-auju, -awau, -auſiu, -auti* (: *wė́daras, -o* 1|3[a], plg. LKŽ *vė́daras* 3[a]) ir skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

°*býdel-iauti* (plg. vok. *beuteln, býdelis* 1|3[4a], plg. LKŽ *býdelis* 1),

búter-iauju, -riawau, -r-iauſiu, -r-iauti (plg. vok. *futtern*; *bū́teris* 1, plg. LKŽ *bū́teris* 1),

°*ėwel-iauti* (: *ėwelis* 1|3[a], plg. LKŽ *ėvelis* 1),

lýber-iauju, riawau, -riauſiu, -riauti (plg. *lieferung*, *lýberis* 1|3[a]),

°(*ap*)*plóßte-riauti* (plg. vok. dial. *ploster*, taip pat plg LKŽ *plóšteris* 1),

°*(ap)púder-iauju, riauti* (plg. vok. *puder*, taip pat plg. LKŽ *pū́deris* 1),

°*riė́pel-iauti* (plg. vok. *riefeln*) ‘linus šukuoti’,

°*(pa)ùrdel-iauti* (plg. vok. *ordnen*, *ùrdelis, -io* 1, plg. LKŽ *ùrdelis* 1),

°*(ſuſi)ßwógar-iauti* (plg. l. *szwagier*, brus. *шваґер*, *ßwógeris* 1|3[a], plg. LKŽ *švógeris* 1, *švogerỹs* 3[a]).

Cirkumfleksinį pamatinį kamieną turi 5 daugiaskiemeniai veiksmažodžiai (+ 1 Kuršaičiui nežinomas), pvz.:

°*eř̃gel-iauti* (plg. LKŽ *eř̃gelis* 1),

liẽ̃kor-iauti, -iauja, -iavo (plg. l. *lekarować*; *liẽ̃korius* 1|3, plg. LKŽ *liẽ̃korius* 1),

°*piñzel-iauti* (plg. vok. *pinsel*; *piñzelis* 1|3, plg. LKŽ *piñzelis* 1),

°*riẽ̃pel-iauti* (plg. vok. *riefeln*),

°*ßneĩder-iauti* (plg. vok. *schneidern, ßneĩderis* 1|3[b], plg. LKŽ *šneĩderis* 1).

Padėtinio ilgumo balsį pamatiniame kamiene turinčių daugiaskiemenių veiksmažodžių yra 5 (+ 1 Kuršaičiui nežinomas), plg. aiškų vardažodinį veiksmažodį *rãgan-auju, -nawau, -n-auſiu, -n-auti*, plg. bk *ragan-áuti, ragan-áuja, ragan-ãvo* (: *rãgana* 1|3[b], plg. LKŽ *rãgana* 1, 3[b]) ir skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

bẽ̃kėr-auju, -rawau, -r-auſiu, -r-auti (plg. vok. *Backer*, *bẽ̃kėrė* 1|3, plg. LKŽ *bẽ̃kėrė* 1),

dãktar-auju, -rawau, -r-auſiu, -r-auti, plg. bk *daktar-áuti, daktar-áuja, daktar-ãvo* (: *dãktaras* 3[b]|1, plg. LKŽ *dãktaras* 3[b], 1),

°*(ap)klẽmer-iauti* (plg. vok. *klammer*, l. *klamra*; *klẽ̃meris, -io* 1, plg. LKŽ *klemerỹs* 3[b]),

°*prãrak-auti* (plg. brus. *прарок*, l. *prorok*; *prãrakas* 1|3^{b}, plg. LKŽ *prãrakas* 3^{b}, 1).

Trumpąjį balsį pamatiniame kamiene turinčių daugiaskiemenių veiksmažodžių yra 10, plg. keletą aiškių ar galimų vardažodinių vedinių, pvz.:

bìtkop-auju, -pawau, -p-auſiu, -p-auti (: *bìtkopis* 1, plg. LKŽ *bìtkopis* 1),

màdar-auju, -rawau, -r-auſiu, -r-auti (: *mãdaras* 3^{b}|1, *mãdaras* 3^{b})[8],

Taip pat plg. skolinius, skolintų šaknų ar neaiškios darybos veiksmažodžius, pvz.:

bùtkėr-auju, -rawau, -r-auſiu, -r-auti (plg. vok. *Böttcher*, *bùtkėrė* 1, plg. LKŽ *bùtkerė* 1),

°*krìcel-iauti*,

kùkor-auju, -rawaũ, -r-auſiu, -r-auti (plg. brus. *кухар*, l. *kucharz*, *kùkorius* 1, plg. LKŽ *kùkorius* 1),

kùmet-auju, -tawau, -t-auſiu, -t-auti (: *kùmetis* 1, plg. LKŽ *kùmetis*),

mùſter-iauju, -r-iawau, -r-iauſiu, -r-iáuti (plg. vok. dial. *mostere*, *mostare*; *mùsteris* 1, plg. LKŽ *mùsteris* 1),

ùbag-auju, -gawau, -g-auſu, -g-auti (plg. s. l. *ubog*, brus. *уб҃ог ùbagas* 1|3^{b}, plg. LKŽ *ùbagas* 3^{b}, 1),

°*wìning-iauti*,

°*(pa)źlèber-auti* (plg. LKŽ *žlẽberis* 1).

Pastebima, kad beveik visi daugiaskiemeniai pamatiniai daiktavardžiai yra 1 kirčiuotės (kai kurių paliudyta tik pirmoji kirčiuotė, kai kurių – kaip viena iš galimų). Tai neprieštarauja teiginiui, kad priesagos kirtis vediniuose gali būti aiškinamas arba kaip atsiradęs dėl Sosiūro dėsnio, arba kaip išlaikytas vediniuose iš silpnųjų pamatinių kamienų vardažodžių. Vediniuose iš pirmosios kirčiuotės pamatinių žodžių nuo seno kirčiuotas pamatinis kamienas.

Nevienareikšmiai atvejai. 10 veiksmažodžių (+ 1 Kuršaičiui nežinomo) kirčiavimas ne visai aiškus. Penkių iš jų kirčiavimas įvairuoja lietuvių–vokiečių žodyne. Viename skirtingos formos sukirčiuotos nevienodai, pvz.: *bìng-au-ju, -gawau, bing-áu-ſiu, -g-áu-ti* (: *bingùs, -ì* 3|4, plg. LKŽ *bingùs* 4). Kituose keturiuose veiksmažodžiuose toje pačioje formoje pateikiami keli kirčio ženklai, pvz.: *ébel-iau-ju, ébeliawau, ébel-iau-ſiu, ébel-iáu-ti* (: *ébelis* 1, plg. LKŽ *ébelis* 1); *palùdiėn-iáu-ju, -niawaũ, -n-iáu-ſiu, -n-iáu-ti* (: *palùdienis* 1, plg. LKŽ *palùdienis* 1); *priétel-iáu-jůs, -l-ia-*

[8] F. Kuršaičio žodyne yra kirčiuojama *màdar-auti*, tačiau *mãdaras*. Bendrinėje kalboje *mãdar-auti* (: *mãdaras* 3^{b}) turi cirkumfleksą.

waũs, -l-iau-tinus, -l-iáu-tis (: *príetėlis* 1); *priẽßininк-áu-ju, -kawau, -k-áu-ſiu, -k-áu-ti* (: *priẽšininkas* 1|3[4b], plg. LKŽ *príešininkas* 1)[9]. Toks kirčiavimas gali būti dėl kelių priežasčių: a) F. Kuršaičio tarmėje galėjo būti kirčiuojama dvejopai; b) F. Kuršaičio žodyne galėjo pasitaikyti spaudos klaidų. Visų keturių veiksmažodžių pamatiniai žodžiai yra pirmosios kirčiuotės daugiaskiemeniai daiktavardžiai su kirčiu negaliniame kamieno skiemenyje. Jei jų pamatinių kamienų kirtis realus, jis neprieštarauja prieš tai nustatytam tokio tipo veiksmažodžių kirčiavimo dėsningumui.

Penkių veiksmažodžių formos skirtingai kirčiuojamos ir F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių bei vokiečių–lietuvių žodynuose. Lietuvių–vokiečių žodyne trys daugiaskiemenių vardažodinių vedinių formos kirčiuojamos dėsningai priesagoje, plg. *cimernink-áu-ju, -kawaũ, -k-áu-ſiu, -k-áu-ti*; *priėßgyn-iáu-ju, -niawau, -n-iáu-ſiu, -n-iáu-ti*; *wokißk-áu-ju, -kawaũ, -k-au-ſiu, -k-au-ti*. Vokiečių–lietuvių žodyne šie veiksmažodžiai paliudyti arba su dviem kirčio ženklais toje pačioje formoje, arba su skirtingai sukirčiuotomis atskiromis formomis, pvz.: *cìmernink-áu-ti, -kawaũ, -k-áu-ſiu, -k-áu-ti* (: *cìmerninkas* 1|3[4b] plg. LKŽ *cìmerninkas* 1); *priéßgyn-iáu-ja, priéßgyn-iau-ti* (: *priéßgynìs* 1|3[a]|4, plg. LKŽ *príešgynis* 1, *priešginỹs* 3[a]); *pawõkißk-áu-ju, -kawaũ, -k-áu-ſiu, -k-áu-ti* (: *wókißkas, -o* 1, plg. LKŽ *vókiškas* 1, 3[a]). Kaip ir prieš tai, pamatiniai daugiaskiemeniai vardažodžiai yra pirmosios kirčiuotės arba turi paliudytą pirmąją kirčiuotę bent kaip vieną iš galimų, tad jei šių veiksmažodžių pamatinių kamienų kirtis realus, jis vėlgi neprieštarauja minėtajam dėsningumui.

Likę du atvejai yra veiksmažodiniai vediniai. Veiksmažodis *kūkauti* kirčiuojamas priesagoje lietuvių–vokiečių žodyne (plg. *kuk-áu-ju, -kawaũ, -k-áu-ſiu, -k-áu-ti*), bet šaknyje vokiečių–lietuvių žodyne *kúk-au-ti* (dėsninga akūtinė metatonija veiksmažodiniame vedinyje, plg. LKŽ *kū̃kti*). Tuo tarpu veiksmažodis *dūsauti* – atvirkščiai – kirčiuojamas šaknyje lietuvių–vokiečių žodyne (plg. *dúſ-au-ju, -ſawau, -ſ-au-ſiu, -ſ-au-ti* – dėsningas akūtas pailgėjusiame balsyje, plg. *dùſti*, LKŽ *dùsti*), o vokiečių–lietuvių žodyne paliudyti abu kirčiavimo variantai: tiek priesagos (plg. *dūſ-áu-ti*), tiek (dažniau) šaknies (plg. *dúſ-au-ti*; *dúſ-au-ja* || *parſìdúſ-au-ti*; *apdúſ-au-ti*, *nuſì-*, *parſìdúſ-au-ti*). Kaip parodyta prieš tai, akūtinės šaknies kirtis šio tipo veiksmažodžiuose yra lauktinesnis, tačiau priesagos kirtis irgi nėra neįmanomas. Galbūt šie skirtingi užrašymai atspindi realius kirčiavimo variantus Mažosios Lietuvos lietuvių tarmėse.

Be kirčio ženklų paliudyti 3 veiksmažodžiai (+ 37 Kuršaičiui nežinomi).

[9] Bendrinėje kalboje vardažodis *príešininkas* turi akūtą.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Daugumoje atvejų F. Kuršaičio priesagos *-(i)auti* vedinių kirčiavimas nesiskiria nuo šiuolaikinės bendrinės kalbos kirčiavimo.

Nesutapimai paprastai matomi atvejais, kai bendrinėje kalboje yra priesagos, o F. Kuršaičio – pamatinio kamieno kirtis (dažniausiai vardažodiniuose vediniuose), pvz.: *dãktar-auti, -auja, -avo* (plg. bk *daktar-áuti, -áuja, -ãvo*); *márt-auti, -auja, -avo*[10] (plg. bk *mart-áuti, -áuja, -ãvo*); *(ī)ſimeĩlik-auti, -auja, -avo* (plg. bk *meilik-áuti, -áuja, -ãvo*); *mérg-auju, mérgawau, mérg-auſiu, mérg-auti* (plg. bk *merg-áuti, merg-áuja, merg-ãvo*); *rãgan-auju, -nawau, -n-auſiu, -n-auti* (plg. bk *ragan-áuti, ragan-áuja, ragan-ãvo*); *úog-auti, -auja, -avo* (plg. bk *uog-áuti, -áuja, -ãvo*), *vérg-auti, -auja, -avo* (plg. bk *verg-áuti, -áuja, -ãvo*).

Tai liudija dabartinėje kalboje vis labiau įsigalinčią tendenciją vardažodinius vedinius kirčiuoti priesagoje. Pastebėtina, kad dalies šių žodžių pamatinio kamieno kirtis (pvz., *márt-auti, mérg-auti*) paliudytas senesniuose DLKŽ leidimuose.

Veiksmažodžio *rūstauti* atveju situacija priešinga: F. Kuršaitis jį kirčiuoja priesagoje (plg. *rūſt-áuju, -ſtawaũ, -ſt-áuſiu, -ſt-áuti*), o bendrinės kalbos pamatinio kamieno kirtis vis dar teikiamas ir naujausiuose DLKŽ leidimuose (t. y. *rū́st-auti, rū́st-auja, rū́st-avo*).

Veiksmažodinis vedinys *rykauti* bendrinėje kalboje kirčiuojamas dėsningai šaknyje su metatoniniu akūtu (plg. bk *rýk-auti, rýk-auja, rýk-avo* : *rė̃kti*), o F. Kuršaičio – priesagos kirčiu (pvz.: *ryk-áuju, -kawaũ, -k-áuſiu, -k-áuti*). Kadangi veiksmažodis šiuolaikinėje kalboje retas, o jo daryba nėra visiškai skaidri, šis prieštaravimas pernelyg nestebina.

Apibendrinimas. Apibendrinant galima teigti, kad F. Kuršaičio žodynų veiksmažodžiuose su priesaga *-(i)auti*, kaip ir bendrinėje kalboje, priesagos kirtis dominuoja vardažodiniuose vediniuose, o pamatinio kamieno kirtis – dažnesnis veiksmažodiniuose vediniuose. Nesutapimų nėra daug, o juos galima paaiškinti bendra minėtojo dėsningumo įsigalėjimo tendencija.

Galima pastebėti tam tikrą vardažodinių veiksmažodžių kirčiavimo priklausomybę nuo pamatinių žodžio kirčiuočių. Priesagos kirtis pasitaiko vediniuose, kurių pamatiniai žodžiai yra antrosios, trečiosios ir ketvirtosios kirčiuotės vardažodžiai, o pirmosios – tik jei šie yra daugiaskiemeniai ir turi

[10] Senesniuose DLKŽ leidimuose žodžiai, pvz.: *mart-áuti, merg-áuti*, yra kirčiuojami priesagoje, plg. Kuršaičio *márt-auti, mérg-auti*. Įsigali priesaginio kirčio tendencija.

kirtį negaliniame skiemenyje. Negausūs pamatinio kamieno kirčio vardažodiniai vediniai galimi iš bet kokios kirčiuotės pamatinių vardažodžių.

Pamatinio kamieno kirčio vediniuose vienskiemeniai pamatiniai kamienai visuomet akūtiniai, o daugiaskiemeniai visuomet turi kirtį negaliniame bet kokios priegaidės ar kiekybės skiemenyje. Akūtas gali būti tiek perimtas iš pamatinio žodžio, tiek atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, tiek atsiradęs pailgėjusiame balsyje.

Vardažodiniuose vediniuose priesagos kirtis nepriklauso nuo vedinio darybinės reikšmės, tuo tarpu pamatinio kamieno kirtis (kartu su akūtine metatonija) pasitaiko tik vienos darybinės reikšmės (‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’) vediniuose. Tikėtina, kad kirčiavimo ypatybes pastarieji veiksmažodžiai gali būti perėmę iš panašios semantikos veiksmažodinių vedinių.

2.1.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas

Kazlų Rūdos šnektos žodyne su priesaga *-(i)auti* paliudyti 108 veiksmažodžiai. Didžioji dauguma veiksmažodžių kirčiuojami priesagoje, iš viso 78.

Kirčiuotą priesagą turi 59 vardažodiniai *-(i)auti* vediniai. Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:

auk-áuti, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *aukà* 4),
bad-áuti, -áuja, -ãvo (: *bãdas* 4),
bendr-áuti, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *beñdras, -à* 4),
bern-áuti, -áuja, -ãvo (: *bérnas* 3),
brukn-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *brùknė* 2),
darb-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *dárbas* 3),
draug-áuti, -áuja, -ãvo (: *draũgas* 4),
juok-áuti, -áuja, -ãvo (: *juõkas* 4),
kalv-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *kalvỹs* 3, *kálvis* 1),
kar-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *kãras* 4),
kel-iáuti, -iáuja, (*-iáuna*), *-iãvo* (: *kẽlias* 4),
kerdž-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *keřdžius* 2),
laisv-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *láisvė* 1, *láisvas* 3, plg. LKŽ *láisvas* 3, *laĩsvas, -à* 4),
lap-áuti, -áuja, -ãvo (: *lãpas* 2),
laš-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *lãšas* 4),
malk-áuti, -áuja, -ãvo (: *málka* 1),
mart-áuti, -áuja, -ãvo (: *martì* 4),

merg-áuti, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *mergà* 4),
našl-áuti, -áuja, -ãvo (: *našlỹs, -ẽ* 4),
pel-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *pelẽ* 4),
piršl-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *piršlỹs* 4),
sarg-áuti, -áuja, -ãvo (: *sárgas* 3),
smil-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *smìlius* 2),
stal-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *stãlius* 2),
šien-áuti, -áuja, -ãvo (: *šiẽnas* 4),
tarn-áuti, -áuja, -ãvo (: *tarñas* 4),
triukšm-áuti, -áuja, -ãvo (: *triùkšmas* 4),
uog-áuti, -áuja, -ãvo (: *úoga* 1),
varl-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *varlẽ* 4),
vėž-iáuti, -iáuja, -iãvo (plg. LKŽ *vėžỹs* 3),
vyšn-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *vyšnià* 2),
žol-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *žolẽ* 4),
žuv-áuti, -áuja, -ãvo (: *žuvìs* 4).
Plg. <u>būdvardinius vedinius</u>, pvz.:
dyk-áuti, -áuja, -ãvo (: *dỹkas, -à* 4),
sen-áuti, -áuja, -ãvo (: *sẽnas, -à* 4),
skan-áuti, -áuja, -ãvo (: *skanùs, -ì* 4).
Plg. <u>daugiaskiemenius daiktavardinius vedinius</u>, pvz.:
atostog-áuti, -áuja, -ãvo (: *atostógos* 1),
daliv-áuti, -áuja, -ãvo (: *dalỹvis* 2),
eigul-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *eigulỹs* 3[b]),
gailest-áuti, -áuja, -ãvo (: *gaĩlestis* 1, plg. LKŽ *gaĩlestis* 1, *gáilestis* 1),
girtuokl-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *girtuõklis* 2),
kiaušin-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *kiaušìnis* 2),
kumel-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *kumelỹs* 3[b]),
mėlyn-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *mėlỹnė* 2),
mokytoj-áuti, -áuja, -ãvo (: *mõkytojas* 1, *mókytojas* 1, *mokýtojas* 1, plg. LKŽ *mókytojas* 1, *mokýtojas* 1, *mokytójas* 1),
obuol-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *obuolỹs* 3[a]),
plėšik-áuti, -áuja, -ãvo (: *plėšìkas* 2),
pranaš-áuti, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *prãnašas* 3[b], 1),
prieštar-áuti, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *príeštara* 1),
reikal-áuti, -áuja, -ãvo (: *reĩkalas* 3[b]),
šeiminyk-áuti, -áuja, -ãvo (: *šeiminỹkas* 2),
spanguol-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *spañguolė* 1),
šūdel-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *šūdẽlis* 2),

šunmilč-iáuti, -iáuja, -iãvo (plg. LKŽ *šùnmilčiai* 1) ‘gyventi be svetimo gero’,
tingin-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *tinginỹs* 3[a]),
ūkinyk-áuti, -áuja, -ãvo (: *ū́kinykas* 1),
vagil-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *vagìlis, -ė* 2),
vėgėl-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *vėgėlẽ* 3[a]).

Plg. būdvardinį vedinį *nobodž-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *nobodùs, -i* 4, 3, *nobódus* 1).

Pamatinių žodžių kirčiavimas neturi įtakos kirčiuotos priesagos vedinių kirčiavimui, t. y. priesagos kirtį gali gauti visų keturių kirčiuočių pamatinių vardažodžių vediniai, pvz.: *uog-áuti, -áuja, -ãvo* (: *úoga* 1), *gailest-áuti, -áuja, -ãvo* (: *gaĩlestis* 1), *mokytoj-áuti, -áuja, -ãvo* (: *mõkytojas* 1, *mókytojas* 1, *mokýtojas* 1, plg. LKŽ *mókytojas* 1, *mokýtojas* 1, *mokytójas* 1), *ūkinyk-áuti, -áuja, -ãvo* (: *ū́kinykas* 1); *lap-áuti, -áuja, -ãvo* (: *lãpas* 2), *smil-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *smìlius* 2), *girtuokl-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *girtuõklis* 2), *brukn-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *brùknė* 2); *bern-áuti, -áuja, -ãvo* (: *bérnas* 3); *reikal-áuti, -áuja, -ãvo* (: *reĩkalas* 3[b]), *obuol-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *obuolỹs* 3[a]); *auk-áuti, -áuja, -ãvo* (: *aukà* 4), *kar-iáuti, iáuja, -iãvo* (: *kãras* 4), *pel-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *pelẽ* 4), *šien-áuti, -áuja, -ãvo* (: *šiẽnas* 4).

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:
bul-iáuti, -iáuja, -ãvo (: *bùlius* 2, plg. vok. *Bulle*),
furmon-áuti, -áuja, -ãvo (: *fùrmonas* 1, plg. l. *furman*),
gaspadin-áuti, -áuja, -ãvo (: *gaspadìnė* 2, plg. brus. *гаспадыня*),
gaspador-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *gaspadõrius* 2, plg. brus. *гаспадар*),
gryb-áuti, -áuja, -ãvo (: *grỹbas* 2, plg. brus. *грыб*),
karal-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *karãlius* 2),
kavalier-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *kavaliẽrius* 2, plg. l. *kawaler*),
klapčiuk-áuti, -áuja, -ãvo (: *klapčiùkas* 2),
kupč-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *kùpčius* 2, plg. brus. *купец*).

Plg. daugiaskiemenius skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:
partizan-áuti, -áuja, -ãvo (: *partizãnas* 2),
pijok-áuti, -áuja, -ãvo (: *pijõkas* 2, plg. l. *pijak*, brus. *піяк*),
šofer-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *šòferis* 1, plg. l. *szofer*).

Iš aiškesnių veiksmažodinių vedinių galima paminėti nebent tris pavyzdžius, pvz.:
geid-áuti, -áuja, -ãvo (: *geĩsti*),
lank-áutis, -áujasi, -ãvosi (: *lankýti, lañko*),
teir-áutis, -áujasi, -ãvosi (: *tìrti*).

Taip pat plg. daugiaskiemenį veiksmažodinį vedinį, pvz.:
mainik-áuti, -áuja, -ãvo ‘nuolat keistis kuo nors’ (plg. *mainýti, maĩno*).

Kai kurių (pvz., *teir-áutis*) semantinis ryšys su pamatiniu žodžiu dabartinėje kalboje išblukęs.

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:

skal-áuti, -áuja, -ãvo ‘vandens srovei tekėti’,

šmol-iáuti, -iáuja, -iãvo ‘prašinėti’.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-(i)auti* iš viso paliudyta 30 veiksmažodžių. Visi vienskiemenius kirčiuotus pamatinius kamienus turintys veiksmažodžiai turi akūtą, iš viso paliudytas 21 veiksmažodis.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 15. Dviejų veiksmažodžių šaknies akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

stū́g-auti, -auja, -avo (: *stáugti*),

žióv-auti, -auja, -avo (: *žióti*).

Kituose 10 kirtis atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, pvz.:

bū́b-auti, -auja, -avo (: *baũbti*),

cýp-auti, -auja, -avo (: *cỹpti*),

gáil-auti, -auja, -avo (: *gailéti, gaĩli*),

klýk-auti, -auja, -avo (: *klỹkti*),

krýkšt-auti, -auja, -avo (: *krỹkšti*),

lé̍b-auti, -auja, -avo (plg. LKŽ *lẽbti*),

pùrkšt-auti, -auja, -avo (: *puř̃kšti*),

ré̍k-auti, -auja, -avo (: *rẽkti*),

sriū́b-auti, -auja, -avo (: *srẽbti*),

švìlp-auti, -auja, -avo (: *švilp̃ti*).

Likusiuose trijuose akūtas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.:

dū́s-auti, -auja, -avo (: *dùsti*),

spýg-auti, -auja, -avo (: *spìgti*),

sté̍n-auti, -auja, -avo (: *stenéti, stẽna*).

Aiškių vardažodinių vedinių, turinčių akūtą, yra paliudyti trys pavyzdžiai. Iš jų viename šaknies akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, plg.: *skýst-auti, -auja, -avo* (: *skýstas, -à* 3, plg. LKŽ *skýstas, -à* 3, *skỹstas* 4). Kituose dviejuose atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, plg.

mándr-auti, -auja, -avo (: *mañdras, -à* 4),

smárk-auti, -auja, -avo (: *smarkùs, -ì* 4, plg. LKŽ *smarkùs, -ì*, 4, *smarř̃kus* 4, *smarř̃kus* 2).

Pamatinio žodžio kirčiuotės įtakos vedinio kirčiavimui nustatyti neįmanoma dėl duomenų trūkumo. Vedinio *skýst-auti* šaknies kirčiui galbūt turėjo įtakos tai, kad būdvardis *skýstas* anksčiau galėjęs priklausyti 1 kirčiuotei (tą rodo giminiškų kalbų duomenys, žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2025: 280). Veiksmažodžių *mándr-auti* ir *smárk-auti* šaknies

kirtis ir metatoninis akūtas gali būti įsivesti pagal veiksmažodinių vedinių kirčiavimo pavyzdį. Visiems trims vardažodiniams vediniams būdinga ta pati buvimo ilgalaikėje būsenoje darybinė reikšmė (‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’), tuo jie yra panašūs į veiksmažodinius *-(i)auti* vedinius, kuriems būdinga kartotinio veiksmo reikšmė.

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:

vógr-auti, -auja, -avo (plg. LKŽ *vógra* 1, plg. LKŽ *vógra* 1, *vogrà* 2, 4?).

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

báik-auti, -auja, -avo (plg. l. *bajka*, brus. *байка*, *báika* 1),

kýtr-auti, -auja, -avo, plg. LKŽ *kytr-áuti, kytr-áuja, kytr-ãvo*[11] (plg. brus. *хитрава́ць*, l. *chytrować*, *kỹtras, -à* 4, plg. LKŽ *kỹtras, -à* 4, *kìtras* 4).

Visi daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai turi negalinį kirčiuotą skiemenį. Visais aiškesnės darybos atvejais tai yra vardažodiniai vediniai, juose paprastai išlaikoma pamatinio žodžio kirčio vieta ir priegaidė. Iš viso tokių atvejų yra 9.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **akūtine** priegaide paliudyti trys pavyzdžiai. Veiksmažodyje *pùrkštik-auti, -auja, -avo*, laikant jį išplėstinės priesagos *-ikauti* veiksmažodiniu vediniu, galima įžvelgti akūtinę metatoniją (plg. *purkšti*). Ne visai aiškios darybos veiksmažodžiuose *póstering-auti, -auja, -avo* ir *póstring-auti, -auja, -avo* ‘dėtis daug žinančiam’, jei juos laikome vediniais iš daiktavardžio *póstringė* 1 (žr. LKŽ), išlaikoma pamatinio žodžio vieta ir akūtinė priegaidė.

Cirkumfleksas matomas vieninteliame skolintos kilmės veiksmažodyje *põter-iauti, -iauja, -iavo* (plg. l. *pacierz, põteriai* 1).

Trumpąjį ar padėtinio ilgumo balsį turinčių daugiaskiemenių pamatinio kamieno veiksmažodžių yra 5. Aiškių vardažodinių vedinių yra du, pvz.:

pùsryč-iauti, -iauja, -iavo (ir *pusryč-iáuti, pusryč-iáuja, pusryč-iãvo*) (: *pùsryčiai* 1),

rìzik-auti, -auja, -avo (: *rìzika* 1).

Plg. ir neaiškios darybos veiksmažodį, pvz.: *zìbat-auti, -auja, -avo* (plg. LKŽ *zìbata* 1?).

Plg. ir du skolinius ar vedinius iš skolinių, pvz.:

pãsnyk-auti, -auja, -avo (plg. brus. *поснік*, *pãsnykas* 1, 3^b).

ùbag-auti, -auja, -avo (plg. s. l. *ubog*, brus. *убог*, *ùbagas* 1, taip pat plg. LKŽ *ùbagas* 3^b, 1, *ubãgė* 2, *ubagẽ* 3^b.

Pastebima, kad beveik visi daugiaskiemeniai pamatiniai daiktavardžiai yra 1 kirčiuotės (kai kurių paliudyta tik pirmoji kirčiuotė, kai kurių – kaip

[11] Šiame skolinyje vyksta akūtinė metatonija.

viena iš galimų). Tai neprieštarauja teiginiui, kad priesagos kirtis vediniuose gali būti aiškinamas arba kaip atsiradęs dėl Sosiūro dėsnio, arba kaip išlaikytas vediniuose iš silpnųjų pamatinių kamienų vardažodžių. Vediniuose iš pirmosios kirčiuotės pamatinių žodžių nuo seno kirčiuotas pamatinis kamienas.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Daugumoje atvejų Kazlų Rūdos šnektos žodyne priesagos *-(i)auti* vedinių kirčiavimas, kaip ir F. Kuršaičio žodyne, nesiskiria nuo bendrinės kalbos kirčiavimo.

Nesutapimai matomi tik keletu atvejų, kai bendrinėje kalboje yra priesagos, o Kazlų Rūdos šnektos žodyno – pamatinio kamieno kirtis (dažniausiai vardažodiniuose vediniuose), pvz.: *pùsryč-iauti, -iauja, -iavo* (plg. bk *pusryč-iáuti, pusryč-iáuja, pusryč-iãvo* v. *pùsryč-iauti*); *skýst-auti, -auja, -avo* (plg. bk *skyst-áuti, skyst-áuja, skyst-ãvo*); *smárk-auti, -auja, -avo* (plg. bk *smark-áuti, smark-áuja, smark-ãvo* v. *smárk-auti*). Taip pat plg. skolinį *kýtr-auti, -auja, -avo* (plg. LKŽ *kytr-áuti, kytr-áuja, kytr-ãvo*).

Tokį patį skirtumą matome ir veiksmažodyje *gáil-auti, -auja, -avo* (plg. bk *gail-áuti, gail-áuja, gail-ãvo*), kuris, jei laikomas veiksmažodiniu vediniu, turi tokiems vediniams būdingą šaknies kirtį su metatoniniu akūtu (plg. *gailė́ti, gaĩli*). Kita vertus, bendrinei kalbai būdingą priesagos kirtį gali būti nulėmęs darybos nevienareikšmiškumas (plg. priev. *gaĩla,* daiktv. *gaĩlas*, būdv. *gaĩlas, gailùs* 4, *gáilus* 1).

Skirtumai nuo Kuršaičio žodyno, pvz.: *uog-áuti, -áuja, -ãvo* (plg. Kuršaičio *úog-auti, -auja, -avo*), *mart-áuti, -áuja, -ãvo* (plg. Kuršaičio *márt-auti, -auja, -avo*), *merg-áuti, -áuja, -ãvo* (plg. Kuršaičio *mérg-auti, -auja, -avo*).

Kaip minėta, Kuršaičio tarmėje žodžio *uog-auti* pamatinio kamieno kirtis gali būti išlaikytas archaizmas (vedinyje iš 1 kirčiuotės daiktavardžio, plg. *úoga*), o žodžiai *márt-auti, mérg-auti* šaknies kirtį ir metatoninį akūtą galėjo perimti iš veiksmažodinių vedinių. Toks kirčiavimas liudijamas, kaip rodo LKŽ duomenys, ir kitose tarmėse, pvz., *úog-auti* (Kriaunos, Rokiškio r.; Vajasiškis, Zarasų r.; Tauragė; Pajūris, Šilalės r.; Švėkšna, Šilutės r.; Ceikiniai, Ignalinos r.; Plungė; Judrėnai, Klaipėdos r.; Dovilai, Klaipėdos r.; Kaltanėnai, Švenčionių r.; Girdiškė, Šilalės r.; Videniškiai, Molėtų r.; Kamajai, Rokiškio r.; Antalieptė, Zarasų r.; Liškiava, Varėnos r.; Švenčionys;, Šatės, Skuodo r.; Ylakiai, Skuodo r.; Gargždai, Klaipėdos r.; Daugėliškis, Ignalinos r.; Šlapelio žodynas; Kuktiškės, Utenos r.; Plateliai, Plungės r.; Vidiškės, Ignalinos r.; Suginčiai, Molėtų r.; Pandėlys, Rokiškio r.; DūnŽ), *márt-auti* (tik A. Juškos žodynas), *mérg-auti* (Pelesa, Baltarusija; Alovė, Alytaus r.; Miroslavas, Alytaus r.; Skirsnemunė, Jurbarko r.; Akmenė; Salos, Rokiškio r.; Leipalingis, Druskininkų sav.; Valkininkai, Varėnos r.; Liškiava,

Varėnos r.;.). Kazlų Rūdos šnektoje priesagos kirtis greičiausiai vėlesnis, atsiradęs dėl bendros tendencijos vardažodiniuose vediniuose apibendrinti priesagos kirtį.

Apibendrinimas. Apibendrinant galima teigti, kad Kazlų Rūdos šnektos žodyno veiksmažodžiuose su priesaga *-(i)auti*, kaip ir bendrinėje kalboje bei F. Kuršaičio žodynuose, priesagos kirtis dominuoja vardažodiniuose vediniuose, o pamatinio kamieno kirtis – dažnesnis veiksmažodiniuose vediniuose. Nesutapimų nėra daug, o juos galima paaiškinti bendra minėtojo dėsningumo įsigalėjimo tendencija.

Vardažodinių veiksmažodžių kirčiavimo priklausomybė nuo pamatinių žodžių kirčiuočių, priešingai nei F. Kuršaičio žodynuose, nepastebėta. Priesagos kirtis pasitaiko vediniuose, kurių pamatiniai žodžiai yra visų galimų kirčiuočių (pirmosios, antrosios, trečiosios ir ketvirtosios).

Pamatinio kamieno kirčio vediniuose vienskiemeniai pamatiniai kamienai visuomet akūtiniai, o daugiaskiemeniai visuomet turi kirtį negaliniame bet kokios priegaidės ar kiekybės skiemenyje. Akūtas gali būti tiek perimtas iš pamatinio žodžio, tiek atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, tiek atsiradęs pailgėjusiame balsyje.

Vardažodiniuose vediniuose priesagos kirtis nepriklauso nuo vedinio darybinės reikšmės, tuo tarpu pamatinio kamieno kirtis (kartu su akūtine metatonija) pasitaiko tik trijuose tos pačios darybinės reikšmės (‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’) vediniuose. Tikėtina, kad kirčiavimo ypatybes pastarieji veiksmažodžiai gali būti perėmę iš panašios semantikos veiksmažodinių vedinių.

2.1.5. Zanavykų šnektos žodynas

Zanavykų šnektos žodyne su priesaga *-(i)auti* paliudyti 238 veiksmažodžiai.

Didžioji dalis veiksmažodžių **kirčiuojami priesagoje**, iš viso 184. Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:

auk-áut, -áuja, -ãvo (: *aukà* 4),
bad-áut, -áuja, -ãvo (: *bãdas* 4),
bebr-áut, -áuja, -ãvo (: *bèbras* 2, plg. LKŽ *bẽbras* 2, *bèbras* 2),
bern-áut, -áuja, -ãvo (: *bérnas* 3),
brašk-iáut, -iáuja, -iãvo (: *bràškė* 2, plg. LKŽ *bràškė* 2, *brãškė* 2),
brol-iáut, -iáuja, -iãvo (: *brolỹs* 3, *brólis* 1),
bulv-iáut, -áuja, -iãvo (: *búlvė* 1, plg. LKŽ *bùlvė* 1),
darb-iáut, -iáuja, -iãvo (: *dárbas* 3, 1),

draug-áut, -áuja, -ãvo (: *draũgas* 4),
duon-áut, -áuja, -ãvo (: *dúona* 1),
dyk-áut, -áuja, -ãvo (: *dỹkas, -à* 4),
grūd-áut, -áuja, -ãvo (: *grū́das* 3),
kalv-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kalvỹs* 4, *kálvis* 1),
kar-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kãras* 4),
karkl-áut, -áuja, -ãvo (: *karčklas* 2, 4),
kel-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kẽlias* 2),
kerdž-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kerčdžius* 2),
keršt-áut, -áuja, -ãvo (: *kerčštas* 4),
kul-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kūlỹs* 4, plg. LKŽ *kũlis* 2),
lap-áuti, -áuja, -ãvo (: *lãpas* 2),
laš-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *lãšas* 4),
mald-áuti, -áuja, -ãvo (: *maldà* 4),
malk-áuti, -áuja, -ãvo (: *málkos* 1),
meistr-áuti, -áuja, -ãvo (: *méistras* 3, plg. LKŽ 3, 1, *meĩstras* 2),
merg-áuti, -áuja, -ãvo (: *mergà* 4),
našl-áuti, -áuja, -ãvo (: *našlỹs* 4),
pemp-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *pémpė* 1),
pien-áuti, -áuja, -ãvo (: *píenas* 1, 3),
piršl-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *piršlỹs* 4),
pisk-auti, -auja, -avo (: *pìskas* 2, plg. LKŽ *pìskus* 2),
prot-áuti, -áuja, -ãvo (: *prõtas* 2),
rač-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *rãčius* 2),
rag-áuti, -áuja, -ãvo (: *rãgas* 4),
sak-áuti, -áuja, -ãvo (: *sãkas* 4),
sarg-áuti, -auja, -avo (: *sárgas* 3),
sen-áuti, -áuja, -ãvo (: *sẽnas, -à* 4),
skerdž-iáuti, -iáuja, -iãvo (plg. LKŽ *skerčdžius* 2),
sliek-áuti, -áuja, -ãvo (: *slíekas* 3, plg. LKŽ *slíekas* 3, *sliẽkas* 4),
smil-áuti, -áuja, -ãvo,
smil-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *smìlas, -à* 4, *smìlius* 2),
stamb-áutis, -áujasi, -ãvosi ‘rinkti rūgštynes’ (: *stamčbas, -à* 4),
sveč-iáutis, -iáujasi, -iãvo (: *svẽčias* 4),
šak-áuti, -áuja, -ãvo (: *šakà* 4),
šien-áuti, -áuja, -ãvo (: *šiẽnas* 4),
talk-áuti, -áuja, -ãvo (: *talkà* 4),
tarn-áuti, -áuja, -ãvo (: *tárnas* 3, plg. LKŽ *tarčnas* 4, *tárnas* 3),
uog-áuti, -áuja, -ãvo (: *úoga* 1),

vaist-áuti, -áuja, -ãvo (: *vaĩstas* 4, 2, plg. LKŽ *váistas* 1, *vaĩstas* 4),
varl-iáuti, -áua, -ãvo (: *varlẽ* 4),
veln-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *vélnias* 3),
verg-áuti, -áuja, -ãvo (: *veř̃gas* 4, plg. LKŽ *vérgas* 3, *veř̃gas* 4),
višt-áuti, -áuja, -ãvo (: *vištà* 2),
vyr-áuti, -áuja, -ãvo (: *výras* 1),
vyšn-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *vyšnià* 2),
zuik-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *zuĩkis* 2),
žirn-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *žìrnis* 1),
žol-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *žolẽ* 4),
žūkl-áuti, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *žūklẽ* 4, *žū́klė* 1),
žvej-áuti, -áuja, -ãvo (: *žvejỹs* 4, plg. LKŽ *žvẽjas* 4).
Plg. <u>daugiaskiemenius daiktavardinius</u> vedinius, pvz.:
advokat-áut, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *advokãtas* 2),
artist-áut, -áuja, -ãvo (: *artìstas* 2),
bandit-áut, -áuja, -ãvo (: *bandìtas* 2),
bitinink-áuti, -áuja, -ãvo (: *bìtininkas* 1, *bitinỹkas* 2),
brigadnink-áut, -áuja, -ãvo (: *brigãdnykas* 1),
dalyv-áut, -áuja, -ãvo (: *dalỹvis* 2),
dilgin-iáut, -iáuja, -iãvo (plg. LKŽ *dilgỹnė* 2),
duonel-iáut, -iáuja, -iãvo (plg. LKŽ *duonẽlė* 2),
duonpeln-iáut, -iáuja, -iãvo (: *dúonpelnis* 1, *duonpelnỹs* 3[a]),
eigul-iáut, -iáuja, -iãvo (: *eigulỹs* 3[b]),
elektrik-áut, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *elèktrikas* 1),
elget-áut, -áuja, -ãvo (: *eĺ̃geta* 1),
gailest-áut, -áuja, -ãvo, gailyst-áut, -áuja, -ãvo (: *gaĩlestis* 1),
gūžel-iáut, -iáuja, -iãvo (: *gūžỹs* 4),
kaimyn-áut, -áuja, -ãvo (: *kaimýnas* 1),
kiaušin-iáut, -iáuja, -ãvo (: *kiaušìnis* 2),
kopūl-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kopũlė* 2),
kūkal-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kūkãliai* 2),
kunig-áut, -áuja, -ãvo (: *kùnigas* 3[b]),
kupol-iáut, -iáuja, -iãvo ‘parinkti žolių vaistams’ (plg. LKŽ *kupõlė* 2, *kūpõlė* 2),
laiškaneš-iáuti, -iáuja, -iãvo (plg. LKŽ *laiškanešỹs* 3[4b], dar plg. *laiškãnešis* 1, *laiškanẽšis* 2),
lašin-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *lašinỹs* 3[b]),
lenktyn-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *lenktỹnės* 2),
meister-áuti, -áuja, -ãvo (: *méisteris* 1),

mėlyn-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *mėlỹnės* 2),
milicnink-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *milìcininkas* 1),
minkšpač-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *minkšpaũtis* 2),
mokytoj-áuti, *-áuja* (*-áuna*), *-ãvo* (: *mókytojas* 1, *mokýtojas* 1),
mūrinyk-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *mū́rininkas*, *mū́rinykas* 1),
nuotak-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *núotaika* 1),
obuol-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *obuolỹs* 3[a]),
pasnyk-áuti (*-nkauti*), *-áuja*, *-ãvo* (: *pãsnykas* 1),
pavargėl-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *pavarg̃ėlis* 1),
pavės-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *pavė́sis* 1),
pėdsak-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *pė́dsakas* 1),
piemen-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *piemuõ* 3[a]),
pirminink-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *pìrmininkas* 3[4a]),
plėšik-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *plėšìkas* 2),
priekab-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *priekabẽ* 3[a]),
prievart-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *príevarta* 1),
reikal-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *reĩkalas* 3[b]),
riešut-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *ríešutas* 3[a]),
rūgštyn-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (plg. LKŽ *rūgštỹnės* 2),
samdin-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *samdinỹs* 3[b]),
sandėl-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *sandėlỹs* 3[a]),
serbent-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *serbeñtas* 2),
skudur-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *skùduras* 3[b]),
spanguol-iáuti, *-iáuja*, *-ãvo* (: *spañguolė* 1),
storžievik-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *storžiẽvis* 2),
šeiminyk-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *šeiminỹkas* 2),
šūdel-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *šūdẽlis* 2),
šūdgal-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (plg. LKŽ *šū́dgalis* 1),
švelniabezdž-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *švelniabẽzdis* 2),
tingin-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *tinginỹs* 3[a]),
traktor-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *trãktorius* 1),
ūkinyk-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *ū́kinykas* 1),
ūkvedž-iáuti, *-iáuja* (*-iáuna*), *-iãvo* (: *ūkvedỹs* 3[a]),
vabal-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *vãbalas* 3[b]),
vadov-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *vadõvas* 2),
vagil-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *vagìlius* 2),
vedėj-áuti, *-áuja*, *-ãvo* (: *vedė́jas* 1),
veidmain-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *veidmaĩnis* 2),
vergel-iáuti, *-iáuja*, *-iãvo* (: *verg̃elis* 2),

veterinor-iáuti, -iáuja, -iãvo (plg. LKŽ *veterinõrius* 2),
žmogžudž-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *žmogžudỹs* 3[b]).
Plg. ir būdvardinius vedinius, pvz.:
gard-áut, -áuja, -ãvo (: *gardùs, -ì* 3, plg. LKŽ *gardùs, -ì* 3, 4),
gudr-áutis, -áujasi, -ãvosi (: *gudrùs, -ì* 4),
jaun-áut, -áuja, -ãvo (: *jáunas* 3),
lėt-áuti, -áuja, -ãvo (: *lẽtas, -à* 4),
mandr-áuti, -áuja, -ãvo (: *mañdras, -à* 4),
pirm-áuti, -áuja, -ãvo (: *pìrmas, -à* 3),
skan-áuti, -áuja, -ãvo (: *skanùs, -ì* 4),
smals-áuti, -áuja, -ãvo (: *smalsùs, -ì* 4).
Plg. daugiaskiemenį būdvardinį vedinį, pvz.:
nekantr-áuti, -áuja, -ãvo (: *nekantrùs, -ì* 4).

Pamatinių žodžių kirčiavimas neturi įtakos kirčiuotos priesagos vedinių kirčiavimui, t. y. priesagos kirtį gali gauti visų keturių kirčiuočių pamatinių vardažodžių vediniai, pvz.: *bulv-iáuti* (: *bùlvė* 1), *bitinink-áuti, -áuja, -ãvo* (: *bìtininkas* 1), *elget-áut, -áuja, -ãvo* (: *el̃geta* 1), *nuotak-áuti, -áuja, -ãvo* (: *núotaika* 1); *bebr-áut, -áuja, -ãvo* (: *bèbras* 2, plg. LKŽ *bẽbras* 2, *bèbras* 2), *bandit-áuti, -áuja, -ãvo* (: *bandìtas* 2), *serbent-áuti, -áuja, -ãvo* (: *serbeñtas* 2), *storžiev-ikáuti, -áuja, -ãvo* (: *storžiẽvis* 2), *švelniabezdž-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *švelniabẽzdis* 2); *grūd-áut, -áuja, -ãvo* (: *grū́das* 3), *lašin-iáuti, -iauja, -iavo* (: *lašiniaĩ* 3[b]), *tinginiáuti, -iáuja, -iãvo* (: *tinginỹs* 3[a]), *žmogžudž-iáuti, -iáuja, -iãvo* (: *žmogžudỹs* 3[b]); *draug-áut, -áuja, -ãvo* (: *draũgas* 4), *verg-áuti, -áuja, -ãvo* (: *veř̃gas* 4, plg. LKŽ *vérgas* 3, *veř̃gas* 4), *gūžel-iáut, -iáuja, -iãvo* (: *gūžỹs* 4).

Vieną pavyzdį galima priskirti prie prieveiksminės darybos pavyzdžių, pvz., *slapč-iáuti, -iáuja, -iãvo* (plg. LKŽ *slapčià*).

Veiksmažodinių vedinių yra palyginti labai mažai, plg.:
dom-áutis, -áujasi, -ãvosi (: *domė́tis, dõmisi*),
gail-áut, -áuja, -ãvo (: *gailė́tis, gaĩli*),
ged-áut, -áuja, -ãvo (: *gedė́ti, gẽdi*),
geid-áut, -áuja, -ãvo (: *geĩsti*),
kandž-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *ką́sti*),
sirg-áuti, -áuja, -ãvo (: *sir̃gti*),
teik-áuti, -auja, -avo (: *teĩkti*),
teir-áutis, -aujasi, -avosi (: *tìrti*).
Plg. daugiaskiemenį veiksmažodinį vedinį, pvz.:
mainik-áuti, -áuja, -ãvo (plg. *mainýti, maĩno*). Daugumos jų veiksmažodinė daryba dabartinėje kalboje nėra akivaizdi.

Taip plg. skolinius ar skolintos šaknies veiksmažodžius, pvz.:

gryb-áut, -áuja, -ãvo (: *grỹbas* 2, plg. brus. *грыб*),
kar-áut, -áuja, -ãvo ‘vežti karais’ (: *kãras* 2, plg. vok. *Karre*),
kmyn-áut, -áuja, -ãvo (: *kmỹnas* 2, plg. l. *kmin*),
kriauč-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kriaũčius* 2, plg. l. *krawiec*),
kumeč-iáut, -iáuja, -iãvo, kumet-áut, -áuja, -ãvo (: *kumetỹs* 3[b], *kùmetis* 1, plg. sl. *къметь*),
kupč-iáut, -iáuja, -iãvo (: *kùpčius* 2, plg. brus. *купец*),
pinig-áuti, -áuja, -ãvo (: *pìnigas* 3[b], plg. vok. *pennig*),
podž-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *põdžius* 2),
svoč-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *svočià* 4, plg. rus. *свацця, сваць*я),
vandr-áuti, -áuja, -ãvo (plg. vok. *wandern*, l. *wędrować*).

Plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžių daugiaskiemenius daiktavardinius vedinius, pvz.:
davatk-áut, -áuja, -ãvo (: *davatkà* 2, plg. l. *dewotka*),
gaspadin-áut, -áuja, -ãvo (: *gaspadìnė* 2, plg. brus. *гаспадыня*),
gaspador-iáut, -iáuja, -iãvo (: *gaspadõrius* 2, plg. brus. *гаспадар*),
gaspador-iáutis, -áujasi, -ãvosi,
gizel-iáut, -iáuja, -iãvo (*gizẽlis* 2, plg. l. *gizel*, vok. *Geselle*),
karal-iáut, -iáuja, -iãvo (: *karãlius* 2),
kuligan-áut, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *kuligãnas* 2),
laidok-áuti, -áuja, -ãvo (: *laidõkas* 2, plg. l. *łajdak*),
lakudr-áuti, -áuja, -ãvo (: *lakudrà* 2, plg. l. *łachudra*),
liuosinink-áuti, -áuja, -ãvo (: *liúosininkas* 1),
navyn-áuti, -áuja, -ãvo (: *navynà* 2, plg. l. *nowina*, brus. *навіна*),
paludien-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *palùdieniai* 1, plg. brus. *палудзень*),
pijok-áuti, -áuja, -ãvo (: *pijõkas* 2, plg. l. *pijak*, brus. *піяк*),
pon-áuti, -áuja, -ãvo (: *põnas* 2, plg. l. *pan*, brus. *пан*),
raškažn-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *raškãžnas* 4, plg. brus. *раскошны*, l. *rozkoszny*),
strib-áuti, -áuja, -ãvo (: *strìbas* 4),
šoper-áuti, -áuja, -ãvo, šoper-iáuti, -áuja, -ãvo (: *šòperis* 1, plg. l. *szofer*),
špion-áuti, -áuja, -ãvo (plg. LKŽ *špiònas* 2),
šutv-iáuti, -iáuja, -iãvo (: *šùtvė* 2, plg. jidiš *šutef*),
vosilk-áuti, -áuja, -ãvo (: *vosilkà* 2, plg. brus. *васілок*, l. *wosiłka*),
žebrok-áuti, -áuja, -ãvo ‘elgetauti’ (: *žebrõkas* 2, plg. l. *żebrak*).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:
grab-iáut, -iáuja, -iãvo ‘sausinti pievas’,
gram-áut, -áuja, -ãvo ‘neišsirinkti, ką valgyti’,
skal-áuti, -áuja, -ãvo ‘vandens srovei tekėti’,

šnerv-iáuti, -iáuja, -iãvo ‘prastai dirbti’ (: *šnervẽ* 4?, plg. LKŽ *šnervẽ* 4, *šnérvė* 1, *šneřvės* 4, *šnérvės* 1).

Plg. ir daugiaskiemenius neaiškios darybos pavyzdžius:

bambier-iáut, -iáuja, -iãvo ‘išmušti’,

barakl-áut, -áuja, -ãvo ‘vaikščioti’,

jiedrig-áut, -auja, -avo ‘kaltuoti’,

senbul-iáuti, -iáuja, -iãvo ‘senberniauti’,

skystapik-iáuti, -iáuja, -iãvo ‘meiliai, saldžiai kalbėti’.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-(i)auti* iš viso paliudytas 51 veiksmažodis. Dauguma kirčiuotų v i e n s k i e m e n i ų pamatinių kamienų turi **akūtą**, iš viso 40.

Kirčiuotą tvirtapradę šaknį turi 23 aiškūs veiksmažodiniai vediniai. Iš jų trijų veiksmažodžių šaknies akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

bliū́v-aut, -auja, -avo (: *bliáut*),

pìrd-auti, -auja, -avo (: *pérsti*),

stū́g-auti, -auja, -avo (: *stáugti*).

Kituose 17 atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, plg.

bìrzg-auti, -auja, -avo (: *biřgzt*),

bū́b-aut, -auja, -avo (: *baũbt*),

bū́k-aut, -auja, -avo (plg. LKŽ *bũkti*),

čìršk-aut, -auja, -avo (: *čiřkšt*),

cýp-aut, -auja, -avo (: *cỹpt*),

gū́žt-aut, -auja, -avo (: *gũžt*),

klýk-aut, -auja, -avo (: *klỹkt*),

niū́k-auti, -auja, -avo (: *niũkti*),

pùršk-auti, -auja, -avo (: *puřkšti*),

rė́k-aut, -auja, -avo (: *rẽkti*),

rýk-auti, -auja, -avo (: *rẽkti*),

šū́k-auti, -auja, -avo (: *šaukti*),

súop-auti, -auja, -avo (: *suõpti*),

švìlp-auti, -auja, -avo (: *švilp̃ti*),

ū́k-auti, -auja, -avo (: *ũkti*),

ū́ž-auti, -auja, -avo (: *ũžti*),

vérk-auti, -auja, -avo (: *verk̃ti*).

Likusiuose trijuose akūtas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.:

dū́s-aut, -auja, -avo (: *dùsti*),

kū́k-auti, -auja, -avo ‘rėkauti’ (plg. LKŽ *kùkti*),

stė́n-auti, -auja, -avo (: *stenė́ti, stẽna*).

Vienas yra ištiktukinis vedinys, kuriam irgi būdinga priegaidžių kaita, pvz.: *mū́m-auti, -auja, -avo* (: *mū̃*).

Aiškių vardažodinių vedinių su tvirtaprade priegaide paliudyti 4 veiksmažodžiai. Visuose šiuose veiksmažodžiuose vyksta akūtinė metatonija, pvz.:

bérgžd-auti, -auja, -avo, plg. LKŽ *bergžd-áuti, bergžd-áuja, bergžd-ãvo* (: *beřgždžias, -ià* 4),

mū́dr-auti, -auja, -avo ‘vaisinti’ (plg. LKŽ *mū̃dras* 4, *mùdras* 4, *mudrùs* 4, *mūdrùs* 4),

smáil-auti, -auja, -avo (: *smailùs, -ì* 4),

smárk-auti, -auja, -avo (: *smarkùs, -ì* 4, plg. LKŽ *smařkus* 2, *smarkùs* 4).

Visų keturių darybinė reikšmė yra ‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, o kirčiavimas galbūt nulemtas panašios semantikos veiksmažodinių vedinių. Veiksmažodžio *smáil-auti* šaknies kirtis gali būti ir senas (dėl to, kad būdvardis *smailas* anksčiau galėjo priklausyti pirmajai kirčiuotei žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2025, 279).

Plg. neaiškios darybos veiksmažodžius, pvz.:

kiū́k-aut, -auja, -avo ‘iš džiaugsmo šokinėti’,

kliū́g-aut, -auja, -avo ‘šūkauti’,

kóg-auti, -auja, -avo ‘gyvuoti’,

kū́g-auti, -auja, -avo ‘šūkauti’,

skrýb-auti, -auja, -avo ‘išdidžiai vaikštinėti’,

sriū́b-auti, -auja, -avo ‘verkti’,

vé́dl-auti, -auja, -avo ‘draskyti’,

vógr-auti, -auja, -avo (plg. LKŽ *vógra* 1, *vogrà* 2?).

Taip pat plg. skolintus ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

báik-auti, -auja, -avo (: *báika* 1, plg. l. *bajka*, brus. *байка*),

dé́k-auti, -auja, -avo (: *dẽkui* / *dėkavóti* / *dėkà* 4, 2, *dé́ka* 1, brus. *дякуй*, brus. *дзякаваць*, l. *dziękować*, brus. *дзяка*),

kýtr-auti, -auja, -avo (: *kỹtras, -à* 4, plg. LKŽ *kỹtras, -à* 4, *kìtras* 4, brus. *хітры*, rus. *хитрый*, l. *chytry*),

týk-auti, -auja, -avo (: *tykùs, -ì* 4, plg. sl.).

Pastebėtina, kad pastaruosiuose trijuose vyksta akūtinė metatonija.

Vienskiemenio pamatinio kamieno su **tvirtagale** priegaide paliudytas vienintelis vardažodinis veiksmažodis, pvz.: *mařg-auti, -auja, -avo* (: *márgas* 3). Pastebėta, kad Zanavykų šnektos žodyne nėra priesagos *-uoti* vedinio *marg-uoti* „būti, rodytis margam“, tačiau esantis *marg-auti* „daryti margam, nevienodos spalvos“ iš esmės atitinka jo reikšmę. Vadinasi, tarmėje veiksmažodis *mařg-auti, -auja, -avo* greičiausiai pakeitęs žodį *mařg-uoti, -uoja,*

-avo, kurio kirčiavimas yra dėsningas ir vyksta cirkumfleksinė metatonija plg. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2025, 281–282)[12].

Vieno d a u g i a s k i e m e n i o pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžio kirčiuotas galinis skiemuo *špacíer-auti, -auja, -avo* (: *špacíeras* 1, bet plg. LKŽ *špãcieras* 1). Jo priegaidė akūtas, neprieštaraujantis Sosiūro dėsniui, o galimo pamatinio daiktavardžio kirčiuotė – pirmoji, neprieštaraujanti dėsningumui, kad pamatinio kamieno kirtis nuo seno būdingas vediniams iš pirmosios kirčiuotės vardažodžių. Iš viso tokių pavyzdžių yra 10.

Visų kitų daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių kirčiuotas negalinis skiemuo.

Akūtinę šaknį turi *póstering-auti, -auja, -avo, póstring-auti, -auja, -avo* ‘pasakoti’ (plg. LKŽ *póstringė* 1).

Cirkumfleksą turi du <u>neaiškios darybos veiksmažodžiai</u>:

põsmik-auti, -auja, -avo ‘pliurpti’,

slaĩnik-auti, -auja, -avo ‘slampinėti’.

<u>Taip pat plg. vedinį iš skolinio</u>, pvz.: *põter-iauti, -auja, -avo* (plg. l. *pacierz, põteriai* 1).

Su **trumpuoju** ar **padėtinio ilgumo balsiu** paliudyti 5 veiksmažodžiai. Iš jų trys yra savos kilmės vardažodiniai vediniai, plg:

šìpat-auti, -auja, -avo (: *šìpata* 1),

vãkar-auti, -auja, -avo, plg. bk *vakar-áuti, vakar-áuja, vakar-ãvo* (: *vãkaras* 3^{b}, 1),

zìbat-auti, -auja, -avo (: *zìbata* 1).

Kiti du padaryti <u>iš skolinių</u>, pvz.:

ùbag-auti, -auja, -avo (: *ùbagas* 3^{b}, plg. LKŽ *ùbagas* 3^{b}, *ùbagas* 1, *ubãgė* 2, *ubagẽ* 3^{b}, s. l. *ubog*, brus. *убогъ*),

°*(pa)ùrdel-iauti, -auja, -avo* (plg. vok. *ordnen*, taip pat plg. LKŽ *ùrdelis* 1).

Be kirčio ženklų paliudyti 3 veiksmažodžiai.

Pastebima, kad visi daugiaskiemeniai pamatiniai daiktavardžiai – tiek su kirčiuotu galiniu, tiek negaliniu skiemeniu – yra 1 kirčiuotės (kai kurių paliudyta tik pirmoji kirčiuotė, kai kurių – kaip viena iš galimų). Tai neprieštarauja teiginiui, kad priesagos kirtis vediniuose gali būti aiškinamas arba kaip atsiradęs dėl Sosiūro dėsnio, arba kaip išlaikytas vediniuose iš

[12] Panašiai gali būti aiškinamas ir Kuršaičio veiksmažodis *gelton-auti,* kuris pateikiamas laužtiniuose skliaustuose (Kuršaičiui nežinomas), tačiau sukirčiuotas. Tai rodo, kad kirčio ženklas gali būti padėtas dėl šalia esančio žodžio *gelton-uoti* įtakos.

silpnųjų pamatinių kamienų vardažodžių. Vediniuose iš pirmosios kirčiuotės pamatinių žodžių nuo seno kirčiuotas pamatinis kamienas.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Daugumoje atvejų Zanavykų šnektos žodyne priesagos *-(i)auti* vedinių kirčiavimas, kaip ir F. Kuršaičio žodyne bei Kazlų Rūdos šnektos žodyne, nesiskiria.

Nesutapimai matomi tik keturiais atvejais. Visi keturi yra vardažodiniai vediniai su kirčiu pamatiniame kamiene vietoj bendrinės kalbos priesaginio kirčio: *bérgžd-auti, -auja, -avo* (plg. bk *bergžd-áuti, -áuja, -ãvo*); *smáil-auti, -auja, -avo*, plg. bk *smail-áuti*); *smárk-auti, -auja, -avo* (plg. bk *smark-áuti, smark-áuja, smark-ãvo* v. *smárk-auti*); *vãkar-auti, -auja, -avo* (plg. bk *vakar-áuti, -áuja, -ãvo*).

Skirtumai nuo Kuršaičio žodyno, atvirkščiai, matomi dviem atvejais, kai Zanavykų šnektoje apibendrintas vardažodinių vedinių priesagos kirtis, o Kuršaičio dar kirčiuota šaknyje, pvz.: *uog-áuti, -áuja, -ãvo* (plg. Kuršaičio *úog-auti, -auja, -avo*), *merg-áuti, -áuja, -ãvo* (plg. Kuršaičio *mérg-auti, -auja, -avo*). Zanavykų šnektos žodyne priesaginis kirčiavimas artimesnis bendrinės kalbos kirčiavimui. F. Kuršaičio pamatinio kamieno kirčiavimas laikytinas senuoju archaizmu.

Skirtumai nuo Kazlų Rūdos žodyno, pvz.: *mandr-áuti, -áuja, -ãvo* (plg. Kazlų Rūdos šnektos žodyną *mándr-auti, -auja, -avo*).

Apibendrinimas. Apibendrinant galima teigti, kad *Zanavykų šnektos žodyno* veiksmažodžiuose su priesaga *-(i)auti*, kaip ir bendrinėje kalboje, priesagos kirtis dominuoja vardažodiniuose vediniuose, o pamatinio kamieno kirtis – dažnesnis veiksmažodiniuose vediniuose. Nesutapimų nėra daug, o juos galima paaiškinti bendra minėtojo dėsningumo įsigalėjimo tendencija.

Kaip ir Kazlų Rūdos žodyne, bet priešingai nei F. Kuršaičio žodynuose, vardažodinių veiksmažodžių kirčiavimo priklausomybė nuo pamatinių žodžių kirčiuočių nepastebėta. Priesagos kirtis pasitaiko vediniuose, kurių pamatiniai žodžiai yra visų galimų kirčiuočių (pirmosios, antrosios, trečiosios ir ketvirtosios). Pamatinio kamieno kirčio pavyzdžių analizei nepakanka.

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai beveik visuomet turi akūtinę priegaidę, išskyrus vienintelę išimtį *mar̃g-auti*, kurios kirčiavimas gali būti nulemtas dėl veiksmažodžio *mar̃g-uoti* poveikio. Akūtas gali būti tiek perimtas iš pamatinio žodžio, tiek atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, tiek atsiradęs pailgėjusiame balsyje.

Daugiaskiemeniuose pamatiniuose kamienuose paprastai kirčiuojamas negalinis skiemuo, išskyrus vienintelį atvejį su kirčiuotu akūtiniu galiniu skiemeniu *špacíer-auti*. Visa tai neprieštarauja Sosiūro dėsniui.

2.1.6. Apibendrinimas

Visuose aptartuose šaltiniuose, kaip ir bendrinėje kalboje, priesagos kirtis dominuoja aiškiai vardažodiniuose vediniuose, o pamatinio kamieno kirtis – dažnesnis veiksmažodiniuose vediniuose.

Galima manyti, kad vardažodiniuose vediniuose priesaginio kirčio dominavimui įtakos turėjo Sosiūro dėsnis. Pamatinio kamieno kirtis galėjo būti išlikęs tik vediniuose iš pirmosios kirčiuotės vardažodžių, vediniuose iš 2 kirčiuotės vardažodžių kirtis nukeltas į priesagą dėl Sosiūro dėsnio, o vediniuose iš 3 ir 4 kirčiuočių vardažodžių priesaga kirčiuota nuo seno. Negausių pamatinio kamieno kirčio vedinių pamatiniai daiktavardžiai arba aiškiai priklauso pirmajai kirčiuotei (pvz., K *úog-auti*), arba turi ją paliudytą kaip vieną iš galimų (pvz., *ùbag-auti*), arba pamatinio kamieno kirtį gavę dėl veiksmažodinių vedinių poveikio (žr. toliau).

Visi Kuršaičio ir Kazlų Rūdos šnektos žodyno ir beveik visi Zanavykų šnektos žodyno vardažodiniai veiksmažodžiai su kirčiu vienskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje turi akūtinę priegaidę, išskyrus vienintelę Zanavykų šnektos išimtį *marg̃-auti*, kurios kirčiavimas nulemtas priesagos *-uoti* vedinių kirčiavimo poveikio. Daugiaskiemeniuose pamatiniuose kamienuose beveik visada kirčiuotas negalinis skiemuo, išskyrus vienintelę Zanavykų šnektos išimtį *špacíer-auti*. Visa tai neprieštarauja dėsningumui, kad pamatinio kamieno kirtis po Sosiūro dėsnio likęs įmanomas tik vediniuose iš pirmosios kirčiuotės vardažodžių.

Veiksmažodiniuose vediniuose vyrauja pamatinio kamieno kirtis. Vienskiemeniuose pamatiniuose kamienuose priegaidė visuomet akūtinė. Akūtas gali būti tiek perimtas iš pamatinio žodžio, tiek atsiradęs dėl akūtinės metatonijos ar pailgėjus balsiui. Priesagos kirtis dažniau pasitaiko veiksmažodiniuose vediniuose, kurių daryba yra ne visuomet skaidri.

Iš veiksmažodinių vedinių šaknies kirtis ir akūtinė metatonija gali būti perėję ir į kai kuriuos vardažodinius vedinius (pvz., K *márt-auti, mérg-auti, žýn-auti*; KzRŽ *mándr-auti, smárk-auti*; ZnŽ *bérgžd-auti, smáil-auti, smárk-auti*). Visiems tokiems vardažodiniams vediniams būdinga buvimo ilgalaikėje būsenoje reikšmė, artima veiksmažodiniams vediniams būdingai kartotinio veiksmo reikšmei.

Dauguma visų trijų šaltinių negausių skirtumų nuo bendrinės kalbos yra vardažodiniai vediniai, kuriems būdingas pamatinio kamieno kirtis vietoj bendrinės kalbos priesagos kirčio (pvz., K *úog-auti, márt-auti* ir pan.). Šie pavyzdžiai liudija kalboje veikiančią tendenciją apibendrinti priesagos kirtį vardažodiniuose, o pamatinio kamieno kirtį veiksmažodiniuose vediniuose.

2.2. Priesaga -enti

2.2.1. Įvadinės pastabos

Priesagos *-enti* vedinių lietuvių kalboje yra nedaug, ir dauguma jų (apie 80 %) yra padaryti iš veiksmažodžių. Visų veiksmažodinių morfemos *-enti* vedinių formali struktūra yra vienoda. Be pagrindinio šios priesagos varianto, vartojamas variantas *-denti*: *grumž-énti*, *krės-dénti* (: *krẽsti*), keletas vedinių yra su formantu *-lenti*, pvz.: *burb-lénti* (: *burb̃ti*), *cirp-lénti* (: *cirp̃ti*), *murm-lénti* (: *murmė́ti*), *-senti*, pvz.: *dirbs-énti* (: *drìbti*), *parps-énti* (: *parp̃ti*) (Jakaitienė 1973, 50).

Veiksmažodiniai priesagos *-enti* vediniai daugiausia yra daromi iš veiksmažodžių, bendratyje turinčių priesagą *-ėti*, tačiau darybiškai neskaidomų, pvz.: *blazg-énti* (: *blazgė́ti*, *blãzga*), *kleg-énti* (: *klegė́ti*, *klẽga*). Šaknies balsių kaita palyginti reta, pvz.: *y* : *i* – *klik-énti* (: *klỹkti*), *ū* : *u* – *duzg-énti* (: *dū̃gzti*), *y* : *ai* – *daig-énti* (: *dýgti*), *į* : *ą* – *grąž-énti* (: *grį̃žti*).

Visi veiksmažodiniai priesagos *-enti* vediniai turi bendrą deminutyvinę reikšmę. Jie žymi ‘menkesnį, silpnesnį veiksmą už tą, kuris nusakytas pamatiniu žodžiu’, pvz.: *dard-énti* ‘pamažu dardėti’, *laš-énti* ‘pamažu lašėti’.

Priklausomai nuo pamatinio žodžio reikšmės priesagos *-enti* vediniai gali būti skirstomi į tris grupes:

1. ‘Deminutyviniai-duratyviniai vediniai, kurie padaromi iš duratyvinę reikšmę turinčių veiksmažodžių. Skiriasi nuo pamatinių žodžių tuo, kad pasižymi veiksmo silpnumu, mažumu’, pvz.: *byr-énti* ‘po truputį byrėti’, *žib-énti* ‘silpnai žibėti’;
2. ‘Deminutyviniai-interatyviniai vediniai, kurie padaromi iš interatyvinę reikšmę turinčių veiksmažodžių ir paprastai nusako pasikartojantį veiksmą’, pvz.: *loj-énti* ‘dažnai po truputį loti’;
3. ‘Deminutyviniai-kauzatyviniai priesagos vediniai, reiškiantys konkretų veiksmą, nukreiptą į tam tikrą tikslą’, pvz.: *daig-énti* ‘po truputį daiginti’, *džiov-énti* ‘po truputį džiovinti’.

Vardažodiniai priesagos *-enti* vediniai yra labai reti, pvz.: *gyv-énti* (: *gývas*, *-à* 3), *kliš-énti* (: *klìšas*, *-à* 4). Vardažodiniai priesagos *-enti* veiksmažodžiai neturi vienos bendros reikšmės. Pagal vedinių ir pamatinių žodžių reikšmių santykį galima išskirti dvi darybines reikšmes:

1) ‘daryti tokį ar tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *gaiv-énti* ‘daryti gaivų’, *pur-énti* ‘daryti purų’;
2) ‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *gyv-énti* ‘būti gyvam’, *mekl-énti* ‘būti meklu’. Kai kurių šios grupės darybinę

reikšmę gali sukonkretinti atskiros darybinės vedinių reikšmės, pvz.: ‘eiti taip, kaip išreikšta pamatiniu žodžiu, ir kalbėti taip, kaip išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *kliš-énti* ‘eiti kaip klišam’, *švepl-énti* ‘šveplai kalbėti’.

Vienas kitas vardažodinis priesagos *-enti* veiksmažodis turi tokias reikšmes, kurios menkai semantiškai siejasi su pamatiniais žodžiais, pvz.: *gruod-énti* ‘gruodu važiuoti’ (Jakaitienė 1973, 50–52, taip pat plg. DLKG 2005, 393).

2.2.2. Bendrinė kalba

Bendrinėje kalboje priesaga *-enti* (taip pat ir visi jos variantai, pvz.: *-lenti, -senti* / *-šenti, -venti, -šlenti*) yra dominacinė stiprioji. Visi be išimčių veiksmažodžiai gauna priesagos kirtį, pvz.: *gyv-én-ti, graud-én-ti, tiks-én-ti, verkšl-én-ti* (Stundžia 2014, 167).

2.2.3. F. Kuršaičio žodynai

F. Kuršaičio žodynuose iš viso paliudyti 52 veiksmažodžiai su priesaga *-enti* (+ 22 Kuršaičiui nežinomi).

Beveik visi turi **priesagos kirtį**, iš viso 46 veiksmažodžiai (+ 16 Kuršaičiui nežinomų), pvz.:

bleb-enù, -benaũ, -bę́ſiu, bę́ti,
bŭb-enù, -benaũ, -bę́ſiu, -bę́ti,
burbl-enù, -bl-enaũ, -blę́ſĩu, -blę́ſti, -blénti,
°*cźiur-enù, -wenaũ, -wę́ſiu, -wę́ti,*
cźiurw-enù, -wenaũ, -wę́ſiu, -wę́ti, cźiuź-ę́-ti,
dad-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́ti, -dénti,
dend-enù, -denaũ, -dę́ſiu, dę́ti,
°*dėdl-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́ti,*
dūd-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́ti, -dénti,
dūzg-enù, -genaũ, -gę́ſiu, -goti, -génti,
gab-enù, -benaũ, -bę́ſiu, -bę́ti, -bénti,
graud-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́ti, -dénti,
grum-ẽna, -mẽno, -mę́s, -mę́ti, -ménti,
gyw-enù, gywenaũ, -wę́ſiu, -wę́ti,
ked-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́ti,
kegźd-enű̃s, -denaũs, -dę́ſiű̃s, -déntis,
kerw-enù, -wenaũ, -wę́ſiu, -wę́ti,

°*kliuk-enù, -enaũ, -ę́ſiu, -ę́ti, -énti*,
kneb-enù, -benaũ, -bę́ſiu, -bę́ti, -bę́nti,
°*(paſi)krek-enù, -enaũ, -ę́ſiu, -ę́ti, -ę́nti*,
kūr-enù, -renaũ, -rę́ſiu, -rę́ti,
kut-enù, -tenaũ, -tę́ſiu, -tę́ti, -ténti,
kuzd-enù, -dénti,
mekenù,
meklenù,
mekmenù, -enaũ,
murmenù, -menaũ, -mę́ſiu, -ménti, murml-enù, das was *murm-enu*,
pleſd-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dénti u. *-dę́ti*,
plezd-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́ti u. *-enti*,
riz-enaũ, rizę́ſiu, rizę́ti und, *ßwepl-enù, -lenaũ, -lę́ſiu, -lę́ti* u. *-énti*,
ſkrepl-enù, -lenaũ, -lę́ſiu, -lę́ti u. *-lénti*,
ſplezd-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́nti,
ſtek-enù, -kenaũ, -kę́ſiu, -kę́ti u. *-kénti*,
°*(nuſi)ſtek-enù, -kenaũ, -kę́ſiu, -kę́ti, tepl-enù, -lenaũ, -lę́ſiu, -lénti*,
°*terl-enù, -lenaũ, -lę́ſiu, -lénti*,
term-enù, -menaũ, -mę́ſiu, -mę́ti,
tūzg-enù, -genaũ, -gę́ſiu, -gę́ti,
ul-enù, -lenaũ, -lę́ſiu, -lénti,
webl-enù, -blenaũ, -blę́ſiu, -blę́ti,
werkßl-enù, -ßlenaũ, -ßlę́ſiu, -ßlę́ti, -ßlę́nti,
werw-enù, werw-enaũ, werw-ę́ſiu, werwę́ti, werwénti,
wiſg-enu, -gę́ti,
źebl-enù, -blenaũ, -blę́ſiu, -blénti,
źleb-enù, -benaũ, -bę́ſiu, -bę́ti, -bénti.

Kitaip sukirčiuoti tik 2 pavyzdžiai, abu jie abejotini: *grùzd-enù, -denaũ, -dę́ſiu, -dę́ti, -dénti, ſták-enu, -nti = ſtekenu.*

Žodyje *grùzdenù* raidė *ù* gali būti korektūros klaida, atsiradusi dėl šalia einančių žodžių: *grùzdas* ir *grùzdis* poveikio – visos kitos tame pačiame žodyno lizde paliudytos formos turi tik priesagos kirtį: *gruzdẽna, gruzdẽnimas, apgruzdénti, įgruzdénti, nugruzdénti, pragruzdénti, ſugruzdénti*. Be to, žodžio *gruzdėti* lizde šis veiksmažodis paliudytas tik su priesagos kirčiu: *gruzdenù*. Formoje *ſtákenu* akūtas ilgajame balsyje *a* yra sunkiai įtikimas[13], be to, ši forma pateikiama kaip veiksmažodžio *ſtekenu* variantas, o pastarasis veiksmažodis sukirčiuotas tik priesagoje.

[13] Plg. Strockis 2019, 101, išn. 16.

Be kirčio ženklų paliudyti 6 veiksmažodžiai: visi Kuršaičiui nežinomi.

Beveik visi F. Kuršaičio šnektos žodyno *-enti* vediniai kirčiuojami priesagoje. Kitaip kirčiuojami žodžiai, pvz.: *grùzdenu* ir *ftákenu*, greičiausiai laikytini spaudos klaidomis.

2.2.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas

Kazlų Rūdos šnektos žodyne paliudyti 26 pavyzdžiai, visi šie veiksmažodžiai kirčiuoti priesagoje, pvz.:

čič-ę́ti, čičẽnasi, čičẽnosi,
gab-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
gag-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
gelę́sti, gel-énda, gel-éndo,
giv-ę́ti (*gyvénti*), *gyv-ẽna, gyv-ẽno,*
kalę́ti, -ẽna, -ẽno,
ked-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
klab-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
kleb-ęti, -ena, -eno,
klik-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
krebžd-ę́tis, -ẽnasi, -ẽnosi,
kriz-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
kud-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
kūr-ę́ti (*kūrénti*), *-ẽna, -ẽno,*
kut-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
lem-ę́tis, lem-ẽnasi, lemẽnosi,
lukšt-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
rus-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
skaud-ę́ti (*skaudénti*), *-ẽna, -ẽno,*
šiugžd-énti, -ẽna, -ẽno,
šlav-ę́ti, šlav-ẽna, šlav-ẽno,
tip-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
trepl-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
tuks-ę́ti, -ẽna, -ẽno,
tul-énti (*tulę́ti*), *-ẽna, -ẽno,*
verkšl-ę́ti, verkšl-ẽna, verkšl-ẽno.

Visi Kazlų Rūdos šnektos žodyno *-enti* vediniai kirčiuojami tik priesagoje.

2.2.5. Zanavykų šnektos žodynas

Zanavykų šnektos žodyne paliudyti 33 pavyzdžiai, visi kirčiuoti priesagoje, pvz.:

barb-ę́-tis, -ẽnasi, -ẽnosi,
bir-ént, -ẽna, -ẽno,
blizg-ént, -ẽna, -ẽno,
bub-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
bunb-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
dud-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
duks-én-ti, -ẽna, -ẽno,
dulk-ę-t, -ẽna, -ẽno,
dvek-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
gab-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
gag-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
gruž-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
gyv-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kak-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kal-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
ked-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kev-én-ti, -ẽna, -ẽno,
kik-ę-t, -ẽna, -ẽno,
klab-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kleg-én-ti, -ẽna, -ẽno,
klezd-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
klibšt-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kneb-ę́́-t, -ẽna, -ẽno,
kned-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
krebzd- ę́-t, -ẽna, -ẽno,
krek-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kret-én-ti, -ẽna, -ẽno,
kriz-ę-t, -ẽna, -ẽno,
kugžd-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kuk-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kūr-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
kut-ę́-t, -ẽna, -ẽno,
lakšt-én-ti, -ẽna, -ẽno.

Visi Zanavykų šnektos žodyno *-enti* vediniai kirčiuojami tik priesagoje.

2.2.6. Apibendrinimas

Visuose aptartuose šaltiniuose, kaip ir bendrinėje kalboje, priesagos *-enti* vediniai kirčiuojami tik priesagoje. Kitaip sukirčiuoti Kuršaičio veiksmažodžiai greičiausiai laikytini spaudos klaidomis.

2.3. *Priesaga -ėti*

2.3.1. Įvadinės pastabos

Priesaga *-ėti* yra produktyvi. Maždaug 45 % jos vedinių galima sieti su veiksmažodiniais kamienais. Dariausias yra priesagos variantas *-ėti*, pvz.: *álp-ėti* (: *alp̃ti*), *lind-ė́ti* (: *lį̃sti*); gerokai mažiau veiksmažodžių yra su priesaga *-sėti*, pvz.: *mirk-sė́ti* (: *mérkti*). Vienas kitas veiksmažodis yra sudarytas su *-dėti*, pvz.: *mér-dėti* (: *miř̃ti*); *-vėti*, pvz.: *šál-vėti* (: *šálti*); *-alėti*, pvz.: *kaĩt-alėti* (: *kaĩsti*); *-elėti*, pvz.: *džiū̃v-elėti* (: *džiū̃ti*); *-erėti*, pvz.: *éng-erėti* (: *éngti*) (Jakaitienė 1968; 1973, 12).

Veiksmažodžių daryboje taip pat yra naudojama šaknies balsių kaita. Dažnesnė yra kokybinė šaknies balsių kaita: *ie* : *y* – *dygė́ti* (: *dìegti*), *ei* : *y* – *lydė́ti* (: *léisti*), *y* : *ei* – *plėišėti* (: *plýšti*), *y* : *ie* – *kliedė́ti* (: *klýsti*), *i* : *ei* – *gréižėti* (: *grìžti*), *i* : *ie* – *rietė́ti* (: *rìsti*), *au* : *ū* – *lūkė́ti* (: *láukti*), *ū* : *au* – *ráugėti* (: *rū́gti*), *uo* : *ū* – *jūsė́ti* (: *júosti*), *im* : *am* – *gramzdė́ti* (: *grim̃zdėti*), *in* : *en* – *sprengsė́ti* (: *spriñgti*), *ir* : *er* – *svérdėti* (: *svìrti*), *ė*: *a* – *magė́ti* (: *mė́gti*). Kiekybinė balsių kaita yra retesnė: *i* : *y* – *kyšė́ti* (: *kìšti*), *u* : *ū* – *klūpė́ti* (: *klùpti*), *e* : *ė* – *pamėtė́ti* (: *pamèsti*).

Veiksmažodiniai *-ėti* vediniai bendros darybinės reikšmės neturi. Pagal išvestinių veiksmažodžių ir jų žodžių reikšmių santykius šios morfemos skirstomos:

1. ‘ne kartą, dažnai, po truputį daryti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’ (kartotiniai), pvz.: *birb-sė́ti* ‘ne kartą po truputį birbti’, *čiulp-ė́ti* ‘pamažu tarpais čiulpti’, *šnirpš-ė́ti* ‘ne kartą smarkiai šnirpšti’;
2. ‘pamažu, iš lėto daryti tai, kas išreikšta pamatiniu veiksmažodžiu, arba ilgą laiką būti būsenoje, nusakytoje pamatiniu veiksmažodžiu’ (ištisinės trukmės), pvz.: *áuš-ėti* ‘pamažu aušti’, *pléiš-ėti* ‘pamažu plyšti’;
3. ‘truputį padaryti, atlikti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’ (mažybiniai), pvz.: *pamal-ė́ti* ‘truputį pamalti’, *paverp-ė́ti* ‘truputį paverpti’.

Iš visų veiksmažodinių *-ėti* vedinių tik dalis (apie 35 %) yra tikrieji priesaginiai veiksmažodžiai, išlaikantys priesagą visose pagrindinėse formose. Visi likusieji yra mišrieji veiksmažodžiai. Skirtingose tarmėse, o

kartais ir toje pačioje tarmėje ar bendrinėje kalboje, tie patys veiksmažodžiai gali priklausyti abiem tipams, t. y. turėti dvejopas esamojo laiko formas – ir su priesaga, ir be jos. Plg. *mérdėti, -i, -ėjo* : *mérdėti, -ėja, -ėjo*. Mišriojo tipo variantai laikytini pirminiais, todėl tokie veiksmažodžiai neįeina į tiesioginį šios disertacijos objektą ir toliau specialiai nėra nagrinėjami. Vis dėlto pastebėtina, kad kadangi nagrinėjamuose šaltiniuose paliudytų priesaginių veiksmažodžių galima kilmė iš ankstesnių pirminių ne visada akivaizdi, kai kurie tokie veiksmažodžiai galės būti įtraukti į analizę. Tais atvejais, kai galima rasti aiškius mišriuosius tokių veiksmažodžių atitikmenis kitose tarmėse, tokie veiksmažodžiai suminimi atskirai, bet išsamiau neanalizuojami. Ypač daug tokių pavyzdžių yra F. Kuršaičio žodynuose.

Didžiausią vardažodinių priesagos *-ėti* veiksmažodžių dalį, apie 92 %, sudaro vediniai, kurių bendra darybinė reikšmė yra laipsniškos ypatybės atsiradimas arba didėjimas, t. y. ‘pamažu, laipsniškai darytis tokiam ar virsti tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’.

Būdvardiniai priesagos *-ėti* vediniai reiškia ‘tapti, darytis tokiam, kas išreikšta pamatiniu būdvardžiu’, pvz.: *balt-ė́ti* ‘darytis baltam’ ir ‘darytis baltesniam’, *tamsėti* – ‘darytis tamsiam’ ir ‘darytis tamsesniam’.

Daiktavardiniai priesagos *-ėti* vediniai reiškia ‘virsti, darytis tuo, įgauti ypatybių to, kas išreikšta pamatiniu daiktavardžiu’, pvz.: *angl-ė́ti* ‘virsti anglimi’, *žemait-ė́ti* ‘virsti žemaičiu’.

Atskirą grupę sudaro daiktavardiniai veiksmažodžiai, kurie reiškia aktyvų veikėjo veiksmą, nukreiptą į pamatiniu žodžiu nusakomą objektą, pvz.: *raukšl-ė́ti* ‘daryti raukšles’, *siūl-ė́ti* ‘daryti siūles’.

Yra veiksmažodžių, kuriuos su kitais priesagos *-ėti* vediniais sieja tik bendras afiksas. Juose sunku įžiūrėti kokią nors darybinę reikšmę, nes ryšys su pamatiniu žodžiu yra nutolęs, pvz.: *áukl-ėti* ‘auginti, mokyti’ (: *áuklė*), *žmon-ė́tis* ‘būti žmonėse’ (: *žmogùs*) (Jakaitienė 1973, 8–15; DLKG 2005, 389–400).

Nors, pasak Jakaitienės (1973, 12), vardažodiniuose priesagos *-ėti* vediniuose priesagos formantas *-ė-* išlaikomas visose veiksmažodžių pagrindinėse formose, tyrimas rodo, kad nagrinėjamuose šaltiniuose kai kurie pavieniai aiškiai vardažodiniai vediniai taip pat gali turėti mišriuosius variantus kitose (kartais ir tose pačiose) tarmėse, plg. *vaik-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo* ir *vaik-ė́ti, vaĩki* / *vaĩkia, -ė́jo*. Kitaip nei veiksmažodiniai ar neaiškios darybos vediniai (žr. prieš tai), tolesniame tyrime tokie vardažodiniai veiksmažodžiai analizuojami kaip priesaginiai (pastebėti mišrieji atitikmenys iš kitų tarmių nurodomi išnašose).

2.3.2. Bendrinė kalba

Didesnioji dalis *-ėti* daugiaskiemenių veiksmažodžių dėsningai kirčiuojami priesagoje. Toks atvejis būdingas beveik visiems vardažodiniams vediniams, pvz.: *tobul-éti, -éja, -éjo* (: *tóbulas, -à* 3[a]), *žmon-ėtis, -éjasi, -éjosi* (: *žmónės* 3) (Stundžia 2014, 171).

Veiksmažodiniams *-ėti* vediniams priesagos kirtis nėra būdingas, tačiau keletas pavyzdžių gali pasitaikyti, pvz.: *atsi-godéti, -godéja, -godéjo* (: *atsigõsti*).

Pamatinio kamieno kirtis palyginti retas ir dažniau pasitaiko veiksmažodiniuose vediniuose. Vienskiemenių pamatinių kamienų priegaidė visuomet akūtinė. Ji gali būti arba perimta iš pamatinio žodžio, pvz.: *griáud-ėti* (: *griáusti*), arba atsiradusi dėl metatonijos, pvz.: *álp-ėti* (: *alp̃ti*).

Pamatinio kamieno kirčio vardažodinių *-ėti* vedinių yra tik vos vienas kitas, pvz.: *áukl-ėti* (: *áuklė* 1).

2.3.3. F. Kuršaičio žodynai

F. Kuršaičio žodynuose su priesaga *-ėti* iš viso paliudytas 41 veiksmažodis (+ 14 Kuršaičiui nežinomų). **Kirčiuotą priesagą** turi 31 veiksmažodis (+ 10 Kuršaičiui nežinomų).

Vardažodinių vedinių yra daugiau. Plg. visų pirma daiktavardinius vedinius, pvz.:

ker-éju, -réjau, -réſiu, -réti[14] ‘vok. staudenartig wachsen’ (: *kẽras* 2|4 ‘vok. eine Staude’, plg. LKŽ *kẽras* 4),

kūl-éju, -lėjau, -lėſiu, -léti ‘vok. brandig werden’ (: *kūlẽ* 3|4 ‘vok. der Brand im Getreide’, plg. LKŽ *kūlẽ* 4, *kũlė* 2 ‘javų grybas, parazitas, paverčiantis grūdą juoda mase (Ustilago)’,

ſeil-éju, -lėjau, -lėſiu, -léti[15] (: *ſėilės* 1, plg. LKŽ *séilės* 1,3, *seĩlės* 4),

ſkon-éju, -néjau, -néſiu, -néti[16] (plg. LKŽ *skõnis* 2, 4),

trand-éju, trand-éjau, trand-ėſiu, trand-éti[17] (: *trandẽ, -ẽs, trandìs* 3|4, plg. LKŽ *trandìs* 4, *trañdis* 2),

ut-éju, -tėjau, -tėſiu, -téti (: *utẽ* 4, plg. LKŽ *utẽ* 4, *ùtė* 2, *utìs* 4),

---

[14] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *keréti, kẽri* (*kẽria, kẽra, -éja*), *-éjo.*

[15] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *seiléti, -éja* (*seĩli, séili* LD343(Klt)), *-éjo, séilėti, -ėja, -ėjo.*

[16] Plg. mišrųjį veiksmažodį *skonéti, skõni* (*-éja*), *-éjo.*

[17] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *trandéti, -éja* (*trañda / trañdžia* J), *-éjo, trándėti, trándžia, -ėjo* J, *trañdėti, -ėja, -ėjo.*

źĩg-éju, -gė́jau, -gė́ſiu, -gė́ti[18] (: *źĩgis, -io* 2, plg. LKŽ *žỹgis* 2),

źmon-éjůs, -nė́jaus, -nė́ſiůs, -nė́tis (: *źmónės, -iũ* 3, plg. LKŽ *žmónės*)[19].

Taip pat plg. <u>būdvardinius</u> vedinius:

°*(per)garſ-éti*[20] (: *garſùs, -ì, garſ̃u* 4),

god-éjůs, -jaus, -dė́ſiůs, -dė́tis[21] (: *godùs, -ì, gõdu* 4, plg. LKŽ *godùs, -ì* 4),

gůd-éjůs, -éjaus, -éſius, -étis, godė́jůs (: *gůdùs, -ì, gů̃du* 4, plg. LKŽ *guodùs, -ì* 4).

Plg. ir <u>daugiaskiemenį būdvardinį</u> vedinį, pvz.:

malon-éju, -nė́jau, -nė́ſiu, -nė́ti (: *malonùs, -ì* 3|4, plg. LKŽ *malonùs, -ì* 4, 3)[22].

Pamatinių žodžių kirčiavimas neturi įtakos kirčiuotos priesagos vedinių kirčiavimui, t. y. priesagos kirtį gali gauti visų keturių kirčiuočių pamatinių vardažodžių vediniai, pvz.: *ſeil-éju, -lė́jau, -lė́ſiu, -lė́ti* (: *ſė́ilės* 1), *źĩg-éju, -gė́jau, -gė́ſiu, -gė́ti* (: *źĩgis* 2), *źmon-éjůs, -nė́jaus, -nė́ſiůs, -nė́tis* (: *źmónės* 3), *ut-éju, -tė́jau, -tė́ſiu, -tė́ti* (: *utẽ* 4).

<u>Veiksmažodinių</u> vedinių yra labai mažai, pvz.:

klyd-éju, -dė́jau, -dė́ſiu, -dė́t (: *klýſtu*),

ſaut-éju, -tė́jau, -tė́ſiu, -tė́ti / *ſiaut-éju, -tė́jau, -tė́ſiu, -tė́ti* (: *ſiaucźiù, ſiaũſti*).

Didesnė dalis tokių veiksmažodinių veiksmažodžių laikytini perdarytais iš mišriųjų veiksmažodžių, pvz.:

byr-éju, -rė́jau, -rė́ſiu, -rė́ti, plg. bk *byr-éti, bỹra, byr-éjo* (: *byrù, bìrti*);

kyl-éju, -lė́jau, -lė́ſiu, -lė́ti, plg. bk *kyl-éti, kỹli, kyl-éjo* (: *kylù, kìlti*);

lūk-éju, -kė́jau, -kė́ſiu, -kė́ti, plg. bk *lūk-éti, lũ̃ki, lūk-éjo* (: *láukiu*);

mirß-éju, -ßė́jau, -ßė́ſiu, -ßė́ti, plg. bk *miršė́ti, miršì* (*-éja*), *-éjo* (: (*pa*)*miršti*);

ſtow-éju, -wė́jau, -wė́ſiu, -wė́ti, plg. bk *stov-éti, stóvi, stov-éjo* (: *ſtówiu*);

ßwit-éju -tė́jau, -tė́ſiu, -tė́ti, plg. bk *švit-éti, švìta, švit-éjo* (: *ßwintù, ßwìſti*).

<u>Neaiškios ar nevienareikšmės darybos</u> veiksmažodžiai, pvz.:

ak-éju, -éjau, -éſiu, -éti / *ek-éju, -éjau, -éſiu, -éti* ‘akėčiomis dirbti’ (: *akìs* 4?).

Dauguma laikytini perdarytais iš mišriųjų veiksmažodžių:

gail-éju, -lė́jau, -lė́ſiu, -lė́ti, plg. LKŽ *gail-éti, gaĩli, gail-éjo* (: *gaĩla* / *gailùs, -ì* 4?);

kak-éju, kak-éjau, kak-éſiu, kak-éti, plg. *kakiù, kakė́jau, kakė́ſiu, kakė́ti* ‘siekti dugną’ (: *kàkti*?);

pel-éju, pel-éjau, pel-éſiu, pel-éti ‘pelėsiais apeiti’;

pend-éju, -dė́jau, -dė́ſiu, -dė́ti ‘dūlėti’;

---

[18] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *žygė́ti, -éja* (*žỹgi*), *-éjo*.

[19] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *žmonė́ti, žmõni* (*-éja*), *-éjo*.

[20] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *garsė́ti, -éja* (*garšsi, garšsia*), *-éjo*.

[21] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *godė́ti, -éja* (*gõdi*), *-éjo*.

[22] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *malonė́ti, -éja* (*malõni*), *-éjo, malónėti, -ėja, -ėjo*.

raw-éju, -wéjau, -wéſiu, -wéti, plg. bk *rav-éti, rãvi, rav-éjo* (: *ráuti*?, plg. LKŽ *ravùs, -ì* 4);

ſeik-éju, -éjau, -éſiu, -éti (: *síekti, saĩkas* ?), DLKŽ *séikė‖ti, séiki* (*séikėja*), *séikėjo*; *seikė‖ti, seĩki, ~jo, séikėjo*; LKŽ *seikéti, seĩki* (*seĩka* S.Dauk, *seĩkia, -éja* Vkš);

ſpind-éju, -déjau, -déſiu, -déti, plg. bk *spind-éti, spiñdi, spind-éjo*;

teßk-éju, -kéjau, -kéſiu, -kéti, plg. bk *tešk-éti, tẽška, tešk-éjo*;

wel-éju, -éti, plg. bk *velėti, -éja* (*vẽli*), *-éjo*;

žerpl-éju, -plėjau, -pléſiu, -pléti ‘rusenti’, plg. LKŽ *žerplėti, -éja* (*žerplia* KBII167, K, *žerpla*; Sut), *-éjo*.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-ėti* iš viso paliudyti 7 veiksmažodžiai (+ 1 Kuršaičiui nežinomas). Visi jie turi **tvirtapradę** priegaidę.

Aiškių <u>vardažodinių</u> vedinių yra 4. Iš jų trijų akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

áukl-ėju, -klėjau, -ėſiu, -ėti (: *áuklė* 1),

kérp-ėju, -ėjau, -ėſiu, -ėti (: *kérpė, -ės* 1, plg. LKŽ *kérpė* 1),

kiėt-ėju, -tėjau, -tėſiu, -tėti / *kėt-ėju, -ėjau, -tėſiu, -tėti* (: *kíetas, -à* 3).

Viename matomas akūto atsiradimas pailgėjusiame balsyje: *gėr-ėjůs, -rėjaus, -rėſiůs, -rėtis -rėtis* (: *gẽras, -à* 4)[23]. Abiejuose daiktavardiniuose vediniuose pamatinio kamieno kirtis gali būti siejamas su pamatinio daiktavardžio 1 kirčiuote, plg. *áuklė* 1, *kérpė* 1.

Aiškių <u>veiksmažodinių</u> vedinių beveik nėra. Plg. nebent veiksmažodį *ſkénd-ėju, -dėjau, -dėſiu, -dėti*, perdarytą iš mišriojo veiksmažodžio (plg. bk *sként-ėti, skéndi, skénd-ėjo*) ir pasižymintį akūtine metatonija (: *ſkę̃ſti*).

Plg. ir porą <u>neaiškios ar nevienareikšmės darybos</u> veiksmažodžių, turinčių, beje, ir mišriuosius atitikmenis:

ſkérd-ėju / *ſkérdžiu, ſkérd-ėjau, -dėſiu, -dėti* ‘eižėti, skeldėti, daužėti, pleišėti’ (: *skìrti*?);

žėd-ėju, žėd-ėjau, žėd-ėſiu, žėd-ėti / *(ſu)žíed-ėju, -dėjau, -dėſiu, -dėti* (: *žíedas* 3, *žiẽdas* 4?).

Be kirčio ženklų paliudyti 3 veiksmažodžiai, kurie Kuršaičiui taip pat ir nežinomi.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Absoliuti dauguma F. Kuršaičio žodynų veiksmažodžių su priesaga *-ėti* kirčiuojami taip pat kaip ir bendrinėje kalboje.

[23] Plg. mišrųjį variantą *gėr-ėtis, gẽrisi, gėr-ėjosi*.

Iš reikšmingų skirtumų visų pirma minėtinas vienas vardažodinis vedinys su netikėtu pamatinio kamieno kirčiu – *kíet-ėti, -ėja, -ėjo* (plg. bk *kiet-éti, -éja, -éjo*). Pasak LKŽ, toks kirčiavimas būdingas ir kitoms vakarų Lietuvos šnektoms: Salantams (Kretingos r.), Mosėdžiui (Skuodo r.), Šatėms (Skuodo r.), A. Juškos žodynui.

Veiksmažodiniame vedinyje *ʃaut-éju, -tė́jau, -tė́ʃiu, -tė́ti* / *ʃiaut-éju, -tė́jau, -tė́ʃiu, -tė́ti*, atvirkščiai, matomas priesagos kirtis. Bendrinėje kalboje veiksmažodis *siáutėti* turi pamatinio kamieno kirtį ir metatoninį akūtą (plg. *siaũsti*), kaip ir kitų priesagų vediniai su kartotinio veiksmo reikšme. Kuršaičio kirčiavimas gali būti dėsningas priesagos kirčio apibendrinimo veiksmažodiniuose vediniuose rezultatas.

Kuršaičio žodynų priesaginio kirčio veiksmažodis *ʃeil-éju, -lė́jau, -lė́ʃiu, -lė́ti* ir pamatinio kamieno kirčio veiksmažodis *kérp-ėju, -ėjau, -ėʃiu, -ėti* bendrinėje kalboje gali turėti tiek priesagos, tiek pamatinio kamieno kirtį, plg. DLKŽ *seilė́ti, ~ja,* ~jo, *séilėti, ~ja, ~jo*; *kérpėti, ~ja, ~jo, kerpė́ti, ~ja, ~jo*.

Pora Kuršaičio grynųjų priesaginių veiksmažodžių, turinčių mišriuosius atitikmenis bendrinėje kalboje, nuo pastarųjų skiriasi dar ir kirčiavimu. Veiksmažodis *gė́r-ėtis, -ėjasi, -ėjosi* turi pamatinio kamieno kirtį ir akūtą, dėsningai priesaginiuose vediniuose atsirandantį pailgėjusiame balsyje (plg. pamatinį būdvardį *gẽras* su padėtinio ilgumo balsiu). Bendrinėje kalboje veiksmažodžio nepriesaginė forma turi cirkumfleksą, todėl priesaginės formos dėsningai gauna priesagos kirtį (plg. DLKŽ *gėrė́tis, gẽrisi, ~josi*; plačiau žr. Stundžia 2014, 161–162). Veiksmažodis *ʃeik-éju, -éjau, -éʃiu, -éti* Kuršaičio kirčiuojamas priesagoje, o DLKŽ teikia tiek priesagines, tiek mišriąsias formas. Priesaginio veiksmažodžio atveju veiksmažodis, priešingai nei Kuršaičio, kirčiuojamas pamatinio kamieno kirčiu ir turi dėsningą akūtą (*séikėti, séikėja, séikėjo*). Mišriojo veiksmažodžio atveju galimi abu tokio tipo veiksmažodžiams būdingi modeliai: tiek pastovaus akūtinės šaknies kirtis (*séikėti, séiki, séikėjo*), tiek kirčiuota cirkumfleksinė šaknis nepriesaginėje formoje ir priesagos kirtis priesaginėse formose (*seikė́ti, seĩki, seikė́jo*).

Apibendrinimas. Dauguma priesagos *-ėti* vedinių – tiek vardažodinių, tiek veiksmažodinių – F. Kuršaičio žodynuose kirčiuojami priesagoje. Pamatinio kamieno kirtis pasitaiko tik keliuose veiksmažodžiuose, visų jų pamatinis kamienas vienskiemenis ir turi akūtinę priegaidę. Darybiškai skaidriuose žodžiuose pamatinio kamieno kirtis pasitaiko tik vardažodiniuose vediniuose. Daiktavardiniuose vediniuose *áuklėti, kérpėti* tokį kirtį galima sieti su pamatinio žodžio pirmąja kirčiuote ir laikyti išsaugotu archaizmu. Būdvardiniuose vediniuose *kíetėti, gė́rėtis* pamatinio kamieno kirtį paaiškinti

pamatinių žodžių akcentinėmis savybėmis neįmanoma. Kirčiuoto pamatinio kamieno akūtas gali būti perimtas iš pamatinio žodžio (*áuklėti*, *kérpėti*, *kíetėti* atveju) arba atsiradęs pailgėjusiame balsyje (*gérėtis* atveju).

2.3.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas

Kazlų Rūdos žodyne su priesaga *-ėti* iš viso paliudyti 67 veiksmažodžiai. **Kirčiuotą priesagą** turi 59 veiksmažodžiai.

Vardažodinių vedinių yra didžioji dalis. Plg. visų pirma daiktavardinius vedinius, pvz.:

bad-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *bãdas* 4)[24],
kriaukšl-ėtis, *-ėjasi*, *-ėjosi* (: *kriaukšlỹs* 4),
led-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *lẽdas* 4)[25],
merg-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *mergà* 4),
prot-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *prõtas* 2),
pus-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *pùsė* 2, plg. LKŽ *pùsė* 2, *pusẽ* 4),
rag-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *rãgas* 4)[26],
raukšl-ėtis, *-ėjasi*, *-ėjosi* (: *raukšlẽ* 4),
siūl-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *siūlẽ* 4)[27],
vaik-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *vaĩkas* 4)[28],
žvėr-ėti (: *žvėrìs* 3).

Plg. taip pat būdvardinius vedinius, pvz.:

aišk-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *áiškus*, *-i* 1, plg. LKŽ *áiškus*, *-i* 1,3, *aiškùs*, *-ì* 4)[29],
art-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *artùs*, *-ì* 4),
blog-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *blõgas*, *-à* 4),
drūt-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *drū́tas*, *-à* 3),
gars-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *garsùs*, *-ì* 4),
ger-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *gẽras*, *-à* 4),
giedr-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *giẽdras*, *-à* 4),
ilg-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *ìlgas*, *-à* 3),
lengv-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (*: leñgvas*, *-à* 4),
mаž-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *mãžas*, *-à* 4),
menk-ėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *meñkas*, *-à* 4),

[24] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *badė́ti*, *-ėja* (*bãda*), *-ėjo*.
[25] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *ledė́ti*, *-ėja* (*lẽdi* Ds), *-ėjo*.
[26] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *ragė́ti*, *-ėja* (*rẽgi*), *-ėjo*’.
[27] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *siūlė́ti*, *-ėja* (*siūlì*), *-ėjo*.
[28] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *vaikė́ti*, *-ėja* (*vaĩki*, *vaĩkia*), *-ėjo*.
[29] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *aiškė́ti*, *-ėja* (*aĩški*), *-ėjo*.

nauj-éti, -éja, -éjo (: *naũjas, -à* 4),
piln-éti, -éja, -éjo (: *pìlnas, -à* 3),
plon-éti, -éja, -éjo (: *plónas, -à* 3),
prast-éti, -éja, -éjo (: *prãstas, -à* 4),
ret-éti, -éja, -éjo (: *rẽtas, -à* 4),
rimt-éti, -éja, -éjo (: *rìmtas, -à* 3),
sen-éti, -éja, -éjo (: *sẽnas, -à* 4)[30],
silpn-éti, -éja, -éjo (*: siĨpnas, -à* 4, plg. LKŽ *siĨpnas, -à* 4, *sìlpnas, -à* 3, *sìlpnas, -a* 1),
stipr-éti, -éja, -éjo (*: stiprùs, -ì* 4, plg. LKŽ *stìprus, -ì* 4)[31],
švar-éti, -éja, -éjo (: *švarùs, -ì* 4),
švies-éti, -éja, -éjo (: *šviesùs, -ì* 4, plg. LKŽ *šviesùs, -ì* 4, *šviẽsus, -ì* 4, *šviẽsus, -ì* 2)[32],
tams-éti, -éja, -éjo (: *tamsùs, -ì* 4, plg. LKŽ *tamsùs, -ì* 4, *támsus, -i* 3),
tiršt-éti, -éja, -éjo (: *tiršt̃as, -à* 4)[33],
vert-éti, -éja, -éjo (: *veřtas, -à* 4)[34].
Plg. daugiaskiemenius būdvardinius vedinius, pvz.:
malon-éti, -éja, -éjo (: *malonùs, -ì* 3)[35],
tobul-éti, -éja, -éjo (plg. LKŽ *tóbulas, -à* 3[a]),
vyrišk-éti, -éja, -éjo (: *výriškas, -a* 1).

Pamatinių žodžių kirčiavimas neturi įtakos kirčiuotos priesagos vedinių kirčiavimui, t. y priesagos kirtį gali gauti visų keturių kirčiuočių pamatinių vardažodžių vediniai, pvz.: *aišk-éti, -éja, -éjo* (: *áiškus, -i* 1, plg. LKŽ *áiškus, -i* 1, *aiškùs, -ì* 4), *prot-éti, -éja, -éjo* (: *prõtas* 2), *plon-éti, -éja, -éjo* (: *plónas, -à* 3), *źmon-éjuos, -néjaus, -néſiůs, -nétis* (: *źmónės* 3, plg. LKŽ *žmónės*), *vaik-éti, -éja, -éjo* (: *vaĩkas* 4).

Veiksmažodinių vedinių yra gerokai mažiau, pvz.:
-bėg-éti, -éja, -éjo (: *bė́gti*, *bė́ga*),
-džiaug-ėtis, -éjasi, -éjosi (: *džiaũgtis*),
-mal-éti, -éja, -éjo (: *málti*),
-šlav-éti, -éja, -éjo (: *šlúoti*).

[30] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *senė́ti, -éja* (*sẽna, sẽni*), *-éjo.*
[31] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *stipré̇ti, -éja* (*stìpri*), *-éjo.*
[32] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *šviesė́ti, -éja* (*šviẽsi* Ds, Sb), *-éjo.*
[33] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *tiršté̇ti, -éja* (*tiršta* J, KŽ), *-éjo.*
[34] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *vertė́ti, -éja* (*veřta*, *veřti* Š), *-éjo.*
[35] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *malonė́ti, -éja* (*malõni*), *-éjo.*

Jie visi vartojami tik su priešdėliais (t. y. *pabėgėti, atsidžiaugėti*, *pamalėti*, *pašlavėti*). Jiems paprastai, išskyrus veiksmažodį *-džiaug-ė́tis*, būdinga veiksmo menkumo reikšmė.

Dauguma aptariamųjų veiksmažodžių turi mišriuosius atitikmenis kitose tarmėse, plg.

kyr-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. *kyr-ė́ti, kỹri, kyr-ė́jo*; *klied-ė́ti, klíed-ėja, -ė́jo*, plg. bk *klied-ė́ti, klíedi, klied-ė́jo*;

kloj-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *klóti*), plg. LKŽ *kloj-ė́ti, klõji, -ė́jo*;

kvoš-ė́tis, -ė́jasi, -ė́josi (plg. LKŽ *kvõšti*), plg. bk *kvoš-ė́tis, kvõšisi, kvoš-ė́josi*;

mėg-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *mė́gti*), plg. LKŽ *mėg-ė́ti, mė̃gti, mėg-ė́jo*;

šok-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *šókti*), plg. LKŽ *šokė́ti, -ė́ja* (*šõki* KŽ), *-ė́jo*;

tok-ė́tis, -ė́jasi, -ė́josi (: *tókti*), plg. LKŽ *tokė́tis, -ė́jasi* (*tõkisi, tõkiasi*), *-ė́josi*;

ūg-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *áugti*), plg. *ūg-ė́ti, ū̃gi, ūg-ė́jo*;

verp-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *verp̃ti*), plg. LKŽ *verpė́ti, verp̃i* (*-ė́ja*), *-ė́jo*;

vėd-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *vèsti*), plg. *vėd-ė́ti, vẽdi, vėd-ė́jo*.

Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai, pvz.: *pur-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo* (: *pùrti* / *purùs, -ì* 4).

Neaiškios darybos pavyzdys: *ak-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo* ‘purenti žemę’ (galbūt senas daiktavardinis vedinys, plg. *akìs* 4).

Skoliniai ar skolintų šaknų veiksmažodžiai, pvz.:

biedn-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (plg. *biẽdnas, -à* 4, plg. l. *biedny*, brus. *беден*),

dikt-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *dìktas, -à* 4, plg. vok. dial. *dicht*),

durn-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *duñnas, -à* 4, plg. sl.),

kalk-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *kálkės* 1, vok. *Kalk*),

koč-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo ‘lyginti skalbinius’ (plg. *kočióti, kočẽlas*, brus. *качаць*, brus. *качала*). Tais atvejais, kai veiksmažodžius galima laikyti vardažodiniais vediniais, jų priesagos kirtis, kaip matyti, nuo pamatinio žodžio kirčiuotės ar šaknies priegaidės nepriklauso. Jis pasitaiko tiek trijuose vediniuose iš 4 kirčiuotės būdvardžių (*biẽdnas, -à* 4, *dìktas, -à* 4, *duñnas, -à* 4), tiek vedinyje iš 1 kirčiuotės daiktavardžio (*kálkės* 1).

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-ėti* iš viso paliudyti 8 veiksmažodžiai. Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-ėti* iš viso paliudyti 7 veiksmažodžiai. Visi šie veiksmažodžiai turi akūtinę priegaidę.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 3. Iš jų dviejų **akūtas** perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

áukl-ėti, -ėja, -ėjo (: *áuklė* 1),

kérp-ėti, -ėja, -ėjo (: *kérpė* 1).

Likusiame pavyzdyje vyksta akūtinė metatonija, tačiau pamatinio žodžio šaknies akūtas pasitaiko kitose tarmėse, pvz.: *šérd-ėti, -ėja, -ėjo* (*: šerdìs* 4, plg. LKŽ *šerdìs* 4, 3, *šérdis* 1).

Galima kalbėti apie pamatinio kamieno kirčio priklausomybę nuo pamatinio daiktavardžio 1 kirčiuotės. Daiktavardžiai *auklė, kerpė* priklauso 1 kirčiuotei visose lietuvių kalbos tarmėse, tuo tarpu žodžio *šerdis* 1 kirčiuotė galima bent dalyje tarmių. Tai gali būti senovinio kirčiavimo reliktas.

Veiksmažodiniais vediniais gali būti laikomi du veiksmažodžiai. Abiejų šaknies priegaidė akūtas. Viename akūtas perimtas iš pamatinio veiksmažodžio, plg. *riáug-ėti, -ėja, -ėjo* (plg. *ráugti*)[36]. Kitame jis atsiradęs dėl balsių kaitos atsiradusiame ilgajame skiemenyje, plg. *stéip-ėti, -ėja, -ėjo* (: *stìpti, stim̃pa*). Abiem būdinga ryški kartotinio veiksmo reikšmė, be mažybinio atspalvio.

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:

péik-ėtis, -ėjasi, -ėjosi (plg. *peĩkti* / *peikùs, -ì* 4?);

žíed-ėti, -ėja, -ėjo (plg. *žíedas* 3, *žiẽdas* 4?). Pastarasis turi mišriuosius atitikmenis kitose tarmėse, plg. LKŽ *žied-ė́ti, žíedi* / *žíesti, žíed-ėjo* (taip pat plg. priesaginio tipo variantą su kirčiu priesagoje *žiedė́ti, -ė́ja, -ė́jo*).

Vienintelio daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžio kirčiuotas negalinis skiemuo, pvz.: *kẽpurn-ėtis, -ėjasi, -ėjosi*.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Reikšmingų Kazlų Rūdos šnektos žodyno veiksmažodžių su priesaga *-ėti* kirčiavimo skirtumų nuo šių veiksmažodžių kirčiavimo bendrinėje kalboje nepastebėta.

Skirtumai nuo F. Kuršaičio žodynų. Kitaip nei F. Kuršaičio žodynuose, veiksmažodis *gėrė́tis* Kazlų Rūdos šnektoje kirčiuojamas priesagos kirčiu (kaip ir bendrinėje kalboje). Kaip kirčiuojami Kuršaičio *kíetėti, seilė́ti, siautė́ti* atitikmenys, neaišku, nes KzRŽ jie nepaliudyti.

Apibendrinimas. Daugiausia Kazlų Rūdos šnektos žodyno veiksmažodžiai su darybos formantu *-ėti* yra kirčiuojami priesagoje. Negausiais atvejais, kai kirčiuojamas pamatinis kamienas, visi vienskiemenio pamatinio kamieno veiksmažodžiai turi akūtinę priegaidę, o vienintelis nedaugiaskiemenio pamatinio kamieno veiksmažodis – kirtį negaliniame skiemenyje. Vardažodinių vedinių atveju pamatinio kamieno kirtis gali būti atsargiai siejamas su pamatinio žodžio 1 kirčiuote. Veiksmažodiniuose vediniuose pamatinio kamieno kirtis matomas iteratyviniuose veiksmažodžiuose, neturinčiuose mažybinio veiksmo reikšmės atspalvio,

[36] Plg. mišrųjį veiksmažodį *riáugėti, -ėja* (*-i, -ia, -a, -sti*), *-ėjo*.

būdingo daugumai priesaginio kirčio vedinių. Visa tai neprieštarauja teiginiui, kad priesagos kirčio vyravimui įtakos gali turėti Sosiūro dėsnis.

2.3.5. Zanavykų šnektos žodynas

Zanavykų šnektos žodyne su priesaga *-ėti* iš viso paliudyti 128 veiksmažodžiai. **Kirčiuotą priesagą** turi 115 veiksmažodžių.

Vardažodinių vedinių yra didžioji dalis. Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:
aikšt-ét, -éja, -éjo (: *aikštẽ* 3, 4, plg. LKŽ *aikštẽ* 3, *aikštẽ* 4, *áikštė* 1),
angl-ét, -éja, -éjo (: *anglìs* 2, *anglìs* 4),
bad-ét, -éja, -éjo (: *bãdas* 4)[37],
(už-)darb-ét, -éja, -éjo (: *uždarbỹs* 3[b], *ùždarbis* 1),
drev-ét, -éja, -éjo (: *drevẽ* 4, plg. LKŽ *drevẽ* 4, *drẽvė* 2),
galv-ét -éja, -éjo (: *galvà* 3),
led-éti, -éja, -éjo (: *lẽdas* 4),
lepš-éti, -éja, -éjo (: *lẽpšis* 2),
med-éti, -éja, -éjo (: *mẽdis* 2),
niek-éti, -éja, -éjo (: *niẽkas* 2, 4),
pelk-éti, -éja, -éjo (: *pélkė* 1),
prot-éti, -éja, -éjo (: *prõtas* 2),
raukšl-éti, -éja, -éjo (: *raukšlẽ* 4),
riaukšl-éti (plg. LKŽ *riaukšlẽ* 4),
rūkšl-ėtis, -éjasi, -éjosi (plg. LKŽ *rukšlẽ* 4),
spuog-éti, -éja, -éjo (: *spúogas* 3),
šarm-éti, -éja, -éjo (: *šarmà* 4),
taut-éti, -éja, -éjo (: *tautà* 4),
ut-éti, -éja, -éjo (plg. LKŽ *utẽ* 4),
vag-éti, -éja, -éjo ‘darytis panašiam į vagį’ (: *vagìs* 4),
vaik-éti, -éja, -éjo (: *vaĩkas* 4)[38],
višt-éti, -éja, -éjo (: *vištà* 2),
žuv-éti, -éja, -éjo (: *žuvìs* 4),
žvėr-éti, -éja, -éjo (: *žvėrìs* 3).

Plg. daugiaskiemenius daiktavardinius vedinius, pvz.:
akmen-ét, -éja, -éjo (: *akmuõ* 3[b], *ãkmenis* 3[b], *akmenỹs* 3[b]),
glamon-ét, -éja, -éjo (plg. LKŽ *glamónė* 1)[39],

[37] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *badéti, -éja* (*bãda*), *-éjo.*
[38] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *vaikéti, vaĩki* / *vaĩkia, -éjo*.
[39] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *glamonéti, -éja* (*glamoni*), *-éjo.*

malon-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *malonùs, -ì* 4)[40].
skudur-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (*: skùduras* 3[b]),
vadel-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *vadẽlės* 2),
vanden-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *vanduõ* 3[a]),
vokiet-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *vokietỹs, -ẽ* 3[a]).
Taip pat plg. <u>būdvardinius</u> vedinius, pvz.:
aitr-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *aitrùs, -ì* 4),
art-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (plg. LKŽ *artùs, -ì* 4),
blaiv-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *blaĩvas, -à* 4),
blog-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *blõgas, -à* 4),
drūt-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *drū́tas, -à* 3),
gard-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *gardùs, -ì* 3, plg. LKŽ *gardùs, -ì* 3, 4)[41],
gars-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *garsùs, -ì* 4)[42],
ger-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *gẽras, -à* 4),
gudr-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *gudrùs, -ì* 4),
gyv-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *gývas, -à* 3)[43],
ilg-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *ílgas, -à* 3, plg. LKŽ *ìlgas, -à* 3),
kurt-ė́tis, -ė́jasi, -ė́josi (*: kur̃čias, -ià* 4),
kvail-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *kvaĩlas, -à* 4),
lengv-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *leñgvas, -à* 4),
lep-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *lepùs, -ì* 4),
lies-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *liẽsas, -à* 4, plg. LKŽ *líesas, -à* 3, *líesas, -a* 1),
mandr-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *mandrùs, -ì* 4),
mažė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *mãžas, -à* 4),
menk-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *meñkas, -à* 4),
plat-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *platùs, -ì* 4),
plon-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *plónas, -à* 3),
prast-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *prãstas, -à* 4),
puik-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *puikùs, -ì* 4),
ramb-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *rambùs, -ì* 4, plg. LKŽ *ramb̃us, -ì* 4),
ret-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *rẽtas, -à* 4),
rieb-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *riebùs, -ì* 4)[44],

---

[40] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *malonė́ti, -ė́ja* (*malõni*), *-ė́jo*, *malónėti, -ėja, -ėjo.*
[41] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *gardė́ti, -ė́ja* (*gar̃di*), *-ė́jo.*
[42] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *garsė́ti, -ė́ja, gar̃si* / *gar̃sia, -ė́jo.*
[43] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *gyvėti, gyvė́ti, -ė́ja* (*gỹvi* Ds), *-ė́jo* intr., *gývėti, -ėja, -ėjo.*
[44] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *riebė́ti, -ė́ja* (*riébi*), *-ė́jo.*

riev-éti, *-éja*, *-éjo* (: *rievẽ* 4),
rumb-éti, *-éja*, *-éjo*[45] (plg. LKŽ *rumbùs*, *-ì* 4),
sav-éti, *-éja*, *-éjo* ‘pasidaryti savu’ (*: sãvas*, *-à* 4)[46],
sen-éti, *-éja*, *-éjo* (: *sẽnas*, *-à* 4)[47],
silpn-éti, *-éja*, *-éjo* (: *silp̃nas*, *-à* 4),
skan-éti, *-éja*, *-éjo* (: *skanùs*, *-ì* 4),
skurd-éti, *-éja*, *-éjo* (: *skurdùs*, *-ì* 4),
stipr-éti, *-éja*, *-éjo* (: *stiprùs*, *-ì* 4)[48],
stor-éti, *-éja*, *-éjo* (: *stóras*, *-à* 3),
sunk-éti, *-éja*, *-éjo* (: *sunkùs*, *-ì* 4),
sveik-éti, *-éja*, *-éjo* (: *sveĩkas*, *-à* 4)[49],
šalt-éti, *-éja*, *-éjo* (: *šáltas*, *-à* 3),
švent-éti, *-éja*, *-éjo* (: *šveñtas*, *-à* 4),
švies-éti, *-éja*, *-éjo* (: *šviesùs*, *-ì* 4)[50],
tams-éti, *-éja*, *-éjo* (: *tamsùs*, *-ì* 4),
tiršt-éti, *-éja*, *-éjo* (: *tiršt̃as*, *-à* 4),
trump-éti, *-éja*, *-éjo* (: *trump̃as*, *-à* 4),
tušt-éti, *-éja*, *-éjo* (*: tùščias*, *-ià* 4)[51],
ūm-éti, *-éja*, *-éjo* (: *ūmùs*, *-ì* 3, plg. LKŽ *ūmùs*, *-ì* 3, 4, *ū́mus*, *-i* 1),
vert-éti, *-éja*, *-éjo* (: *verẽtas*, *-à* 4)[52].

Pamatinių žodžių kirčiavimas neturi įtakos kirčiuotos priesagos vedinių kirčiavimui, t. y. priesagos kirtį gali gauti visų keturių kirčiuočių pamatinių vardažodžių vediniai, pvz.: *aišk-éti*, *-éja*, *-éjo* (: *áiškus*, *-i* 1, plg. LKŽ *áiškus*, *-i* 1, *aiškùs*, *-ì* 4)[53], *pelk-éti*, *-éja*, *-éjo* (: *pélkė* 1), *glamon-ét*, *-éja*, *-éjo* (plg. LKŽ *glamónė* 1)[54], *pon-éti*, *-éja*, *-éjo* (: *põnas* 2), *plon-éti*, *-éja*, *-éjo* (: *plónas*, *-à* 3), *skudur-éti*, *-éja*, *-éjo* (: *skùduras* 3[b]), *vaik-éti*, *-éja*, *-éjo* (: *vaĩkas* 4)[55], *rūkšl-étis*, *-éjasi*, *-éjosi* (plg. LKŽ *rukšlẽ* 4).

---

[45] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *rumbė́ti*, *-éja* (*rumb̃a* K), *-éjo* intr., *rùmbėti*, *-ėja*, *-ėjo*.
[46] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *sav-éti*, *sãvi*, *sav-éjo* su kiek kita reikšme ‘būti savais, artimais’.
[47] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *senė́ti*, *-éja*, *sẽna* / *sẽni*, *-éjo*.
[48] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *stiprė́ti*, *-éja* (*stìpri*), *-éjo*.
[49] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *sveikė́ti*, *-éja*, *sveĩki* / *sveĩkia*, *-éjo*.
[50] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *šviesė́ti*, *-éja* (*šviẽsi* Ds, Sb), *-éjo*.
[51] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *tuštė́ti*, *-éja* (*tùšta* Rtr), *-éjo*.
[52] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *vertė́ti*, *-éti*, *-éja* (*verẽti*), *-éjo*.
[53] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *aiškė́ti*, *-éja* (*aĩški*), *-éjo*.
[54] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *glamonė́ti*, *-éja* (*glamoni*), *-éjo*.
[55] Plg. mišrųjį veiksmažodį LKŽ *vaikė́ti*, *-éja* (*vaĩki*, *vaĩkia*), *-éjo*.

Veiksmažodinių vedinių yra tik keletas, pvz.:

aud-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *áusti*),

gruž-ė́t, -ė́ja, -ė́jo ‘pamažu nugraužinėti’ (: *gráužti*),

met-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *mèsti*),

sprog-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *sprógti*),

šok-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *šókti*).

Visi vartojami tik su priešdėliais (t. y. *paaudė́t, nugružė́t, pametė́ti, susprogė́ti, pasišokė́ti*) ir turi veiksmo menkumo reikšmės atspalvį.

Didelė dalis tokių veiksmažodinių veiksmažodžių laikytini perdarytais iš mišriųjų veiksmažodžių, pvz.:

bėg-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. LKŽ *bė́gėti, -ė́ja* (*bė́gi*), *-ė́jo* (: *bė́gt*);

brūzg-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. LKŽ *brūzgė́ti, brū̃zga* (plg. LKŽ *brùgzti*);

kirb-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *kirb-ė́ti, kìrba, kirb-ė́jo* (plg. LKŽ *kir̃bti*);

kliug-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *kliug-ė́ti, kliùga, kliug-ė́jo* (plg. LKŽ *kliùgti*);

kyl-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *kyl-ė́ti, kỹli, kyl-ė́jo* (: *kílt, kỹla*);

lyp-ė́ti, -ė́jo, -ė́jo, plg. bk *lyp-ė́ti, lìpa, lyp-ė́jo* (: *lìpti*);

neš-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *neš-ė́ti, nẽši, neš-ė́jo* (: *nèšti*);

plūš-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *pluš-ė́ti, plùša, pluš-ė́jo* (: *plùšti*);

sprags-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *sprags-ė́ti, spràgsi, sprags-ė́jo* (: *spràgsi*);

stūm-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *stūm-ė́ti, stū̃mi, stūm-ė́jo* (: *stùmti*);

ūg-ė́ti, plg. bk *ūg-ė́ti, ū̃gi, ūg-ė́jo* (: *áugt*).

Vienas veiksmažodis yra padarytas iš prieveiksmio, pvz.: *daug-ė́t* (: *daũg*).

Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai:

pind-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo ‘sulysti, nukaršti’ (plg. *piñsti* ‘sudžiūti, sukietėti’, LKŽ *pìnda* 1, *pindà* 4 ‘koks sudžiūvęs daiktas, valgis; sudžiūvęs gyvulys ar žmogus, išpenda’),

tvan-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, (: *tvãnas* 4, plg. LKŽ *tvinti*).

Abu turi ir mišriuosius atitikmenis kitose tarmėse, plg. LKŽ *pindė́ti, -ė́ja* (*pìndi*), *-ė́jo, pìndėti, -ė́ja, -ė́jo*; *tvan-ė́ti, tvãni* (*-ė́ja*), *tvan-ė́jo*.

Neaiškios darybos pavyzdžiai:

ad-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (plg. *adýti, ãdo*)[56],

ak-ė́t, -ė́ja, -ė́jo ‘akėčiomis dirbti’ (plg. *akìs* 4?),

baub-ė́t, -ė́ja, -ė́jo ‘apšalti ledu’ (plg. *baũbti, baũbas*?),

plemp-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo ‘nutukti’ (plg. *plẽmpti* ?, plg. LKŽ *plẽmpė* 2, *plémpė* 1 ‘3. kas nutukęs, nuplempėjęs’),

sėk-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo ‘padėti, užsikelti’.

[56] Greičiausiai *adė́t* yra perdarytas iš veiksmažodžio *adyti*. Pastarasis Zanavykų šnektos žodyne nepaliudytas, bet plg. paliudytą *adýtojas*.

Dalis pavyzdžių turi mišriuosius atitikmenis kitose tarmėse, pvz.:

gar-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. LKŽ *garėti, gãri* (*-ė́ja*), *-ė́jo* ‘apalpti’ (plg. *gãras*?);

kal-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. bk *kal-ėti, kãli, kal-ė́jo* ‘būti kalėjime’ (plg. *kálti*?);

vėd-ė́tis, -ė́jasi, -ė́josi, plg. LKŽ *vedė́ti, vẽdi* (*-ė́ja* NdŽ), *-ė́jo, vėdė́ti, vẽdi* (*-ė́ja* NdŽ), *-ė́jo* ‘atmesti atgal’;

žied-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. ir mišrųjį variantą su kirčiu šaknyje *žíedėti, žíedi, -ėjo*, taip pat plg. LKŽ *žíed-ėti, -ėja* (*žíedi, žíesti*), *-ėjo* (plg. *žiedas* 3?).

Taip pat plg. <u>skolinius ar skolintų šaknų</u> veiksmažodžius, pvz.:

biedn-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *biẽdno, biẽdnas* 4, l. *biedny*, brus. *беден*),

kytr-ė́t, -ė́ja, -ė́jo, plg. LKŽ *kyrė́ti, kỹri* (*kiřsta*), *-ė́jo* (*kỹro*) (: *kỹtras, -à* 4, plg. brus. *хитры*, rus. *хитрый*, l. *chytry*),

možn-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. LKŽ *možn-ė́ti, mõžna, možn-ė́jo* (: *možna*, plg. l.),

pon-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *põnas* 2, l. *pan*, brus. *пан*),

slūg-ė́tis, -ė́jasi, -ė́josi (plg. *brus. служавацьь*, l. *sługować*);

švak-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo, plg. LKŽ *švak-ė́ti, švãka, švak-ė́jo* (: *švàkas, -à* 4, plg. vok. dial. *schwak*).

Plg. <u>daugiaskiemenius skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius</u>, pvz.:

bagot-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *bagótas* 1, plg. brus. *багацець*, l. *bogacieć*),

komunist-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *komunìstas* 2),

kultūr-ė́t, -ė́ja, -ė́jo (: *kultūrùs, -ì* 4, plg. LKŽ *kultūrà* 2),

pijok-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *pijõkas* 2, plg. l. *pijak*, brus. *піяк*),

ubag-ė́ti, -ė́ja, -ė́jo (: *ùbagas* 3^{b}, s. l. *ubog*, brus. *убог*).

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-ėti* iš viso paliudyta 13 veiksmažodžių. Visi jie turi vienskiemenius pamatinius kamienus, visų jų priegaidė – **akūtas**.

Aiškių <u>vardažodinių</u> vedinių yra keturi. Trijų veiksmažodžių priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, pvz.:

áukl-ėt, -ė́ja, -ė́jo (plg. LKŽ *áuklė* 1),

kérp-ėt, -ė́ja, -ė́jo (: *kérpė* 1),

mól-ėti, -ė́ja, -ė́jo (: *mólis* 1).

Pastebima ir aiški šaknies kirčio priklausomybė nuo pamatinio žodžio kirčiuotės – visų trijų veiksmažodžių pamatiniai daiktavardžiai priklauso 1 kirčiuotei, plg. *áuklė* 1, *kérpė* 1, *mólis* 1.

Viename pavyzdyje galima įžvelgti akūtinę metatoniją, plg. *sáus-ėti, -ė́ja, -ė́jo* (: *saũsas, -à* 4)[57]. Tačiau pastebėtina, kad šis pavyzdys problemiškas. Visų pirma, greta kirčiavimo *sáus-ėti, -ė́ja, -ė́jo* pateikiamas ir variantinis priesagos kirtis, t. y. *saus-ė́ti, saus-ė́ja, saus-ė́jo*, o visi žodyne pateikti

[57] Plg. ir mišrųjį variantą LKŽ *sausė́ti, -ė́ja* (*saũsi* K), *-ė́jo*.

vartosenos pavyzdžiai tik taip ir sukirčiuoti. Šaknies akūtas nurodytas tik remiantis LKŽ pavyzdžiu *Gerklė sáusti* Nm, kuris neturi priesagos esamajame laike. Vadinasi, tai yra arba mišrusis veiksmažodis (neįeinantis į šio tyrimo objektą), arba gal net ir visai ne priesaginis veiksmažodis (ar bent jau ne priesagos *-ėti* vedinys).

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 6. Visi turi paliudytus mišriuosius atitikmenis kitose tarmėse (kartais ir toje pačioje Zanavykų šnektoje). Poroje akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

blés-ėt, -ėja, -ėjo (: *blést*), plg. LKŽ *blésėti, -ėja* (*-ti*), *-ėjo*;

rémb-ėti, -ėja, -ėjo (: *rémbti*), plg. LKŽ *rémbėti, -ėja* (*-i* [K]), *-ėjo*.

Likusiuose keturiuose veiksmažodžiuose vyksta akūtinė metatonija, pvz.:

pliáukš-ėti, -ėja, -ėjo, (: *pliaũkšti*), plg. bk *pliaukš-éti, pliáukši, pliaukš-ėjo*;

siáut-ėti, -ėja, -ėjo (: *siaũsti*), plg. LKŽ *siáutėti, -ėja* (*-i* Š, *-a, siáusta*), *-ėjo*;

sprìngs-ėti, -ėja, -ėjo (: *spriñgti*), plg. LKŽ *springsė́ti, sprìngsi, -ėjo*;

téršk-ėti, -ėja, -ėjo (: *teršk̃ti*), plg. bk *teršk-éti, térška, teršk-ėjo*.

Kaip matyti, išskyrus nebent žodį *blésėt*, kurio reikšmė žodyne įvardijama kaip ‘pamažu blėsti, gesti’, pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiams nebūdinga ar nebūtina kartotinio veiksmo menkumo reikšmė.

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:

blént-ėt, -ėja, -ėjo ‘sutrūkinėti, sudužti’,

péik-ėtis, -ėjasi, -ėjosi ‘atsigauti’, *séik-ėti, -ėja, -ėjo*.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Visi atvejai, kai Zanavykų tarmės žodyno veiksmažodžiai kirčiuojami kitaip nei bendrinėje kalboje, turi pamatinio kamieno kirtį vietoj bendrinės kalbos priesagos kirčio. Veiksmažodyje *mól-ėti, -ėja, -ėjo* (plg. bk *mol-éti, mol-ėja, mol-ėjo*) matomas išlaikytas senovinis kirčiavimas vedinyje iš 1 kirčiuotės pamatinio daiktavardžio. Abejotino patikimumo žodyje *sáus-ėti, -ėja* (*sáusti*), *-ėjo* (plg. bk *saus-éti, -ėja, -ėjo*) matoma netikėta akūtinė metatonija vardažodiniame vedinyje. Veiksmažodiniai vediniai *pliáukš-ėti, -ėja, -ėjo* (plg. bk *pliaukš-éti, pliáukši, -ėjo*) ir *téršk-ėti, -ėja, -ėjo* (plg. bk *teršk-éti, térška, teršk-ėjo*) skiriasi ne tik kirčio vieta, bet ir morfologine struktūra – bendrinėje kalboje tai yra mišrieji veiksmažodžiai ir paklūsta kitiems dėsningumams nei tikrieji priesaginiai veiksmažodžiai.

Skirtumai nuo kitų šaltinių. Kitaip nei F. Kuršaičio ir Kazlų Rūdos šnektos žodynuose, Zanavykų šnektos žodyne veiksmažodis *žiedéti*, jei vartojamas ne kaip mišrusis, kirčiuojamas priesagoje. Kazlų Rūdos šnektos žodyno duomenimis, abu šio veiksmažodžio variantai – tiek tikrasis priesaginis, tiek mišrusis – kirčiuojami šaknyje, t. y. *žíedėti*. Tai rodo, kad

Zanavykų šnektoje priesaginis variantas jau linkęs prisitaikyti prie kitų aiškiai priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo.

F. Kuršaičio pamatinio kamieno kirčio būdvardinių vedinių *kíetėt*, *gérėtis* atitikmenys Zanavykų šnektoje kirčiuojami priesagos kirčiu, kaip ir bendrinėje kalboje, t. y. *kietė́t, gėrė́tis*. Kuršaičio *seilė́tis* atitikmuo Zanavykų šnektos žodyne nepaliudytas.

F. Kuršaičio veiksmažodinio vedinio su kirčiu priesagoje *siautė́ti* atitikmuo Zanavykų šnektoje kirčiuojamas pamatinio kamieno kirčiu ir turi metatoninį akūtą, kaip ir bendrinėje kalboje, t. y. *siáutėti*.

Apibendrinimas. Daugiausia Zanavykų šnektos žodyno veiksmažodžiai su darybos formantu *-ėti* yra kirčiuojami priesagoje. Visų paliudytų pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių pamatiniai kamienai yra vienskiemeniai ir turi akūtinę priegaidę. Daiktavardiniuose vediniuose *áuklėt*, *kérpėt*, *mólėti* pamatinio kamieno kirtis matomas tik vediniuose iš 1 kirčiuotės pamatinių daiktavardžių. Būdvardinio vedinio *sáusėti* pamatinio kamieno kirtis ir akūtinė metatonija nėra patikimi. Veiksmažodiniuose vediniuose pamatinio kamieno kirtis paliudytas tik tokiuose veiksmažodžiuose, kurie gali būti perdaryti iš mišriųjų veiksmažodžių. Jų akūtas gali būti tiek perimtas iš pamatinių veiksmažodžių, tiek atsiradęs dėl akūtinės metatonijos. Beveik visiems jiems būdinga kartotinio veiksmo reikšmė be veiksmo menkumo atspalvio.

2.3.6. Apibendrinimas

Visuose aptartuose šaltiniuose, kaip ir bendrinėje kalboje, dauguma priesagos *-ėti* vedinių kirčiuojama priesagoje. Pamatinio kamieno kirtis palyginti retas. Beveik visi paliudyti kirčiuoti pamatiniai kamienai yra vienskiemeniai ir akūtiniai. Vienintelis daugiaskiemenio pamatinio kamieno atvejis paliudytas Kazlų Rūdos šnektos žodyne, jo kirčiuotas negalinis skiemuo. Visa tai neprieštarauja teiginiui, kad priesagos kirčio vyravimui įtakos galėjęs turėti Sosiūro dėsnis.

Daiktavardinių vedinių atveju kirčiuotas pamatinis kamienas paprastai matomas vediniuose iš 1 kirčiuotės daiktavardžių (*áuklė* 1, *kérpė* 1, *mólis* 1, galbūt ir *šerdis* 4, 3, 1).

Netikėtas pamatinio kamieno kirtis yra Kuršaičio žodynų būdvardiniuose vediniuose *kíetėti*, *gérėtis*. Zanavykų šnektos žodyno pateikiama forma *sáusėti* yra problemiška.

Veiksmažodiniuose vediniuose kirčiuoto vienskiemenio pamatinio kamieno akūtas gali būti perimtas iš pamatinio veiksmažodžio arba atsiradęs dėl akūtinės metatonijos.

F. Kuršaičio žodyne aiškių veiksmažodinių vedinių su kirčiu pamatiniame kamiene beveik nėra. Bent jau veiksmažodis *siautė́ti,* kitaip nei bendrinėje kalboje ir daugumoje tarmių, kirčiuojamas priesagos kirčiu. Toks kirčiavimas būdingas ir kai kurioms kitoms vakarų Lietuvos šnektoms.

Kazlų Rūdos ir Zanavykų šnektose veiksmažodinių vedinių akūtinio pamatinio kamieno kirtis gali būti siejamas su tiems veiksmažodžiams būdinga kartotinio veiksmo reikšme, neturinčia veiksmo menkumo atspalvio. Daugumai kitų veiksmažodinių veiksmažodžių būdingas priesagos kirtis, veiksmo menkumo reikšmė, be to, būtini priešdėliai.

2.4. *Priesaga -inėti*

2.4.1. Įvadinės pastabos

Veiksmažodinių priesagos *-inėti* vedinių formali struktūra yra nesudėtinga ir vienoda.

Be pagrindinio morfemos varianto *-inėti,* vartojami ir kiti. Vienas iš šiek tiek daresnių variantų yra *-dinėti,* pvz.: *dėd-inė́ti* (: *dė́ti*), *eid-inė́ti* (: *eĩti*), *puld-inė́ti* (: *pùlti*). Veiksmažodžių, padarytų su variantais *-alinė́ti, -tinė́ti,* yra labai mažai, pvz.: *grab-alinė́ti* (: *grė́bti*), *im-tinė́ti* (: *ĩmti*). Keli vediniai yra padaryti iš priesagos *-ėti* veiksmažodžių, pvz.: *lyd-inė́ti* (: *lydė́ti*), *treps-inė́ti* (: *trepsė́ti*).

Visi veiksmažodiniai priesagos *-inėti* vediniai turi interatyvinę reikšmę su deminutyviniu atspalviu. Ši reikšmė gali būti nusakoma tokiais žodžiais: ‘ne kartą po truputį daryti tai, kas pasakyta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *griuv-inė́ti* ‘ne kartą, dažnai, bet nesmarkiai griūti’.

Vardažodinių priesagos *-inėti* vedinių yra labai nedaug, pvz.: *blus-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo* (: *blusà*), *plik-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo* (: *plìkas*). Jų darybinė reikšmė gali būti:

1. ‘būti tokiam ar tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *laisv-inė́ti* ‘būti laisvam’, *plik-inė́ti* ‘būti plikam’;
2. ‘ieškoti, rinkti, gaudyti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *blus-inė́ti* ‘ieškoti blusų’, *uog-inė́ti* ‘uogas rinkti’;
3. ‘daryti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *med-inė́ti* ‘medum tepti’, *pūkin-ė́ti* ‘pūkais velti’.

Visi vardažodiniai priesagos *-inėti* veiksmažodžiai žymi veiksmo mažumą, menkumą.

Kai kurių priesagos *-inėti* vedinių reikšmės yra labai nutolusios nuo pamatinių žodžių vardažodžių reikšmės, pvz.: *byl-inėtis* ‘teisme mum bylą kelti’, *šal-inėti* ‘pašaliais bastytis’ (Jakaitienė 1973, 52–56; DLKG 2005, 389–398).

2.4.2. Bendrinė kalba

Bendrinėje kalboje priesaga *-inėti*, taip pat ir jos variantas *-dinėti*, yra dominacinė stiprioji. Vadinasi, visi priesagos *-inėti* variantai visada kirčiuojami priesagoje, pvz.: *bad-inėti*, *bėgin-ėti*, *dar-inėti*, *gul-inėti*, *kal-inėti*, *grauž-inėti* (Stundžia 2014, 167).

2.4.3. F. Kuršaičio žodynai

F. Kuršaičio žodynuose iš viso paliudyti 149 veiksmažodžiai su priesaga *-inėti* (+ 40 Kuršaičiui nežinomų).

Beveik visi turi **priesagos kirtį**, iš viso 134 veiksmažodžiai (+ 27 Kuršaičiui nežinomi), pvz.:

akl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
aw-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
bad-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
barßk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
baſt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
bėg-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
bluſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
buw-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
byl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
cźioź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
cźiup-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
cźiuź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dab-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dar-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
daw-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dėd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
°*(iß)dėdl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti*,
deng-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dilb-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dirb-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,

dokl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
droź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
důd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dūk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dul-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
dyr-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
gaiß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
°(ap)gneb-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
grab-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
°(nu)graiſt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
grauź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
griauź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
°(ap)griuź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
°(nu)griuź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
gruź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
gul-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
guź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
jėßk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
jod-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kab-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kalb-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kal-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
°(ap)kap-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
karſt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kaſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kėź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kiėm-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
klauſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
klup-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
klyd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kneb- inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kop-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
krap-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
krapßt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
(iß)krauſt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kul-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kump-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kūpr-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kurſt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,

kuß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
kut-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
lak-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
lek-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
leſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
lip-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
lop-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
lup-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
miėſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
mir-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
mirkl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
miſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
muß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
neß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
pakamp-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
paukßt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
pel-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
peß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
pirk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
pliußk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
praß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
prek-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
půl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
rak-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
raß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
rėpl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
riß-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
rit-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſėd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſek-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſirg-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſiūl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſiunt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſiuw-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſkait-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſkal-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſkraid-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſkut-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſlyd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,

ſmil-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſtat-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſtow-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſtumd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſtyr-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſuk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſūl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſwaig-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ſwįr-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßauk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßiaud-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßlaw-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßlukßt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßnek-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßnibźd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßok-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ßūd-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
taiſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
tek-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
triūſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
trūſ-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
tyk-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
tyr-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
ůgin-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
utin-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
wag-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
waikßt-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
war-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
waź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
wėź-inéju, -ėjau, -ėſiu, -ėti,
wėź-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
źarg-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
źiopl-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
źiūr-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
źol-inéju, -éjau, -éſiu, -éti,
źwaig-inéju, -éjau, -éſiu, -éti.

Dviejų veiksmažodžių kirčiavimas ne visai aiškus. Šių veiksmažodžių vedinių formos skirtingai kirčiuojamos F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių bei vokiečių–lietuvių žodynuose. Lietuvių–vokiečių žodyne skirtingos vedinių

formos kirčiuojamos nevienodai, t. y. toje pačioje formoje pateikiami keli kirčio ženklai, pvz.: *piáuſt-inéju, -néjau, -néſiu, -néti* (-|| *appiauſtinéti*; *apipiauſtinéti*; *apſipiauſtinéti*; *nupiáuſtinéti*; *nuſipiauſtinéti*; *išpiauſtinéti*; *perpiauſtinéti*; *įpiauſtinéti*; *ſupiauſtinéti*) (: *piáuſtau*), *tráuk-inéju, -kinéjau, -kinéſiu, -kinéti* (: *tráukiu*). Vokiečių–lietuvių žodyne veiksmažodžių vedinių formos priesagoje kirčiuojamos dėsningai tik veiksmažodžio *piauſt-inéti*; *piauſt-inéja*. Tikėtina, kad žodžio *piáuſt-inéju* akūtinis kirčiavimas pamatiniame kamiene gali būti traktuojamas kaip spaudos klaida dėl prieš tai esančio tvirtapradiškai sukirčiuoto žodžio *piáuſtau, -ſcźiau, -ſtyſiu, -ſtyti* įtakos.

Be kirčio ženklų paliudyta 13 veiksmažodžių, kurie F. Kuršaičiui taip pat ir nežinomi.

Apibendrinimas. Daugiausia F. Kuršaičio žodynuose veiksmažodžiai su darybos formantu *-inėti* yra kirčiuojami priesagoje. Kitaip sukirčiuoti Kuršaičio veiksmažodžiai greičiausiai laikytini spaudos klaidomis.

2.4.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas

Kazlų Rūdos žodyne su priesaga *-inėti* iš viso paliudyti 85 veiksmažodžiai.

Priesagoje kirčiuojami beveik visi veiksmažodžiai, pvz.:

bimb-inéti, -inéja, -inéjo,
binz- inéti, -inéja, -inéjo,
blus-inéti, -inéja, -inéjo,
byl-inétis, -éjasi, -éjosi,
čiup-inéti, -inéja, -inéjo,
čiuž-inéti, -inéja, -inéjo,
dar-inéti, -inéja, -inéjo,
dav-inéti, -inéja, -inéjo,
dirb-inéti, -inéja, -inéjo,
dokl-inéti, -inéja, -inéjo,
dūr-inéti, -inéja, -inéjo,
dyk-inéti, -inéja, -inéjo,
eid-inéti, -inéja, -inéjo,
gaud-inéti, -inéja, -inéjo,
gogl-inéti, -inéja, -inéjo,
gož-inéti, -inéja, -inéjo,
grab-inétis, -inéjasi, -inéjosi,
griuv-inéti, -inéja, -inéjo,
gul-inéti, -inéja, -inéjo,

gūr-inéti, -inéja, -inéjo,
gūž-inéti, -inéja, -inéjo,
im-inéti, -inéja, -inéjo,
kab-inétis, -inéjasi, -inéjosi,
kalb-inéti, -inéja, -inéjo,
kal-inéti, -inéja, -inéjo,
kamant-inéti, -inéja, -inéjo,
kas-inéti, -inéja, -inéjo,
kiauš-inéti, -inéja, -inéjo,
knib-inéti, -inéja, -inéjo,
kop-inéti, -inéja, -inéjo,
krapšt-inéti, -inéja, -inéjo,
land-inéti, -inéja, -inéjo,
mandr-inéti, -inéja, -inéjo,
merg-inéti, -inéja, -inéjo,
mės-inéti, -inéja, -inéjo,
muš-inéti, -inéja, -inéjo,
nagr-inéti, -inéja, -inéjo,
nar-inéti, -inéja, -inéjo,
neš-inéti, -inéja, -inéjo,
praš-inéti, -inéja, -inéjo,
puld-inéti, -inéja, -inéjo,
rak-inéti, -inéja, -inéjo,
raš-inéti, -inéja, -inéjo,
rėpl-inéti, -inéja, -inéjo,
rink-inéti, -inéja, -inéjo,
sirg-inéti, -inéja, -inéjo,
siūl-inéti, -inéja, -inéjo,
siunt-inéti, -inéja, -inéjo,
siuv-inéti, -inéja, -inéjo,
skol-inéti, -inéja, -inéjo,
skut-inéti, -inéja, -inéjo,
slamp-inéti, -inéja, -inéjo,
slimp-inéti, -inéja, -inéjo,
sliūk-inéti, -inéja, -inéjo,
sprog-inéti, -inéja, -inéjo,
šriub-inéti, -inéja, -inéjo,
stat-inéti, -inéja, -inéjo,
strip-inéti, -inéja, -inéjo,

suk-inéti, -inéja, -inéjo,
svaig-inéti, -inéja, -inéjo,
svird-inéti, -inéja, -inéjo,
svyr-inéti, -inéja, -inéjo,
šauk-inéti, -inéja, -inéjo,
šlit-inéti, -inéja, -inéjo,
šmir-inéti, -inéja, -inéjo,
šmiž-inéti, -inéja, -inéjo,
šnip-inéti, -inéja, -inéjo,
šok- inéti, -inéja, -inéjo,
tais-inéti, -inéja, -inéjo,
treps-inéti, -inéja, -inéjo,
tup-inéti, -inéja, -inéjo,
uost-inéti, -inéja, -inéjo,
ut-inétis, -inéjasi, -inéjosi,
vag-inéti, -inéja, -inéjo,
vaikšt-inéti, -inéja, -inéjo,
var-inéti, -inéja, -inéjo,
važ-inéti, -inéja, -inéjo,
vėžl-inéti, -inéja, -inéjo,
žabal-inéti, -inéja, -inéjo,
žab-inéti, -inéja, -inéjo,
žiopl-inéti, -inėja, -inéjo,
žiūr-inéti, -inéja, -inéjo,
žlib-inéti, -inéja, -inéjo.

Vieno veiksmažodžio pateikiami du kirčiavimo **variantai**: tiek pamatinio kirčio kamiene, tiek priesagoje, pvz.: *klaũs-inėti, -ėja, -ėjo* v. *klaus-inéti, -éja, -éjo* (*apklaũsinėti, atsiklaũsinėti, išklaũsinėti, paklaũsinėti*) (plg. bk *klaus-inéti, -inéja, -inéjo*). Pamatinio kamieno kirčio atveju matoma cirkumfleksinė metatonija (plg. pamatinį veiksmažodį *kláusti*). Paprastai priesaginiams veiksmažodžiams būna būdinga akūtinė metatonija ir ji dažniausiai pasitaiko iteratyviniuose veiksmažodžiuose. Šiuo atveju cirkumfleksas galbūt galėtų būti susijęs su *-inėti* veiksmažodžiams būdingu deminutyviniu reikšmės niuansu (plg. taip pat *lũkuriuoti* tipo vedinius.

Apibendrinimas. Beveik visi Kazlų Rūdos šnektos žodyno veiksmažodžiai su darybos formantu *-inėti* yra kirčiuojami priesagoje. Vieno veiksmažodžio pateikiami du kirčiavimo variantai, t. y. cirkumfleksinio pamatinio kamieno arba priesagos kirtis.

2.4.5. Zanavykų šnektos žodynas

Zanavykų žodyne su priesaga *-inėti* iš viso paliudyti 184 veiksmažodžiai. **Priesagoje kirčiuojami** beveik visi veiksmažodžiai, pvz.:

aiž-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
akl-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
bad-inė́ja, -inė́jo,
bėg-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
bimb-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
bindz-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
bizd-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
blūd-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
blus-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
burt-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
buž-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
būž-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
byzd-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
čiup-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
čiuž-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
čyž-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
dar-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
dėst-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
dirb-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
draug-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
drib-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
driūb-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
drož-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
dūpk-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
eid-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
ėm-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gal-inė́tis, -inė́ja, -inė́jo,
gaud-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gėr-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gingl-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gird-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
glost-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gneb-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gogl-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gož-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,

grab-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gramd-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
grauž-inė́tis, -inė́ja, -inė́jo,
gruž-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
gur-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
ieškinė́t, -inė́ja, -inė́jo,
im-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
jod-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kab-inė́tis, -inė́ja, -inė́jo,
kalb-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kal-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kap-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kapst-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kas-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kaup-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kėbl-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kėbžd-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kėl-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kiem-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kiūt-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
klamp-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
klast-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kneb-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
knip-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kniušt-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kop-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kramt-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
krap-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
krapšt-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
krat-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kraust-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
krebžd-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kuit-inė́tis, -inė́ja, -inė́jo,
kuod-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kut-inė́tis, -inė́ja, -inė́jo,
kvail-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kvankl-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
land-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
laup-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,

leid-inéti, -inéja, -inéjo,
les-inéti, -inéja, -inéjo,
lip-inéti, -inéja, -inéjo,
lop-inéti, -inéja, -inéjo,
lup-inéti, -inéja, -inéjo,
merg-inéti, -inéja, -inéjo,
mės-inéti, -inéja, -inéjo,
met-inéti, -inéja, -inéjo,
mieg-inéti, -inéja, -inéjo,
nag-inéti, -inéja, -inéjo,
nakt-inéti, -inéja, -inéjo,
nibr-inéti, -inéja, -inéjo,
obl-inéti, -inéja, -inéjo,
pirk-inéti, -inéja, -inéjo,
pjaust-inéti, -inéja, -inéjo,
pliudr-inéti, -inéja, -inéjo,
plūk-inéti, -inéja, -inéjo,
plyš-inéti, -inéja, -inéjo,
praš-inéti, -inéja, -inéjo,
pūsl-inéti, -inéja, -inéjo,
pypl-inéti, -inéja, -inéjo,
rak-inéti, -inéja, -inéjo,
rank-inéti, -inéja, -inéjo,
rap-inéti, -inéja, -inéjo,
raš-inéti, -inéja, -inéjo,
rav-inéti, -inéja, -inéjo
rod-inéti, -inéja, -inéjo,
rupk-inéti, -inéja, -inéjo,
sem-inéti, -inéja, -inéjo,
sirg-inéti, -inéja, -inéjo,
siūl-inéti, -inéja, -inéjo,
siuv-inéti, -inéja, -inéjo,
skald-inéti, -inéja, -inéjo,
skamb-inéti, -inéja, -inéjo,
skaud-inéti, -inéja, -inéjo,
skut-inéti, -inéja, -inéjo,
slamp-inéti, -inéja, -inéjo,
slan-inéti, -inéja, -inéjo,
slimp-inéti, -inéja, -inéjo,

sliūk-inéti, -inéja, -inéjo,
smaur-inéti, -inéja, -inéjo,
spang-inéti, -inéja, -inéjo,
srut-inéti, -inéja, -inéjo,
stap-inéti, -inéja, -inéjo,
stat-inéti, -inéja, -inéjo,
stip-inéti, -inéja, -inéjo,
strak-inéti, -inéja, -inéjo,
strap-inéti, -inéja, -inéjo,
streps-inéti, -inéja, -inéjo,
strip-inéti, -inéja, -inéjo,
suk-inéti, -inéja, -inéjo,
svarb-inéti, -inéja, -inéjo,
šal-inéti, -inéja, -inéjo,
šlam-inéti, -inéja, -inéjo,
šlep-inéti, -inéja, -inéjo,
šlit-inéti, -inéja, -inéjo,
šliump-inéti, -inéja, -inéjo,
šliundr-inéti, -inéja, -inéjo,
šluost-inéti, -inéja, -inéjo,
šmir-inéti, -inéja, -inéjo,
šmiž-inéti, -inéja, -inéjo,
smor-inéti, -inéja, -inéjo,
šnek-inéti, -inéja, -inéjo,
šniukšt-inéti, -inéja, -inéjo,
šniūr-inéti, -inéja, -inéjo,
šok-inéti, -inéja, -inéjo,
špūk-inéti, -inéja, -inéjo,
šriub-inéti, -inéja, -inéjo,
štind-inéti, -inéja, -inéjo,
šturl-inéti, -inéja, -inéjo,
šūd-inéti, -inéja, -inéjo,
švytr-inéti, -inéja, -inéjo,
tais-inéti, -inéja, -inéjo,
tarš-inéti, -inéja, -inéjo,
taš-inéti, -inéja, -inéjo,
treps-inéti, -inéja, -inéjo,
triūs-inéti, -inéja, -inéjo,
tryn-inéti, -inéja, -inéjo,

tryp-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
tup-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
tyr-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
uost-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
vad-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
vag-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
valg-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
var-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
varl-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
važ-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
veik-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
vir-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
žarst-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
žėl-inė́ti, -inė̇ja, -inė̇jo,
žiopl-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
žiūr-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
žiurk-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
žmon-inė́tis, -inė́ja, -inė́jo,
žol-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo.

Plg. daugiaskiemenius veiksmažodžius, pvz.:
barakl-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kabarkšt-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kebež-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
kepur-inė́tis, -inė́jasi, -inė́josi,
kniusit-inė́t, -inė́ja, -inė́jo,
sapatk-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo,
varliamuš-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-inė̇ti* yra paliudytas vienintelis veiksmažodis su cirkumfleksine priegaide, pvz.: *šmẽr-inė̇ti, -inė̇ja, -inė̇jo,* plg. bk *šmė̇r-inė́ti, šmė̇r-inė́ja, šmė̇r-inė́jo.*

Vieno veiksmažodžio, kaip ir Kazlų Rūdos šnektos žodyne, pateikiami du kirčiavimo formų **variantai**: tiek pamatinio kamieno, tiek priesagos kirtis, pvz.: *klaũs-inė̇ti, -ė̇ja, -ė̇jo* v. *klaus-inė́ti, -ė́ja, -ė́jo* (*apklaũsinė̇ti, atsiklaũsinė̇ti, išklaũsinė̇ti, susiklaũsinė̇ti*). Pamatinio kamieno kirčio atveju matoma cirkumfleksinė metatonija (plg. *kláust*).

Apibendrinimas. Beveik visi Zanavykų šnektos žodyno veiksmažodžiai su darybos formantu *-inė̇ti* yra kirčiuojami priesagoje. Vienas veiksmažodis paliudytas tik su kirčiu pamatiniame kamiene ir vienas su

dvejopu – pamatinio kamieno arba priesagos – kirčiu. Kirčiuotas vienskiemenis pamatinis kamienas abiem atvejais cirkumfleksinis.

2.4.6. Apibendrinimas

Visuose aptartuose šaltiniuose, kaip ir bendrinėje kalboje, priesagos *-inėti* vediniai daugiausia yra kirčiuojami priesagoje. Zanavykų šnektos žodyne paliudytas vienas veiksmažodis su kirčiuotu pamatiniu kamienu ir cirkumfleksine priegaide *šmẽr-inėti*. Kazlų Rūdos šnektos ir Zanavykų šnektos žodynuose pateikiami du veiksmažodžio *klaus-inėti* kirčiavimo variantai (plg. *klaũs-inėti, -inėja, -inėjo* v. *klaus-inė́ti, -inė́ja, -inė́jo*). Kirčiuotas pamatinis kamienas abiem atvejais cirkumfleksinis. Formos *klaũs-inėti* cirkumfleksas yra metatoninis, galbūt sietinas su deminutyviniu reikšmės niuansu.

2.5. *Priesaga -inti*

2.5.1. Įvadinės pastabos

Veiksmažodiniai vediniai sudaro daugiau kaip pusę darybinės morfemos *-inti* veiksmažodžių, pvz.: *áuš-inti* (: *áušti*), *lẽs-inti* (: *lèsti*). Ypač dažnai vartojamas ir antrasis darybinės morfemos variantas *-dinti*, pvz.: *kál-dinti* (: *kálti*), *léi-dinti* (: *léisti*). Vienas kitas pavyzdys gali būti padarytas su variantu *-linti*, pvz.: *garg-linti* (: *garg̃ti*), *triaũkš-linti* (: *triaũkšti*) (Jakaitienė 1973, 15).

Šaknies balsių kaita daugiausia naudojama, sudarant kirčiuotos priesagos veiksmažodžius. Kokybinė balsių kaita gana dažna, pvz.: *e* (*ė*) : *a* – *gras-ìnti* (: *grẽsti*), *ė* : *o* – *sod-ìnti* (: *sė́sti*), *el* : *il* – *talp-ìnti* (: *tilp̃ti*), *er* : *ar* – *mark-ìnti* (: *merk̃ti*), *im* : *am* – *gramzd-ìnti* (: *grimz̃ti*), *in* : *an* – *brank-ìnti* (: *briñkti*), *ir* : *ar* – *marš-ìnti* (: *miršti*), *ei* : *ai* – *kraip-ìnti* (: *kreĩpti*), *ie* : *ai* – *saik-ìnti* (: *síekti*), *y* : *ai* – *daig-ìnti* (: *dýgti*), *i* : *ai* – *laip-ìnti* (: *lìpti*), *ie* : *i* – *žvìg-inti* (: *žviẽgti*). Šakninio kirčiavimo veiksmažodžių daryboje balsių kaita palyginti reta, pvz.: *au* : *u* – *klùs-inti* (: *kláusti*); *ie* : *i* – *šlìd-intis* (: *šliẽtis*). Kiekybinė balsių kaita taip pat nėra dažnas reiškinys, pvz.: *e* : *ė* – *vẽž-inti* (: *vèžti*), *i* : *y* – *lỹk-inti* (: *lìkti*), *u* : *ū* – *glūd-inti* (: *glùsti*).

93 % veiksmažodinių darybinės morfemos *-inti* vedinių turi kauzatyvinę reikšmę, t. y. ‘daryti tokį ar daryti tai, kas išreikšta pamatiniu vardažodžiu’. Tai veiksmažodžių žymimas veiksmas, atliekamas dėl to, kad vyktų pamatiniu žodžiu išreiškiamas veiksmas, pvz.: *aug-ìnti* ‘daryti, kad augtų’, *drẽb-inti* ‘daryti, kad drebėtų’.

Šalia kauzatyvinės reikšmės priesagos *-inti* vedinių dažnai yra vartojami tos pačios šaknies ir reikšmės veiksmažodžiai su priesaga *-yti* (*-dyti*), pvz.: *bùd-inti – bùd-yti, gras-ìnti – gras-ýti*.

Dalies priesagos *-inti* veiksmažodžių darybinė reikšmė yra deminutyvinė-iteratyvinė, t. y. ‘po truputį ne kartą daryti tai, kas išreikšta pamatiniu veiksmažodžiu’, pvz.: *bìrb-inti* ‘po truputį birbti’, *švìlp-inti* ‘po truputį švilpti’.

Atskirai grupei priklauso tie morfemos *-inti* veiksmažodžiai, kurių darybinę reikšmę įžiūrėti sudėtinga, pvz.: *dū̃r-inti* ‘eiti akis į žemę nudūrus’ (: *dùrti*), *žiř̃gl-inti* ‘išsižergus eiti’ (: *žer̃gti*).

Savo formalia struktūra vardažodiniai priesagos *-inti* vediniai turi panašumų su veiksmažodiniais.

Daugiau nei pusė vardažodinių priesagos *-inti* vedinių [apie 60 %] yra padaryti iš kokybinių būdvardžių, pvz.: *blaiv-ìnti* (: *blaĩvas*), *žiaur-ìnti* (: *žiaurùs*). Apie 35 % vardažodinių priesagos *-inti* veiksmažodžių yra sudaryta iš įvairių kamienų daiktavardžių, pvz.: *áuks-inti* (: *áuksas*), *vãg-inti* (: *vagìs*). Ypač retai *-inti* vedinių pamatiniais žodžiais eina skaitvardžiai, įvardžiai ar būdvardinės kilmės prieveiksmiai, pvz.: *añtr-inti* (: *añtras*), *sãv-intis* (: *sãvas*), *añkst-inti* (: *ankstì*).

Šaknies balsių kaita šios priesagos vedinių daryboje pasitaiko retai, pvz.: *ie* : *y – lýs-inti* (: *líesas*), *y* : *ai – gaiv-ìnti* (: *gývas*), *ai* : *ie – lais-ìnti* (: *líesas*).

Būdvardiniai šios priesagos vediniai reiškia ‘daryti tokį, kas išreikšta pamatiniu būdvardžiu’, pvz.: *áukšt-inti* ‘daryti aukštą ar aukštesnį’, *ìlg-inti* ‘daryti ilgą ar ilgesnį’.

Daiktavardiniai priesagos *-inti* veiksmažodžiai paprastai reiškia ‘laipsniškai daryti tuo, versti tuo, suteikti ypatybių to, kas nusakyta pamatiniu daiktavardžiu’. Smulkiau daiktavardinius priesagos vedinius galima būtų skirstyti į tokias reikšmes:

1. ‘versti, laikyti, vadinti tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *lietùv-inti* ‘versti lietuviu, daryti lietuvišką’;

2. ‘traukti, padengti, tepti tuo, kas išreikšta pamatiniu daiktavardžiu’, pvz.: *añgl-inti* ‘anglimi trinti, tepti’, *sidãbr-inti* ‘padengti sidabru’.

Gali pasitaikyti ir tokių *-inti* vedinių, kurie, be bendros priežastingumo reikšmės, turi ir antrinę reikšmę, t. y. jie gali reikšti ne tik ‘daryti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, bet ir ‘būti tuo ar elgtis panašiai į tą, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *klìš-inti* ‘padaryti klišą’ ir ‘eiti klišai’.

Yra tokių vardažodinių priesagos *-inti* vedinių, kurių semantinis ryšys su pamatiniais žodžiais gana silpnas, pvz.: *láim-inti* (: *láimė*), *šál-inti* (: *šalìs*) (Jakaitienė 1973, 15–22; DLKG 2005, 387–399).

2.5.2. Bendrinė kalba

Priesaga *-inti* yra linkusi į dominacinius silpnuosius afiksus. Vediniai gali būti kirčiuojami tiek priesagoje, tiek pamatiniame kamiene, tačiau pastarasis kirčiavimas pasitaiko dažniau (ypač tai būdinga vardažodiniams vediniams) (Stundžia 2014, 173–175).

Priesaginis kirčiavimas dažniau pasitaiko veiksmažodiniuose vediniuose (tiek su šaknies balsių kaita, tiek be jos), pvz.: *džiov-ìnti* (: *džiū́ti*), *drėk-ìnti* (: *drė́kti*), *gad-ìnti* (: *gèsti*), *šokd-ìnti* (: *šókti*) ir pan. Priesagos kirtį gauna apie 20 % veiksmažodinių vedinių (Jakaitienė 1973, 16).

Vardažodinių *-inti* vedinių, gaunančių priesagos kirtį, yra tik keliolika, pvz.: *gaiv-ìnti* (: *gaivùs, -ì* 4), *jaukìnti* (: *jaukùs, -ì* 4).

Pastoviu pamatinio kamieno kirčiu yra kirčiuojama didžioji dalis priesagos *-inti* vedinių, tiek vardažodinių, tiek veiksmažodinių, pvz.: *áuks-inti* (: *áuksas* 1), *plón-inti* (: *plónas* 1), *tvìrt-inti* (: *tvìrtas, -à* 3); *áuš-inti* (: *áušti*), *brìnk-inti* (: *brìnkti*). Kirčiuotas pamatinis kamienas gali būti tiek akūtinis, tiek cirkumfleksinis, tiek trumpas.

Daliai pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių būdinga akūtinė metatonija. Ji dažnesnė veiksmažodžių vediniuose, pvz.: *cýp-inti* (: *cỹpti*), *švìlp-inti* (: *švil̃pti*), tačiau kartais pasitaiko ir kai kuriuose vardažodžių vediniuose, pvz.: *láisv-inti* (: *laĩsvas, -à* 4), *švént-inti* (: *šveñtas, -à* 4), *vért-inti* (: *veř tas, -à* 4).

2.5.3. F. Kuršaičio žodynai

F. Kuršaičio žodynuose su priesaga *-inti* iš viso paliudyti 344 veiksmažodžiai (+ 165 Kuršaičiui nežinomi). Dalis veiksmažodžių **kirčiuojami priesagoje**, iš viso 84 (+ 22 Kuršaičiui nežinomi).

Aiškių <u>vardažodinių</u> vedinių yra palyginti nedaug, tik 15. Dauguma jų padaryti iš <u>būdvardžių</u>, pvz.:

aiź-inù, -naũ, -įſiu, -įti (plg. LKŽ *aižùs, -ì* 4),

baug-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -g-įt́i, -g-ìnti (: *baugùs, -ì, baũgu* 4, plg. LKŽ *baugùs, -ì* 4),

baukßt-inù, -t-inaũ, -t-įſiu, -t-įt́i, -t-ìnti (: *baukßtùs, -ì* 3|4, plg. LKŽ *baukštùs, -ì* 4),

blaiw-inů̃s, -w-inaũs, -w-įſiůs, -w-įtis, -w-ìntis (: [*blaiwas, -à*] 3|4, plg. LKŽ *blaĩvas, -à* 4),

brang-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -g-įti, -g-ìnti (: *brangùs, -gì, -gù*, dgs. vard. *brángus* 3, plg. LKŽ *brangùs, -ì* 3, *brángus, -i* 1),

dab-inù, -b-inaũ, b-įſiu, -b-įti, -b-ìnti (plg. LKŽ *dabùs, -ì* 4),

gaiw-inù, -w-inaũ, -w-įſiu, -w-įti, -w-ìnti (: [*gaiwùs, -ì*] 3|4, plg. LKŽ *gaivùs, -ì* 4),

graud-inù, -d-inaũ, -d-įſiu, -d-įti -d-ìnti (: *graudùs, -ì* 3|4, *graũdu*, plg. LKŽ *graudùs, -ì* 4),

grud-inù, -i-naũ, -d-įſiu, -d-įti, -d-ìnti (plg. LKŽ *grudùs, -ì* 4),

jauk-inù, -k-inaũ, -k-įſiu, -k-įti und *-k-ìnti* (: *jaukùs, -ì, jaũkų* 4, plg. LKŽ *jaukùs, -ì* 4, *jáukus* 1),

mankßt-inù, -ßt-inaũ, -ß-tįſiu, -ßt-įti (plg. LKŽ *mankštùs, -ì* 4),

ßwiėſ-inù, -ſ-inaũ, ßwiėſ-įſiu, ßwiėſ-įti, -ſ-ìnti (: *ßwiėſùs, -ì, ßviẽſu* 4, plg. LKŽ *šviesùs, -ì* 4, *šviẽsus, -ì* 4, *šviẽsus, -ì* 2).

Daiktavardiniais vediniais galima būtų laikyti nebent:

dal-inù, -l-inaũ, -l-įſiu, -l-ìnti (: *dalìs, -iẽs* 4),

ſlog-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -g-įti u. *-ìnti* (: *ſlogà, -õs* 3|4, plg. LKŽ *slogà* 4, *slóga* 1; taip pat plg. [*ſlogus, -i*], LKŽ *slogùs, -ì* 4),

waiß-inù, -ß-inaũ, -ß-įſiu, -ß-įti u. *-ß-ìnti* (plg. LKŽ *váišės* 1, *vaĩšės* 2, 4; taip pat plg. *vaišùs, -ì* 4).

Kadangi dauguma vardažodinių veiksmažodžių padaryti iš būdvardžių, o būdvardžių vienskiemeniai kamienai lietuvių kalboje paprastai yra tik silpnieji (t. y. galimos tik 3 ir 4 kirčiuotės) (plg. Stundžia 2014, 14), nustatyti priesaginio kirčio priklausomybę nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės beveik neįmanoma.

Pastebėtina, kad priesaginio kirčio vedinių pamatiniuose žodžiuose akivaizdžiai vyrauja neakūtinės šaknys. Tais atvejais, kai pamatiniai žodžiai F. Kuršaičio žodyne yra paliudyti, juose beveik visuomet matomas balsio trumpumas arba cirkumfleksas (pvz., *baũgu, graũdu, jaũkų, dalìs, ßviẽſu*). Daugeliu atvejų cirkumfleksą ar balsio trumpumą patvirtina kitos tarmės – kartais jis liudijamas kaip vienintelis visose tarmėse (pvz., *aižùs, -ì* 4, *baukštùs, -ì* 4, *blaĩvas, -à* 4, *gaivùs, -ì* 4, *grudùs, -ì* 4, *mankštùs, -ì* 4), kartais – kaip vienas iš galimų (pvz., *slogà* 4, *slóga* 1; *váišės* 1, *vaĩšės* 2, 4). Vienintelis atvejis, kai F. Kuršaičio pamatinis būdvardis dar turi akūtą, yra atvejis dgs. vard. *brángūs*, tačiau Kuršaičio galūninis kirčiavimas vns. vard. *brangùs, -ì, -ù* gali rodyti ir galbūt jau prasidėjusį žodžio kirčiuotės pasikeitimą iš 3 į 4, kokį matome šiuolaikinėje kalboje, plg. DLKŽ *brang‖ùs, ~ì̀* (3, 4).

Kirčiuotą priesagą turinčių veiksmažodinių vedinių yra daug daugiau, net 55, pvz.:

alf-inù, -ſ-inaũ, -ſįſiu, -ſįti, -ſinti (: *ilſiù, iĩſti*),

aug-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -g-įſiu, -g-ìnti (: *áugu*),

bėgd-ýti, *-ìna*, *-ìno*, *bėg-inù*, *-g-inaũ*, *bėg-įſiu*, *beg-inti* (: *bė́gu*),
brand-inù, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-d-įt́i*, *-d-ìnti* (: *brę́ſtu*),
daig-inù, *-g-inaũ*, *-g-įſiu*, *-g-įti*, *-g-ìnti* (: *dýkſtu*),
drėk-inù, *-k-inaũ*, *-k-įſiu*, *-k-įti*, *-kì-nti* (: *dŕékſtu*),
drumſt-inù, *-inaũ*, *-įſiu*, *-įti* (: *drumſcźiù*, *druműſti*),
dźiow-inù, *-w-inaũ*, *-w-įſiu*, *-w-įti*, *-w-ìnti* (: *dźiáuju*),
gad-inù, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-d-įti*, *-d-ìnti* (: *gendù*, *gedaũ*, *gę̀ſti*),
gaiß-inù, *-ß-inaũ*, *-ß-įſiu*, *-ß-įti*, *-ß-ìnti* (: *gaißtù*, *gaĩßti*),
gam-inù, *-m-inaũ*, *-m-įſiu*, *-m-įti* (: *gemù*, *gim̃ti*),
geſ-ìnti (: *gę̀ſtù*, *gę̀ſti*),
gramzd-inù, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-d-įti*, *-d-ìnti* (: *grimſtù*, *grim̃ſti*),
grą̄ź-inù, *-ź-inaũ*, *-ź-įſiu*, *-ź-įti*, *-ź-ìnti* (: *grįźtù*, *grį̃źti*),
kab-inù, *-b-inaũ*, *-b-įſiu*, *-b-įti* und *-b-ìnti* (: *kabù*, *kabė́ti*),
kal-inù, *-l-inaũ*, *-l-įſiu*, *-lį́ti*, und *-l-ìnti* ‘vok. Jmdm etwas einschärfen, scharf anbefehlen’ (: *kalù*, *kálti*),
kank-ínù, *-k-inaũ*, *-k-įſiu*, *-k-įti*, *-k-ìnti* (: *keñkia*, *keñkti*),
kaup-inù, *-p-inaũ*, *-p-įſiu*, *-p-ìnti* od. *-p-įti* (: *kaupiù*, *kaũpti*),
klaid-inù, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-dįti*, *-dìnti* (: *klýſtu*),
kwarß-inù, *-ß-inaũ*, *-ß-į̄ſiu*, *-ß-į̄ti* (plg. LKŽ *kvařšti*),
laid-inù, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-d-įti* od. *-d-ìnti* (: *léidźiu*),
lak-inù, *-k-inaũ*, *-k-įſiu*, *-k-įti* und *-k-ìnti* (: *lakù*, *làkti*),
land-inu, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-d-įti* und *-d-ìnti* (: *lendù*, *lį̃ſti*),
lip-inù, *-p-inaũ*, *-p-įſiu*, *-p-įti* und *-ìnti* (: *lipù*, *lìpti*),
mait-inù, *-t-inaũ*, *-t-įſiu*, *-t-įti* und *-t-ìnti* (: *mintù*, *mìſti*),
mald-inù, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-d-įti* (: *meldźiù*, *meĺ̃ſti*),
mar-inù, *-r-inaũ*, *-r-įſiu*, *-r-įti* und *-ìnti* (: *mir̃ßtu*),
marß-inù, *-ß-inaù*, *-ß-įſiu*, *-ß-įti*, *-ß-ìnti* (: (*už*)*mirßtù*, (*už*)*mir̃ßti*),
mirk-inù, *mirk-inaũ*, *mirk-įſiu*, *mirk-įti* (plg. LKŽ *mir̃kti*),
nar-inù, *-r-inaũ*, *-r-įſiu*, *-r-įti*, *-r-ìnti* (: *neriu*, *nérti*),
nok-inù, *-k-inaũ*, *-k-įſiu*, *-k-įti* u. *-k-ìnti* (plg. LKŽ *nókti*),
rak-inù, *-k-inaũ*, *-k-įſiu*, *-k-įti* u. *-k-ìnti* (plg. LKŽ *ràkti*),
raud-inù, *-d-inaũ*, *-d-įſiu*, *-d-įti* u. *-d-ìnti* (: *raudóju*, *raudóti*),
raug-inù, *-g-inaũ*, *-g-įſiu*, *-g-įti*, *-g-ìnti* (: *ráugiu*),
rūk-inù, *-k-inaũ*, *-k-įſiu*, *-k-įti* und *k-ìnti* (: *rūkſtù*, *rũkti*),
ſaik-inù, *-k-inaũ*, *-k-įſiu*, *-k-įti* u. *-k-ìnti* ‘vok. schwören machen’ (: *ſ́ékiu* / *ſiė́kiu*, *ſiė́kti*, plg. LKŽ *síekti* 2. ‘duoti priesaiką’),
ſargd-inù, *-gd-inaũ*, *-gd-įſiu*, *-gd-įti* u. *-g-ìnti*, *sargd-ýti*, *-ìna*, *-ìno* (: *ſergù*, *ſir̃gti*),
ſirp-inù, *-p-inaũ*, *-p-į̄ſiu*, *-p-į̄ti* und *-p-inti* (: *ſirpſtù*, *ſir̃pti*),

ſkand-inù, -d-inaũ, -d-įſiu, -d-įti u. *-d-ìnti* (: *ſkęſtù, ſkę̃ſti*),
ſlap-inù, ſlap-inaũ, -p-įſiu, -p-įti u. *-p-ìnti* (: *ſlepiù, ſlẽpti*),
ſmalk-inù, -k-inaũ, -k-įſiu, -k-įti u. *-ìnti* (: *smiL̃kti*, plg. LKŽ *smaL̃kti*),
ſmard-inù, -d-inaũ, d-įſiu, -d-įti u. *-d-inti* (: *ſmìrſtu, ſmìrſti*),
ſmilk-inù, -k-inaũ, -k-įſiu, -k-įti u. *-k-ìnti* (: *ſmilkſtù, ſmiL̃kti*),
ſod-inù, -d-inaũ, -d-įſiu, -dįti und *-d-ìnti* (: *ſẽſti*),
ſprang-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -g-įti u. *-g-inti* (: *ſprikſtù, ſpriñkti*),
ſprog-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -g-įti od. *-g-ìnti* (: *ſprógſtu*),
ßank-inù, -k-inaũ, -k-įſiu, -k-įti (: *ßóku*),
ßwaiſ-inù, -i-naũ, -įſiu, -įti und *-ìnti* (: *ßwiėcźiù, ßwiẽſti*),
talp-inù, -p-inaũ, -p-įſiu, -p-įti und *-p-ìnti* (: *telpù, tiL̃pti*),
tirp-inù, tirp-inaũ, -p-įſiu, -p-įti u. *-p-ìnti* (: *tirpſtù, tir̃pti*),
traid-inù, -d-inaũ, -d-įſiu, -d-įti u. *-d-ìnti* (: *triė́džiu*),
troßk-inù, -k-inaũ, -k-įſiu, -k-įti u. *-k-ìnti* (: *trókßtu*),
waiſ-inù, waiſ-inaũ, waiſ-įſiu, waiſ-įti, -ſ-ìnti (: *weiſiù, weĩſti*),
wėd-inù, wėd-inaũ, -d-įſiu, -d-įti u. *-d-ìnti* (: *wė́ſtu*).

Kaip matyti, veiksmažodinių vedinių priesagos kirtis nepriklauso nuo pamatinio veiksmažodžio šaknies priegaidės ar kiekybės. Priesagos kirtį gauna žodžiai, išvesti iš pamatinių veiksmažodžių tiek su akūtinėmis (pvz., *áukti*; *bė́kti*; *brę́ſti*; *dýkti*; *drė́kti*; *dźiáuti*; *klýſti*; *léiſti*; *nérti*; *nókti*; *raudóti*; *ráugti*; *ſiė́kiu, ſiė́kti*; *ſẽſti*; *ſmìrſti*; *ſprógti*; *ßókti*; *triė́ſti*; *trókßti*; *wė́ſti*), tiek su cirkumfleksinėmis (pvz., *iL̃ſti, drumm̃ſti, gaĩßti, gim̃ti, grim̃ſti, grį̃źti, keñkti, kaũpti, kwarš̃ti, lį̃ſti, mir̃ti*, (*už*)*mir̃ßti, meL̃ſti, mir̃kti, rũkti, ſir̃gti, ſir̃pti, skę̃ſti, flẽpti, smiL̃kti, ſmiL̃kti, ſpriñkti, ßwiẽſti, tiL̃pti, tir̃pti, weĩſti*), tiek su trumposiomis ar padėtinio ilgumo balsį turinčiomis šaknimis, pvz., *gèſti, kabė́ti, làkti, lìpti, mìſti, ràkti*.

Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai, pvz.:

wėſ-inù, -ſ-inaũ, -ſ-įſiu, -ſ-įti und *-ſ-inti* (: *wė́ſti* / *wėſùs, -ì* 4, *wẽſu*, plg. LKŽ *vėsùs, -ì* 4, *vésus, -ì* 3),

źaw-inù, -w-inaũ, -w-įſiu, -w-įti u. *-wìnti* (: *źawė́ti, žãvi* / plg. LKŽ *žavùs, -ì* 4).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai:

bog-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -g-įti, -g-ìnti ‘greitai, sunkiai ką nors nešti’;

ket-inù, -t-inaũ, -t-įſiu, -t-įti und *-t-ìnti* ‘norėti, manyti ką nors daryti’;

kwarcź-inù, -cź-inaũ, kwar̃cź-įſiu, -cź-įti, -cź-inti ‘įkyriai, primygtinai prašyti’;

lam-inù, lam-inaũ, lam-įſiu, lamį-ti, lamìnti ‘glamžyti, raukšlėti’;

laź-inů́s, -ź-inaũs,-ź-įſiůs, -ź-įtis, -ź-ìntis ‘eiti lažybų’;

mėg-inù, -g-inaũ, -g-įſiu, -gį́-ti u. *-ìnti* (plg. LKŽ *mégti*?).

Dalis veiksmažodžių su priesaga *-inti* turi tikslius mišriuosius atitikmenis su priesaga *-yti*, nuo kurių visiškai nesiskiria reikšme ir yra laikytini jų perdirbiniais, pvz.:

blaßk-inù, -k-inaũ, -k-įſìu, -k-įti (plg. *blaßkýti, blaßkaũ*),
draik-inù, -k-inaũ, -k-įſìu, -k-įti, -k-ìnti (plg. *draikýti, draikaũ*),
graſ-inù, -ſ-inaũ, -ſ-įſìu, -ſ-įti, -ſ-inti (plg. *graſýti, graſaũ*),
kliud-inù, -d-inaũ, -d-įſìu, -d-įti, -d-ìnti (plg. *kliudýti, kliudaũ*),
mok-inù, -k-inaũ, -k-įſìu, -kįti, -k-ìnti (plg. *mókyti, mókau*),
plik-inù, -k-inaũ, -k-įſìu, -k-įti u. *-k-ìnti* (: *plikýti, plikaũ*),
ſkab-inù, -b-inau, -b-įſìu, -b-įti, -b-ìnti (plg. *ſkabýti, ſkabaũ*),
ſtabd-inù, -dìnti (plg. *ſtabdýti, ſtabdaũ*).

Išskyrus veiksmažodį *mok-inù*, tokių veiksmažodžių kirčiavimas paprastai nesiskiria nuo mišriųjų atitikmenų su *-yti* kirčiavimo (pastaruosiuose priesagos kirtis visuomet būna neakūtinių šaknų veiksmažodžiuose, plg. Stundžia 2014, 162). F. Kuršaičio tarmėje (kaip ir kituose disertacijoje nagrinėjamuose šaltiniuose) tokių veiksmažodžių radimąsi ypač skatino dėl fonetinių priežasčių sutampanti jų bendraties forma, t. y. *-yti* (Kuršaičio rašyba *-įti*).

Taip pat plg. skolintos šaknies veiksmažodį, pvz.: *tarab-inù, -b-inaũ, -b-įſìu, -b-įti* (plg. rus. *марабанить*). Tai kartu yra ir vienintelis daugiaskiemenio pamatinio kamieno veiksmažodis su kirčiu priesagoje.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-inti* iš viso paliudyta 238 (+ 52 Kuršaičiui nežinomi). Iš jų 232 turi vienskiemenius pamatinius kamienus.

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio vedinių su **akūtine** priegaide yra paliudyti 97 veiksmažodžiai (+ 15 Kuršaičiui nežinomų).

Aiškių vardažodinių vedinių yra 41. Iš jų 26 akūtas perimtas iš pamatinio žodžio. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

áukßt-inu, -t-inau, -t-įſìu, -t-įti, -t-inti (: *áukßtas, -à* 3, plg. LKŽ *áukštas, -à* 3),
bált-inu, -t-inau, -t- įſìu, -t-įti, -t-inti (: *báltas, -à* 3, plg. LKŽ *báltas, -à, báltas, -a* 1),
driút-inu, -t-inau, -t-įſìu, -t-įti, -t-inti (: *driútas, -à* 3, plg. LKŽ *driũtas, -à* 3),
ìlg-inu, -inau, -į-ſìu, -į-ti, -inti (: *ìlgas, -a* 1, plg. LKŽ *ìlgas, -à* 3),
jáun-inu, -n-inau, -n-įſìu, -n-įti, -n-inti (: *jáunas, -à* 3, plg. LKŽ *jáunas, -à* 3),
jũd-inu, -d-inau, -d-įſìu, -d-inti (: *jũdas, -à* 3, plg. LKŽ *júodas, -à* 3, *júodas, -a* 1),
kiáur-inu, -r-inau, -r-įſìu, - r-įti, -r-inti (: *kiáuras, -a* 1|3, plg. LKŽ *kiáuras, -à* 3),
kiẽt-inu, -t-inau, -t-įſìu, -t-įti (: *kiẽtas, -à* 3, plg. LKŽ *kíetas, -à* 3),

láib-inu, -b-inau, -b-į̄ʃiu, -b-į̄ti und *-b-inti* (: *láibas, -à* 3, plg. LKŽ *láibas, -à* 3, *laĩbas, -à* 4),

lḗʃ-inu, lḗʃ-inau, lḗʃ-į̄ʃiu, lḗʃ-į̄ti, -ʃ-inti (: *lḗʃas, -à* / *liḗʃas, -à* 3, plg. LKŽ *líesas, -à* 3, *líesas, -a* 1),

lióʃ-inu, -ʃ-inau, -ʃ-į̄ʃiu, -ʃ-į̄ti, -ʃ-inti (: *lióʃas, -à* 3),

lýg-inu, -g-inau, -g-į̄ʃiu, -g-į̄ti und *-g-inti* (: *lýgus, -i, lýgiai* 1, plg. LKŽ *lygùs, -ì* 3, *lýgus, -i* 1),

márg-inu, -g-inau, -g-į̄ʃiu, -g-į̄ti, -g-inti (: *márgas, -à* 3, plg. LKŽ *márgas, -à* 3),

nū́-ginu, -g-inau, -g-į̄ʃiu, -g-į̄ti, -g-inti / *nóg-inu, -g-inau, -g-į̄ʃiu, -g-į̄ti* und *-g-inti* (: *nū́gas, -à* 3 / *nógas, -a* 1|3),

plón-inu, -n-inau, -n-į̄ʃiu, -n-į̄ti u. *-n-inti* (: *plónas, -à* 3, plg. LKŽ *plónas, -à* 3),

ráiß-inu, -ß-inau, -ß-į̄ʃiu, -ß-į̄ti u. *-ß-inti* (: *ráißas, -à* 3, plg. LKŽ *ráišas, -à* 3, *raĩšas* 4),

rúʃt-inu, -t-inau, -t-į̄ʃiu, -t-į̄ti und *-t-inti* (: *rūʃtùs, -ì, rúʃtas* 3, plg. LKŽ *rūstùs, -ì* 4),

ʃmùlk-inu, -k-inau, -k-į̄ʃiu, -k-į̄ti (: *ʃmulkùs, -ì, ʃmùlku, ʃmùlkiai* 3),

ʃtór-inu, -inti (: *ʃtóras, -à* 3, plg. LKŽ *stóras, -à* 3),

tánk-inu, -k-inau, -k-į̄ʃiu, -k-į̄ti u. *-k-inti* (: *tánkus, -i, tánkiai* 1, plg. LKŽ *tánkus, -i* 1, *tankùs, -ì* 3),

twìrt-inu, -t-inau, -t-į̄ʃiu, -t-į̄ti u. *-t-inti* (: *twìrtas, -à* 3, plg. LKŽ *tvìrtas, -à* 3).

Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:

áukʃ-inu, áukʃ-inau, áukʃ-įʃiu, áukʃ-įti (: *áukʃas* 1|3, plg. LKŽ *áuksas* 1, 3),

gḗd-inu, -d-inau, -d-į̄ʃiu, -d-į̄ti, -d-inti (: *gḗda, -os* 1, plg. LKŽ *gḗda* 1, *gėdà* 3),

ʃód-inau, -d-į̄ʃiu, -d-į̄ti u. *-inti* (: *ʃódis, -džio, ʃódźiai, -iū* 1 / *ʃū́dźiai, -dźiū* 1),

ùrw-inu, -w-inau, -w-į̄ʃiu, -w-į̄ti, -w-inti (: *ùrwa, -os* 1, plg. LKŽ *ùrvas* 3, 1, *ur̃vas* 4),

źénkl-inu, -l-inau, -l-į̄ʃiu, -l-į̄ti, -l-inti (: *žénklas* 1|3, plg. LKŽ *žénklas* 3, 1, *žeñklas* 4).

Kituose 10 vardažodinių veiksmažodžių vyksta akūtinė metatonija. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

kált-inu, -t-inau, -t-į̄ʃiu, -t-į̄ti, -inti (: *kal̃tas, -à* 4),

lìnkʃm-inu, -m-inau, -m-į̄ʃiu, -m-į̄ti (: *liñkʃmas, -à* 4),

ʃkálʃ-inu, -ʃ-inau, -ʃ-į̄ʃiu, -ʃ-inti (: *ʃkalʃùs, -ì, ʃkal̃ʃiai* 4, plg. *ʃkalʃà, -õs* 4, plg. LKŽ *skalsùs, -ì* 4, *skal̃sus, -ì* 4),

ſót-inu, ſót-inau, -t-ĩſiu, -t-ĩti und *-inti* (: *ſotùs, -ì, ſõtu* 4, plg. LKŽ *sótus, -i* 3, *sotùs, -ì* 4),

ſwéik-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti (: *ſweĩkas, -à*),

ßwént-inu, -t-inau, -t-ĩſiu, -t-ĩti (: *ßweñtas, -à* 4),

ßwiéź-inu, -ź-inau, -ź-ĩſiu, -ź-ĩti, -ź-inti (: *ßwiéźias, -à* 3, plg. LKŽ *šviẽžias, -ià* 4, *švíežias* 3),

támſ-inu, -ſ-inau, -ſ-ĩſiu, -ſ-ĩti und *-ſ-inti* (: *tamſùs, -ì, tamſu, tamſiai*, plg. LKŽ *tamsùs, -ì* 4, 3, *támsus, -i* 3, 1),

téiſ-inu, -ſ-inau, -ſ-ĩſiu, -ſ-ĩti (: *teiſùs, -ì, teĩſu* 4, plg. LKŽ *teisùs, -ì* 4, *teĩsus, -ì* 4),

tìrßt-inu, -t-inau, -t-ĩſiu, -t-ĩti u. *-t-inti* (: *tiřßtas, -à* 4),

źým-inů̃s, źým-inaus, źym-ĩſiůs, źym-ĩtis (: [*źymus*], plg. LKŽ *žymùs, -ì* 4).

Dalis pamatinių būdvardžių kitose tarmėse gali būti išlaikę senesnę akūtinę šaknies priegaidę (plg. *sótus, támsus*), tad ir jų vediniai (pvz., *sótinti, támsinti*) turbūt yra išlaikę senesnę priegaidę iš laikų, kai ji juose atsiradusi ne dėl metatonijos, o buvusi perimta iš pamatinio žodžio.

Plg. daiktavardinius vedinius su metatonija:

gént-inůs, -i-naus, -t-ĩſiůs, -t-ĩtis, -t-intis (: *gentìs, -iẽs* 3|4, plg. LKŽ *gentìs* 4),

gróź-inu, -źinau, -źĩſiu, -źĩti, -źinti (plg. LKŽ *grõžis* 2),

liáupſ-inu, -pſ-inau, - pſ-ĩſiu, -pſ-ĩti, -pſ-ĩti (: *liaupſẽ, -ẽs* 3|4, plg. LKŽ *liaupsẽ* 4),

márt-inůs, -t-inaus, -tĩ-ſiůs, -t-ĩtis, -t-ìntis (: *martì, marcźiõs* 3|4, plg. LKŽ *martì* 4),

mérg-inůs, -g-inaus, -g-ĩſiůs, -g-ĩtis (: *mergà, -õs* 3|4, plg. LKŽ *mergà* 4).

Nė vieno iš šių pamatinių daiktavardžių šaknies priegaidė Kuršaičio žodyne tiesiogiai nepažymėta, tačiau kitų tarmių duomenys vienareikšmiškai rodo cirkumfleksą visose šaknyse.

Atkreiptinas dėmesys, kad daiktavardžių *marti* ir *merga* šaknys įvairiose tarmėse patiria akūtinę metatoniją ir kitų priesagų vediniuose. Dėl galimos reiškinio kilmės žr. tai, kas pasakyta kalbant apie veiksmažodžių *mártauti, mérgauti* kirčiavimą.

Taip pat galima atkreipti dėmesį į detalę, kad pamatinio žodžio akūtas labiau linkęs būti išlaikomas vediniuose iš daiktavardžių, kurie bent jau dalyje tarmių turi stipriuosius kamienus (priklauso 1 kirčiuotei, plg. *áuksas* 1, 3; *gė́da* 1, *gėdà* 3; *súodžiai* 1; *ùrvas* 3, 1, *uř̃vas* 4; *žénklas* 3, 1, *žeñklas* 4), o akūtinė metatonija dažniau pasitaiko vediniuose iš silpnųjų kamienų (4 kirčiuotės) pamatinių daiktavardžių (plg. *gentìs* 4; *liaupsẽ* 4; *martì* 4; *mergà* 4; bet *grõžis* 2).

Veiksmažodžiai *ſilpn-inu, ſilpn-inau, ſilpn-ĩſiu, ſilpn-ĩti* und *ſilpn-inti* ir *ßlów-inu, -w-inau, -w-ĩſiu, -w-ĩti, -w-inti* turi akūtą šaknyje, tačiau neaišku, ar akūtas čia metatoninis, ar perimtas iš pamatinio žodžio, nes pamatinių žodžių priegaidė neaiški. Būdvardis *silpnas* F. Kuršaičio žodyne nesukirčiuotas išvis (t. y. *ſilpnas, -à* 3|4), o daiktavardžio *ßlowẽ, -ẽs* 3|4 nepateikiama šakninio kirčio formų, iš kurių būtų aiški šaknies priegaidė. Kitose tarmėse abiejų kirčiavimas labai įvairuoja, galimos abi priegaidės, plg. LKŽ *silpnas, -à* 4, *sìlpnas, -à* 3, *sìlpnas, -a* 1; *šlovẽ* 3,4, *šlóvė* 1.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 34. Iš jų 17 akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

álk-inu, álk-inau, álk-įſiu, álk-įti, álk-inti (: *álkti*),
áuß-inu, -ß-inau, -ß-įſiu, -ß-įti, -ß-inti (: *áußti*),
bìld-inu, -d-inau, -d-ĩſiu, -d-ĩti, -d-inti (: *bìldu, bildéti*),
brìnk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti (: *brìnkſtu*),
dìlg-inu, dìlg-inau, dìlg-ĩſiu, dìlg-inti (plg. LKŽ *dìlgti*),
dìrg-inu, -g-inau, -g-ĩſiu, -g-ĩti (: *dìrkſtu*),
ézd-inu, ézd-inau, -d-ĩti, -d-inti (: *édu*),
gìrgźd-inu, -d-inau, -d-ĩſiu, -d-ĩti, -d-inti (: *gìrgźdźiu, girgždéti*),
máld-inu, -d-inau, -d-ĩſiu, -d-ĩti, -d-inti (: *malù, málti*),
ſiúd-inu, -d-inau, -d-ĩſiu, -d-ĩti und *-d-inti* (: *ſiūwù, ſiúti*),
ſkámb-inu, -b-inau, -b-ĩſiu, -b-ĩti, -b-inti (: *ſkámbu, ſkambéti*),
ſkrózd-inu (: *ſkródźiu*),
ſmìrd-inu, -d-inau, -dĩ-ſiu, -d-ĩti u. *-d-inti* (: *ſmìrdźiu, ſmìrſtu*),
ſpìrd-inu, -d-inau, -d-ĩſiu, -d-ĩti od. *-d-inti* (: *ſpiriù, ſpìrti*),
ſpìrg-inu, -g-inau, -g-ĩſiu, -g-ĩti u. *-inti* (plg. LKŽ *spìrgti*),
ßiáuß-inu, -ß-inau, -ß-ĩſiu, -ß-ĩti u.*-ß-inti* (: *ßiáußiu*),
wýt-inu, -t-inau, -t-ĩſiu, -t-ĩti und *-t-inti* (: *wýſtu*).

Likusiuose 17 vyksta akūtinė metatonija, pvz.:

bìrb-inu, -b-inau, b-įſiu, -b-įti, -b-inti (: *birbiù, biř̃pti*),
bùrb-inu, -b-inau, -b-ĩſiu, -b-ĩti (plg. LKŽ *buř̃bti*),
cźìrßk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti (: *cźirßkiù, czirßkéti*),
érz-inu, -z-inau, -z-įſiu, -z-įti und *-z-inti* (plg. LKŽ *iř̃zti*),
kárk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-inti, -k-ĩti (: *karkiù, kař̃kti*),
kìrk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti (: *kirkiù, kiř̃kti*),
kìrß-inu, -ß-inau, -ß-ĩſiu, -ß-ĩti od. *-ß-inti* (plg. LKŽ *kiř̃šti*),
óß-inu, óß-inau, óß-ĩſiu, óß-ĩti, óß-inti (: *oßiù, õßti*),
plérßk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti u. *-k-inti* (: *plerkßiù, pleř̃kßti*),
pliáuß-kinu, -ßk-inau, -ßk-ĩſiu, -ßk-ĩti (plg. LKŽ *pliaũkšti*),
rúp-inu, -p-inau, -p-ĩſiu, -p-ĩti und *-p-inti* (: *rũp‘, rūpéti*),

ſárg-inu, -g-inau, -g-ĩſiu, -g-ĩti u. *-inti* (: *ſergù, ſir̃kti*),

ſkwìrb-inu, -b-inau, -b-ĩſiu, -b-ĩti u. *-b-inti* (: *ſkwerbiù, ſkweř̃pti*),

ßwìlp-inu, -p-inau, -p-ĩſiu, -p-ĩti (: *ßwilpiù, ßwiĺ̃pti*),

tárßk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti (: *tarkßkiù, tar̃kßti*),

tráißk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti u. *-k-inti* (plg. LKŽ *trẽkšti*),

wìrkdinu, -dinau, dĩſiu, dĩti / *wìrk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti* u. *-k-inti* (: *werkiù, weř̃kti*, bet plg. *-wìrkſtu*).

Akūtinės šaknies veiksmažodžio *kwárß-inu, -ß-inau, -ß-ĩſu, -ß-ĩti* u. *-ß-inti* pamatinis veiksmažodis Kuršaičio žodyne nepateiktas, tad neaišku, ar jo akūtas yra perimtas iš pamatinio žodžio, ar metatoninis. Kitose tarmėse galimos abi priegaidės, plg. LKŽ *kvar̃ßti*, *kváršti*.

Vienu atveju akūtas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.: *ſúp-inu, -p-inau, -p-ĩſiu, -p-ĩti, -p-inti* (: [*ſupù, ſùpti*], plg. LKŽ *sùpti*).

Keletas pavyzdžių yra <u>prieveiksminės darybos</u>. Dviejuose vyksta akūtinė metatonija, plg. *árt-inu, -t-inau, -t-įſiu, -t-įti, -t-inti* (: *artì*, plg. *artùs* 3|4, LKŽ *artùs* 4), *dáug-inu, -g-inaũ, -gį̃-ſiu, -g-ĩti* (: *daũg*). Vedinyje *tól-inu, -l-inau, -l-ĩſiu, -l-ĩti* u. *-l-inti* (: *tolì*) išlaikomas šaknies akūtas (: *tólas, tólimas* plg. LKŽ būdv. *tólas, -à* 3).

Likę priesaginiai veiksmažodžiai yra <u>ištiktukinės darybos</u>. Trijuose priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, pvz.:

bárßk-inu, -inau, -ĩſiu, -ĩti, -inti (: *bárkšt*),

pýßk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-įti u. *-k-inti* (: *pýkßt*),

twýſk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti (: *tvýkſt*).

Viename vedinyje vyksta akūtinė metatonija, pvz.: *páußk-inu* (auch *paũßkinu*), *-k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti* (: *paũkßt*).

Kai kurių veiksmažodžių <u>daryba nevienareikšmė</u>, pvz.:

drą́ſ-inu, -ſ-inau, -ſ-ĩſiu, -ſ-ĩti, -ſ-inti (: *drįſtù, drĩſti* / *drą̃ſus, -ì* 3|4, plg. LKŽ *drąsùs, -ì* 4),

dùlk-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti (: *dùlkės, -iū* 1 / *dùlka*),

gárb-inu, gárb-inau, gárb-ĩſiu, garb-ĩti, -b-inti (: [*geř̃pti*], plg. LKŽ *geř̃bti / garbẽ, -ẽs* 4, plg. LKŽ *garbẽ*),

táik-inu, -k-inau, -k-ĩſiu, -k-ĩti, -k-inti (: *tikiù, tìkti, teikiù, teĩ̃kti* / *táikus, -ì* 3, plg. LKŽ *taikùs, -ì* 4, *táikus, -ì* 3, *táikus, -i* 1),

wárg-inu, -g-inau, -g-ĩſiu, -g-ĩti u. *-g-inti* (: *wargſtù, war̃gti* / *war̃gas* 2|4).

Likę priskiriami prie <u>neaiškios darybos</u> veiksmažodžių:

blázg-inu, -g-inau, -g-ĩſiu, -g-ĩti u. *blázg-inti, dázg-inu, -g-inau, -g-ĩſiu, -g-įſiu, -g-ĩti, -inti*,

gùnd-inu, -d-inau, -d-ĩſiu, -d-ĩti, -d-inti (plg. *gùndyti*),

lýpſt-inůs, -naus, -ſt-ĩſiůs, -ſt-ytis, -ſt-intis ‘meilintis’,

mùrkßl-inu, -inau, -yſiu, -yti ‘tepti, terlioti’,

nùrk-inu, -k-inau, -k-ĮſÎu, -k-Įti, -k-inti, nùrk-inti,

pùrt-inu, pùrt-inau, -t-ĮſÎu, -t-Įti u. *-t-inti* ‘supurtyti’,

ſmùrkßt-inu, -tinti ‘tepti‘,

wìlb-inu, -b-inau, -b-ĮſÎu, -b-Įti u. *-b-inti* ‘traukti, masinti’.

Pora akūtinės šaknies veiksmažodžių laikytini perdarytais iš mišriųjų priesagos *-yti* vedinių: °*(priſi)gáud-inti* (plg. *gáudau*); *málź-inu, -ź-inau, -ź-ĮſÎu, -ź-Įti* (plg. *máźau*).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių, kurių priegaidė – **cirkumfleksas**, paliudytas 51 veiksmažodis (+ 24 Kuršaičiui nežinomi).

Aiškių vardažodinių vedinių yra 26. Iš jų 25 cirkumfleksas perimtas iš pamatinio žodžio. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

biaũr-inu, -r-inau, -r-ĮſÎu, -rĮti, -r-inti (: *biaurùs, -ì, biaũriai* 4 plg. LKŽ *bjaurùs, -ì* 4),

blõg-inu, -g-inau, -g-ĮſÎu, -g-Įti, -g-inti (: *blõgas, -à* 4, plg. LKŽ *blõgas, -à* 4),

eřdw-inu, -dw-inau, -dw-ĮſÎu, -dw-Įti, -dw-inti (: *eřdwas, -à* 4, plg. LKŽ *erdvùs, -ì* 4),

gaĩdr-inas, -dr-inos, -dr-ĮſÎs, -dr-intis (: *gaidrùs, -ì, gaĩdru* 4, plg. LKŽ *gaidrùs, -ì* 4),

gaĩdr-inu, -dr-inau, -dr-ĮſÎu, -dr-Įti, -dr-inti,

gařd-inu, -d-inau, -d-ĮſÎu, -d-Įti, -d-inti (: *gardùs, -ì, gařdu* 3|4, plg. LKŽ *gardùs, -ì* 3, 4),

kařt-inu, -t-inau, -t-ĮſÎu, -t-Įti und *-t-inti* (: *kartùs, -ì, kařtu, kařcźiai* 4, plg. LKŽ *kartùs, -ì* 3, 4),

kuřt-inu, -t-inau, -t-ĮſÎu, -t-Įti, -t-inti (: *kuřcźias, -ià* 4, *kuřčias, -ià* 4),

kwaĩl-inu, -l-inau, -l-ĮſÎu, -l-Įti, -l-inti (: *kwaĩlas, -à* 4, plg. LKŽ *kvaĩlas, -à* 4),

leñgw-inu, -w-inau, -w-ĮſÎu, -w-Įti (: *lengwùs, -ì, leñgwu, leñgwiai* 4, plg. LKŽ *leñgvas, -à*),

naũ-jinu, -j-inau, -j-ĮſÎu, -j-Įti oder *-j-inti* (: *naũjas, -à* 4, plg. LKŽ *naũjas, -à* 4),

ſalď-inu, -d-inau, -d-ĮſÎu, -d-Įti, -d-inti, plg. *sáld-inti, sáld-ina, sáld-ino* (: *ſaldùs, -i, salďu* 4, plg. LKŽ *saldùs, -ì* 3, 4, *sáldus, -i* 1),

ſaũr-inu, -rinau, -r-ĮſÎu, -r-Įti und *-r-inti* (: *ſaũras, -à* 2|4, plg. LKŽ *siaũras -à* 4),

ſmaĩl-inu, -l-inau, -l-ĮſÎu, -l-Įti (: *ſmailùs, -ì, ſmaĩlu, ſmaĩliai* 4, plg. LKŽ *smailùs, -ì* 4),

ſuñk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-inti (: *ſunkùs, -ì, ſuñku, ſuñkiai* 4, plg. LKŽ *sunkùs, -ì* 4, *suñkus, -i* 2),

trum̃p-inu, -p-inau, -p-ī̃ſiu, -p-ī̃ti, -p-inti (: *trum̃pas, -à* 4, plg. LKŽ *trum̃pas, -à* 4),

tỹk-inu, tỹk-inau, tỹk-ī̃ſiu, tỹk-inti (: *tykùs, -ì, tỹkiai* 4, plg. LKŽ *tykùs, -ì* 4),

wẽl-inu, -l-iniau, -l-ī̃ſiu, -l-ī̃ti und *-l-inti* (: *wėlùs, -ì* 3|4, plg. LKŽ *vėlùs, -ì* 4),

źiõpl-inu, -pl-inau, -pl-ī̃ſiu, -pl-ī̃ti (plg. LKŽ *žiõplas, -à* 4, *žióplas, -à* 3, plg. Kuršaičio tik daiktv. *źioplỹs, -ẽ* 3|4, *źioplà, -õs* 3|4).

Plg. ir daiktavardinius vedinius, pvz.:

muĩl-inu, -l-inau, -l-ī̃ſiu, l-ī̃ti, -l-inti (: *muĩlas* 2|4, plg. LKŽ *muĩlas* 4),

mułw-inu, -w-inau, -w-ī̃ſiu, -w-ī̃ti (: *mułvė*, plg. LKŽ *mul̃vė* 2),

niẽk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti (: *niẽkas* 2,4, plg. LKŽ *niẽkas* 2, 4),

paĩß-inu, -ß-inau, -ß-ī̃ſiu, -ß-ī̃ti, -ß-inti (: *paĩßas, -o* 2|4, plg. LKŽ *paĩšas* 4),

piẽß-inu, -ß-inau, -ß-ī̃ſiu, -ß-ī̃ti, -ß-inti (: [*piėßà, -õs*] 3|4, plg. LKŽ *piẽšas* 4, *píešas* 1, *piešà* 4),

pur̃w-inu, -w-inau, -w-ī̃ſiu, -w-ī̃ti u. *-w-inti* (: *pur̃was* 2|4, plg. LKŽ *pur̃vas* 4),

wam̃pl-inu, -l-inau, -l-ī̃ſiu, -l-ī̃ti u. *-l-inti* (: *wamplỹs, -ẽ* 3|4, plg. LKŽ *vámpla* 1, *vamplà* 2).

Viename daiktavardiniame vedinyje šaknies cirkumfleksas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.: *kũpr-inu, -r-inau, -r-ī̃ſiu, -r-ī̃ti* u. *-inti* (: *kuprà*, gen. *kùpros* 2, plg. LKŽ *kuprà* 4, 2).

Kaip matyti, vardažodiniuose vediniuose cirkumfleksas, kitaip nei akūtas, paprastai būna perimtas iš pamatinio žodžio. Aiškių cirkumfleksinės metatonijos atvejų nerasta. Cirkumfleksas perimamas iš pamatinio žodžio, o ne išlaikomas ankstesnis akūtas, taip pat ir tais atvejais, kai pamatiniuose būdvardžiuose jis yra antrinis, pvz., *gar̃d-inu, kar̃t-inu, ſal̃d-inu* (plg. LKŽ *gárdinti, kártinti, sáldinti* greta pamatinių *gardùs, gárdų* 3; *kartùs, kártų* 3; *saldùs, sáldų* 3).

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 17. Iš jų 16 cirkumfleksas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

dil̃b-inu, -i-nau, -ī̃ſiu, -ī̃ti, -inti (: *delbiù, del̃pti*, plg. LKŽ *dil̃bti*),

dũk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti, -k-inti (: *dukſtù, dũkti*),

gañd-inu, -d-inau, -d-ī̃ſiu, -d-ī̃ti, -d-inti (: *ißſigą̃ſtu*),

jů̃k-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, k-ī̃ti und *k-inti* (: *jů̃ktis*),

kaĩt-inu, -t-inau, -t-ī̃ſiu, -t-ī̃ti und *-inti* (: *kaicźiù, kaĩſti*),

kal̃b-inu, -b-inau, -b-ī̃ſiu, -b-ī̃ti, -b-inti (: *kalbù, kalbė́ti*),

pũr-inu, -r-inau, -r-ī̃ſiu, -r-ī̃ti und *-r-inti* (plg. LKŽ *pũ̃ra, pùrti*),

pỹk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti u. *-inti* (: *pykſtù, pỹkti*),

rẽpl-inu, -l-inau, -l-įſiu -l-įti und *-l-inti* (: *rėpiù, rẽpti*),

ſiuñt-inu, -t-inau, -t-įſiu, -t-įti und *-inti, ſuñt-inu, ſunt-inau, ſunt-įſiu, ſunt-įti* (: *ſiuncziù, ſiũſti*),

ſwaĩg-inu, -g-inau, -g-įſiu, -g-įti -inti (: *ſwaigſtù, ſwaĩgti*),

tiḿp-inu, -p-inau, -p-įſiu, -p-įti u. *-p-inti* (: *temṕti*, plg. LKŽ *tiḿpti*),

uržd-inu, -d-inau, -d-įſiu, -d-įti u. *-d-inti* (: *urziù, uržti*),

waŕw-inu, -w-inau, -w-įſiu, -w-įti (: *warwiù, warwė́ti*),

wẽpl-inu, -l-inau, -l-įſiu, -l-įti und *-l-inti* (plg. LKŽ *vẽpti*),

źìb-inu, -b-inau, -b-įſiu, -b-įti und *-b-inti* (plg. LKŽ *žìbti*).

Viename veiksmažodiniame vedinyje cirkumfleksas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.: *wẽź-inu, -źinau, -ź-įſiu, -wẽź-įti* u. *-wẽź-inti* (: *weźù, wèßti*).

Poros pavyzdžių daryba gali būti interpretuota nevienareikšmiškai, pvz.:

druñg-inu, -g-inau, -g-įſiu, -g-įti (: *druñgnas, -à, druñgnai* 4, plg. LKŽ *druñgnas, -à* 4 / LKŽ *druñgti*),

turŕ-inu, -ſ-inau, -ſ-įſiu, -ſt-įti und *-ſ-inti* (: [*turŕas*] / *turſaũ, -ſóti*, plg. LKŽ *turŕsti* / *turŕsas* 2, *tùrsas* 1).

Likusieji priskiriami prie neaiškios darybos veiksmažodžių, pvz.:

dõkl-inu, -l-inau, -l-įſiu, -l-inti ‘eiti be tikslo’,

dõpl-inu, -l-inau, -į-ſiu, -l-įti,

dỹr-inu, dỹr-inau, dỹr-įſiu, dỹr-įti, dỹr-inti ‘eiti nuleidus akis’,

rõgl-inu (Schi, *ſuſi-*), *-l-inau, -l-įſiu, -l-įti, -l-inti* ‘nerangiai eiti’,

ſẽl-inu, -l-inau, -l-įſiu, -l-įti und *-l-inti* ‘tykant, slapčia artintis’.

Jei veiksmažodis *dỹr-inti* laikomas deminutyviniu-iteratyviniu vediniu iš *dýrau, -rojau, -roſiu, -roti*, jame būtų galima įžvelgti cirkumfleksinę metatoniją.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

naŕgl-inu, -l-inau, -l-įſiu, -l-įti u. *-l-inti* (plg. vok. dial. *norgeln, narglà* 4, plg. LKŽ *narglà* 4),

trõt-inu, -t-inau, -t-įſiu, -t-įti und *-t-inti* (plg. brus. *mpaųiųь*, l. *tracić*, LKŽ *trotà* 4).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių **su trumpuoju arba padėtinio ilgumo balsiu** yra 84 (+ 13 Kuršaičiui nežinomų). Su padėtinio ilgumo balsiu paliudyti 38 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių su padėtinio ilgumo balsiu paliudyta 16 veiksmažodžių. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

ãkl-inu, -n-au, -įſiu, -įti (: *ãklas, -à* 4, plg. LKŽ *ãklas, -à* 4),

ãßtr-inu, -tr-inau, -tr-įſiu, -tr-inti, -tr-inti (: *aßtrùs, -ì, aßtriaĩ* 4, plg. LKŽ *aštrùs, -ì* 4),

gẽr-inu, -r-inau, -r-įſiu, -r-įti, -r-inti (: *gẽras, -à* 4, plg. LKŽ *gẽras, -à* 4),

lẽp-inu, -p-inau, -p-ī̃ſiu, -p-ī̃ti (: *lepùs, -ì* 4, plg. LKŽ *lepùs, -i* 4),

mãź-inu, -ź-inau, -ź-ī̃ſiu, -ź-ī̃ti, -ź-inti (: *mãžas, -à, maźaĩ* 4, plg. LKŽ *mãžas, -à* 4),

plãt-inu, -t-inau, -t-ī̃ſiu, -t-ī̃ti u. *-inti* (: *platùs, -ì* 4, plg. LKŽ *platùs, -ì* 4),

rẽt-inu, -t-inau, -t-ī̃ſiu, -t-ī̃ti und *-t-inti* (: *rẽtas, -à* 4, plg. LKŽ *rẽtas, -à* 4),

ſãw-inůs, ſãw-inaus, ſãw-ī̃ſiůs, ſãw-ī̃tis und *-ntis* (: *ſawas*, plg. LKŽ *sãvas, -à* 4),

ſkãn-inu, -n-inau, -n-ī̃ſiu, -n-ī̃ti (: *ſkanùs, -ì* 4, plg. LKŽ *skanùs, -ì* 4),

ßlãp-inu, -p-inau, -p-ī̃ſiu, -p-ī̃ti u. *-inti* (: *ßlãpias, -ià* 4, plg. LKŽ *šlãpias, -ià* 4),

ßwãr-inu, -r-inau, -r-ī̃ſiu, -riti u. *-r-inti* (: *ßwarùs, -ì* 4, *švarùs, -ì* 4),

źãl-inu, -l-inau, -l-ī̃ſiu, -l-ī̃ti und *-l-inti* (: *źãlias, -ià* 4, plg. LKŽ *žãlias, -ià* 4),

źẽm-inu, -m-inau, -m-ī̃ſiu, -m-ī̃ti, -m-inti (: *źẽmas, -à* 4, plg. LKŽ *žẽmas, -à* 4).

Taip pat plg. tris <u>daiktavardinius</u> vedinius, pvz.:

kẽkß-inu, -ß-inau, -ß-ī̃ſiu, -ß-ī̃ti, -ß-inti (: *kẽkßė, -ės* 2),

ſwẽt-inůs, ſwẽt-inaus, ſwẽ-tī̃ſiůs, -t-ī̃tis, -t-intis (: *ſwẽcźias, -io* 2|4, plg. LKŽ *svẽčias* 4),

wãg-inu, -g-inau, -g-ī̃ſiu, -g-ī̃ti u. *-g-inti* ‘vok. Jmdn. zum Diebe machen’ (: *wagìs, -iẽs* 4).

Vienas yra <u>prieveiksminis</u> vedinys, pvz.: *grẽt-inůs, -t-inaus, -t-ī̃ſiůs, -t-intis* (plg. LKŽ *gretà*).

Aiškių <u>veiksmažodinių</u> vedinių su padėtinio ilgumo balsiu yra 16, pvz.:

brãßk-inu, -k-inau, k-ī́ſiu, -k-ī́ti, -k-inti (: *braßkù, braßkéti*),

dẽg-inu, -g-inau, dẽg-ī̃ſiu, -dẽg-ī̃ti, dẽg-inti (: *degù, dègti*),

dẽr-inu, -r-inau, -r-ī̃ſiu, -r-ī̃ti, -r-inti (: *deriù, derétі*),

jẽk-inu, jẽk-inau, jẽk-ī̃ſiu, jẽk-ī́ti, jẽk-inti (: *jenkù, jèkti*),

kãk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti, -k-inti (: *kankù, kàkti*),

kẽp-inu, -p-inau, -p-ī̃ſiu, -p-ī̃ti und *-inti* (: *kepù, kèpti*),

lãk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti und *-inti* (: *lakù, làkti*),

lãß-inu, -ß-inau, -ß-ī̃ſiu, -ß-ī̃ti und *-ß-inti* (: *laßù, laßéti*),

lẽſ-inu, -ſ-inau, -ſ-ī̃ſiu, -ſ-ī̃ti (: *leſù, lèſti*),

plẽßk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti u. *-k-inti* (: *pleßkù, pleßkéti*),

prãt-inu, -t-inau, -t-ī̃ſiu, -t-ī̃ti und *-inti* (: *prantù, pràſti*),

ſkrẽb-inu, -b-inau, -b-ī̃ſiu, -b-ī̃ti u. *-inti* (: *ſkrebù, ſkrebéti*),

ßnẽk-inu, ßnẽk-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti (: *ßnekù, ßnekéti*),

tẽk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti u. *-k-ìnti* (: *tekù, tekéti*),

trãßk-inu, -k-inau, -k-ī̃ſiu, -k-ī̃ti u. *-k-inti* (: *traßkù, traßkéti*),

trę̃ß-kinu[58], *-k-inau, -k-įſiu, -k-įti* u. *-k-inti* (: *treßkù, -kė́ti*).

Nevienareikšmės darybos veiksmažodis *ßlãk-inu, -k-inau, -k-įſiu, -k-įti, -k-inti* (plg. LKŽ *šlẽkti, šlẽkia,-ė* / *šlãkas* ‘lašas’).

Likusieji veiksmažodžiai priskiriami prie neaiškios darybos, pvz.:

krẽk-inůs, krẽk-inaus, krẽk-įſius, krẽk-intis ‘vok. brünstig sein’,

mãſ-inu, -ſ-inau, -ſ-įſiu, -ſ-įti, -ſ-inti ‘masinti į save, vilioti’,

pãß-inůs, -ß-inaus, -ß-įſiůs, -ß-įtis ‘varyti rakštį’,

rãg-inu, rãg-inau, rãg-įſiu, rãg-įti u. *rãg-inti* ‘žodžiais ar veiksmais skatinti’,

źãd-inu, -d-inau, -d-įſiu, -d-įti ‘liepti keltis’.

Taip pat plg. skolinį, pvz.: *krãp-inu, -p-inau, -p-įſiu, -p-įti* u. *-p-inti* (plg. LKŽ l. *kropić*).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio **veiksmažodžių su trumpuoju balsiu** paliudyta 46 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 10. Dauguma jų – būdvardžių vediniai, pvz.:

bùk-inu, -k-inau, bùk-įſiu, bùk-įti, bùk-inti (: *bukùs, -ì* 4, plg. LKŽ *bùkas, -à* 4),

dìd-inu, -d-inau, -d-įſiu, -d-įti, -d-inti (: *dìdis, -ì* 4, plg. LKŽ *dìdis, -ì* 2, 4),

dźiùg-inu, -g-inau, -g-įſiu, -g-įti, -g-inti (plg. LKŽ *dźiugùs, -ì* 4),

glìt-inu, -t-inau, -t-įſiu, -t-įti, -t-inti (: *glitùs, -ì* 4, plg. LKŽ *glitùs, -ì* 4),

pìg-inu, -g-inau, -g-įſiu, -g-įti und *-g-inti* (: *pigùs, -ì, pìgu* 4, plg. LKŽ *pigùs, -ì* 4),

pìkt-inu, pìkt-inau, pìkt-įſiu, pìkt-įti und *pìkt-inti* (: *pìktas, -à* 4, plg. LKŽ *pìktas, -à* 4),

ſtìpr-inu, -r-inau, -r-įſiu, -r-įti und *-inti* (: *ſtiprùs, -ì* 4, plg. LKŽ *stiprùs, -ì*),

tìkr-inu, tìkr-inau, tìkr-įſiu, tìkr-įti (: *tìkras, -à* 4, *tìkras, -à* 4),

tùßt-inau, -t-inau, -t-įſiu und *-t-inti* (plg. LKŽ *tùščias, -ià* 4).

Daiktavardžio vedinys yra tik vienas: *lùkßt-inu, -t-inau, -t-įſiu, -t-įti, -t-inti* (: *lùkßtas* 2|4, plg. LKŽ *lùkštas* 2, 4).

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 33, pvz.:

bùb-inu, -b-inau, -b-įſiu, -b-įti, -b-inti (plg. LKŽ *bùbti*),

bùd-inu, bùd-inau, bùd-įſiu, bùd-įſiu, bùd-įti, bùd-inti (: *bundù, bùſti*),

dìl-inu, -au, -įſiu, -įti, -inti (: *dylù, dìlti*),

dùſ-inu, -ſ-inau, -ſ-įſiu, -ſ-įti, -ſ-inti (: *dūſtù, dùſti*),

gùd-inu, gùd-inau, gùd-įſiu, gùd-įti (: *gundù, gùſti*),

---

[58] Raidė *ę* čia laikytina korektūros klaida. Visuose kituose pavyzdžiuose šio žodžio straipsnelyje F. Kuršaičio žodyne yra raidė *e*, plg. *trẽßkinimas, trẽßkintojis, ſutrẽßkino, treßkù*.

jùd-inu, -d-inau, -d-į̄ʃiu, -d-į̄ti und *-inti* (: *judù, judéti*),
kìb-inu, -kìb-inau, kìb-į̄ʃiu, kìb-į̄ti und *kìb-inti* (: *kimbù, kìpti*),
kiùr-inu (nicht *kiaurinu*), *-r-inau, -r-į̄ʃiu, -r-į̄ʃiu, -r-inti* (: *kiurʃtù, kiùrti*),
klìb-inti (: *klibù, klibéti*),
kriùß-inti (: *kriùßti*),
kùß-inu, -ß-inau, -ß-į̄ʃiu, -ß-į̄ti (plg. LKŽ *kùšti*),
kùʃ-inu, -ʃ-inau, -ʃ-į̄ʃiu, -ʃ-į̄ti und *-ʃ-inti* (plg. LKŽ *kùsti*),
lùp-inu, -inti (: *lupù, lùpti*),
mìg-inu, -g-inau, -g-į̄ʃiu, -g-į̄ti und *-g-inti* (plg. LKŽ *mìgti*),
plàkd-inu, -d-inau, -d-į̄ʃiu, -d-į̄ti, -d-inti (: *plakù, plàkti*),
ràzd-inu, -d-inau, -d-į̄ʃiu, -d-inti (: *randù, ràʃti*),
rìt-inu, rìt-inau, rìt-į̄ʃiu, rìt-į̄ti und *rìt-inti* (: *ritù, rìʃti*),
rùß-inu, -ß-inau, -ß-į̄ʃiu, -ß-į̄ti oder *-ßinti* (plg. LKŽ *rùßti*),
rùʃ-inu, -ʃ-inau, -ʃ-į̄ʃiu, (ʃį̄ti od. *-ʃ-inti*) (plg. LKŽ *rusė́ti, rùsa* / *rùsi* / *-ė́ja, -ė́jo*),
ʃkùb-inu, -b-inau, -b-į̄ʃiu, -b-į̄ti od. *-inti* (: *ʃkumbù, ʃkùpti*, plg. ir LKŽ *skubė́ti, skùba*),
ʃkud-inu, -dinti (: *ʃkundù, ʃkùʃti*),
ʃpìg-ina, ʃpìg-ino, ʃpìg-į̄ʃiu, ʃpìg-į̄ti, -g-inti (plg. LKŽ *spìgti*),
ßìk-inu, ßìk-inau, ßìk-į̄ʃiu, ßìk-į̄ʃiu u. *ßìk-inti* (: *ßikù, ßìkti*),
ßìp-inu, -p-inau, -p-į̄ʃiu, -p-į̄ti oder *-p-inti* (plg. LKŽ *šìpti*),
ßùt-inu, -t-inau, -t-į̄ʃiu, -t-į̄ti und *-t-inti* (: *ßuntù, ßùʃti*),
trìk-inu, -k-inau, -k-į̄ʃiu, -k-į̄ti u. *-k-inti* (plg. LKŽ *trìkti*),
triùßk-inti / *triùßk-inu, -k-inau, -k-į̄ʃiu, -kį̄-ti* u. *-inti* (: *trußkù, trußkė́ti*),
tùk-inu, -k-inau, -k-į̄ʃiu, -k-į̄ti u. *-k-inti* (: *tunkù, tùkti*),
tùp-inu, tùp-inau, -p-į̄ʃiu, -p-į̄ti u. *-p-inti* (: *tupiù, tupė́ti*),
wèzd-inu, -d-inau, -d-į̄ʃiu, -d-į̄ti u. *-d-inti* (: *wedù, wèʃti*),
wìl-inu, -l-inau, -l-į̄ʃiu, -l-į̄ti und *-inti* (: *ʃwylù, ʃwìlti*),
wìr-inu, -r-inau, -r-į̄ʃiu, -r-į̄ti und *-r-inti* (: *wérdu, wiriaũ, wìrti*),
źliùg-inu, źliùg-inau, -g-į̄ʃiu, -g-į̄ti u. *-g-inti* (plg. LKŽ *žliùgti*).

Dvejopai galima interpretuoti nevienareikšmės darybos veiksmažodį *dùb-inu, -b-inau, -b-į̄ʃiu, -b-į̄ti, -b-inti* (: *dubùs, -i* 4 / *dumbù, dùpti*).

Plg. dar neaiškios darybos veiksmažodį *krùw-inu, - w-inau, -w-į̄ʃiu, -w-į̄ti* u. *-w-inti*.

D a u g i a s k i e m e n i o pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių rasti 6. Visuose kirčiuotas galinis pamatinio kamieno skiemuo.

Keturių veiksmažodžių kirčiuoto pamatinio kamieno galinio skiemens priegaidė – **akūtas**. Trimis atvejais akūtas perimtas iš pamatinių būdvardžių – tiek savų, plg.: *geltón-inu, -ninau, -nį̄ʃiu, -nį̄ti, -ninti* (: *geltónas, -à* 3, plg. LKŽ

geltónas, -à 1, 3), *raudón-inu, -ninti* (: *raudónas, -à* 3, plg. LKŽ *raudónas, -à* 1, 3), tiek skolinio, plg. *bagót-inu, -t-inau, -t-įĩu, -t-įti, -t-inti* (: *bagótas* 1|3, LKŽ *bagótas* 1, 3, plg. brus. *багаты*, l. *bogaty*). Ketvirtajame išlaikytas pamatinio veiksmažodžio priesagos akūtas, plg. *maldū́-d-inu, -dinau, -dį̄ĩu, -dį̄ti* u. *-dinti* (: *mald-ū́-ju*).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių, kurių priegaidė – **cirkumfleksas**, paliudyti du. Abiejų priegaidė perimta iš pamatinių daiktavardžių (skolinių), plg.

abỹd-inu, -dinti (: [*abydà, -bỹdos*] 2, plg. brus. *абіда*),

bajõr-inu, -nau, -r-ĩĩu, -r-inti (: *bajõras* 2|4, plg. LKŽ *bajõras* 2, l. *bojar*).

Be kirčio ženklų paliudyta 11 veiksmažodžių (+ 91 Kuršaičiui nežinomas).

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Priesagos *-inti* veiksmažodžių kirčiavimo sistema F. Kuršaičio žodynuose iš esmės nesiskiria nuo bendrinės kalbos sistemos, tačiau esama palyginti nemažai pavienių žodžių kirčiavimo nesutapimų. Tai gali būti tiek kirčio vietos, tiek priegaidės nesutapimai.

Iš dažniau pasitaikančių skirtumų galima minėti atvejus, kai bendrinės kalbos pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai (tiek veiksmažodiniai, tiek vardažodiniai) atitinka Kuršaičio priesaginio kirčio veiksmažodžius, pvz.: *blaiw-inů́s* (plg. bk *blaĩvinti*), *kaupinù* (plg. bk *kaũpinti*), *kwarßinù* (plg. bk *kvárščinti*), *ßwiėĩ-inù* (plg. bk *šviẽsinti*).

Veiksmažodžio *kalinù* kitoks nei bendrinėje kalboje kirtis (plg. bk *kãlinti*) gali būti susijęs su reikšmės skirtumu, plg. Kuršaičio ‘vok. Jmdm etwas einschärfen, scharf anbefehlen’ ir bendrinės kalbos ‘laikyti kalėjime’. Pastebėtina, kad priesagos kirtis, pasak LKŽ, taip pat būdingas ir kai kurioms šiaurės žemaičių šnektoms – Mosėdis, Skuodo r.; Salantai, Kretingos r.

Veiksmažodis *branginti* bendrinėje kalboje gali būti kirčiuojamas dvejopai, priklausomai nuo reikšmės: pamatinio kamieno kirčiu (*brángінti*) reikšme ‘brangiai prašyti, kelti kainą’ arba priesagos kirčiu (*brangìnti*) reikšme ‘vertinti, taupyti, saugoti’ (žr. DLKŽ, plg. Stundžia 2014, 173). F. Kuršaičio žodynuose šis žodis paliudytas tik pirmąja reikšme, t. y. ‘vok. im Preise steigern, theuer machen’, tačiau ja kirčiuojamas, priešingai nei bendrinėje kalboje, priesagos kirčiu (*branginù*).

Kuršaičio priesaginio kirčio veiksmažodžio *laźinů́s* atitikmuo bendrinėje kalboje taip pat gali būti kirčiuojamas dvejopai, plg. DLKŽ *lãžintis* / *lažìntis*, tačiau jau nepriklausomai nuo reikšmės.

Priešingų atvejų, kai bendrinės kalbos priesagos kirčio veiksmažodžiai atitiktų Kuršaičio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžius, esama mažiau.

Visi trys atvejai – veiksmažodžių vediniai, t. y.: *dū̃k-inu* (plg. bk *dūk-ìnti*), *brìnk-inu,* (plg. bk *brink-ìnti*), *ſwaĩg-inu* (plg. bk *svaig-ìnti*).

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiuose, net jei sutampa kirčiavimas, galimi priegaidės nesutapimai.

Keturiais atvejais vietoj bendrinės kalbos akūto Kuršaičio žodynuose matomas cirkumfleksas. Viena vertus, veiksmažodiniame vedinyje *kaĨ̃binu* nevyksta akūtinė metatonija (plg. bk *kálb-inti* : *kaĨ̃ba*). Likę atvejai yra trys panašaus pobūdžio būdvardiniai vediniai *gař̃dinu, kař̃tinu, ſaĨ̃dinu*. Visų trijų veiksmažodžių pamatiniai būdvardžiai anksčiau yra turėję akūtą, kuris išlaikytas ir iš jų išvestuose bendrinės kalbos veiksmažodžiuose (plg. bk *gárd-inti, kárt-inti, sáld-inti*). Kuršaičio tarmėje visi trys būdvardžiai perėję į 4 kirčiuotę dėl šios kirčiuotės įsigalėjimo tendencijos dviskiemeniuose būdvardžiuose ir jau turi šaknies cirkumfleksą, kuris išlaikomas ir išvestiniuose veiksmažodžiuose.

Kitais atvejais vietoj bendrinės kalbos cirkumflekso Kuršaičio žodynuose matomas akūtas. Viena vertus, skirtumas gali būti siejamas su kitokiu nei bendrinėje kalboje pamatinių žodžių kirčiavimu, plg. *ßwiéź-inu* (: *ßwiéźias*), *ſkámbinu* (: *ſkámbu*) ir bk *šviẽžinti* (: *šviẽžias*), *skaḿbinti* (: *skaḿba*). Kita vertus, Kuršaičio tarmėje gali vykti bendrinei kalbai nebūdinga akūtinė metatonija, pvz.: *tìrßtinu* (: *tiř̃ßtas*, plg. bk *tiř̃št-inti*), *ártinu* (: *artùs* [4], plg. bk *ař̃tinti*), *óßinu* (: *oßiù, õßti*, plg. bk *õš-inti*). Neaišku, kaip paaiškinti su bendrine kalba nesutampantį veiksmažodžio *ſìlpninu* šaknies akūtą, kadangi pamatinio būdvardžio *ſìlpnas* priegaidė Kuršaičio tarmėje neaiški, o kitose tarmėse galimos abi priegaidės (plg. LKŽ *siĨ̃pnas, sìlpnas*; DLKŽ *siĨ̃pninti* : *siĨ̃pnas*).

Veiksmažodžiuose *blázginu, dázginu* matomas bendrinei kalbai nebūdingas akūtas padėtinio ilgumo balsyje *a* (plg. bk *blãzginti, dãzginti*). Kaip rodo M. Strockio (2019, 93) tyrimas, toks akūtas balsiuose *a, e* yra įprastas F. Kuršaičio tarmės momentinės ar ekspresyvios reikšmės ištiktukuose, jaustukuose bei atitinkamuose onomatopėjiniuose veiksmažodžiuose.

Skirtumas tarp Kuršaičio *pũ̃rinu* ir bendrinės kalbos *pùrinti* yra ne akcentologinės prigimties ir susijęs su daryba iš skirtingų pamatinių formų, plg. es. l. *pũ̃ra*, bet būt. k. l. *pùro*, būdv. *purùs*.

Apibendrinimas. Veiksmažodžiai su priesaga *-inti* F. Kuršaičio žodynuose gali būti kirčiuojami tiek pamatinio kamieno, tiek priesagos kirčiu, tačiau dažniau pasitaiko pamatinio kamieno kirtis (238 atvejai greta 84 priesaginio kirčio atvejų). Vardažodiniuose vediniuose priesagos kirtis palyginti retas (15 atvejų greta 93 pamatinio kamieno kirčio atvejų, t. y.

13,8 % visų vardažodinių vedinių). Veiksmažodiniuose vediniuose priesagos kirtis dažnesnis, bet vis tiek nedominuojantis (55 atvejai greta 98 pamatinio kamieno kirčio atvejų, t. y. 35,9 % visų vardažodinių vedinių).

Veiksmažodžių vediniuose priesagos kirtis visiškai nepriklauso nuo pamatinio kamieno priegaidės ar kiekybės – jis galimas vediniuose tiek iš akūtinius (pvz., *auginù* : *áugu*), tiek cirkumfleksinius (pvz., *alfìnù* : *ilÕfti*), tiek trumpuosius ar padėtinio ilgumo šaknies balsius (pvz., *kabinù* : *kabù*) turinčių veiksmažodžių.

Negausiuose vardažodiniuose priesaginio kirčio vediniuose vyrauja neakūtiniai pamatiniai kamienai (pvz., *baugìnu* : *baũgu*). Galima daryti prielaidą, kad tokiam pasiskirstymui bent iš dalies galėjęs turėti įtakos Sosiūro dėsnis (bendratyje priesaga yra akūtinė, t. y. *-ìnti* ir praeityje galėjusi prisitraukti kirtį iš neakūtinių pamatinių kamienų).

Veiksmažodžiai su kirčiuotu vienskiemeniu pamatiniu kamienu gali turėti tiek akūtinius, tiek cirkumfleksinius ar trumpuosius bei padėtinio ilgumo balsį turinčius pamatinius kamienus. Dažniausiai priegaidė ar kiekybė būna perimama iš pamatinių žodžių (tiek vardažodžių, tiek veiksmažodžių), pvz.: *áukßtìnu* (: *áukßtas*), *álkinu* (: *álkſtu*), *kwaĩlinu* (: *kwaĩlas*), *kaĽbinu* (: *kalbù*); *dìdinu* (: *dìdis*), *jùdinu* (: *judù*).

Tiek vardažodžių, tiek veiksmažodžių vediniuose gana dažna akūtinė metatonija (pvz., *káltinu* : *kaĽtas*; *rúpinu* : *rũp˙*), tačiau ji yra ne tokia nuosekli kaip prieš tai aptartų priesagų vediniuose. Cirkumfleksinių pamatinių vardažodžių vediniuose ji pasitaiko 10 atvejų iš 36. Cirkumfleksinių pamatinių veiksmažodžių vediniuose ji pasitaiko 17 atvejų iš 35.

Pavieniais šaknies balsio pailgėjimo atvejais šis balsis, jei kirčiuotas, gali būti tiek akūtinis (plg. *ſúpinu* : *[ſupù]*), tiek cirkumfleksinis (*kũprinu* : *kuprà*; *wẽźinu* : *weźù*).

Dauguma vardažodinių vedinių yra padaryti iš dviskiemenių būdvardžių, tik vos vienas kitas iš daiktavardžių. Kadangi dviskiemeniams būdvardžiams dabartinėje kalboje būdingos tik 3 ir 4 kirčiuotės, nustatyti vedinio kirčiavimo priklausomybę nuo pamatinių kamienų akcentinės vertės dėl duomenų trūkumo beveik neįmanoma – ypač priesaginio kirčio atveju. Vis dėlto galima pastebėti, kad kirčiuotų akūtinių pamatinių kamienų atveju pamatinio žodžio akūtą dažniau linkstama išlaikyti vediniuose iš stipriųjų kamienų (1 kirčiuotės) vardažodžių (pvz., *áuksas*, *gėda*, *súodžiai*, *ùrvas*, *žénklas*), akūtinė metatonija dažniau pasitaiko vediniuose iš silpnųjų kamienų (4 kirčiuotės) vardažodžių (pvz., *gentìs*, *liaupsẽ*, *martì*, *mergà*).

Veiksmažodžių su kirčiuotu daugiaskiemeniu pamatiniu kamienu esama nedaug. Visų kirčiuotas galinis kamieno skiemuo. Jis gali būti tiek

akūtinis, tiek cirkumfleksinis. Visais atvejais priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, plg. *geltóninu* (: *geltónas*), *abỹdinu* (: *abydà*, *-bỹdos*). Cirkumfleksas pasitaiko tik skolintų pamatinių kamienų veiksmažodžiuose (*abỹdinu*, *bajõrinu*).

Nuo bendrinės kalbos F. Kuršaičio žodynų vedinių kirčiavimas gali skirtis pavieniais atvejais. Gali skirtis tiek kirčio vieta (pvz., *blaiwinűs*, *kaupinù*, *kwarßinù*, *ßwiėſinù*, *kalinù*; *dũkinu*, *brìnkinu*, *ſwaĩginu*), tiek šaknies priegaidė (pvz., *kal̃binu*, *gar̃dinu*, *kar̃tinu*, *ſal̃dinu*; *ßwiéźinu*, *ſkámbinu*, *tìrßtinu*, *ártinu*, *óßinu*, *ſilpninu*; *blázginu*, *dázginu*).

2.5.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas

Kazlų Rūdos šnektos žodyne su priesaga *-inti* iš viso paliudyta 506 veiksmažodžiai. **Priesagoje kirčiuojami** 66 veiksmažodžiai.

Vardažodinių vedinių yra palyginti nedaug, tik 12. Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.: *vaid-ýti* (*vaidìnti*), *-ìna*, *-ìno* (plg. *vaĩdas* 4, 2), *vaiš-ýti*, *-ìna*, *-ìno* (: *vaĩšė* 2, *vaĩšės* 2, plg. LKŽ *váišės* 1, *vaĩšės* 2, 4).

Taip pat plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

baug-ýti, *-ìna*, *-ìno* (plg. LKŽ *baugùs*, *-ì* 4),

brangý-ti, *-ìna*, *-ìno* ‘daryti brangesnį, kelti kainą’ (: *brangùs*, *-ì* 3, *brángus*, *-i* 1),

dab-ýti, *-ìna*, *-ìno* (plg. LKŽ *dabùs*, *-ì* 4),

gaiv-ýti, *-ìna*, *-ìno* (plg. LKŽ *gaivùs*, *-ì* 4),

graud-ýti, *-ìna*, *-ìno* (: *graudùs*, *-ì* 4),

jauk-ýti, *-ìna*, *-ìno* (: *jaukùs*, *-ì* 4),

ram-ýti (*ramìnti*), *-ìna*, *-ìno* (: *ramùs*, *-ì* 4),

slog-ýti, *-ìna*, *-ìno* (plg. LKŽ *slogùs* 4),

sunk-ýti, *-ìna*, *-ìno* (: *sunkùs*, *-ì* 4, *suñkus* 1[59]),

vės-ýti, *-ìna*, *-ìno* (: *vėsùs*, *-ì* 4).

Nustatyti vedinių kirčiavimo priklausomybei nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės duomenų nepakanka.

Atkreiptinas dėmesys, kad, kaip ir Kuršaičio žodynuose, beveik visų vardažodinių priesaginio kirčio vedinių pamatiniai kamienai Kazlų Rūdos šnektoje yra neakūtiniai, plg. *vaĩdas*; *vaĩšė*, *vaĩšės* ir kt. Vienintelė išimtis – akūtinės šaknies būdvardis *brangùs* 3, *brángus* 1, tačiau pastebėtina, kad šalia priesaginio kirčio *brangýt* Kazlų Rūdos šnektoje galimas pamatinio kamieno kirtis *brángyt* (be reikšmės skirtumo – kitaip nei bendrinėje kalboje). Tai gali

[59] Greičiausiai 1 kirčiuotė žodyne nurodyta per klaidą vietoj 2.

būti bent jau iš dalies Sosiūro dėsnio rezultatas. Kirtis galėjęs būti nukeltas į akūtinę priesagą iš neakūtinio pamatinio kamieno bendraties formose.

Veiksmažodinių priesagos *-inti* vedinių yra daug daugiau, iš viso 42, pvz.:

als-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *ilsti*),
aug-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *áugti*),
auš-ýti (*aušìnti*), *-ìna, -ìno* (: *áušti*),
bėgd-ýti, -ìna, -ìno (: *bė́gti*),
brand-ýti, -ìna, -ìno (: *brę́sti*),
daig-ýti, -ìna, -ìno (: *dýgti*),
drėk-ýti, -ìna, -ìno (: *drė́kti*),
džiov-ýti, -ìna, -ìno (: *džiáuti*),
ėsd-ýti, -ìna, -ìno (: *ė́sti*),
gad-ýti, -ìna, -ìno (: *gèsti*),
gaiš-ýti, -ìna, -ìno (: *gaĩšti*),
ges-ýti, -ìna, -ìno (: *gèsti*),
gras-ýti, -ìna, -ìno (: *grẽsti*),
grąž-ýti, -ìna, -ìno (: *grę̃žti*),
kab-ýti, -ìna, -ìno (: *kãba, kabė́ti*),
kal-ýti, -ìna, -ìno ‘daužyti vieną į kitą’ (: *kálti*),
kank-ýti, -ìna, -ìno (: *keñkti*),
klaid-ýti, -ìna, -ìno (: *klýsti*),
krabžd-ýti, -ìnasi, -ìnosi (: *krãbžda, krabždė́ti*),
kūr-ýti, -ìna, -ìno (: *kùrti*),
kus-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *kùsti*),
kvėp-ýti, -ìnasi, -ìnosi (: *kvẽptis*),
laip-ýti, -ìna, -ìno (: *lìpti*),
lip-ýti, -ìna, -ìno (: *lìpti*),
mait-ýti (*maitìnti*), *-ìna, -ìno* (: *mìsti*),
mar-yti, -ina, -ino (: *miř̃ti*),
mėg-ýti, -ìna, -ìno (: *mė́gti*),
mok-ýti, -ìna, -ìno (: *móka, mokė́ti*),
naik-ýti, -ìna, -ìno (: *nỹkti*),
nar-ýti, -ìna, -ìno (: *nìrti*),
rak-ýti, -ìna, -ìno (: *ràkti*),
raug-ýti, -ìna, -ìno (: *ráugti*),
sargd-ýti, -ìna, -ìno (: *sir̃gti*),
skand-ýti, -ìna, -ìno (: *skę̃sti*),
smard-ýti, -ìna, -ìno (: *smìrsti*),
sprog-ýti, -ìna, -ìno, sprogd-ýti, -ìna, -ìno (: *sprógti*),

šok-ýti, -ìna, -ìno, *šokd-ýti, -ìna, -ìno* (: *šókti*),
tarp-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *tárpti*),
trošk-ýti, -ìna, -ìno (: *trókšti*),
vais-ìnti, -ìna, -ìno (: *veĩsti*),
valgyd-ýti, -ìna, -ìno (: *válgyti*),
vėd-ýti, -ìna, -ìno (: *vė́sti*).

Veiksmažodinių vedinių priesagos kirtis nepriklauso nuo pamatinio veiksmažodžio šaknies priegaidės ar kiekybės. Priesagos kirtį gauna žodžiai, išvesti iš pamatinių veiksmažodžių tiek su akūtinėmis (pvz., *áugti*; *áušti*; *bė́gti*; *brę́sti*; *dýgti*; *drė́kti*; *džiáuti*; *ė́sti*; *kálti*; *klýsti*; *kùrti*; *mė́gti*; *móka*; *nìrti*; *ráugti*; *smìrsti*; *sprógti*; *šókti*; *tárpti*; *trókšti*; *válgyti*; *vė́sti*), tiek su cirkumfleksinėmis (pvz., *ilg̃sti*; *gaĩšti*; *grę̃žti*; *keñkti*; *kvẽptis*; *miř̃ti*; *nỹkti*; *siř̃gti*; *skę̃sti*; *veĩsti*), tiek su trumposiomis ar padėtinio ilgumo balsį turinčiomis šaknimis (pvz., *gèsti*; *grẽsia*; *kãba*; *krãbžda*; *kùsti*; *lìpti*; *mìsti*; *ràkti*).

Kai kurie veiksmažodžiai su priesaga *-inti* gali būti laikomi <u>perdarytais iš mišriųjų</u> veiksmažodinių veiksmažodžių su priesaga *-yti* ir paklūsta pastariesiems būdingiems kirčiavimo dėsningumams (priesagos kirtis būdingas neakūtinių, o šaknies – akūtinių šaknų veiksmažodžiams, plg. Stundžia 2014, 162). Tokių veiksmažodžių radimąsi skatino sutampanti bendraties formos priesaga *-yti*. Dauguma KzRŽ priesaginio kirčio tokio tipo veiksmažodžių turi neakūtines šaknis, kaip ir mišrieji atitikmenys su *-yti*, pvz.: *mark-ýti, -ìna* (*mařko*), *-ìno* (: *miř̃kti*); *mirk-ýti, -ìna, -ìno* (: *miř̃kti*; plg. bk *mirkýti, miř̃ko, miř̃kė*); *plik-ýti, -ìna, -ìno* (: *plìkti*; plg. bk *plikýti, pliìko, pliìkė*); *rūk-ýti, -ìna, -ìno* (: *rū̃kti*; plg. bk *rūkýti, rū̃ko, rū̃kė*); *tirpd-ýti, -ìna, -ìno* (: *tiř̃pti*; plg. bk *tirpdýti, tiř̃pdo, tiř̃pdė*). Poroje atvejų pamatiniai veiksmažodžiai turi akūtines šaknis, o mišriuosiuose atitikmenyse kitose tarmėse vyksta cirkumfleksinė metatonija, plg. *traid-ýti, -ìna, -ìno* (: *tríesti*; plg LKŽ *traidýti, traĩ̃do, traĩ̃dė*), *žiod-ýti, -ìna, -ìno* (: *žiótis*; plg. LKŽ *žiódyti, -o, -ė*; *žiodýti, žiõ̃do, žiõ̃dė*).

<u>Neaiškios darybos veiksmažodžiai</u>, pvz.:
rabazd-ýtis, -ìnasi, -ìnosi (plg. *rabazdì*?) ‘sunkiai lipti, ropštis’,
sel-ýti, -ìna, -ìno ‘artintis’,
taračk-ýti, -ìna, -ìno (plg. *taračkì*?);
vad-ýti, -ìna, -ìno ‘vardą duoti, praminti’.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-inti* iš viso paliudyti 434 veiksmažodžiai. V i e n s k i e m e n i o pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių, kurių priegaidė **akūtas**, paliudyta 120 veiksmažodžių.

Aiškių <u>vardažodinių</u> vedinių yra 51. Iš jų 28 akūtas perimtas iš pamatinio žodžio. Plg. <u>būdvardinius</u> vedinius, pvz.:

áišk-yti, *-ina*, *-ino* (: *áiškus*, *-i* 1),
bált-yti, *-ina*, *-ino* (: *báltas*, *-à* 3),
drė́gn-yti, *-ina*, *-ino* (: *drė́gnas* 3),
ìlg-yti, *-ina*, *-ino* (: *ìlgas*, *-à* 3),
júod-yti, *-ina*, *-ino* (: *júodas*, *-à* 3),
kíet-yti, *-ina*, *-ino* (: *kíetas*, *-à* 3),
lýg-yti, *-ina*, *-ino* (: *lýgus*, *-i* 1),
márg-yti, *-ina*, *-ino* (: *márgas*, *-à* 3),
mìnkšt-yti, *-ina*, *-ino* (: *mìnkštas*, *-à* 3),
plón-yti, *-ina*, *-ino* (: *plónas*, *-à* 3),
rìmt-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *rìmtas*, *-à* 3),
sáld-yti, *-ina*, *-ino* (: *saldùs*, *-ì* 3),
smùlk-yti, *-ina*, *-ino* (: *smùlkus*, *-i* 1, 3),
sót-yti, *-ina*, *-ino* (: *sótus*, *-i* 1),
stór-yti, *-ina*, *-ino* (: *stóras*, *-à* 3),
sū́r-yti, *-ina*, *-ino* (: *sūrùs*, *-ì* 3),
tvìrt-ytis, (*tvìrtintis*), *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ *tvìrtas*, *-à* 3).

Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:
báim-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *báimė* 1),
búož-yti, *-ina*, *-ino* (: *búožė* 1),
dū́m-yti, *-ina*, *-ino* (: *dū́mai*, *dū́mas* 1),
kálk-yti, *-ina*, *-ino* (: *kálkės* 1),
láim-yti, *-ina*, *-ino* (: *láimė* 1, plg. LKŽ *láimė*, *laĩmė* 2, *laimẽ* 4),
príeš-yti, *-inasi*, *-inosi* (: *príešas* 1),
sū́n-yti, *-ija*, *-ijo* (: *sūnùs* 3, plg. LKŽ *sūnùs* 3,4, *sū́nus* 1),
súod-yti, *-ina*, *-ino* (: *súodis* 1),
šlóv-yti, *-ina*, *-ino* (: *šlovẽ* 3, plg. LKŽ *šlovẽ* 3, *šlóvė* 1),
šū́d-yti, *-ina*, *-ino* (: *šū́das* 1),
žénkl-yti, *-ina*, *-ino* (: *žénklas* 3, plg. LKŽ *žénklas* 3, 1, *žeñklas* 4).

Kaip matyti, dauguma šių daiktavardžių (*báimė*, *búožė*, *dū́mai*, *kálkė*, *láimė*, *príešas*, *súodis*, *šū́das*) priklauso 1 kirčiuotei visose tarmėse. Trims daiktavardžiams (*sūnùs*, *šlovẽ*, *žénklas*) 1 kirčiuotė Kazlų Rūdos šnektai nebūdinga, tačiau galima kitose tarmėse. Nemaža dalis ir nurodytų būdvardžių yra arba anksčiau buvo 1 kirčiuotės, pvz., *áiškus*, *báltas*, *ìlgas*, *júodas*, *lýgus*, *sótus* (plg. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024, 98–99; 2025, 278–280).

Kituose 10 vyksta akūtinė metatonija. Dauguma jų – būdvardiniai vediniai, pvz.:
dáil-yti, *-ina*, *-ino* (: *dailùs*, *-ì* 4),
kált-yti, *-ina*, *-ino* (: *kal̃tas*, *-à* 4),

lìnksm-ytis, -inasi, -inosi (: *liñksmas, -a* 4),
páik-yti, -ina, -ino (: *paĩkas, -à* 4),
svéik-yti, -ina, -ino (: *sveĩkas, -à* 4),
švént-yti, -ina, -ino (: *šveñtas, -à* 4),
téis-yti, -ina, -ino (: *teisùs, -ì* 4).

Kai kurių pamatinių būdvardžių šaknies cirkumfleksas gali būti antrinis, kitose tarmėse jiems būdingas akūtas, pvz., *méil-ytis, -inasi, -inosi* (: *meilùs, -ì* 4, plg. LKŽ *meilùs, -ì, méilus, -i* 1), *táms-yti* / *tam̃s-yti, -ina, -ino* (: *tamsùs, -ì* 4, plg. LKŽ *tamsùs, -ì* 4, *támsus, -i* 3). Veiksmažodžio *gárd-yti, -ina, -ino* pamatinis būdvardis KzRŽ nepaliudytas, tačiau iš jo išvestas prieveiksmis *garďžiai* turi cirkumfleksą, o kitose tarmėse galimos abi priegaidės (plg. LKŽ *gardùs, -ì* 3, 4).

Iš daiktavardinių vedinių su akūtine metatonija visų pirma minėtinas veiksmažodis *mérg-yti, -ina, -ino* (: *mergà* 4). Kaip minėta, daiktavardžio *merga* vediniai dažnai patiria akūtinę metatoniją ir kitų priesagų vediniuose įvairiose tarmėse (pvz., *mérgauti, mérguoti*). Veiksmažodžio *váizd-yti, -ina, -ino* pamatinis daiktavardis *vaĩzdas* 4 Kazlų Rūdos šnektoje turi cirkumfleksinę priegaidę, tačiau kitose tarmėse pasitaiko ir akūtas (plg. LKŽ *vaĩzdas* 4, *váizdas* 3).

Būdvardiniame vedinyje *sén-d-yti, -ina, -ino* (: *sẽnas, -à* 4) akūtas atsiranda susiformavus antriniam mišriajam dvigarsiui *en*, kurio nebuvo pamatiniame žodyje.

Vienas pavyzdys yra prieveiksminės darybos, pvz.: *dáug-yti, -ina, -ino* (: *daũg*), kuriame vyksta akūtinė metatonija.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 50. Iš jų 17 akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

báršk-yti, -ina, -ino (: *bárška, barškė́ti*),
dárb-yti, -ina, -ino (: *dìrbti*),
dìlg-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *dìlgti*),
dùlk-yti, -ina, -ino (: *dùlka, dulkė́ti*),
dùnd-yti, -ina, -ino (: *dùnda, dundė́ti*),
gė́d-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *gė́sti*),
gìrgžd-yti, -ina, -ino (: *gìrgžda, girgždė́ti*),
kéld-yti, -ina, -ino (: *kélti*),
lód-ytis, -inasi, -inosi (: *lóti*),
póšk-yti, -ina, -ino (: *póška, poškė́ti*),
siū́d-yti, -ina, -ino (: *siū́ti*),
smìrd-yti, -ina, -ino (: *smìrsti*; *smìrda, smirdė́ti*),
spìrg-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *spìrgti*),

táršk-yti, *-ina*, *-ino* (: *tárška*, *tarškė́ti*),
téršk-yti, *-ina*, *-ino* (: *tárška*, *tarškė́ti*),
trióšk-yti, *-ina*, *-ino* (: *trióška*, *triókšti*),
žėld-yti, *-ina* (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (*: želti*).
Kituose 33 vyksta akūtinė metatonija, pvz.:
bìrb-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *biřbti*),
blérb-yti, *-ina*, *-ino* (: *bleřbti*),
bùrb-yti, *-ina*, *-ino* (: *buřbti*),
cýp-yti, *-ina*, *-ino* (: *cỹpti*),
čéršk-yti, *-ina*, *-ino* (: *čeřkšti*),
čìrp-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *čiřpti*),
čìršk-yti, *-ina*, *-ino* (: *čiřkšti*),
érz-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *iřzti*),
gáil-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *gaĩla*, *gailė́ti*),
gárb-yti, *-ina*, *-ino* (: *geřbti*),
gìrg-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *giřgti*),
kálb-yti, *-ina*, *-ino* (plg. *kalỹba*, *kalbė́ti*),
kárk-yti, *-ina*, *-ino* (: *karřkti*),
kárš-yti, *-ina*, *-ino* (: *karřšti*),
kìrš-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *kiršti*, *kìršti*),
klérk-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *kleřkti*),
kliùrk-yti, *-ina*, *-ino* (: *kliuřkti*),
knérk-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *kneřkti*),
kniùrk-yti, *-ina*, *-ino* (: *kniuřkti*),
kvárš-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *kvařšti*),
pliűšk-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *pliũkšti*),
plùmp-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *plumpti*),
pùršk-yti, *-ina*, *-ino* (: *puřkšti*),
pűšk-ytis, *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ *pũkšti*),
pýk-yti, *-ina*, *-ino* (: *pỹkti*),
rė́k-yti, *-ina*, *-ino* (: *rė̃kti*),
rűp-yti, *-ina*, *-ino* (: *rũpi*, *rūpė́ti*),
sùrg-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *suřgti*),
táušk-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *taũkšti*),
triáušk-yti, *-ina*, *-ino* (: *triaũkšti*),
tvìrk-inti, *-ina*, *-ino* (: *tviřkti*, plg. LKŽ *tvìrkti*, *tviřkti*),
várg-yti, *-ina*, *-ino* (: *varřgti*),
vìlk-yti, *-ina*, *-ino* (: *vilk̃ti*).
<u>Neaiškios darybos</u> veiksmažodžiai, pvz.:

brózd-yti, -ina, -ino ‘drėksti’,
brū́-žyti, -ina, -ino (plg. *brū́žas* 1),
kliū́g-yti, -ina, -ino ‘laistyti’,
liùrl-yti, -ina, -ino,
nóv-yti, -ina, -ino ‘naikinti, galabyti’,
ólb-yti, -ina, -ino ‘barti, gėdinti’,
pliū́g-yti, -ina, -ino ‘laistyti’,
póp-yti, -ina, -ino ‘lepinti, paikinti’,
pū́r-yti, -ina, -ino,
róm-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*) ‘kastruoti’,
štùrt-yti, -ina, -ino ‘plėšyti, draskyti’,
tùršk-yti, -ina, -ino ‘plėšyti, draskyti’,
vìršk-yti, -ina, -ino ‘perdirbti maistą’.

Taip pat yra keletas skolinių ar skolintų šaknų veiksmažodžių, pvz.:
cìnk-yti, -ina, -ino (pasak KzRŽ: „svet.?“);
próv-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *prawić, sprawić*: *provà* 4),
prū́d-ytis, -inasi, -inosi (plg. brus. *прудъ*, *прȗдас*, *прū́дас*);
špós-yti, -ina, -ino (: *špósas* 1),
šúm-yti, -ina, -ino (plg. l. *szumieć*, *šùmas* 2).

Pora akūtinės šaknies veiksmažodžių su *-inti* turi mišriuosius atitikmenis su *-yti* kitose tarmėse. Kaip ir lauktina mišriuosiuose *-yti* vediniuose (žr. Stundžia 2014, 162), šaknies kirtis galimas tik akūtinėse šaknyse, plg. *tìld-yti, -ina, -ino* (plg. bk *tìldyti, ~o, ~ė*), *lýd-ytis, -inasi, -inosi* (plg. bk *lýdyti, ~o, ~ė*).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių, kurių priegaidė **cirkumfleksas**, paliudyti 122 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 40. Iš jų 37 cirkumfleksas perimtas iš pamatinio žodžio. Plg. būdvardinius ir skaitvardinius vedinius, pvz.:
añtr-yti, -ina, -ino (: *añtras, -à* 4),
baũkšt-yti, -ina, -ino (: *baugštùs, -ì* 4),
bjaũr-yti, -ina, -ino (: *bjaurùs, -ì* 4),
drąs-yti, -ina, -ino (: *drąsùs, -ì* 4, *drąsiai*),
dỹk-yti, -ina, -ino (: *dỹkas, -à* 4),
giẽdr-ytis, -inasi, -inosi (: *giẽdras, -à* 4),
jaũtr-yti, -ina, -ino (: *jautrùs, -ì* 4),
kreĩv-yti, -ina, -ino (*: kreĩvas, -à* 4),
leñgv-yti, -ina, -ino (*: leñgvas, -à* 4),
naũj-yti, -ina, -ino (: *naũjas, -à* 4),
niũr-yti, -ina, -ino (: *niūrùs, -ì* 4),

siĨpn-yti, -ina, -ino (: *siĨpnas, -à* 4),
skuř̃d-yti, -ina, -ino (: *skurdùs, -ì* 4),
smaĩl-yti, -ina, -ino (: *smaĩlas, -à* 4),
suñk-yti, -ina, -ino (: *sunkùs, -ì* 4),
šleĩv-yti, -ina, -ino (: *šleĩvas, -à* 4),
šviẽs-ytis, -inasi, -inosi (: *šviesùs, -ì* 4),
tiẽs-yti, -ina, -ino (: *tiesùs, -ì* 4),
tiř̃št-yti, -ina, -ino (: *tiř̃štas, -à* 4),
trum̃p-yti, -ina, -ino (: *trum̃pas, -à* 4),
tỹk-yti, -ina, -ino (: *tykùs, -ì* 4),
žiõpl-yti, -ina, -ino (: *žiõplas, -à* 4).
Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:
giñč-ytis, -inasi (*-ijasi*), *-inosi* (*-ijosi*) (: *giñčas* 4, plg. LKŽ *giñčas* 2),
keř̃š-yti, -ina, -ino (: *keř̃štas* 4, plg. LKŽ *keř̃štas* 2, *kérštas* 1),
muř̃z-yti, -ina, -ino (: *muř̃zius* 2, plg. LKŽ *muř̃zius* 2, *mùrzis* 1),
niẽk-yti, -ina, -ino (: *niẽkas* 2, plg. LKŽ *niẽkas* 2, 4),
pleĩš-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *pleĩšas* 2),
pliuř̃z-yti, -ina, -ino (: *pliuř̃zė* 2, plg. LKŽ *pliuř̃zė* 2, *pliùrzė* 1),
puř̃v-yti, -ina, -ino (: *puř̃vas* 4),
skiẽp-yti, -ina, -ino (: *skiẽpas* 4),
skõl-yti, -ina, -ino (: *skolà* 4),
šiũkšl-yti (*šiukšlinti*), *-ina, -ino* (: *šiũkšlė* 2),
šlam̃št-yti (*šlam̃štinti*), *-ina, -ino* ‘užversti šlamštu’ (: *šlam̃štas* 2),
(įsi)vaĩk-yti, -ina, -ino (: *vaĩkas* 4),
vař̃d-ytis, -inasi, -inosi (: *vař̃das* 4),
veř̃t-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *vertẽ* 4, 2),
vẽžl-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *vėžlỹs* 4).

Kaip matyti, kai išlaikomas pamatinio daiktavardžio cirkumfleksas, vediniai daromi tiek iš 2, tiek iš 4 kirčiuotės pamatinių žodžių. Taigi, ryškesnės vedinio kirčiavimo priklausomybės nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės nematyti.

Metatonija cirkumfleksinio pamatinio kamieno kirčio vardažodiniuose vediniuose reta. Ji matoma nebent daiktavardiniame vedinyje *snař̃gl-yti, -ina, -ino* (: *snarglỹs* 3, plg. LKŽ *snarglỹs* 3, 4). Priklausomai nuo to, kas laikytinas darybos pamatu, apie cirkumfleksinę metatoniją galima būtų kalbėti ir vedinyje *muĨk-yti, -ina, -ino* (: *muĨkius* 2, plg. LKŽ *mùlkis* 1, būdv. *mulkùs* 3, vksmž. *mùlkti*).

Viename daiktavardiniame vedinyje cirkumfleksas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.: *kũ̃pr-ytis, -inasi, -inosi* (*: kuprà* 4).

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 12. Beveik visų jų cirkumfleksas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

baĩzg-yti, -ina, -ino (: *baĩzga, balzgéti*),
gą̃sd-yti, -ina, -ino (: *(išsi)gą̃stis*),
gniũs-yti, -ina, -ino (: *gniũsti*),
gõž-yti, -ina, -ino (: *gõžti*),
gũž-ytis, -inasi, -inosi (: *gũžtis*),
kaĩt-yti, -ina, -ino (: *kaĩsti*),
mỹžd-yti, -ina, -ino (: *mỹžti*),
sių̃sd-yti, -ina, -ino (: *sių̃sti*),
skam̃b-yti, -ina, -ino (: *skam̃ba, skambė́ti*),
spañg-yti, -ina, -ino ‘įsižiūrėti’ (: *spañgti*),
var̃v-yti, -ina, -ino (: *var̃va, varvė́ti*),
võgd-yti, -ina, -ino (: *võgti*).

Vedinyje *vė̃ž-yti* (: *vèžti*) cirkumfleksas atsiranda pailgėjusiame balsyje.

Prieveiksminės darybos vedinyje *tõl-ytis, -inasi, -inosi* (: *tolì*) greičiausiai įžvelgtina cirkumfleksinė metatonija (plg. būdv. *tólymas*, LKŽ *tólas, -à* 3).

Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai, pvz.:

griõžd-yti, -ina, -ino (: *griõzti* / *griõzdas* 2),
juõk-yti, -ina, -ino (: *juõktis* / *juõkas* 4),
kum̃p-ytis, -inasi, -inosi (: *kum̃pas, -à* / plg. LKŽ *kum̃pti*),
taĺ̃k-ytis, -inasi, -inosi (: *teĺ̃kti* / *talkà* 4),
vė̃l-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *vėlùs, -ì* 4 / plg. LKŽ *vélti*).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai:

bõg-yti, -ina, -ino ‘danginti, gabenti’,
cam̃p-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti, vilktis’,
cỹbr-yti, -ina, -ino ‘pavogti, nudžiauti’,
dũl-yti (*dū́lyti*), *-ina, -ino* ‘rūkti’,
gõgl-yti, -ina, -ino (plg. *gógla* 1, *goglà* 2?),
gũr-yti, -ina, -ino ‘palengva eiti’,
kaũl-yti, -ina, -ino ‘prisispyrus prašyti‘ (plg. *káulas* 1?),
kė̃bl-yti, -ina, -ino,
kiaũš-yti, -ina, -ino ‘iš lėto nerangiai eiti’,
kiũt-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti, dūlinti’,
kriõš-ytis, -inasi, -inosi ‘plačiai atsisėsti, įsidrėbti’,
maũkšl-ytis, -inasi, -inosi ‘mautis, smauktis ant akių’,
mur̃kšl-yti, -ina, -ino ‘užsimaukšlinti’,
nỹr-yti, -ina, -ino ‘kiūtinti panardinus galvą’,

pliũp-yti, -ina, -ino ‘murdyti ištvirkaujant’,
rẽpl-yti, -ina, -ino ‘rėplioti’,
riõgl-yti, -ina, -ino ‘nerangiai eiti’,
skliũr-yti, -ina, -ino ‘tingiai eiti’,
slim̃p-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
sliũk-yti, -ina, -ino ‘iš lėto eiti’,
sõm-yti, -ina, -ino ‘smūgiu partrenkti, apsvaiginti’,
sprũd-yti, -ina, -ino ‘kiūtinti, dyrinti’,
stỹr-yti, -ina, -ino ‘sunkiai nešti, tempti’,
štriũl-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti, kėblinti, vilktis’,
taũz-yti (*taũzinti*), *-ina, -ino* ‘plepėti, taukšti’,
tũl-inti (*tũlyti*), *-ina, -ino* ‘storai apsivilkti’,
turs̃-inti, -ina, -ino ‘pasilenkus atkišti užpakalį’,
tũz-yti, -ina, -ino ‘purtyti’,
zaũn-yti, -ija, -ijo.

Taip pat yra nemažai <u>skolinių arba skolintų šaknų</u> veiksmažodžių, pvz.:
bõv-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ brus. *бавіць*, l. *bawić*, LKŽ *bõvas*),
ciẽp-yti, -ina, -ino (: *ciẽpas* 4),
čẽd-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ brus. *шчадзіць*, LKŽ *čėdas* 4),
čiũr-yti, -ina, -ino (: *čiūr̃as* 2),
čviẽr-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ sl. [...], LKŽ *čviẽras* 2),
čỹst-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ sl. [...], KzRŽ *čỹstas, -à* 4),
dur̃n-yti, -ina, -ino (*sudur̃nyti*) (: *dur̃nius* 2, *dur̃nas, -à* 4),
dỹv-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ brus. *дзівіць*, KzRŽ *dỹvas* 2, LKŽ *dỹvas* 2, 4),
griẽš-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ rus. *грешить*, LKŽ *griešas*),
gũb-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *губіць*, LKŽ *gūba*),
jõv-ytis (plg. LKŽ rus. *явить*), *-inasi, -inosi*,
mõgl-yti, -ina, -ino (: *mõgliai* 2),
muĩl-yti, -ina, -ino (plg. brus. *мыла*, *muĩlas* 4),
narg̃l-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ vok. dial. *norgeln*),
prõs-yti, -ina, -ino (: *prošas* 2),
puñd-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ nlt. [...]),
rũr-yti, -ina, -ino (: *rūrà* 4),
skũr-yti, -ina, -ino (: *skūrà* 4, plg. LKŽ *skūrà* 2, 4),
smõž-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *смажыць*, l. *smażyć*),
steṽ-ytis, -inasi, -inosi,
striõš-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ sl. [...]),
šañd-yti, (*šañdinti*), *-ina, -ino* (plg. LKŽ vok. *schänden*, LKŽ *šandùs, -ì* 4),

šniũr-yti, -ina, -ino,

tẽm-yti, -ina, (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ *tẽmas* 2),

tiẽš-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ sl. [...]),

triũb-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *рубіць*, l. *trąbić*, *triubà* 2, LKŽ *triubà* 4,2),

veñz-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *wędzić*),

viẽr-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *vierà* 4),

viẽtr-ytis, -ijasi, (*-inasi*), *-ijosi* (*-inosi*).

võl-inti (*võlyti*), *-ina, -ino* (plg. LKŽ sl. [...]),

võž-yti, -ina, -ino (brus. *важыць*, l. *ważyć*).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių **su padėtinio ilgumo balsiu** yra paliudyti 58 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 20. Plg. būdvardinius ir įvardinius vedinius, pvz.:

ãštr-inti, -ina, -ino (: *aštrùs, -ì* 4),

bãl-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *bãlas, -à* 4),

gẽr-yti, -ina, -ino (: *gẽras, -à* 4),

grãž-yti, -ina, -ino (: *gražùs, -ì* 4),

lãv-yti, -ina, -ino (: *lavùs, -ì* 4),

lẽp-yti, -ina, -ino (: *lepùs, -ì* 4),

mãž-yti, (*-inti*), *-ina, -ino* (: *mãžas* 4),

plãt-yti, -ina, -ino (: *platùs, -ì* 4),

prãst-yti, -ina, -ino (: *prãstas, -à* 4),

rẽt-yti, -ina, -ino (: *rẽtas, -à* 4),

sãv-yti, -ina, -ino (: *sãvas, -à* 4),

skãn-yti, -ina, -ino (: *skanùs, -ì* 4),

šlãp-yti, -ina, -ino (: *šlãpias, -ià* 4),

švãr-ytis, -inasi, -inosi (: *švarùs, -ì* 4),

žẽm-ytis, -inasi, -inosi (: *žẽmas* 4).

Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:,

pleĩš-yti, -ina, -ino ‘pleištu užkyliuoti’ (plg. LKŽ *pleĩšas* 2),

rãg-yti, -ina, -ino (: *rãgas* 4),

sãk-yti, -ina, -ino (: *sakaĩ* 4),

(iš)skãp-yti, -ina, -ino ‘iškastruoti’ (: *skãpas* 4 ‘kastruotas avinas’),

vãg-yti, -ina, -ino ‘apšaukti vagimi’ (: *vagìs* 4).

Vedinių kirčiavimo priklausomybei nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės nustatyti pavyzdžių nepakanka.

Pora vedinių padaryti iš prieveiksmių, pvz.:

grẽt-ytis, -inasi, -inosi (: *gretà* 4).

lãb-yti, *-ina*, *-ino* (: *lãbas*).

Aiškių <u>veiksmažodinių</u> vedinių yra 19, pvz.:

ãl-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *álti*)[60],

čẽž-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *čèžti*),

kẽp-yti, *-ina*, *-ino* (: *kèpti*),

lãkd-yti, *-ina*, *-ino*, *lãk-ytis*, *-inasi*, *-inosi* (: *làkti*),

lãš-yti, *-ina*, *-ino* (: *lãša*, *lašéti*),

lẽs-yti, *-ina*, *-ino* (: *lèsti*),

mẽgzd-yti, *-ina*, *-ino* (: *mègzti*),

nẽšd-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *nèšti*),

pẽr-ytis, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *pérti*),

plẽp-yti, *-ina*, *-ino* (: *plepéti*, *plẽpa*),

plẽr-yti, *-ina*, *-ino* (: *plérti*),

plẽšk-yti, *-ina*, *-ino* (: *plẽška*, *pleškéti*),

prãt-yti, *-ina*, *-ino* (: *pràsti*),

šnẽk-yti, *-ina*, *-ino* (: *šnèkti*, *šnekéti*),

tẽk-yti, *-ina*, *-ino* (: *tẽka*, *tekéti*),

tẽšk-yti, *-ina*, *-ino* (: *tẽška*, *teškéti*),

trẽšk-yti, *-ina*, *-ino* (: *trẽška*, *treškéti*),

vẽsd-yti, *-ina*, *-ino* (: *vèsti*),

vẽž-yti, *-ina*, *-ino* (: *vèžti*).

<u>Neaiškios darybos</u> veiksmažodžiai, pvz.:,

pãš-yti, *-ina*, *-ino* ‘įvaryti rakštį’,

žãd-yti (*žãdinti*), *-ina*, *-ino* ‘prikelti iš miego’,

žãr-yti, *-ina*, *-ino* ‘smarkiai lyti’.

Taip pat yra <u>skolinių ir skolintų šaknų</u> veiksmažodžių:

drãl-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ sl. [...]),

gãd-ytis, *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ brus. *гадзіць*),

krãp-yti, *-ina*, *-ino* (l. *kropić*),

mãč-yti, *-ija* (*-ina*), *-ijo*, (*-ino*); *bãž-ytis*, *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ brus. *бажыцца*),

pãl-yti, *-ina*, *-ino* ‘rūkyti’ (plg. LKŽ l. *palić*),

prõs-yti, *-ina*, *-ino* (: *prõsas* 2),

smãl-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ l. *smalić*, LKŽ *smalà* 4, 2),

šañd-yti (*šañdinti*), *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ vok. *schänden*),

šmẽr-yti, *-ina*, *-ino* (plg. vok. dial. *schmeren*),

šniũr-yti, *-ina*, *-ino*,

[60] Gali būti interpretuojamas ir kaip skolinys, plg. LKŽ *ãlinti*, brus. *голіць*.

võl-inti (*võlyti*), *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ sl. [...]),
zvãn-yti, *-ija*, *-ijo* (plg. LKŽ *zvãnas* 4, 2),
žẽn-yti, *-ija* (*-ina*), *-ijo* (*-ino*) (: l. *żenić*).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių **su trumpuoju balsiu** yra paliudyta 76 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 8, kurių kirčio vieta perimta iš pamatinio žodžio. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

dìd-yti, *-ina*, *-ino* (: *dìdis*, *-ì* 4),
gìl-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *gilùs*, *-ì* 4),
mìkl-yti, *-ina*, *-ino* (: *miklùs*, *-ì* 4),
stìpr-yti, *-ina*, *-ino* (: *stiprùs*, *-ì* 4),
tìkr-yti (*tìkrinti*), *-ina*, *-ino* (: *tìkras*, *-à* 4),
tùšt-yti, *-ina*, *-ino* (: *tùščias*, *-à* 4).

Taip pat plg. ir kelis daiktavardinius vedinius, pvz.:

lìg-yti, *-ina*, *-ino* ‘slaugyti, sarginti’ (: *ligà* 4),
šãl-yti, *-ina*, *-ino* (: *šalìs* 4).

Jų nepakanka nustatyti vedinių kirčiavimo priklausomybei nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 30, pvz.:

blìzg-yti, *-ina*, *-ino* (: *blizgė́ti*, *blìzga*),
bùd-yti, *-ina*, *-ino* (: *bùsti*),
bùv-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *bū́ti*),
drìb-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *drìbti*),
dùs-yti, *-ina*, *-ino* (: *dùsti*),
grùzd-yti, *-ina*, *-ino* (: *grùzda*, *gruzdė́ti*),
jùd-yti, *-ina*, *-ino* (: *jùda*, *judė́ti*),
kìb-yti, *-ina*, *-ino* (: *kìbti*),
kiùr-yti, *-ina*, *-ino* (: *kiùrti*),
kiùž-yti, *-ina*, *-ino* (: *kiùžti*),
krùt-yti, *-ina*, *-ino* (: *krùta*, *krutė́ti*),
plìsk-yti, *-ina*, *-ino* (: *pliska*, *pliskė́ti*),
rìt-yti, *-ina*, *-ino* (: *rìsti*),
siùt-yti, *-ina*, *-ino* (: *siùsti*),
skùb-yti, *-ina*, *-ino* (: *skùba*, *skubė́ti*),
sùk-yti, *-ina*, *-ino* (: *sùkti*),
svìl-yti, *-ina*, *-ino* (: *svìlti*),
šìp-yti, *-ina*, *-ino* (: *šìpti*),
šùt-yti, *-ina*, *-ino* (: *šùsti*),
tìk-yti, *-ina*, *-ino* (: *tìkti*),

tìž-yti, -ina, -ino (: *tìžti*),
tràt-yti, -ina, -ino (: *trãta, tratė́ti*),
triùšk-yti, -ina, -ino (: *triùška, triuškė́ti*),
trùp-yti, -ina, -ino (: *trùpa, trupė́ti*),
tùk-yti, -ina, -ino (: *tùkti*),
tvìsk-yti, -ìna, -ìno (: *tvìska, tviskė́ti*),
vìr-yti, -ina, -ino (: *vìrti*),
vìzg-yti, -ina, -ino (: *vìzga, vizgė́ti*),
zùl-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *zùlti*),
žìb-yti, -ina, -ino (: *žìba, žibė́ti*).
Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai, pvz.:
žlìb-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *žlìbti / žlìbas, -à* 4).
Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:
bràkl-yti, -ina, -ino ‘sunkiai atrakinti’,
bùb-yti, -ina, -ino ‘mušti’,
cìb-yti, -ina, -ino ‘nusitrumpinti plaukus’,
čiustyt-ytis, -inasi, -inosi,
džìr-yti, -ina, -ino ‘nukirpti plaukus’,
gòl-yti, -ina, -ino ‘plikai nukirpti plaukus’,
grìz-yti, -ina, -ino ‘galvą kvaršinti’,
grùz-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *grùzas* 4?) ‘krauti’,
kliùks-yti, -ina, -ino,
krùv-yti, -ina, -ino ‘krauju ištepti’,
kùt-yti, -ina, -ino ‘kutenti’,
kùt-yti, -ina, -ino ‘pamažu nueiti’,
mùr-yti, -ina, -ino ‘tepti, teplioti’,
nìbr-yti, -ina, -ino ‘rišti, narplioti’,
niùg-yti, -ina, -ino ‘raginti’,
plišk-yti, -ina, -ino ‘daužyti, pyškinti’,
pùl-yti, -ina, -ino ‘rūkyti’,
pùt-yti, -ina, -ino ‘lakinti’,
rùs-ytis, -inasi, -inosi ‘judintis, kraipytis’,
trèl-yti, -ina, -ino ‘pasakoti’.
tùz-yti, -ina, -ino ‘purtyti’,
ùz-yti, -ina, -ino ‘kalbinti, prašyti’.
Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:
bìstr-yti, -ina, -ino (: *bìstras, -à* 4, LKŽ *bistrùs, -ì* 4),
brìtk-ytis, -inasi, -inosi (plg. *britkùs, -ì* 4),
glùš-yti, -ina, -ino (: *glùšas, -à* 4, LKŽ *glùšas* 2, 4),

kliòp-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ brus. *клякаць*),
krikšt-yti, -ina, -ino (: *krìkštas* 4),
kròs-yti, -ina, -ino (plg. rus. *красить*, LKŽ *krõsas*),
lìz-yti, -ina, -ino,
màkl-yti, -ina, -ino, tùš-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ sl. [...]),
mìl-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *mylić*),
prìkl-yti, -ina, -ino (plg. l. *przykrzyć*, *priklùs, -ì* 4),
rùš-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *ruszyć*),
šùm-yti, -ina, -ino (plg. l. *szumieć*, *šùmas* 2),
trùc-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *трыцiць*),
žìč-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *życzyć*).

Beveik visų (57 iš 58) daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių kirčiuotas galinis skiemuo. Vos keturių tokių veiksmažodžių kirčiuoto skiemens priegaidė – **akūtas**, plg.: vardažodinį vedinį *nakvýd-inti, -ina, -ino* (: *nakvýnė* 1), išlaikantį pamatinio žodžio priegaidę ir kirčio vietą; du ištiktukinius vedinius: *kibìrkšt-yti, -ina, -ino* (: *kibìrkšt*), *kubùrkšt-yti, -ina, -ino* (: *kubùrkšt*) (abiem atvejais išlaikomas pamatinio ištiktuko akūtas) ir neaiškios darybos veiksmažodį *kudók-yti, -ina, -ino* ‘kirkinti’.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių, kurių pamatinio kamieno galinio skiemens priegaidė – **cirkumfleksas**, iš viso paliudyta 18 veiksmažodžių.

Aiškių vardažodinių vedinių paliudyti 6 veiksmažodžiai. Iš jų keturių veiksmažodžių kirčio vieta ir priegaidė perimti iš pamatinio žodžio, pvz.:
gramõzd-yti, -ina, -ino (: *gramõzdas* 2),
gremõzd-yti, -ina, -ino (: *gremõzdas* 2),
kivirčy-tis, -inasi, (*-jasi*), *-inosi* (*-ijosi*) (: *kivirčas* 2),
krekmõl-yti, -ina, -ino (: *krekmõlas* 2).

Viename veiksmažodyje vyksta cirkumfleksinė metatonija: *kerẽpl-yti, -ina, -ino* (: *kerépla* 1).

Viename veiksmažodyje matomas kirčio vietos pasikeitimas pamatiniame kamiene: *rupũž-yti, -inasi, -inosi* (: *rùpūžė* 1, *rupūžẽ* 3[b], bet plg. LKŽ ir *rupũžė* 2).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:
gamulčy-tis, -inasi, -inosi ‘storai apsirengti’,
gurgõl-yti, -ina, -ino ‘nedailiai ką padaryti’,
kačiũr-yti, -ina, -ino ‘smarkiai barti’,
kaniũl-ytis, -inasi, -nosi ‘susižeisti’,
ragõž-ytis, -inasi, -inosi ‘nevikriai, nerangiai eiti’,
skalamb-yti, -ina, -ino ‘visiems išplepėti’,

stebeĩl-ytis, -inasi, -inosi (plg. *stebė́ti*).

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

bambiẽr-yti, -ina, -ino,

kampũž-yti, -ina, -ino,

kantũž-yti, -yti, -ina, -ino,

koliẽč-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*) (plg. l. LKŽ *kaleczyć*),

pravõd-yti, -ina, -ino (plg. l. LKŽ *prowadzić*).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **padėtinio ilgumo balsiu** kirčiuotame galiniame pamatinio kamieno skiemenyje iš viso paliudyta 20 veiksmažodžių.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 4. Iš jų dviejuose išlaikoma kirčio vieta pamatiniame kamiene, pvz.: *kudãk-yti, -ina, -ino* (plg. LKŽ *kudãkė* 2), *sarmãt-ytis, -inasi*, (*-ijasi*), *-inosi* (*-ijosi*) (: *sarmatà* 2). Dviejuose kirtis nušoka iš pirmojo į antrąjį pamatinio kamieno skiemenį, pvz.: *garmãl-yti, -ina, -ino* (plg. LKŽ *gařmalas* 3[b]), *marmãl-yti, -ina, -ino* (plg. LKŽ *mařmalas* 3[b], *marmãlas* 2).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:

galãb-yti, -ina, -ino ‘žudyti, naikinti’,

kuldãč-yti, -ina, -ino ‘mušti, kulti’,

lebẽd-yti, -ina, -ino ‘nedailiai ką nors daryti’.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

drapãl-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ l. *drapać*),

klapãt-yti, -ina, (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ l. *kłopocić*, *klãpatas* 3[b]),

lagãd-ytis, -inasi, (*-ijasi*), *-inosi* (plg. LKŽ l. *łagodzić się*),

narãv-ytis, -ijasi, -ijosi (: *nãravas* 1),

pagãd-ytis, -ijasi, -ijosi (plg. l. *pogodzić się*, *pagadà* 2),

skandãl-yti, -ina, -ino (: *skandãlas* 2),

smarãd-yti, -ina, -ino (plg. brus. *смуродзіць*, l. *smrodzić*, *smãradas* 1),

spakãj-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *spokoić*),

škandãl-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (: *škandãlas* 2),

tarabãn-yti, -ija, -ijo (plg. LKŽ sl. [...]),

turbãc-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ brus. *турбаваць*, l. *turbować*),

zalãt-yti, -ija, -ijo (plg. LKŽ *zalatà*),

zelnẽt-yti, -ija, -ijo.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno veiksmažodžių su **trumpuoju balsiu** kirčiuotame galiniame pamatinio kamieno skiemenyje iš viso paliudyta 16 veiksmažodžių.

Aiškesnių vardažodinių vedinių yra tik du, pvz.:

pipìr-yti, -ina, -ino (: *pipìras* 1),

repèčk-ytis, -inasi, -inosi (: *repèčkė* 2)[61]. Abiem atvejais išlaikoma pamatinio kamieno kirčio vieta.

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:

baniùt-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*) ‘varginti, kankinti’,

kapòr-ytis, -inasi, -inosi ‘mirti’,

narpùl-yti, -ina, -ino (plg. *nárplioti*?) ‘dirbinėti’,

rapòčk-ytis, -inasi, -inosi (plg. *rõpšti*?) ‘ropštis’,

rimìt-yti, -ina, -ino ‘griežtai nuspręsti’,

smarùd-yti, -ina, -ino ‘kepti’,

štakòr-ytis, -inasi, -inosi ‘numirti’,

znagùt-yti, -ina, -ino (plg. *znagutà* 2?) ‘lėtai dirbti’.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

kandrùč-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*),

marùd-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *марудзіць*, l. *marudzić*),

partòl-yti, -ina, -ino (plg. l. LKŽ *partolić*),

paškùd-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ sl. [...]),

perèt-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ rus. *перетять*).

Su kirčiu negaliniame daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje paliudytas tik vienas skolintinis veiksmažodis: *kanìvol-yti, -ina, -ino*.

Be kirčio ženklų paliudyti 6 veiksmažodžiai.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Kazlų Rūdos šnektos priesagos *-inti* vedinių kirčiavimas nuo bendrinės kalbos atitikmenų skiriasi tik kai kuriais individualiais atvejais. Gali būti kirčio vietos arba priegaidės skirtumai.

Visais kirčio vietos nesutapimų atvejais susiduriame su priesagos kirčiu veiksmažodžiuose, bendrinėje kalboje kirčiuojamuose pamatinio kamieno kirčiu. Pvz., toks kirčiavimas matomas veiksmažodyje *ėsd-ýti* (plg. bk *ésd-inti*). Vienu atveju priesagos kirtis bendrinėje kalboje galimas kaip vienas iš norminių variantų, pvz.: *auš-ýti* (plg. bk *áuš-inti* / *auš-ìnti*).

Veiksmažodis *branginti* Kazlų Rūdos šnektoje gali būti kirčiuojamas dvejopai – tiek priesagos, tiek pamatinio kamieno kirčiu, t. y. *brang-ýti* / *bráng-yti*, tačiau, kitaip nei bendrinėje kalboje, skirtumas nepriklauso nuo reikšmės. Abu variantai žodyne nurodomi kaip galintys turėti tas pačias dvi reikšmes: ‘daryti brangesnį, kelti kainą’ ir ‘vertinti’. Tiesa, visuose žodyne pateiktuose vartosenos pavyzdžiuose (vartojamuose abiem reikšmėmis) paliudytas tik priesagos kirtis.

[61] Neatsiranda padėtinis ilgumas.

Veiksmažodis *sunkinti* šalia įprasto ir bendrinei kalbai taip pat būdingo pamatinio kamieno kirčio, t. y. *suñk-yti* (plg. bk *suñk-inti*), šnektoje gali būti kirčiuojamas ir priesagos kirčiu, t. y. *(pa)sunk-ýti*, tačiau tik jei įgyja specifinę reikšmę ‘pakilnoti norint nustatyti sunkumą’.

Veiksmažodis *žiod-ýti* (plg. bk *žiód-inti*) atsiradęs perdarant mišrųjį priesagos *-yti* vedinį. Skirtingai kirčiuojami KzRŽ ir bendrinės kalbos veiksmažodžiai, matyt, atspindi skirtingus mišriojo veiksmažodžio kirčiavimo variantus: akūtinio pamatinio kamieno kirčio, t. y. *žiódyti, -o, ė,* ir cirkumfleksinio pamatinio kamieno variantą su kilnojamuoju kirčiu, t. y. *žiodýti, žiõdo, žiõdė* (cirkumfleksas metatoninis, plg. *žiótis*). Abu variantai paliudyti LKŽ.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai Kazlų Rūdos šnektoje kartais gali turėti kitokias priegaides nei bendrinėje kalboje, net jei kirčio vieta veiksmažodyje ir sutampa.

Trimis atvejais veiksmažodžiai turi cirkumfleksą vietoj bendrinės kalbos akūto: *mulk̃-yti* (plg. bk *mùlk-inti*), *tõl-ytis* (plg bk *tól-inti*), *verť-yti* (plg. bk *vért-inti*). Veiksmažodyje *tõl-ytis* šnektoje vyksta cirkumfleksinė metatonija (plg. *tõl-yti* : *tólas*), nevykstanti bendrinėje kalboje. Tuo tarpu veiksmažodyje *vertinti*, atvirkščiai, bendrinėje kalboje vyksta akūtinė metatonija (plg. bk *vért-inti* : *veřtę*), nevykstanti Kazlų Rūdos šnektoje. Ar vyksta metatonija, o jei vyksta, tai kokia, veiksmažodyje *mulk̃-yti* (bk *mùlk-inti*), priklauso nuo jo darybinės interpretacijos (plg. KzRŽ daiktv. *mulk̃ius*, LKŽ daiktv. *mùlkis*, būdv. *mulkùs* 3, vksmž. *mùlkti*).

Vienu atveju Kazlų Rūdos šnektos veiksmažodžiai turi akūtą vietoj bendrinės kalbos cirkumflekso: *pýk-yti* (plg. bk *pỹk-inti*) – šnektoje vyksta akūtinė metatonija (plg. *pỹkti*), dažnai pasitaikanti ir kituose vediniuose. Poroje atvejų toks metatoninis akūtas galimas ir bendrinėje kalboje kaip vienas iš variantų, pvz.: *dáil-yti* (plg. bk *daĩl-inti* / *dáil-inti*); *páik-yti* (plg. bk *paĩk-inti* / *páik-inti*).

KzRŽ veiksmažodžio *váizd-yti* ‘įsivaizduoti’ ir bendrinės kalbos *vaĩzd-inti* ‘daryti vaizdų, vaizdesnį’ priegaidžių skirtumas aiškintinas visų pirma nesutampančia reikšme.

Skirtumai nuo Kuršaičio žodynų. Kitaip nei F. Kuršaičio žodynuose, bet taip pat kaip bendrinėje kalboje, Kazlų Rūdos šnektoje kirčiuojami veiksmažodžiai *kálb-yti, skam̃b-yti, siĺpn-yti* ir *tõl-ytis*. Veiksmažodyje *kálb-yti* Kazlų Rūdos šnektoje ir bendrinėje kalboje vyksta akūtinė metatonija (plg. *kal̃ba*), nebūdinga F. Kuršaičio kalbai (plg. Kuršaičio *kal̃binu*). Veiksmažodžiuose *skam̃b-yti, siĺpn-yti* ir *tõl-ytis* Kazlų Rūdos šnektoje ir bendrinėje kalboje matomas šaknies cirkumfleksas vietoj F. Kuršaičio akūto.

Veiksmažodyje *tõl-ytis* šis cirkumfleksas metatoninis. Veiksmažodyje *skam̃b-yti* nevyksta Kuršaičio kalbai būdinga akūtinė metatonija.

Vertinant apskritai, KzRŽ esama nežymiai daugiau pamatinio kamieno kirčio formų (434 iš 506, t. y. 85,7 %) nei F. Kuršaičio žodynuose (238 iš 333[62], t. y. 71,4 %).

Pamatinio kamieno kirčio formose KzRŽ dažniau pasitaiko akūtinė metatonija nei F. Kuršaičio žodynuose. Vardažodiniuose vediniuose proporcijos abiejuose šaltiniuose apylygės (KzRŽ – 20,8 %; K – 27,7 % visų vedinių iš cirkumfleksinių žodžių), o veiksmažodiniuose vediniuose metatonija pastebimai dažnesnė KzRŽ (KzRŽ – 73,3 %; K – 48,5 %).

Apibendrinimas. Veiksmažodžiai su priesaga *-inti* Kazlų Rūdos šnektos žodyne, kaip F. Kuršaičio žodynuose bei bendrinėje kalboje, gali būti kirčiuojami tiek pamatinio kamieno, tiek priesagos kirčiu, tačiau dažniau pasitaiko pamatinio kamieno kirtis (434 atvejai greta 66 priesaginio kirčio atvejų). Vardažodiniuose vediniuose priesagos kirtis palyginti retas (12 atvejų greta 119 pamatinio kamieno kirčio atvejų, t. y. 9 % visų vardažodinių vedinių). Veiksmažodiniuose vediniuose priesagos kirtis dažnesnis, bet vis tiek nedominuojantis (43 atvejai greta 113 pamatinio kamieno kirčio atvejų, t. y. 27,5 % visų vardažodinių vedinių).

Veiksmažodžių vediniuose priesagos kirtis visiškai nepriklauso nuo pamatinio kamieno priegaidės ar kiekybės – jis galimas vediniuose tiek iš akūtinius (pvz., *augýti* : *áugti*), tiek cirkumfleksinius (pvz., *gaišýti* : *gaĩšti*), tiek trumpuosius ar padėtinio ilgumo šaknies balsius (pvz., *gadýti* : *gèsti*, *gẽdo*) turinčių veiksmažodžių.

Negausiuose vardažodinių priesaginio kirčio vediniuose vyrauja neakūtiniai pamatiniai kamienai (pvz., *vaĩdas*, *vaĩšės*; *baugùs* 4, *dabùs* 4, *gaivùs* 4, *graudùs* 4, *jaukùs* 4, *ramùs* 4, *slogùs* 4, *sunkùs* 4, *vėsùs* 4; bet *brángus*). Tai gali būti bent jau iš dalies Sosiūro dėsnio rezultatas.

Veiksmažodžiai su kirčiuotu vienskiemeniu pamatiniu kamienu gali turėti tiek akūtinius, tiek cirkumfleksinius ar trumpuosius bei padėtinio ilgumo balsį turinčius pamatinius kamienus. Dažniausiai priegaidė ar kiekybė būna perimama iš pamatinių žodžių (tiek vardažodžių, tiek veiksmažodžių), pvz.: *áiškyti* (: *áiškus*), *smìrdyti* (: *smìrda*); *añtryti* (: *añtras*), *skam̃byti* (: *skam̃ba*); *dìdyti* (: *dìdis*), *bùdyti* (: *bùsti*).

Tiek vardažodžių, tiek veiksmažodžių vediniuose gana dažna akūtinė metatonija (pvz., *káltyti* : *kal̃tas*; *gárbyti* : *ger̃bti*), tačiau ji yra ne tokia

[62] Turimi omenyje tik su kirčio ženklais paliudyti ir Kuršaičiui žinomi (t. y. pateikti ne laužtiniuose skliaustuose) atvejai.

nuosekli kaip kitų priesagų vediniuose. Cirkumfleksinių pamatinių vardažodžių vediniuose ji pasitaiko 10 atvejų iš 35 (28,5 %). Cirkumfleksinių pamatinių veiksmažodžių vediniuose ji pasitaiko 33 atvejais iš 45 (73,3 %).

Pavieniais neveiksmažodinės darybos atvejais pasitaiko ir cirkumfleksinė metatonija, pvz., *snar̃glyti* : *snárglį*; *tõlyti* : *tólas*.

Abiem paliudytais balsio pailgėjimo atvejais vedinio šaknyje atsiranda cirkumfleksas – tiek vardažodiniame *kū̃prytis*, tiek veiksmažodiniame *vė̃žyti*.

Nustatyti negausių vardažodinių vedinių kirčiavimo priklausomybei nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės duomenų nepakanka. Daiktavardinių vedinių KzRŽ paliudyta labai nedaug, o dviskiemenių būdvardžių kirčiavimas dabartinėje kalboje yra neiškalbingas dėl vyraujančio akcentinio silpnumo. Pamatinio kamieno kirčio vardažodiniuose vediniuose su nemetatoniniu akūtu pastebima nežymi 1 kirčiuotės pamatinių daiktavardžių dominavimo tendencija (pvz., *báimė* 1, *búožė* 1, *dū́mai* 1, *kálkės* 1, *láimė* 1, *príešas* 1, *súodis* 1, *šū́das* 1, bet *sūnùs* 3, *šlovẽ* 4, *žénklas* 3).

Veiksmažodžių su kirčiuotu daugiaskiemeniu pamatiniu kamienu esama palyginti nedaug (nors daugiau nei F. Kuršaičio žodynuose). Beveik visų kirčiuojamas galinis pamatinio kamieno skiemuo, kuris gali būti tiek akūtinis, tiek cirkumfleksinis, tiek trumpas. Pastebėtina neakūtinio kirčiuoto galinio pamatinio kamieno skiemens atvejų gausa (54 atvejai iš 58), liudijanti, kad priesagos *-inti* vedinių kirčiavimui Sosiūro dėsnis turėjęs nedidelę įtaką. Dažniausiai vediniuose išlaikoma pamatinio žodžio kirčio vieta ir priegaidė, tačiau esama ir pavienių kirčio vietos bei priegaidės kaitos atvejų (pvz., *rupū̃žyti* : *rùpūžė, rupūžė*; *marmãlyti* : *mar̃malas*; *kerẽplyti* : *kerė́pla*).

Kadangi Kazlų RūdoszR šnektoje priesaga *-inti* dėl fonetinių priežasčių bendraties formose virtusi *-yti*, nemaža dalis buvusių mišriųjų priesagos *-yti* vedinių perdirbami ir imami kaityti kaip *-inti* vediniai. Tais atvejais, kai veiksmažodžius su *-inti* galima laikyti mišriųjų veiksmažodžių su *-yti* perdirbiniais, jie iš esmės kirčiuojami pagal pastariesiems būdingus kirčiavimo dėsningumus – pamatinio kamieno kirčiu, jei jis akūtinis (pvz., *tìld-yti*), arba priesagos kirčiu, jei pamatinis kamienas neakūtinis (pvz., *plik-ýti*).

Nuo bendrinės kalbos KzRŽ vedinių kirčiavimas gali skirtis pavieniais atvejais. Gali skirtis tik kirčio vieta (pvz., *ėsdýti, žiodýti*), tiek šaknies priegaidė (pvz., *mul̃kyti, tõlytis, ver̃tyti*; *pýkyti*). Kitaip nei F Kuršaičio žodynuose kirčiuojami veiksmažodžiai *kálbyti, sil̃pnyti, tõlytis*.

KzRŽ esama nežymiai daugiau pamatinio kamieno kirčio formų nei F. Kuršaičio žodynuose. Veiksmažodiniuose pamatinio kamieno kirčio vediniuose dažniau nei F. Kuršaičio žodynuose pasitaiko akūtinė metatonija.

2.5.5. Zanavykų šnektos žodynas

Zanavykų šnektos žodyne su priesaga *-inti* iš viso paliudyta 640 veiksmažodžių. **Priesagos kirtį** turi 96 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 8. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

baug-ýt, -ìna, -ìno (: *baugùs, -ì* 4),

dab-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *dabùs, -ì* 4),

gaiv-ýt, -ìna, -ìno (: *gaivùs, -ì* 4),

graud-ýtis, -ìnasi, -ìnosi (: *graudùs, -ì* 4),

jauk-ýtis, -ìnasi, -ìnosi (: *jaukùs, -ì* 4),

šank-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *šankùs, -ì* 4).

Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:

mankšt-ýti, -ìna, -ìno (: *mankštà* 4),

vaiš-ýti, -ìna, -ìno (: *vaĩšės* 2, plg. LKŽ *váišės* 1, *vaĩšės* 2, 4).

Atkreiptinas dėmesys, kad visiems priesaginio kirčio vedinių pamatiniams vardažodžiams būdingas (bent jau Kazlų Rūdos šnektoje) neakūtas, plg. *baugùs, -ì* 4; *dabùs, -ì* 4; *gaivùs, -ì* 4; *graudùs, -ì* 4; *jaukùs, -ì* 4; *šankùs, -ì* 4; *mankštà* 4; *vaĩšės* 2. Galima kalbėti apie Sosiūro dėsnio įtaką bent jau dalies vedinių kirčiavimui.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 57, pvz.:

als-ýt, -ìna, -ìno (plg. *ilʃ̃sti*),

aud-ýt, -ìna, -ìno (: *áusti*),

aug-ýt, -ìna, -ìno (: *áugt*),

brank-ýt, -ìna, -ìno (: *brínkt*, plg. LKŽ *brìnkti, briñkti*),

dang-ýt, -ìna, -ìno (: *diñgti*),

dirb-ýt, -ìna (*dírbdo*), *-ìno* (: *dìrbt*),

drėk-ýt, -ina, -ino (: *drė́ksta, drė́kt*),

dus-ýt, -ìna, -ìno (: *dùst*),

dvas-ýt, -ìna, -ìno (: *dvẽsti*),

džiov-ýt, -ìna, -ìno (: *džiáuti*),

gad-ýt, -ìna, -ìno (: *gèsti*),

gaiš-ýt, -ìna, -ìno (: *gaĩšt*),

gam-ýt, -ìna, -ìno (: *gímt, gẽma* / *gimsta, gìmė*),

ges-ýt, -ìna, -ìno (: *gèst*),

gniuž-ýt, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *gniùžti*),

gramzd-ýt, -ìna, -ìno (: *griñzti*),

gras-ýt, -ìna (*grãso*), *-ìno* (*grãsė*) (: *grẽsia, grė́sti*),

grąž-ýt, -ìna, -ìno (: *grį̃žti*),

ils-ýt, -ìna, -ìno (: *ilʃ̃st*),

kab-ýt, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *kabė́ti*),
kald-ýt, -ìna, -ìno, kal-ýt, -ìna, -ìno ‘kalenti, tarškinti’ (: *kálti*),
kank-ýt, -ina, -ino (: *keñkti*),
klaid-ýt, -ìna, -ìno (: *klýsti*),
klamp-ýt, -ìna, -ìno (: *klimp̃ti*),
kūr-ýt, -ìna, -ìno (: *kùrti*),
laip-ýti, -ìna, -ìno (: *lìpti*),
lakd-ýti, -ìna, -ìno (: *làkti*),
laup-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *laũpti*),
lind-ýti, -ìna, -ìno (: *lį̃sti*),
lip-ýti, -ina, -ino (: *lìpti*),
mait-ýti, -ìna, -ìno (: *mìsti*),
mar-ýti, -ìna, -ìno (: *mir̃ti*),
mėg-ýti, -ìna, -ìno (: *mė́gti*),
naik-ýti, -ìna, -ìno (: *nỹkti*),
nar-ýti, -ìna, -ìno (: *nìrti*),
nok-ýti, -ìna, -ìno (: *nókti*),
plauk-ýti, -ina, -ino (: *plaũkti*),
rak-ýti, -ìna, ìno (: *ràkti*),
raug-ýti, -ìna, -ìno (: *ráugti*),
rūk-ýti, -ìna, -ìno (: *rũ̃kti*),
slėg-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *slẽgti*),
slog-ýti, -ìna, -ìno (: *slógti*),
slop-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *slópti*),
slūg-ýti, -ìna, -ìno (: *slū́gti*),
smalk-ýti, -ìna, -ìno (: *smil̃kti*),
smard-ýti, -ìna, -ìno (: *smìrsti, smirdėti*),
sod-ýti, (*-ìnti*), *-ìna,-ìno* (: *sė́sti*),
spausd-ýti, -ìna, -ìno (: *spáusti*),
sprog-ýti, -ìna, -ìno, sprogd-ýti, -ìna, -ìno (: *sprógti*),
staip-ýti, -ìna, -ìno (: *stìpti*),
stapd-ýti, -ìna, -ìno (: *stóti*),
šokd-ýti, -ìna, -ìno, šok-ýti, -ìna, -ìno (: *šókti*),
talp-ýti, -ìna, -ìno (: *til̃pti*),
tarp-ýti, -ìna, -ìno (: *tir̃pti*),
traid-ýti, -ìna, -ìno (: *tríesti*),
trūk-ýti, -ìna, -ìno (: *trū́kti*),
tvark-ýti, -ìna, -ìno ‘tvirkinti’ (: *tvir̃kti*, plg. LKŽ *tvìrkti, tvir̃kti*).

Kaip matyti, veiksmažodinių vedinių priesagos kirtis nepriklauso nuo pamatinio veiksmažodžio šaknies priegaidės ar kiekybės. Priesagos kirtį gauna žodžiai, išvesti iš pamatinių veiksmažodžių tiek su akūtinėmis (pvz., *áusti*; *áugti*; *brìnkti*; *dìrbt*; *drė́kt*; *džiáuti*; *gáudyti*; *kált*; *klýsti*; *kùrti*; *mė́gti*; *nìrti*; *nókti*; *ráugti*; *slū́gti*; *spáusti*; *sprógti*; *sė́sti*; *stóti*; *šókti*; *tríesti*; *tráukti*; *trū́kti*; *válgyti*), tiek su cirkumfleksinėmis (pvz., *ilg̃st*; *diñgti*; *dvẽsti*; *gaĩšt*; *grė́sti*; *keñkti*; *lį̃sti*; *miñti*; *miñkti*; *plaũkti*; *rũkti*; *šiẽpti*; *tilp̃ti*; *tviñkti*), tiek su trumposiomis ar padėtinio ilgumo šaknimis (pvz., *dùst*; *gèst*; *grẽsia*; *lìpti*; *mìsti*; *plìkti*; *ràkti*; *smùkdo*; *stìpti*).

Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai, pvz.:

ram-ýti, -ìna, -ìno (: *rìmti* / *ramùs, -ì* 4),

svaig-ýti, -ìna, -ìno (: *svaĩgti* / plg. LKŽ *svaigùs, -ì* 4).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai:

drūt-ýt, -ìna, -ìno ‘pasistiprinti’,

keis-íntis, -ìnasi, -ìnosi ‘kėsintis’,

ket-ýt, -ìna, -ìno ‘rengtis ką nors daryti’,

krap-ýt, -ìna, -ìno ‘netvirtu žingsniu eiti’ (nepainioti su *krãp-yt* ‘šlakstyti’),

nac-ýti, -ìna, -ìno ‘pavogti’,

rabžd-ýtis, -ìnasi, -ìnosi ‘sunkiai lipti’,

saikd-ýti, -ìna, -ìno ‘barti, grasinti’,

stab-ìnti, -ìna, -ìno ‘mįslės žodis’,

štar-ìnti, -ìna, -ìno ‘sunkiai vilkti, tempti’,

taračk-ýti, -ìna, -ìno ‘sunkiai nešti’,

taratačk-ýti, -ìna, -ìno ‘daigoti’,

vad-ýti, -ìna, -ìno ‘kviesti’,

vaid-ýti, -ìna, -ìno,

vėd-ýti, -ìna, -ìno ‘leisti išeiti negrynam orui’,

(nu)žav-ýti, -ìna, -ìna ‘nužudyti’.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.: *prìkl-yti, -ina, -ino* (plg. LKŽ l. *przykrzyć*, LKŽ *priklùs, -ì* 4).

Dalis veiksmažodžių su priesaga *-inti* laikytini mišriųjų veiksmažodžių su priesaga *-yti* perdirbiniais ir paklūsta jiems būdingiems kirčiavimo dėsningumams, t. y. turi priesagos kirtį, jei šaknis neakūtinė. Dauguma jų šnektoje vartojami greta mišriųjų variantų be reikšmės skirtumo ir nesiskiria nuo jų kirčiavimu, pvz.:

brauk-ýt, -ìna, -ìno (plg. *braukýti*, *braũko*, *braũkė*),

mark-ýti, -ìna, -ìno (plg. LKŽ *markýti*, *marñko*, *marñkė*),

mirk-ýti, -ìna, -ìno (plg. *mirkýti*, *miñko*, *miñkė*),

plik-ýti, -ìna, -ìno (plg. *plikýti, plìko, plìkė*).

Prie tokių, matyt, priskirtinas ir *dark-int, -ina, -ino* (plg. *darkýti, darỹko, darỹkė*) su nepažymėta kirčio vieta. Nedidelis reikšmės skirtumas matomas poroje *(pra)šaip-ýti, -ina, -ino* ‘prajuokinti’ : *šaipýtis, šaĩposi, šaĩpėsi* ‘pajuokti, pašiepti’.

Keli veiksmažodžiai skiriasi nuo mišriųjų atitikmenų kirčio vieta ir, atitinkamai, šaknies priegaide, t. y. turi priesagos kirtį vietoj mišriojo veiksmažodžio akūtinės šaknies kirčio, *gaud-ínt, -ìna, -ìno* (plg. *gáudyt, gáudo, gaudė*); *trauk-ýti, -ìna, -ìno* (plg. *tráukytis, -osi, -ėsi*); *valg-ýti* (*-ìnti*), *-ìna, -ìno* (plg. *válgyti, válgo, válgė*). Pastarojoje poroje matomas ir aiškus reikšmės skirtumas, plg. *valg-ýti* ‘duoti maisto ar pašaro’, bet *válgyti* ‘vartoti kaip maistą, maitintis’. Kitose dviejose porose semantinis skirtumas, bent jau remiantis reikšmių formuluotėmis žodyne, ne toks ryškus, plg. *gaud-ínt* ‘griebti, čiupti’ : *gáudyt* ‘stengtis pagauti, pagriebti’; *(pa)trauk-ýti* ‘padaryti, kad patrūktų, persitemptų, sveikatą pagadintų’ : *tráukytis* ‘krutėti, nenustygti, rangytis’.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-inti* iš viso paliudyta 543 veiksmažodžiai, iš jų 509 turi vienskiemenius kirčiuotus pamatinius kamienus.

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **akūtine** priegaide paliudyti 162 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 46. Iš jų 33 akūtas perimtas iš pamatinio žodžio. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

áišk-yt, -ina, -ino (: *áiškus, -i* 1, 3),
áukšt-yt, -ina, -ino (: *áukštas, -à* 3),
bált-yt, -ina, -ino (: *báltas, -à* 3),
bjáur-yt, -ina, -ino (: *bjaurùs, -ì* 4),
gárd-yt, -ina, -ino (: *gardùs, -ì* 3),
ílg-yt, -ina, -ino (: *ílgas, -à* 3),
jáun-ytis, -inasi, -inosi (: *jáunas, -à* 3),
júod-yt, -ina, -ino (: *júodas, -à* 3),
láib-yti, -ina, -ino (: *láibas, -à* 3),
lýg-yti, -ina, -ino (: *lýgus, -i* 1),
márg-yti, -ina, -ino (: *márgas, -à* 3),
mìnkšt-yti, -ina, -ino (: *mìnkštas, -à* 3),
núog-yti, -ina, -ino (: *núogas, -à* 3),
pė́st-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *pė́sčias, -ià* 3, *pė́sčias, -ia* 1),
ráib-yti, -ina, -ino (: *ráibas, -à* 3),
rū́gšt-yti, -ina, -ino (: *rūgštùs, -ì* 3),

sáld-yti, *-ina*, *-ino* (: *saldùs*, *-ì* 3),
smùlk-yti, *-ina*, *-ino* (: *smùlkus*, *-i* 1,3),
tvìrt-yti, *-ina*, *-ino* (: *tvìrtas*, *-à* 3).
Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:
báim-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *báimė* 1),
brū́ž-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *brū́žas* 1),
búož-yt, *-ina*, *-ino* (: *búožė* 1),
dúlk-yt, *-ina*, *-ino* (: *dúlkė* 1),
kílp-int, *-ina*, *-ino* (: *kílpa* 1),
láim-yti, *-ina*, *-ino* (: *láimė* 1),
móksl-yti, *-ina*, *-ino* (: *mókslas* 1),
mùlk-yti, *-ina*, *-ino* (: *mùlkis* 1),
pór-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *póra*, *-à* 1, 3),
príeš-yti, *-ina*, *-ino* (: *prí́ešas* 1),
sė́kl-yti, *-ina*, *-ino* (: *sė́kla*, *-à* 1, 3),
súod-yti, *-ina*, *-ino* (: *súodis* 1),
výr-yti, *-ina*, *-ino* ‘vilioti vyrus’ (: *výras* 1),
žénkl-yti, *-ina*, *-ino* (: *žénklas* 3).

Tarp akūtinio vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio vedinių, kaip matyti, pastebimai vyrauja vediniai iš 1 kirčiuotės (stipriųjų kamienų) pamatinių daiktavardžių, pvz., *báimė* 1, *búožė* 1, *dúlkė* 1, *kílpa* 1, *láimė* 1, *mókslas* 1, *mùlkis* 1, *príešas* 1, *súodis* 1, *výras* 1. Poros pamatinių daiktavardžių 1 kirčiuotė šnektoje paliudyta kaip viena iš galimų, pvz., *póra*, *-à* 1, 3, *sė́kla*, *-à* 1, 3. Vieno pamatinio daiktavardžio (*žénklas*) Kazlų Rūdos šnektai būdinga tik 3 kirčiuotė (silpnasis kamienas), tačiau 1 kirčiuotę liudija kitos tarmės (plg. LKŽ *žénklas* 3, 1, *žeñklas* 4).

Nustatyti būdvardinių vedinių kirčiavimo priklausomybės nuo pamatinių kamienų akcentinės vertės neįmanoma, nes dabartinėje kalboje visi dviskiemeniai būdvardžiai turi silpnuosius kamienus. Dalies minėtų būdvardžių (pvz., *áiškus*, *báltas*, *ìlgas*, *júodas*, *lýgus*, *pė́sčias*, *smùlkus*) ankstesnę 1 kirčiuotę liudija kiti šaltiniai (plg. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024, 98–99; 2025, 278–280).

Kituose 13 vyksta metatonija. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:
dáil-yt, *-ina*, *-ino* (: *dailùs*, *-ì* 4),
gáil-yt, *-ina*, *-ino* (: *gailùs*, *-ì* 4),
kálk-yt, *-ina*, *-ino* (: *kal̃tas*, *-à* 4),
láisv-yti, *-ina*, *-ino* (: *laĩsvas*, *-à* 4, plg. LKŽ *láisvas*, *-à* 3, *laĩsvas*, *-à* 4),
lìnksm-yti, *-ina*, *-ino* (: *liñskmas*, *-à* 4),
mùndr-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *muñdras*, *-à* 4);

sáus-yti, *-ina*, *-ino* (: *saũsas*, *-à* 4),
skáls-yti, *-ina*, *-ino* (: *skalsùs*, *-ì* 4),
švént-yti, *-ina*, *-ino* (: *šveñtas*, *-à* 4),
téis-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *teisùs*, *-ì* 4),
vért-yti, *-ina*, *-ino* (: *verẽtas*, *-à* 4).

Plg. ir daiktavardinį vedinį *váizd-ytis*, *-inasi* (*-ijasi*), *-inosi* (*-ijosi*) (: *vaĩzdas* 4).

Būdvardiniame vedinyje *sén-d-yti*, *-ina*, *-ino* (: *sẽnas*, *-à* 4) akūtas atsiranda susiformavus antriniam mišriajam dvigarsiui *en*, kurio nebuvo pamatiniame žodyje.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 83. Iš jų 32 akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

áusd-int, *-ina*, *-ino* (: *áust*),
báld-intis, *-inasi*, *-inosi* (: *bélstis*),
báršk-yt, *-ina*, *-ino* (: *bárška*, *barškė́t*),
brózd-int, *-ina* (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ *brózda*, *brozdė́ti*),
búrzd-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *búrzda*, *burzdė́t*),
dė́d-yt, *-ina*, *-ino* ‘dėti kiaušinius’ (: *dė́t*),
dílg-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *dìlgti*),
dū́zg-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *dū́zgia*, *dūzgė́ti*),
grū́zd-yt, *-ina*, *-ino* (: *grùzda*, *gruzdė́t*),
jód-yt, *-ina*, *-ino* (: *jót*),
kéld-yt, *-ina* (*-o*), *-ino* (*-ė*) (: *kélt*),
kírb-yt, *-ina*, *-ino* (: *kírba*, *kirbė́t*),
kriók-yt, *-ina*, *-iano* (: *kriókt*),
láuž-yti, *-ina*, *-ino* (: *láužti*),
lód-yti, *-ina*, *-ino* (: *lóti*),
pliáušk-yti, *-ina*, *-ino* (: *pliáuškia*, *pliaušk*ė́*ti*),
póšk-yti, *-ina*, *-ino* (: *póška*, *poškė́ti*),
pýšk-yti, *-ina*, *-ino* (: *pýška*, *pyškė́ti*),
rė́ž-yti, *-ina*, *-ino* (: *rė́žti*),
rùng-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *rùngti*),
siū́d-ytis, *-inasi* (*-osi*), *-inosi* (*-ėsi*) (: *siū́ti*),
skriód-yti, *-ina*, *-ino* (: *sriósti*),
skród-yti, *-ina*, *-ino* (: *skrósti*),
spìrgyti, *-ina*, *-ino* (: *spìrga*, *spirgė́ti*),
táršk-yti, *-ina*, *-ino* (: *tárška*, *tarškė́ti*),
tìrt-yti, *-ina*, *-ino* (: *tìrta*, *tirtė́ti*),
tįs-yti, *-ina*, *-ino* (: *tį̃sti*),

vìrb-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *vìrba*, *virbė́ti*),
vìrp-yti, *-ina*, *-ino* (: *vìrpa*, *virpė́ti*),
vìr-yti, *-ina*, *-ino* (: *vìrti*),
žváng-yti, *-ina*, *-ino* (: *žvánga*, *žvangė́ti*).
žýd-inti, *-ina*, *-ino* (: *žýdi*, *žydė́ti*).
Likusiuose 51 vyksta akūtinė metatonija, pvz.:
bírb-int, *-ina*, *-ino* (: *birb̃t*),
búmb-yt, *-ina*, *-ino* (: *bum̃ba*, *bumbė́ti*),
búrb-yt, *-ina*, *-ino* (: *burb̃t*),
čírp-yt, *-ina*, *-ino* (: *čirp̃t*),
círp-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *cirp̃ti*),
číršk-yt, *-ina*, *-ino* (: *čirk̃št*),
čiúršk-yt, *-ina*, *-ino* (: *čiurk̃št*),
cýp-yt, *-ina*, *-ino* (: *cỹpti*),
érz-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *irzti*),
gárb-yt, *-ina*, *-ino* (: *gerb̃ti*),
gírg-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *girg̃ti*),
íls-yt, *-ina*, *-ino* (: *il̃st*),
kálb-yt, *-ina*, *-ino* (: *kal̃ba*, *kalbė́ti*),
kárk-yt, *-ina*, *-ino* (: *kark̃t*),
káuk-yt, *-ina*, *-ino* (: *kaũkt*),
kírk-yt, *-ina*, *-ino* (: *kirk̃t*),
kírš-yt, *-ina* (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ *kiršti*),
klérk-yt, *-ina*, *-ino* (: *klerk̃t*),
klýk-yt, *-ina*, *-ino* (: *klỹkt*),
knérk-yt, *-ina*, *-ino* (: *knerk̃t*),
kniúrk-yt, *-ina*, *-ino* (: *kniurk̃t*),
krė́k-ytis, *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ *krẽktis*),
krúnk-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *kruñkti*),
krýk-ytis, *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ *krỹkti*),
kū́k-yt, *-ina*,*-ino* (: *kũ̃kt*),
kúrk-yt, *-ina*, *-ino* (: *kurk̃t*),
kváiš-yt, *-ina*, *-ino* (: *kvaĩšt*),
kvárk-yt, *-ina*, *-ino* (: *kvark̃t*),
kvárš-yt, *-ina*, *-ino* (: *kvark̃št*),
kvė́p-ytis, *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ *kvẽpti*),
niū́k-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *niũ̃kti*),
plérp-yti, *-ina*, *-ino* (: *plerp̃ti*),
pliùršk-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *pliurk̃šti*),

plùmp-yti (*-inti*), *-ina, -ino* (: *plum̃pti*),
rék-yti, -ina, -ino (: *rẽkti*),
rū́p-yti, -ina, -ino (: *rūp̃i, rūpéti*),
siū́b-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *siū̃ba, siūbéti*),
skvìrb-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *skvir̃bti*),
sùrg-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *sur̃gti*),
švìlp-yti, -ina, -ino (: *švil̃pti*),
táušk-yti, -ina, -ino (: *taũškia, tauškéti*),
ténk-yti, -ina, -ino (: *teñka, tèkti*),
triáušk-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *triaũkšti*),
trìnk-yti, -ina, -ino (: *treñkti*),
ū́ž-yti, -ina, -ino (: *ūž̃ti*),
várg-yti, -ina, -ino (: *var̃gti*),
vìlk-yti, -ina, -ino (: *vil̃kti*),
zùrg-yti, -ina, -ino (: *zur̃gti*),
zùrz-yti, -ina, -ino (: *zur̃zti*),
žéld-yti, -ina, -ino (: *žélti*),
žvýg-yti, -ina, -ino (: *žvỹgti*).

Neaišku, ar metatoninės kilmės, ar iš pamatinio žodžio perimtas akūtas žodyje *kárš-yt, -ina, -ino*. Jo pamatinis veiksmažodis ZnŽ nepaliudytas, o kitose tarmėse galimos abi priegaidės, plg. LKŽ *káršti, karšti*.

Prieveiksminės darybos vediniai, plg.: *dáug-ytis, -inasi, -inosi* (: *daũg*) su akūtine metatonija ir *tól-yti, -ina, -ino* (: *tolì*) su greičiausiai išlaikytu šaknies akūtu (plg. *tólymas*).

Nevienareikšmės darybos veiksmažodis: *páik-yti, -ina, -ino* (: *paĩkti / paĩkas, -à* 4).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:
brén-int, -ina, -ino ‘nubrozdinti’,
búrgžd-ytis, -inasi, -inosi ‘pajudėti’,
címp-yt, -ina, -ino, plg. bk *ciñp-inti, ciñp-ina, ciñp-ino* ‘pamažu eiti’,
cýc-yt, -ina, -ino ‘tąsyti’,
gáng-ytis, -inasi, -inosi ‘vargti, kankintis’,
grū́d-yt, -ina, -ino, grùm-yt, -ina, -ino ‘valgyti’,
kúo-kyt, -ina, -ino ‘prigerti, prikaušti’,
lúop-yti, -ina, -ino ‘daužyti’,
mìlm-inti, -ina, -ino ‘atidėlioti’,
mùrd-yti, -ina, -ino ‘grūsti, kimšti’,
pìmp-yti, -ina, -ino ‘prastai skambinti’,
plióp-yti, -ina, -ino ‘smarkiai šaudyti’,

póp-yti, -ina, -ino ‘lepinti’,
pū́šk-yti, -ina, -ino ‘maudytis, pliuškentis’,
riúnt-yti, -ina, -ino ‘pjauti, kirpti’,
spránd-ytis, -inasi, -inosi ‘šokinėti’,
stóp-yti, -ina, -ino ‘prisikalbinti’,
štùrt-yti, -ina, -ino ‘purtyti’,
tìršk-yti, -ina, -ino ‘kepti’,
vìršk-yti, -ina, -ino.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:
bíes-yt, -ina, -ino (: plg. *bíesas* 3, brus. *ōec*, l. *bies*),
liúos-yti, -ina, -ino (plg. vok. *los*, *liuõsas, -à* 3),
špós-yti, -ina, -ino (plg. vok. *Spaß*, *špósas* 1),
štárk-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ vok. *stärken*),
váln-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ sl., LKŽ *valnùs, -ì* 4),
znáim-ytis, -inasi (plg. LKŽ sl., LKŽ *znaimùs, -ì* 4).

Du akūtinės šaknies veiksmažodžiai gali būti laikomi mišriųjų veiksmažodžių su *-yti* perdirbiniais. Abiejų mišrieji atitikmenys irgi vartojami šnektoje be reikšmės skirtumo. Abiejų kirčiavimas sutampa ir atitinka mišriųjų *-yti* veiksmažodžių kirčiavimo dėsningumus, t. y. pamatinis kamienas gauna kirtį, nes yra akūtinis: *pùrt-inti, -ina, -ino* (plg. *pùrtyti*, *pùrto*, *pùrtė*), *vìlg-yti, -ina, -ino* (plg. *vìlgyti*, *vìlgo*, *vìlgė*).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **cirkumfleksine** priegaide paliudyti 158 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 52. Iš jų 49 cirkumfleksas perimtas iš pamatinio žodžio. Plg. būdvardiniai ar skaitvardiniai vediniai, pvz.:
añkst-yt, -ina, -ino (: *ankstùs, -ì* 4),
añtr-yt, -ina, -ino (: *añtras, -à* 4),
baĩl-int, -ina, -ino (plg. LKŽ *bailùs, -ì* 4),
baĩs-yt, -ina, -ino (: *baisùs, -ì* 4),
blõg-int, -ina, -ino (: *blõgas, -à* 4),
dõkl-yt, -ina, -ino (: *dõklas, -à* 4),
druñg-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ *druñgnas, -à* 4),
dỹk-yt, -ina, -ino (: *dỹkas, -à* 4),
gluõdn-int, -ina, -ino (plg. LKŽ *gluõdnas, -à* 4, *gluodnùs, -ì* 4),
kuṁp-ytis, -inasi, -inosi (: *kuṁpas, -à* 4),
kvaĩl-yt, -ina, -ino (: *kvaĩlas, -à* 4),
lẽkšt-yti, -ina, -ino (: *lẽkštas, -à* 4),
leñgv-yti, -ina, -ino (: *leñgvas, -à* 4),
lẽt-yti, -ina, -ino (: *lẽtas, -à* 4),

naũj-yti, *-ina*, *-ino* (: *naũjas*, *-à* 4),
niũr-yti, *-ina*, *-ino* (: *niūrùs*, *-ì* 4),
riẽb-yti, *-ina*, *-ino* (: *riebùs*, *-ì* 4),
siaũr-yti, *-ina*, *-ino* (: *siaũras*, *-à* 4),
skuř̃d-yti, *-ina*, *-ino* (: *skurdùs*, *-ì* 4),
smãg-yti, *-ina*, *-ino* (: *smagùs*, *-ì* 4),
smaĩl-yti (*-inti*), *-ina*, *-ino* (: *smailùs*, *-ì* 4),
suñk-yti, *-ina*, *-ino* (: *sunkùs*, *-ì* 4),
svař̃b-yti, *-ina*, *-ino* (: *svarbùs*, *-ì* 4),
šiuř̃p-yti, *-ina*, *-ino* (: *šiurpùs*, *-ì* 4),
šlỹkšt-yti, *-ina*, *-ino* (: *šlykštùs*, *-ì* 4),
šlỹv-yti, *-ina*, *-ino* (: *šlỹvas*, *-à* 4),
šviẽs-ytis, *-inasi* (*-ijasi*), *-inosi* (*-ijosi*) (: *šviesùs*, *-ì* 4),
šviẽž-yti, *-ina*, *-ino* (: *šviẽžias*, *-ià* 4),
tam̃s-yti, *-ina*, *-ino* (: *tamsùs*, *-ì* 4),
tiẽs-yti, *-ina*, *-ino* (: *tiesùs*, *-ì* 4),
trum̃p-yti, *-ina*, *-ino* (: *trum̃pas*, *-à* 4),
tỹk-yti, *-ina*, *-ino* (: *tykùs*, *-ì* 4),
vẽl-yti, *-ina*, *-ino* (: *vėlùs*, *-ì* 4),
vẽpl-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *vẽplas*, *-à* 4),
žiõpl-yti, *-ina*, *-ino* (: *žiõplas*, *-à* 4).
Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:
dũl-yt, *-ina*, *-ino* ‘leisti dūmą, smilkyti’ (: *dū́lis* 1, *dūlỹs* 4 ‘tiršti dūmai’),
dum̃b-lyt, *-ina*, *-ino* (: *dum̃blas* 4),
mur̃z-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *mur̃zius* 2),
niẽk-yti, *-ina*, *-ino* (: *niẽkas* 4),
prẽk-ytis, *-inasi*, *-inosi* (plg. LKŽ *prẽkė* 2),
skař̃d-yti, *-ina*, *-ino* (: *skardà* 4),
skõl-yti, *-ina*, *-ino* (: *skolà* 4),
spal̃v-yti, *-ina*, *-ino* (: *spalvà* 4),
striũg-yti, *-ina*, *-ino* (: *striũgas* 2),
šlõv-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *šlovẽ* 3, 4, *šlóvė* 1),
tal̃k-yti, *-ina*, *-ino* (: *talkà* 4),
tvõr-yti, *-ina*, *-ino* (: *tvorà* 4),
vẽžl-yti, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *vėžlỹs* 4),
viẽl-yti, *-ina*, *-ino* (: *vielà* 4).
Poroje aiškių daiktavardinių vedinių vyksta cirkumfleksinė metatonija, pvz.:
gal̃v-intis, *-inasi*, *-inosi* (: *galvà* 3),
pẽd-yti, *-ina*, *-ino* (: *pėdà* 3).

Daiktavardiniame vedinyje *kū̃pr-ytis, -inasi, -inosi* (: *kuprà* 2, 4) cirkumfleksas atsiradęs pailgėjusiame balsyje.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 23. Iš jų 22 priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, pvz.:

baũb-yt, -ina, -ino (: *baũbt*),
cỹp-yt, -ina, -ino (: *cỹpt*),
dū̃k-yt, -ina, -ino (: *dū̃kt*),
glū̃d-yt, -ina, -ino (: *glū̃di, glūdė́ti*),
gū̃ž-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ *gū̃žtis*),
ilʃ̃s-int, -ina, -ino (: *ilʃ̃st*),
kaĩt-yt, -ina, -ino (: *kaĩst*),
kriõš-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ *kriõšti*),
kur̃t-yt, -ina, -ino (: *kur̃st*),
lẽ̃k-yti, -ina, -ino (: *lẽ̃kti*),
pam̃p-yti, -ina, -ino (: *pam̃pti*),
pỹk-yti, -ina, -ino (: *pỹkti*),
skam̃b-yti (*-inti*), *-ina* (*-ino*) (: *skam̃ba, skambė́ti*),
skaũd-yti, -ina, -ino (: *skaũda, skaudė́ti*),
slam̃p-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *slam̃pti*),
slim̃p-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *slim̃pti*),
stim̃p-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *stim̃pti*),
stỹp-yti, -ina, -ino (: *stỹpti*),
svỹr-yti, -ina, -ino (: *svỹra, svìrti*),
šaũk-yti, -ina, -ino (: *šaũkti*),
ūž̃-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *ūž̃ti*),
var̃v-yti, -ina, -ino (: *var̃va, varvė́ti*).

Viename veiksmažodiniame vedinyje cirkumfleksas atsiradęs pailgėjus balsiui, pvz.: *vė̃ž-yti, -ina, -ino* (: *vèžti*).

Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai, pvz.:

juõk-yt, -ina, -ino (: *juõkas* 4 / *juõktis*),
spañg-yti, -ina, -ino (: *spañgti / spangùs, -ì* 4).

Neaiškios darybos veiksmažodžiai (dauguma jų ekspresyvios reikšmės, kai kurie gali būti onomatopėjinės kilmės; galima rasti bendrašaknių žodžių, tačiau ne visuomet akivaizdi darybos kryptis), pvz.:

bam̃b-yt, -ina, -ino ‘skambinti’,
baũž-yt, -ina, -ino ‘užsimaukšlinti’ (plg. *baužỹs* 4?),
bim̃br-yt, -ina, -ino ‘nerangiai eiti’,
biñdz-int, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
bõg-int, -ina, -ino ‘sunkiai atgabenti’,

brũšk-int, -ina, -ino ‘iš lėto eiti’,
bỹzd-yt, -ina, -ino ‘lėtai eiti’,
camp̃-yt, -ina, -ino ‘lesti’,
dimb̃l-yt, -ina, -ino ‘nerangiai eiti’,
driũl-yt, -ina, -ino (plg. *driũlius* 2),
driumb̃-yt, -ina, -ino (plg. *driumb̃is* 2),
drũž-yt, -ina, -ino ‘palengva eiti’,
dzimb̃-yt, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
džỹr-yt, -ina, -ino (plg. *džỹru*) ‘pjauti’,
gõgl-yt, -ina, -ino (plg. *gógla* 1, plg. LKŽ *gógla* 1, *goglà* 2?) ‘palengva eiti’,
gõž-yt, -ina, -ino ‘nevikriai eiti’,
guñg-yt, -ija, -ijo ‘eiti dideliais žingsniais’,
gũr-yt, -ina, -ino (plg. *gū́ra* 1),
gũz-ytis, -inasi, -inosi ‘šiltai rengtis’,
kiaũš-yt, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) ‘nerangiai eiti’,
kiõd-yt, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
kiõgl-yt, -ina, -ino ‘negražiai sukrauti’,
kiulD̃-yt, -ina, -ino ‘pamažu nevikriai eiti’,
kiuñk-yt, -ina, -ino ‘palengva nueiti’,
kiũt-yt, -ina, -ino,
kriõm-yt, -inasi, -inosi (plg. *kriõmas* 2),
kũbr-yt, -ina, -ino ‘eiti susilenkus’,
kuĩd-yt, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
kuõd-yt, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
kuř̃kl-ytis, -inasi, -inosi ‘susikūprinti’,
kvañkl-yt, -ina, -ino (plg. *kvanklỹs* 4),
kvẽš-yt, -ina, -ino (plg. *kvéša* 1, LKŽ *kvẽšti*, *kvéšti*),
kỹš-yt, -ina, -ino ‘nešti’,
liũg-yti, -ina, -ino (: plg. *liũgas* 2?) ‘lėtai eiti’,
meř̃l-ytis, -inasi, -inosi ‘snūduriuoti’,
piř̃d-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti’ (plg. *piř̃džius*, *pérsti*),
pleř̃z-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ *plérza* 1, *plerzà* 2),
põtr-yti, -ina, -ino ‘išsipasakoti’,
pump̃-yti, -ina, -ino ‘godžiai gerti’,
pũzr-yti, -ina, -ino ‘sunkiai eiti’,
rẽpl-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *répla*, *-à* 1,3),
riõgl-yti, -ina, -ino (plg. *riógla* 1),
sẽl-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
skliũr-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti, vilktis’,

sliũg-yti, -ina, -ino ‘sliūkinti, slampinti’,
sliũk-yti, -ina, -ino ‘slimpinti’,
smarl̃-yti, -ina, -ino ‘prastai kepti’,
striũk-yti, -ina, -ino ‘pamažu eiti’,
striũl-yti, -ina, -ino ‘sunkiai eiti’,
stỹr-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ino*) ‘sunkiai nešti ar vežti’,
šiũr-yti, -ina, -ino ‘lėtai eiti’,
taũz-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *tauzà* 4?) ‘daug be paliovos šnekėti’,
tiršk-yti, -ina, -ino ‘vaisinti, kergti’,
tirv̂-yti, -ina, -ino ‘lėtai eiti’,
turl̃-ytis, -inasi, -inosi ‘pliuškentis’,
turs̃-ytis, -inasi, -inosi (plg. *tùrsa* 1),
ulp̃-yti, -ina, -ino ‘kamuotis’,
vamp̃l-yti, -ina, -ino (: *vámpla* 1?) ‘nerangiai eiti’,
vaũpšl-yti, -ina, -ino ‘užsimaukšlinti’,
vaũr-yti, -ina, -ino ‘loti’.

Taip pat plg. <u>skolinius ar skolintų šaknų</u> veiksmažodžius, pvz.:
biẽdn-yt, -ina, -ino (plg. l. *biedny*, brus. *бедан*, *biẽdnas*, *-à* 4, *bíednas* 3),
bõv-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *бавіць*, l. *bawić*, *bovas*),
bũ̃gn-yt, -ina, -ino (plg. brus. *бубен*, *bũ̃gnas* 2),
cỹbr-inti, -ina, -ino (plg. LKŽ sl.),
čỹst-yt, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ sl., *čỹstas*, *-à* 4),
durn̂-yt, -ina, -ino (plg. *sl*. *durnas*, *-à* 4),
dỹv-ytis, -ijasi (*-inasi*), *-ijosi* (*-inosi*) (brus. LKŽ *дзівіць*, *dỹvas* 4),
kũ̃d-yt, -ina, -ino (plg. brus. *худы*, l. *chudy*, *kũ̃das*, *-à* 4),
mañdr-yti, -ina, -ino (plg. hibr. *mañdras*, *-à* 4),
miẽrk-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *miarkować*),
muĩl-yti, (*-inti*), *-ina*, *-ino* (: *muĩlas* 4),
piẽsk-yti, -ina, -ino,
prũ̃d-yti, -ina, -ino (plg. brus. *прудъ*, *prũ̃das* 2, 4),
skũ̃p-ytis, -inasi, -inosi (plg. brus. *скупы*, *skũ̃pas*, *-à* 4, *skūpùs*, *-ì* 4),
skũ̃r-yti, -ina, -ino (: *skūrà* 4),
striõš-yti, -ina, -ino (: *striõšnas*, *-à* 4),
šmõr-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ vok. dial. *šmôren*),
šniũ̃r-yti, -ina, -ino (plg. brus. *шнур*, l. *sznur*, vok. *Schnur*, *šniũ̃ras* 2, 4),
trũ̃b-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *трубіць*, l. *trąbić*, *trūbà* 4),
tũ̃ž-yti, -ina, -ino,
veñd-yti (*-inti*), *-ina*, *-ino*,
verb̃-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (: *verbà* 4).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių **su trumpuoju balsiu** yra paliudyti 102 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 17. Plg. būdvardinius vedinius, pvz.:

bùk-yt, -ina, -ino (: *bùkas, -à* 4),

cìb-yt, -ina, -ino ‘nusitrumpinti (plaukus)’ (plg. LKŽ *cìbas, -à* 4 ‘trumpas, striukas’),

dìd-yt, -ina, -ino (: *dìdis, -ì* 4),

gìl-int, -ina, -ino (: *gilùs, -ì* 4),

gùdr-yt, -ina, -ino (: *gudrùs, -ì* 4),

mìkl-yti, -ina, -ino (: *miklùs, -ì* 4),

pìg-yti, -ina, -ino (: *pigùs, -ì* 4),

pìkt-yti, -ina, -ino (: *pìktas, -à* 4),

plìk-yti, -ina, -ino ‘padaryti pliką’ (: *plìkas, à* 4),

pùr-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *purùs, -ì* 4),

slìd-yti, -ina, -ino (: *slidùs, -ì* 4),

stìpr-ytis, -inasi, -inosi (: *stiprùs, -ì* 4),

švìtr-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *švitrùs, -ì* 4),

tìkr-yti, -ina, -ino (: *tìkras, -à* 4),

tùšt-yti, -ina, -ino (: *tùščias, -ià* 4).

Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:

lìg-yti, -ina, -ino (: *ligà* 4),

šiùkšl-yti, -ina, -ino (: *šiùkšlė* 2).

Vedinių kirčiavimo priklausomybei nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės nustatyti pavyzdžių nepakanka.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 36, pvz.:

bjùr-yt, -ina, -ino (: *bjùro, bjúrt*),

blìzg-yt, -ina, -ino (: *blìzga, blizgė́ti*),

brùk-ytis, -inasi, -inosi (: *brùkt*),

bùd-yt, -ina, -ino (: *bùdo, bùsti*),

bùv-ytis, -inasi, -inosi (: *bùvo, bū́ti*),

dìl-yt, -ina, -ino (: *dìlt*),

drìb-yt, -ina, -ino (: *drìbt*),

grùzd-yt, -ina, -ino (: *grùzda, gruzdė́ti*),

gùr-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ *gùrti*),

jùd-yt, -ina, -ino (: *jùda, judė́ti*),

jùk-yt, -ina, -ino (: *juõktis*),

jùš-int, -ina, -ino (plg. LKŽ *jùšti*),

kìb-yt, -ina, -ino (: *kìbt*),

kìšd-yt, -ina, -ino (: *kìšti*),

kiùr-yt, -ina, -ino (: *kiùrt*),
klìb-yt, -ina, -ino (: *klìba, klibė́ti*),
krùt-yt, -ina, -ino (: *krùta, krutė́ti*),
mègzd-yti, -ina, -ino (: *mègzti*),
mìg-yti, -ina, -ino (: *mìgti*),
mùšd-ytis, -inasi, -inosi (: *mùšti*),
niùk-ytis, -inasi, -inosi (: *niùkti*),
plìk-yti, -ina, -ino (: *plìkti*),
plìsk-yti, -ina, -ino (: *pliẽksti*),
pliùp-yt, -ina, -ino (: *pliùpti*),
pliùr-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *pliùrti*),
siùt-ytis, -inasi, -inosi (: *siùsti*),
skùb-yti, -ina, -ino (: *skùba, skubė́ti*),
spìg-yti (*-inti*), *-ina, -ino* (plg. *spìgti* ‘akti, spangti, žlibti’),
sùk-yti, -ina, -ino (: *sùkti*),
svìl-yti, -ina, -ino (: *svìlti*),
šìk-yti, -ina, -ino (: *šìkti*),
šùt-yti, -ina, -ino (: *šùsti*),
triùšk-yti, -ina, -ino (: *triùška, triuškė́ti*, plg. LKŽ *triùkšti*),
trùp-yti, -ina, -ino (: *trùpa, trupė́ti*),
tùk-yti, -ina, -ino (: *tùkti*),
zùl-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ *zùlti*), *žìb-yti, -ina, -ino* (: *žìba, žibė́ti*).

Onomatopėjiniai ir <u>neaiškios darybos</u> veiksmažodžiai (daliai jų galima rasti giminiškus žodžius, bet darybos kryptis ne visada būna aiški), pvz.:

bàk-yt, -ina, -ino ‘ilgai žadinti’,
bìzd-yt, -ina, -ino ‘gadinti, eikvoti’,
blùš-yt, -ina, -ino ‘nublokšti’,
bòkšt-int, -ina, -ino ‘bukštinti’,
bràkl-yt, -ina, -ino ‘stipriai rišti’,
briùšk-yt, -ina, -ino,
brùšk-int, -ina, -ino ‘išeiti’,
cèšk-yt, -ina, -ino ‘smulkiai kapoti’,
čiùr-yt, -ina, -ino,
čiùst-yt, -ina, -ino ‘švaryti’,
džìb-int, -ìna, -ìno ‘kirsti’,
džiùb-yt, -ina, -ino ‘mušti’,
kiùk-yt, -ina, -ino ‘mušti, daužyti’ (plg. *kiùkis* ‘suzmekėlis’ 2),
klàk-yt, -ina, -ino,
kliùg-yt, -ina, -ino,

knèk-yt, -ina, -ino ‘užmušti’,
krùv-yt, -ina, -ino ‘daryti kraujuotą’,
kùk-inti, -ina, -ino ‘mušti’,
kùš-yt, -ina, -ino ‘kibinti’,
kvàkn-yt, -ina, -ino ‘įsigerti’,
mùt-yti, -ina, -ino ‘trupinti’,
nìk-yti, -ina, -ino ‘įkyriai raginti’,
pùp-yti, -ina, -ino ‘išperti’,
skùr-yti, -ina, -ino ‘daryti skurdų’ (plg. *skurdùs, -ì* 4, *skur̃sti*),
šlèp-yti, -ina, -ino (plg. *šlèpt*),
strìks-yti, -ina, -ino ‘įsimiklinti, įmitrinti’,
tàt-yti, -ina, -ino‘prikulti’,
tràt-yti, -ina, -ino,
trùl-yti, -ina, -ino ‘rūkyti’,
tvàt-yti, -ina, -ino ‘mušti’,
tvùt-yti, -ina, -ino ‘godžiai gerti’,
zùms-yti, -ina, -ino ‘tylomis praeiti’ (plg. *zùmsa* 1 ‘tylenis’),
žìl-yti, -ina, -ino ‘liesą atšerti, padaryti riebesnį (apie gyvulį)’.
Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:
bìc-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *бічавать*),
bìstr-yt, -ina, -ino,
brùd-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *brudzić*, *brùdas* 4),
chòr-yt, -ina, -ino (: *chòras* 2),
kalìz-yt, -ina, -ino,
kliòp-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ brus. *клянаць*),
kùs-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *kusić*),
pùc-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ vok. *putzen*, *pùcas* 2),
pùš-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ sl.),
riùš-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *ruszyć*),
rùc-ytis, -inasi, -inosi ‘tylomis praeiti’,
šmùt-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-yjo*),
trùč-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *трупіць*, *trùčas* 2),
tùš-yti, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ sl.),
ùč-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ sl.).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių **su padėtinio ilgumo balsiu** yra paliudyti 87 veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 22. Plg. būdvardinius ir įvardinius vedinius, pvz.:

bãl-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ *bãlas, -à* 4),

gẽr-yt, *-ina*, *-ino* (: *gẽras*, *-à* 4),
grãž-yt, *-ina*, *-ino* (: *gražùs*, *-ì* 4),
grẽt-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ būdv. *grẽtas*, *-à* 4),
lãb-ytis, *-ijasi*, *-ijosi* (plg. LKŽ būdv. *lãbas*, *-à* 4),
lãv-yti, *-ina*, *-ino* (: *lavùs*, *-ì* 4),
mãž-yti, *-ina*, *-ino* (: *mãžas,* *-à* 4),
plãt-yti, *-ina*, *-ino* (: *platùs*, *-ì* 4),
rẽt-yti, *-ina*, *-ino* (: *rẽtas*, *-a* 4),
sãv-ytis, *-inasi*, *-inosi* (: *sãvas*, *-à* 4),
sẽn-yti, *-ina*, *-ino* (: *sẽnas*, *-à* 4),
skãn-yti, *-ina*, *-ino* (: *skanùs*, *-ì* 4),
šlãp-yti, *-ina*, *-ino* (: *šlãpias,* *-ià*),
švãr-yti, *-ina*, *-ino* (: *švarùs*, *-ì* 4),
žẽm-yti, *-ina*, *-ino* (: *žẽmas*, *-à* 4).

Plg. daiktavardinius vedinius, pvz.:
bãd-int, *-ina*, *-ino* (: *bãdas* 4),
draũsm-int, *-ina*, *-ino* (: *drausmẽ* 4),
gãr-yt, *-ina*, *-ino* (: *gãras* 4),
sãk-yti, *-ina*, *-ino* (: *sakaĩ* 4),
skãp-yti, *-ina*, *-ino* ‘kastruoti’ (: *skãpas* ‘iškastruotas gyvulys’ 4),
šãl-yti, *-ina*, *-ino* (: *šalìs* 4),
vãg-yti, *-ina*, *-ino* ‘išvadinti vagiu’ (: *vagìs* 4).

Visi pamatiniai daiktavardžiai yra 4 kirčiuotės, bet rimtesnėms išvadoms apie vedinių kirčio priklausomybę nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės pavyzdžių nepakanka.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 28. Visuose padėtinio ilgumo balsis perimtas iš pamatinio veiksmažodžio, pvz.:
ãl-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *álti*)[63],
brãšk-yt, *-ina*, *-ino* (plg. *brãška*, *braškéti*),
dẽg-yt, *-ina*, *-ino* (: *dègt*),
dẽr-intis, *-inasi*, *-inosi* (: *dẽra*, *derė́t*),
drẽb-yt, *-ina*, *-ino* (plg. *drẽba*, *drebė́t*),
kãk-yt, *-ina*, *-ino* (plg. LKŽ *kàkti*),
kãl-yt, *-ina*, *-ino* (: *kãli*, *kalė́t*),
kẽp-yt, *-ina*, *-ino* (: *kèpt*),
klẽg-yt, *-ina*, *-ino* (: *klẽga*, *klegė́t*),
lẽs-yti, *-ina*, *-ino* (: *lèsti*),

[63] Gali būti interpretuojamas ir kaip skolinys, plg. LKŽ *ãlinti*, brus. *голіць*.

mẽsd-yti, -ina, -ino (: *mèsti*),
nẽšd-ytis (*-intis*), *-inasi, -inosi* (: *nèšti*),
pẽr-yti, -ina, -ino (: *pẽri*, *perė́ti*),
pẽšd-yti, -ina, -ino (: *pèšti*),
plẽp-yti, -ina, -ino (: *plẽpa, plepė́ti*),
plẽšk-yti, -ina, -ino (: *plẽška, pleškė́ti*),
prãt-yti, -ina, -ino (: *pràsti*),
sẽg-yti, -ina, -ino (: *sègti*),
sẽk-yti, -ina, -ino (: *sèkti*),
skrẽb-yti, -ina, -ino (: *skrèbti*),
sprãg-yti, -ina, -ino (: *sprãga, spragė́ti*),
šlãm-yti, -ina, -ino (: *šlãma, šlamė́ti*),
šnẽk-yti, -ina, -ino (: *šnẽka, šnekė́ti*; *šnèkti*),
tẽk-yti, -ina, -ino (: *tẽka, tekė́ti*),
tẽšk-yti, -ina, -ino (: *tẽška teškė́ti*),
trãšk-yti, -ina, -ino (: *trãška, traškė́ti*),
trẽšk-yti, -ina, -ino (: *trẽška, treškė́ti*),
vẽž-yti, -ina, -ino (: *vèžti*)[64].
Nevienareikšmės darybos veiksmažodžiai:
drąs-yt, -ina, -ino (: *drąsùs, -ì* 4 / *drį̃sti*),
lẽp-ytis, -inasi, -inosi (: *lepùs, -ì* 4 / plg. LKŽ *lèpti*),
nãkv-yti, -ina, -ino (: *nakvoti* / *naktìs* 4, plg. *nakvýnė* 1).
Neaiškios darybos veiksmažodžiai, pvz.:
grãb-yt, -ina, -ino ‘pamažu išeiti’,
klãb-yt, -ina, -ino ‘belsti’,
lãž-ytis, -inasi, -inosi ‘kirsti lažybų’,
pẽsl-inti, -ina, -ino ‘nerangiai eiti’,
rãg-yti, -ina, -ino (: *rãgas* 4?),
skãl-yti, -ija, -ijo ‘loti’,
skãt-yti, -ina, -ino ‘prašyti, kad paskubėtų’,
terl̃-intis, -inasi, -inosi (plg. *terl̃yti, -ija, -ijo*, LKŽ *terl̃ius* 2),
tirl̃-inti, -ina, -ino,
tvirš-inti, -ina, -ino ‘pasitursyti’,
zbrãj-yti, -ina, -ino,
žãd-yti, -ina, -ino ‘išdykauti’,
žãr-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*) ‘mušti’.

[64] Zanavykų šnektoje vartojami du skirtingi vediniai iš *vèžti*: *vẽžyti* ‘veždinti, gabenti’ ir *vẽžyti* ‘vežioti, važinėti’.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

bãz-yt, -ina, -ino,

bãž-ytis, bãžij-asi, -josi (plg. LKŽ brus. *бажыцца*),

blãt-ytis, blãtinasi, -inosi,

cãck-ytis, -inasi, -inosi,

glãz-yt, -ina, -ino,

kiõr-intis, -inasi, -inosi (plg. vok. dial. *klôren*, LKŽ *kliõras* 4),

krãp-yt, -ina (*-ija*), *-ino* (*-ijo*) (plg. LKŽ l. *kropić*),

mãč-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*),

pãl-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*) (plg. LKŽ l. *palić*),

pẽkl-yti, -ina, -ino,

pẽst-yti, -ija, -ijo (plg. LKŽ l. *pieścić*, brus. *necцiць*),

smãl-yti, -ina,-ino (plg. LKŽ l. *smalić*),

strãj-ytis, -inasi, -inosi, plg. LKŽ *strãj-yti*, *strãj-ija*, *strãj-ijo* (plg. LKŽ l. *stroić*, brus. *cmpoiць*),

škãd-yti, -ija, -ijo (plg. LKŽ l. *szkodzić*, LKŽ *škadà* 2),

šmẽr-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*) (plg. LKŽ vok. dial. *schmeren*),

trãt-yti, -ina, -ino ‘prarasti’ (plg. LKŽ brus. *mpaцiць*, l. *tracić*),

trẽpn-yti, -ina, -ino,

vẽl-yti, -ija (*-ina*), *-ijo* (*-ino*),

zvãn-yti, -ija, -ijo,

žãr-yti, -ina, -ino,

žẽn-ytis, -ijasi (*-inasi*), *-ijosi* (*-inosi*) (plg. LKŽ l. *żenić*).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių ZnŽ iš viso yra 34. Beveik visų jų 33 kirčiuotas galinis pamatinio kamieno skiemuo. Veiksmažodžių su **tvirtaprade** galinio kirčiuoto skiemens priegaide iš viso paliudyta 11.

Aiškių vardažodinių vedinių yra trys, kurių kirčio vieta ir priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, pvz.:

plevė́s-yti, -ina, -ino (: *plevė́sa* 1),

rampól-yti, -ina, -ino (: *rampólas* 1),

vienód-ytis, -inasi, -inosi (: *vienódas* 3).

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra keletas. Dviejų kirčio vieta ir priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, t. y. išlaikomas pamatinio veiksmažodžio priesagos kirtis, pvz.:

ganė́d-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ *gan-ė́-ti*),

gyvén-dyt, -ina, -ino (: *gyv-én-ti*),

statýd-yti, -ina, -ino (: *stat-ý-ti*).

Viename vyksta kirčio vietos kaita, t. y. kirtis pamatiniame kamiene peršoka iš šaknies į priesagą: *nakvý-dyti, -ina, -ino* (: *nãkv-y-ti*). Priešingų atvejų, t. y. kad kirtis pamatiniame kamiene peršoktų iš priesagos į galūnę, nėra.

Ištiktukinės darybos veiksmažodžiai: *kabúrgžd-yt, -ina, -ino* ‘pajudinti’, *kabúrkšt-int, -ina, -ino*, *kubúrkštyt, -ina, -ino*. Pastarasis turi ir variantą su cirkumfleksu: *kuburk̃št-yt*.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **tvirtagale** galinio skiemens priegaide iš viso paliudyta 12 veiksmažodžių.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 5. Iš jų trijų kirčio vieta ir priegaidė perimama iš pamatinio žodžio, pvz.:

ragõž-yti, -ina, -ino (: *ragõžis* 2),
rupũž-ytis, -inasi, -inasi (: *rupũžė* 2),
šlykštỹn-yti, -ina, -ino (: *šlykštỹnė* 2).

Dviejuose vyksta cirkumfleksinė metatonija, pvz.:

gurgõl-yt, -ina, -ino (: *gurgólas* 1),
kerẽpl-yt, -ina, -ino (: *kerépla* 1).

Neaiškios ar ištiktukinės darybos veiksmažodžiai, pvz.:

klibiñd-yt, -ina, -ino (plg. *klibė́ti*),
kuburk̃št-yt (plg. ir *kubúrkštyt*),
marmõl-yti, -ina, -ino (plg. *mar̃malas* 3^{b}, *marmãlas* 2?),
skerepẽtl-ytis, -inasi, -inosi ‘kerėplinti’.
skerepẽt-ytis, -inas, -inosi ‘sunkiai eiti’.

Taip pat plg. du skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

kašẽr-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *kaszerować*),
kultũr-ytis, -inasi, -inosi (: *kultūrà* 2).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių **su padėtinio ilgumo balsiu** kirčiuotame galiniame pamatinio kamieno skiemenyje paliudyta 11 veiksmažodžių.

Aiškių vardažodinių vedinių yra trys. Iš jų dviejuose kirčio vieta perimama iš pamatinio žodžio, pvz.:

sandãr-yti, -ina, -ino (: *sandarùs, -ì* 4, plg. vns. vard. *sandãrų*),
sarmãt-ytis, -inasi, -inosi (: *sarmatà* 2, plg. vns. vard. *sarmãtą*).

Viename vedinyje vyksta kirčio vietos kaita – kirtis pamatiniame kamiene peršoka iš pirmojo į antrąjį skiemenį: *skarmãl-yti, -ina, -ino* (: *skar̃malas* 3^{b}).

Neaiškios darybos ar onomatopėjinės kilmės veiksmažodžiai, pvz.:

kudãk-yt, -ina, -ino ‘kudakuoti’,
marmẽl-yti, -ina, -ino (plg. *mar̃malas* 2),
tarabãzd-yti (*-inti*), *-ina, -ino* ‘sunkiai užlipti’.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

gatãv-yt, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *gotować*, LKŽ *gãtavas, -à* 3[b]),

kolãč-yt, -ina, -ino,

rampãl-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ l. *rąbać*, LKŽ),

smarãd-yti, -ina, -ino (plg. LKŽ brus. *смуродзіць*, l. *smrodzić*, LKŽ *smãradas* 1),

sperẽč-ytis, -inasi, -inosi (plg. LKŽ l. *sprzeczyć*).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių **su trumpuoju balsiu** paliudyta 13 veiksmažodžių.

Aiškus vardažodinis vedinys yra tik vienas, kurio kirčio vieta perimama iš pamatinio žodžio, pvz.: *pipìr-yti, -ina, -ino* (: *pipìras* 2).

Neaiškios ar ištiktukinės darybos (onomatopėjinės kilmės) veiksmažodžiai, pvz.:

kokòš-yt, -ina, -ino ‘nugalabyti’,

kurkùl-yt, -ina, -ino ‘prastai siūti’,

lapòš-yti, -ina, -ino ‘skinti’,

marmùl-yti, -ina, -ino (plg. *marmalas* 2?),

matràl-yti, -ina, -ino ‘traiškyti’,

rabàzd-intis, asi, -osi (plg. *rabazdì*?) ‘sunkiai nešti’,

strakàč-yti, -ina, -ino ‘spirti’.

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

kandrùč-yt, -ina, -ino,

košèr-ytis, -inasi, -inosi,

krampùl-yt, -ina, -ino,

ùbag-yti, -ina, -ino (: *ùbagas* 3[b]).

Veiksmažodžių su kirčiuotu n e g a l i n i u kirčiuotu pamatinio kamieno skiemeniu yra tik vienas. Jame išlaikoma pamatinio daiktavardžio kamieno kirčio vieta: *ãšar-yt, -ina, -ino* (: *ãšara* 1).

Be kirčio ženklų paliudytas vienas veiksmažodis.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Zanavykų šnektos priesagos *-inti* vedinių kirčiavimas nuo bendrinės kalbos atitikmenų skiriasi tik kai kuriais individualiais atvejais. Gali būti kirčio vietos arba priegaidės skirtumai.

Kirčio vietos nesutapimų atvejais dažniau susiduriame su priesagos kirčiu vietoj bendrinės kalbos pamatinio kamieno kirčio, pvz.: *dirb-ýt* (plg. bk *dìrb-inti*), *dus-ýt* (plg. bk *dùs-inti*), *kald-ýt* (plg. bk *káld-inti*); *gniuž-ýt, -ìna, -ìno* (plg. bk *gniùž-inti*).

Vienu atveju, atvirkščiai, matomas Zanavykų šnektos pamatinio kamieno kirtis (su akūtine metatonija) vietoj bendrinės kalbos priegaidės kirčio: *kvép-ytis* (plg. bk *kvėp-ìnti*). Vienu atveju pamatinio kamieno kirtis

bendrinėje kalboje pasitaiko kaip vienas iš galimų, pvz., *bõg-int* (plg. bk *bog-ìnti* v. *bõg-inti*).

Keletu atvejų Zanavykų šnektoje vartojami mišriųjų *-yti* veiksmažodžių perdirbiniai su priesaga *-inti*, nepaklūstantys mišriųjų veiksmažodžių kirčiavimo dėsningumams. Visais trimis atvejais variantai su *-inti* gauna priesagos kirtį, nepaisant to, kad jų šaknys yra akūtinės ir mišriuosiuose veiksmažodžiuose dėl to gauna kirtį, pvz.: *gaud-ínt* (plg. bk *gáud-yti*), *trauk-ýti*,(plg. bk *tráuk-yti*), *valg-ýti* (plg. bk *válg-yti*). Bent jau veiksmažodžio *valgyti* atveju kitoks kirčiavimas susijęs ir su reikšmės skirtumu.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai Zanavykų šnektoje kartais gali turėti kitokias priegaides nei bendrinėje kalboje, net jei kirčio vieta veiksmažodyje ir sutampa.

Keletu atvejų veiksmažodžiai turi cirkumfleksą vietoj bendrinės kalbos akūto, pvz.: *cỹp-yt* (plg. bk *cýp-inti*), *šlõv-yti* (plg. b.k *šlóv-inti*), *ũž-yti, -ina, -ino* (plg. bk *úž-inti*). Veiksmažodyje *drą̃s-yt* nevyksta akūtinė metatonija (plg. bk *drą́s-inti* : *drą̃sų* / *drį̃sti*). Veiksmažodžio *riẽb-yti* (plg. bk *ríeb-inti*) cirkumfleksas perimtas iš pamatinio būdvardžio, kuris Zanavykų šnektoje yra 4 kirčiuotės ir turi šaknies cirkumfleksą (plg. bk *riebùs, -ì* 3, 4). Lygiai taip pat išlaikomas pamatinio būdvardžio *tamsùs* šaknies cirkumfleksas vedinyje *tam̃s-yti* – bendrinėje kalboje tiek būdvardis, tiek veiksmažodis gali būti kirčiuojamas dvejopai (plg. bk *táms-inti* v. *tam̃s-inti*; *tamsùs, -ì* 4, 3). Veiksmažodžio *bam̃b-yt* atitikmuo taip pat turi du kirčiavimo variantus (plg. bk *bámb-inti* v. *bam̃b-inti*).

Kitais atvejais ZnŽ veiksmažodžiai turi šaknies akūtą vietoj bendrinės kalbos cirkumfleksą, pvz.: *címp-yt* (plg. bk *cim̃p-inti*), *káuk-yt* (plg. bk *kaũk-inti*), *plùmp-yti* (plg. bk *plum̃p-inti*), *tį́s-yti* (plg. bk *tį̃s-inti*). Būdvardiniuose vediniuose *bjáur-yt* ir *sáus-yti* vyksta bendrinei kalbai nebūdinga akūtinė metatonija (plg. bk *bjaũr-inti*, *saũs-inti* : *bjaũrų, saũsas*). Bendrinei kalbai nebūdinga akūtinė metatonija matoma ir veiksmažodyje *íls-yt* (plg. bk *ilš-inti* : *ilšti*), tačiau variantas be metatonijos *ilšint* taip pat įmanomas zanavykų šnektoje (tiek bendrinėje kalboje, tiek ZnŽ galimas ir priesaginis kirčiavimas *ilsýt* / *ilsìnti* – bendrinėje kalboje su reikšmės skirtumu, t. y. *ilsìnti* ‘alsinti’ : *ilšinti* ‘leisti, duoti pailsėti’; ZnŽ visi variantai pateikiami kartu, nedetalizuojant reikšmių).

Keletu atvejų ZnŽ šaknies akūtas pasitaiko veiksmažodžiuose, kuriuose bendrinėje kalboje galimos abi priegaidės, pvz.: *dáil-yt* (plg. bk *daĩl-inti* v. *dáil-inti*), *ráib-yti, -ina, -ino* (plg. bk *raĩb-inti* v. *ráib-inti*), *páik-yti, -ina, -ino* (plg. bk *paĩk-inti* v. *páik-inti*), *pést-yt*i, *-ina, -ino* (plg. bk *pẽst-inti* v. *pést-inti*).

ZnŽ veiksmažodžio *(įsi)váizd-yti* ‘įsivaizduoti’ ir bendrinės kalbos *vaĩzd-inti* ‘daryti vaizdų, vaizdesnį’ priegaidžių skirtumas aiškintinas visų pirma nesutampančia reikšme.

Skirtumai nuo Kuršaičio žodyno. Kitaip nei F. Kuršaičio žodynuose, Zanavykų šnektoje kirčiuojami veiksmažodžiai *kálb-yt*, *skam̃b-yti*, *šviẽž-yti*, *šlõv-yti*. Veiksmažodyje *kálb-yt*, kaip ir bendrinėje kalboje bei KzRŽ, vyksta akūtinė metatonija (plg. *kal̃ba*), nebūdinga F. Kuršaičio kalbai (plg. Kuršaičio *kal̃binu*). Veiksmažodyje *skam̃b-yti*, atvirkščiai, nevyksta Kuščaičio kalbai būdinga akūtinė metatonija (plg. Kuršaičio *skámbinu*). Veiksmažodžio *šviẽž-yti* priegaidės skirtumai (plg. Kuršaičio *ßwiéźinu*) nulemti skirtingų pamatinio būdvardžio priegaidžių (plg. ZnŽ *šviẽžias, -à* 4 ir Kuršaičio *ßwiéźias, -ià*). Kaip paaiškinti veiksmažodžio *šlõv-yti* priegaidės skirtumą (plg. Kuršaičio *ßlówinu*), neaišku, nes pamatinis daiktavardis *šlovė* nepaliudytas nė viename iš žodynų.

Kaip ir KzRŽ, ZnŽ pamatinio kamieno kirčio formų nežymiai daugiau nei Kuršaičio žodynuose, t. y. 543 iš 640 (84,8 %) (plg. Kuršaičio – 71,4 %, KzRŽ – 85,7 %).

Kaip ir KzRŽ, ZnŽ akūtinė metatonija pasitaiko dažniau ne Kuršaičio žodynuose, ypač veiksmažodiniuose vediniuose. Plg. proporcijas vardažodiniuose (ZnŽ – 20 %; KzRŽ – 20,8 %; K – 27,7 % visų vedinių iš cirkumfleksinių pamatinių žodžių) ir veiksmažodiniuose vediniuose (ZnŽ – 68,9 %; KzRŽ – 73,3 %; K – 48,5 %).

Skirtumai nuo Kazlų Rūdos žodyno. Kitaip nei KzRŽ, ZnŽ kirčiuojami veiksmažodžiai *mùlk-yti* (plg. KzRŽ *mul̃kyti*; vienoje iš tarmių vyksta metatonija, tačiau sunku pasakyti, kurioje, nes galimuose pamatiniuose žodžiuose galimos abi priegaidės), *tólyti* (plg. KzRŽ *tõlytis* – metatoninis cirkumfleksas). Veiksmažodis *tam̃s-yti* ZnŽ paliudytas tik su cirkumfleksu (kaip ir pamatiniame būdvardyje *tamsùs, -ì* 4), o KzRŽ su abiem priegaidėmis, t. y. *támsyti* v. *tam̃syti* (akūtas metatoninis, plg. KzRŽ *tamsùs,* -ì 4).

Tarp kirčiuoto daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių ZnŽ nepastebima tokia ryški kirčiuoto neakūtinio galinio pamatinio kamieno skiemens atvejų gausa kaip KzRŽ – akūtas pasitaiko 11 atvejų iš 33, t. y. 33 % visų pamatinio kamieno kirčio atvejų (KzRŽ – vos 4 atvejais iš 57, t. y. 7 %).

Apibendrinimas. Veiksmažodžiai su priesaga *-inti* Zanavykų šnektos žodyne, kaip ir kituose aptartuose žodynuose bei bendrinėje kalboje, gali būti kirčiuojami tiek pamatinio kamieno, tiek priesagos kirčiu, tačiau dažniau pasitaiko pamatinio kamieno kirtis (543 atvejai greta 96 priesaginio kirčio atvejų). Vardažodiniuose vediniuose priesagos kirtis palyginti retas (8 atvejai

greta 149 pamatinio kamieno kirčio atvejų, t. y. 5 % visų vardažodinių vedinių). Veiksmažodiniuose vediniuose priesagos kirtis dažnesnis, bet vis tiek nedominuojantis (60 atvejų greta 176 pamatinio kamieno kirčio atvejų, t. y. 25,4 % visų vardažodinių vedinių).

Veiksmažodžių vediniuose priesagos kirtis nepriklauso nuo pamatinio kamieno priegaidės ar kiekybės – jis galimas vediniuose tiek iš akūtinius (pvz., *audýt* : *áust*), tiek cirkumfleksinius (pvz., *kankýt* : *keñkt*), tiek trumpuosius ar padėtinio ilgumo šaknies balsius (pvz., *dusýt* : *dùst*) turinčių veiksmažodžių.

Visiems (nors ir negausiems) priesaginio kirčio vedinių pamatiniams vardažodžiams būdingas neakūtas, plg. *baugùs* 4; *dabùs* 4; *gaivùs* 4; *graudùs* 4; *jaukùs* 4; *šankùs* 4; *mankštà* 4; *vaĩšės* 2. Galima kalbėti bent jau apie dalinę Sosiūro dėsnio įtaką vedinių kirčiavimui.

Veiksmažodžiai su kirčiuotu vienskiemeniu pamatiniu kamienu gali turėti tiek akūtinius, tiek cirkumfleksinius ar trumpuosius bei padėtinio ilgumo balsį turinčius pamatinius kamienus. Dažniausiai priegaidė ar kiekybė būna perimama iš pamatinių žodžių (tiek vardažodžių, tiek veiksmažodžių), pvz.: *áiškyt* (: *áiškus*), *áusdint* (: *áust*); *añtryt* (: *añtras*), *kaĩtyt* (: *kaĩst*); *bùkyt* (: *bùkas*), *blìzgyt* (: *blìzga*).

Tiek vardažodžių, tiek veiksmažodžių vediniuose gana dažna akūtinė metatonija (pvz., *káltyt* : *kal̃tas*; *gárbyt* : *ger̃bti*), tačiau ji yra ne tokia nuosekli kaip kitų priesagų vediniuose. Ji pastebimai dažnesnė veiksmažodiniuose vediniuose. Cirkumfleksinių pamatinių vardažodžių vediniuose akūtinė metatonija pasitaiko 13 atvejų iš 65 (20 %). Cirkumfleksinių pamatinių veiksmažodžių vediniuose ji pasitaiko 51 atveju iš 74 (68,9 %).

Pavieniais vardažodinės darybos atvejais pasitaiko ir cirkumfleksinė metatonija, pvz., *gal̃vintis* : *gálvą*; *pẽdinti* : *pédą*.

Abiem balsio pailgėjimo atvejais vedinio šaknyje atsiranda cirkumfleksas – tiek vardažodiniame *kū̃prytis*, tiek veiksmažodiniame *vẽžyti*.

Nustatyti negausių vardažodinių vedinių kirčiavimo priklausomybei nuo pamatinio kamieno akcentinės vertės duomenų nepakanka. Tarp vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio vedinių su nemetatoniniu akūtu pastebimai vyrauja vediniai iš 1 kirčiuotės (stipriųjų kamienų) pamatinių daiktavardžių, pvz., *báimė* 1, *búožė* 1, *dúlkė* 1, *kílpa* 1, *láimė* 1, *mókslas* 1, *mùlkis* 1, *prí̀ešas* 1, *súodis* 1, *výras* 1.

Veiksmažodžių su kirčiuotu daugiaskiemeniu pamatiniu kamienu paliudyta palyginti nedaug (kiek mažiau nei KzRŽ, tačiau daugiau nei F. Kuršaičio žodynuose). Beveik visų kirčiuojamas galinis pamatinio kamieno skiemuo, kuris gali būti tiek akūtinis, tiek cirkumfleksinis, tiek trumpas ar

padėtinio ilgumo. Nepastebima tokia ryški neakūtinio kirčiuoto galinio pamatinio kamieno skiemens atvejų gausa kaip KzRŽ. Vediniuose gali būti tiek išlaikoma pamatinio žodžio kirčio vieta ir priegaidė, tiek vykti kirčio vietos kaita (pvz., *nakvýdinti* : *nãkvyti*; *skarmãlyti* : *skarmalas*) ar cirkumfleksinė metatonija (pvz., *gurgõlyt* : *gurgólas*; *kerẽplyt* : *kerépla*).

Tais atvejais, kai veiksmažodžius su *-inti* galima laikyti mišriųjų veiksmažodžių su *-yti* perdirbiniais, jie iš esmės kirčiuojami pagal pastariesiems būdingus kirčiavimo dėsningumus – pamatinio kamieno kirčiu, jei jis akūtinis (pvz., *pùrt-yti*, *vìlgyti*), arba priesagos kirčiu, jei pamatinis kamienas neakūtinis (pvz., *brauk-ýti*, plg. *braũko*). Trimis atvejais pasitaiko ir nelauktas priesagos kirtis akūtinėse šaknyse, galbūt sietinas su reikšmės skirtumais: *gaudínt*, *traukýti*, *valgýti*. Kituose nagrinėtuose šaltiniuose tokių atvejų nepasitaikė.

Nuo bendrinės kalbos ZnŽ vedinių kirčiavimas gali skirtis pavieniais atvejais. Gali skirtis tiek kirčio vieta (pvz., *dirbýt*, *dusyt*, *kaldýt*, *gniužýt*; *kvépytis*), tiek šaknies priegaidė (pvz., *bjáuryt*, *sáusyti*, *ílsyt*, *cỹpyt*, *šlõvyti*, *ũžyti*, *drąsyt*, *riẽbyti*; *címpyt*, *káukyt*, *plùmpyti*, *tįsyti*).

Kitaip nei F Kuršaičio žodynuose kirčiuojami veiksmažodžiai *kálbyt*, *skaũbyti*, *šviẽžyti*, *šlõvyti*.

Kitaip nei KzRŽ kirčiuojami veiksmažodžiai *mùlkyti*, *tólyti*, iš dalies *taũs-yti*. Dažniau nei KzRŽ pasitaiko akūtinis kirčiuotas daugiaskiemenio pamatinio kamieno galinis skiemuo, pvz., *plevésyti* ir kt.

Kaip ir KzRŽ, Zanavykų šnektos žodyne esama nežymiai daugiau pamatinio kamieno kirčio formų nei F. Kuršaičio žodynuose. Veiksmažodiniuose pamatinio kamieno kirčio vediniuose dažniau nei F. Kuršaičio žodynuose pasitaiko akūtinė metatonija.

2.5.6. Apibendrinimas

Visuose tirtuose šaltiniuose, kaip ir bendrinėje kalboje, veiksmažodžiai su priesaga *-inti* gali būti kirčiuojami dvejopai – pamatinio kamieno arba priesagos kirčiu. Pamatinio kamieno kirtis yra dažnesnis (Kuršaičio žodynuose – 71,4 %; KzRŽ – 85,7 %; ZnŽ – 84,8 % atvejų).

Priesagos kirtis yra retesnis vardažodžių vediniuose (K – 13,8 %; KzRŽ – 9 %; ZnŽ – 5 %), kiek dažnesnis – veiksmažodžių vediniuose (K – 35,9 %; KzRŽ – 27,5 %; ZnŽ – 25,4 %). Kaip matyti, priesagos kirtis (tiek vardažodiniuose, tiek veiksmažodiniuose vediniuose) nežymiai dažnesnis F. Kuršaičio žodynuose nei KzRŽ ir ZnŽ.

Priesagos kirtis veiksmažodžių vediniuose visiškai nepriklauso nuo pamatinių veiksmažodžių priegaidės.

Priesagos kirtis vardažodžių vediniuose paprastai pasitaiko, kai pamatiniams vardažodžiams būdingas neakūtas, plg. *baugìnti* : *baũgų*. Vienintelė išimtis – *brangìnti* : *brángų*, tačiau, bent jau Kazlų Rūdos šnektoje ir bendrinėje kalboje, veiksmažodis gali turėti ir pamatinio kamieno kirtį, t. y. *bránginti* (toks kirčiavimas neliudijamas F. Kuršaičio žodynuose). Bendrinėje kalboje šio veiksmažodžio kirčiavimas priklauso nuo reikšmės. Visa tai leidžia daryti prielaidą, kad vardažodiniuose vediniuose priesagos kirčiui bent iš dalies galėjo turėti įtakos Sosiūro dėsnis. Bendraties formose kirtis galėjęs būti perkeltas iš neakūtinės šaknies į akūtinę priesagą, plg. *baugìnti*. Veiksmažodyje *bránginti* gali būti išsilaikęs senoviškesnis kirčiavimas, nes jo šaknis akūtinė.

Pamatinio kamieno kirtis tiek vardažodžių, tiek veiksmažodžių vediniuose galimas tiek akūtiniuose, tiek cirkumfleksiniuose, tiek trumpuosiuose ar padėtinio ilgumo balsį turinčiuose pamatiniuose kamienuose, atitinkamai daugiaskiemenio pamatinio kamieno galiniame skiemenyje. Priegaidė ir kiekybė paprastai perimama iš pamatinio žodžio. Ryškesnės Sosiūro dėsnio įtakos tokių vedinių kirčiavimui pastebėti negalima. Taip yra turbūt todėl, kad priesaga *-inti* daugelyje veiksmažodžio formų (ne bendratyje) turi ne akūtą, o trumpąjį balsį (pvz., *bùd-ina*) ir negali prisitraukti kirčio pagal Sosiūro dėsnį.

Pamatinio kamieno kirčio vediniuose galima akūtinė metatonija. Vardažodiniuose vediniuose ji retesnė (K – 27,7 %; KzRŽ – 20,8 %; ZnŽ – 20 % visų vedinių iš cirkumfleksinių pamatinių vardažodžių); veiksmažodiniuose – pastebimai dažnesnė (K – 48,5 %; KzRŽ – 73,3 %; ZnŽ – 68,9 % visų vedinių iš cirkumfleksinių pamatinių veiksmažodžių). Skaičiuojant kartu, Kazlų Rūdos ir Zanavykų šnektose akūtinė metatonija kiek dažnesnė nei F. Kuršaičio žodynuose.

Cirkumfleksinė metatonija reta. Ji pasitaiko tik pavieniuose neveiksmažodiniuose vediniuose, pvz., KzRŽ *snarg̃lyti* : *snárglį*; *tõlyti* : *tólas*; ZnŽ *gal̃vintis* : *gálvą*; *pẽdinti* : *pédą*.

Pavieniais šaknies balsio pailgėjimo atvejais šis balsis, jei kirčiuotas, gali būti tiek akūtinis (plg. Kuršaičio *fúpinu*), tiek cirkumfleksinis (plg. visų šaltinių *kũprinti(s)*, *vẽžinti*).

Daugumos vardažodinių vedinių pamatiniai žodžiai yra dviskiemeniai būdvardžiai, kuriems būdingi tik silpnieji kamienai (3 ir 4 kirčiuotės), todėl nustatyti tokių vedinių kirčiavimo priklausomybę nuo pamatinio žodžio kirčiuotės beveik neįmanoma. Tą galima padaryti tik daiktavardiniams

vediniams, tačiau tokių paliudyta nedaug. Paliudyti atvejai leidžia pastebėti, kad tarp akūtinio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių pamatinių daiktavardžių pastebimai vyrauja 1 kirčiuotės žodžiai (pvz., *báimintis* : *báimė*), o tarp neakūtinio – aiškesnių priklausomybės nuo kirčiuotės tendencijų nepastebima. Tai leidžia daryti prielaidą, kad bent jau akūtinio pamatinio kamieno kirčio vedinių kirčiavimui įtakos galėjęs turėti Sosiūro dėsnis.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio atvejų visuose šaltiniuose paliudyta sąlyginai nedaug. Beveik visais atvejais kirčiuotas būna galinis kamieno skiemuo, kuris, kaip ir vienskiemenių pamatinių kamienų atveju, gali būti bet kokios priegaidės ar kiekybės. Vedinyje gali būti tiek išsaugoma pamatinio žodžio priegaidė bei kirčio vieta kamiene (pvz., ZnŽ *statýdinti* : *statýti*), tiek pavieniais atvejais gali vykti cirkumfleksinė metatonija (KzRŽ, ZnŽ *kerẽplinti* : *kerépla*) ar kirčio perkėlimas iš negalinio į galinį pamatinio kamieno skiemenį (KzRŽ, ZnŽ *skarmãlinti* : *skar̃malas*). Į akis krinta tai, kad KzRŽ paliudyta labai nedaug atvejų su kirčiuotu akūtiniu galiniu kamieno skiemeniu. Apskritai paėmus, daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai nerodo Sosiūro dėsnio įtakos jų kirčiavimui.

Dalį šaltiniuose paliudytų veiksmažodžių su priesaga *-inti* (pvz., ZnŽ *braukýti, -ìna, -ìno*) galima laikyti perdarytais iš mišriųjų veiksmažodžių su priesaga *-yti* (t. y. *braukýti, braũko, braũkė*). Visuose tirtuose šaltiniuose tokių atvejų gausą nulėmė tai, kad fonetiškai sutapo abiejų priesagų bendraties formos (pvz., *braukýti*). Dažniausiai tokių veiksmažodžių kirčiavimas nesiskiria nuo atitinkamų mišriųjų veiksmažodžių su *-yti* kirčiavimo: neakūtinių pamatinių kamienų vediniams būdingas priesagos kirtis (pvz., *braukýti* : *braũkti*), o akūtinių – pamatinio kamieno kirtis (pvz., ZnŽ *vìlgyti*). Šiam dėsningumui nepaklūsta: K *mokinù* (: *móku*), ZnŽ *gaudìnt, -ìna, -ìno* (plg. *gáudyt, gáudo, gáudė*), *traukýti, -ìna, -ìno* (plg. *tráukytis, -osi, -ėsi*), *valgýti, -ìna, -ìno* (plg. *válgyti, válgo, válgė*). Dalyje kirčio nesutapimo atvejų veiksmažodžiai su *-inti* nuo mišriųjų atitikmenų su *-yti* skiriasi ir reikšme.

Nors didžiąja dalimi visuose tirtuose šaltiniuose veiksmažodžių su *-inti* kirčiavimas iš esmės sutampa tarpusavyje ar lyginant su bendrine kalba, galimi ir pavienių veiksmažodžių kirčiavimo skirtumai (tiek kirčio vietos, tiek priegaidžių), pvz., Kuršaičio *blaiwinů́s, kaupinù, kwarßinù, ßwiėsinù, kalinù, branginù* ‘vok. im Preise steigern, theuer machen’; *dũkinu, brìnkinu, ſwaĩginu*; *kal̃binu, gar̃dinu, kar̃tinu, ſal̃dinu*; *ßwiéźinu, skámbinu, tìrßtinu, ártinu, óßinu, ſilpninu*; KzRŽ *ėsdýti, (pa)sunkýti* ‘pakilnoti norint nustatyti sunkumą’; *mul̃kyti, tõlytis, ver̃tyti*; *pýkyti*; ZnŽ *dirbýt, dusýt, kaldýt, gniužyt*; *kvépytis*; *cỹpyt, šlõvyti, ũžyti, drą̃syt, riẽbyti*; *címpyt, káukyt, plùmpyti, tį́syti, bjáuryt, sáusyti, ílsyt*.

2.6. *Priesaga -terėti* (*-telėti*)

2.6.1. Įvadinės pastabos

Veiksmažodžiai su priesaga *-telėti* (*-terėti*) yra padaromi tik iš veiksmažodžių ir ištiktukų. Vardažodžiai šios priesagos vedinių pamatiniais žodžiais neina.

Šaknies balsių kaitos atvejai priesagos *-telėti* (*-terėti*) veiksmažodžių daryboje pasitaiko retai, pvz.: *i* : *y* – *kvýp-telėti* (: *kvìpti*); *u* : *ū* – *lűp-telėti* (: *lùpti*); *au* : *ū* – *űg-telėti* (: *áugti*); *au* : *u* – *klùs-telėti* (: *kláusti*); *ie* : *y* – *stýp-telėti* (: *stiẽptis*); *el* : *il* – *bìls-telėti* (: *bélsti*); *en* : *in* – *žìng-telėti* (: *žeñgti*).

Apskritai bendra darybinė visų morfemų *-telėti* (*-terėti*) vedinių reikšmė – veiksmo momentiškumas, staigumas, t. y. ‘staigiai, nesmarkiai padaryti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *dùbtelėti* ‘staigiai kiek įdubti’, *vìrktelėti* ‘nesmarkiai staiga pravirkti’.

Kai kurie šios priesagos veiksmažodžiai turi veiksmo mažumo reikšmę, pvz.: *brángtelėti* ‘kiek pabrangti’, *űgtelėti* ‘šiek tiek paaugti’.

Dauguma ištiktukinių vedinių savo formalia struktūra yra labai panašūs į tų pačių priesagų veiksmažodinius vedinius. Kartais sunku pasakyti, ar pamatinis žodis ištiktukas, ar veiksmažodis, pvz.: *cýp-telėti* (: *cỹpti* ir *cýpt*), *klùp-telėti* (: *klùpti* ir *klùpt*) (Jakaitienė 1974, 56–59; DLKG 2005, 395).

2.6.2. Bendrinė kalba

Daugiaskiemeniams veiksmažodžiams būdinga vienintelė dominacinė silpnoji priesaga – darus darybos formantas *-telėti* (*-terėti*). Visi šios priesagos vediniai turi kirčiuotą šaknį (Stundžia 2014, 169).

Veiksmažodiniai priesagos *-telėti* (*-terėti*) vediniai išlaiko pamatinio žodžio tvirtapradę arba trumpą šaknį, pvz.: *stùm-telėti* (: *stùmti*), *šók-telėti* (: *šókti*), *mès-telėti* (: *mèsti*), *šlùb-telėti* (: *šlùbti*).

Iš tvirtagalės šaknies veiksmažodžių padaryti *-telėti* (*-terėti*) vediniai gali išlaikyti pamatinio žodžio priegaidę, pvz.: *baũb-terėti* (: *baũbti*), *kaĩs-telėti* (: *kaĩsti*), *kuñp-terėti* (: *kuñpti*); kiti patiria akūtinę metatoniją: *pýk-telėti* (: *pỹkti*), *rék-telėti* (: *rékti*); treti gali būti su keliais kirčiavimo variantais bei abiem priegaidėmis, pvz.: *blõg-telėti* || *blóg-telėti* (: *blõgti*), *smìlk-telėti* || *smiĨktelėti* (: *smiĨkti*), *sálstelėti* || *saĨstelėti* (: *saĨsti*).

Priesagos *-telėti* (*-terėti*) vediniai, kurie yra padaryti iš ištiktukų, išlaiko kirčio vietą ir priegaidę. Priegaidė dažniausiai yra tvirtapradė, pvz.: *brűkš-telėti* (: *brűkšt*), *drióks-telti* (: *driókst*), *vámp-telėti* (: *vámpt*).

2.6.3. F. Kuršaičio žodynai

F. Kuršaičio žodynuose aptariamieji veiksmažodžiai turi priesagos variantą su priebalsiu *r*, t. y. *-terėti*. Vienu atveju paliudytas ir variantas su priebalsiu *l*, plg. *kaĩtelėjůs*. Iš viso paliudyti 88 veiksmažodžiai (+ 24 Kuršaičiui nežinomi).

Tik su **priesagos kirčiu** paliudyti vos keturi veiksmažodžiai (+ 2 Kuršaičiui nežinomi). Tris iš jų galima laikyti veiksmažodiniais, pvz.:

°*gaiß-terė́ti* (: *gaĩšti*),

plak-teriu, -terėjau, -terė́ſiu, -terėti (: *plàkti*),

rukß-teriu, -terė́jau, -terė́ſiu, -terė́ti (: *rúkti*)[65].

Vieną galima laikyti ištiktukinės kilmės vediniu, pvz.: *ßmaukß-teriu, -terėjau, -terė́ſiu, -terė́ti* (: *ßmáukßt*).

Kaip matyti, atvejų su kirčiuota priesaga yra labai nedaug. Lietuvių–vokiečių žodyne visais atvejais kirčio ženklas matomas ne visose formose, nurodytuose pavyzdžiuose jo nėra pirmojoje, pagrindinėje, žodyninio straipsnio formoje, t. y. esamojo laiko 1 asmens formoje. Tai leidžia abejoti priesaginio kirčio realumu. Priesagos kirtis, kaip minėta, nepasitaiko bendrinėje kalboje. Jo neliudija ir kiti tirti šaltiniai. Visi aptarti atvejai galėtų būti ir spaudos klaidos.

Dar keleto veiksmažodžių priesagoje sukirčiuotos formos, turinčios šaknies kirtį es. l. 1 asmens formose:

cźiùp-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terė́ti;

drìkſ-teriu, -terėjau, -trėſiu, -terė́ti;

drỹk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terė́ti;

krỹp-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terė́ti;

páukß-teriu, -ter-éjau, -terėſiu, -terėti;

pýk-teriu, -terėjau, -terė́ſiu, -terė́ti;

ßýp-teriu, -terėjau, -terė́ſiu, -terė́ti;

ßúk-teriu, -terėjau, -terė́ſiu, -terė́ti.

Kaip matyti, kirčio ženklas dažniausiai matomas ne visose priesaginėse formose, o tik vienoje kurioje nors iš jų. Tikėtina, kad čia irgi gali būti susiduriama su spaudos klaidomis. Abejojant tokių priesaginio kirčio formų realumu, šie veiksmažodžiai toliau priskiriami prie pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių.

[65] Veiksmažodinis vedinys iš *rūgti*, kuris paveiktas būdvardžio *rūgštas*.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-terėti* iš viso paliudyti 73 veiksmažodžiai (+ 9 Kuršaičiui nežinomi). Visi jie turi v i e n s k i e m e n i u s pamatinius kamienus. Iš jų 41 yra **akūtinis**.

Aiškių ištiktukinių vedinių yra 14, pvz.:

blìnk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *blìnkt*),
brákß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *brákßt*)
brìnkß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *brìnkßt*),
°*bùmſ-terėti* (plg. LKŽ *bum̃st*),
°*cźióp-terėti* (plg. LKŽ *čiópt*),
gùrkß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *gùrkßt*),
kė́pß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *kė́pßt*),
°*pýp-terėti* (: *pýpt*),
pláukß-teriu, -terėjau, -terėti (: *pláukßt*),
°*pliùmp-terėti* (: *pliùmpt*),
°*ßwýſ-terėti* (: *ßwýſt*),
tékß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *tékßt*),
°*trákß-terėti* (: *trákßt*),
°*źýp-terėti* (: *źýpt*).

Veiksmažodžiuose *brákß-teriu, tékß-teriu, °trákß-terėti* akūtas matomas padėtinio ilgumo balsyje (plg. bk *bràkš-telėti, tèkš-telėti, tràkš-telėti*), kaip ir jų pamatiniuose ištiktukuose *brákßt, tékßt, trákßt* – tai yra įprasta tokio tipo žodžiams F. Kuršaičio žodynuose (plg. Strockis 2019, 101, išn. 16).

Kaip matyti, visi priesagos *-terėti* vediniai, padaryti iš ištiktukų, išlaiko pamatinio žodžio akūtinę priegaidę.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 10. Iš jų šeši išlaiko pamatinio veiksmažodžio šaknies priegaidę, pvz.:

láiſ-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *liė́ju*),
°*lúß-terėti* (: *lúßtu*),
rúk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *rúkſtu*),
°*ſpį́ſ-terėti* (: *ſpį́ſtu*),
ßók-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *ßóku*),
trìm-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *trìmſtu*).

Keturiuose vyksta akūtinė metatonija, pvz.:

grį́ß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *grį̃ßtù, grį̃ßti*),
pýk-teriu, -terėjau, -terė́ſiu, -terė́ti (: *pykſtù pỹkti*),
ßúk-teriu, -terėjau, -terė́ſiu, -terė́ti (: *ßaukiù, ßaũkti*),
trìnk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *trenkiù, treñkti*).

Nevienareikšmės darybos vediniai, pvz.:

°*cýp-terėti (: cypiù, cỹpti, plg.* LKŽ *cýpt*),

kìmß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *kemßù, kiñßti/kìmßt*),
krúp-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *krúpt* / plg. LKŽ *krū́pti*),
kýß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *kýßt / kißù, kìßti*),
lìnk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *linkſtù, liñkti* / *lìnkt, liñkt*),
mìrk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *mìrkt / mérkiu*),
páukß-teriu, -ter-éjau, -terėſiu, -terėti (: *páukßt* / plg. LKŽ *paũkšti*),
pýkß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *pýkßt* / plg. LKŽ *pýkšti*),
ßýp-teriu, -terėjau, -teré́ſiu, -teré́ti (plg. LKŽ *šỹpti* / *ßýpt*),
trúk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *trúkſtu*, plg. LKŽ *trū́kt*, *trũkt*),
túp-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *tūpiù, tũpti* / *túpt*),
twýkſ-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (plg. LKŽ *tvỹksti* / *twýkſt*),
°ßiùrp-terėti (: *ßiurpſtù, ßiuř̃pti*, plg. LKŽ *šiùrpt*),
ßmìrkß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (plg. LKŽ *šmiř̃kšti* / plg. LKŽ *šmìrkšt*),
úk-teriu, úk-terėjau, -terėſiu, -terėti (plg. LKŽ *ũ̃kti* / plg. LKŽ *ū́kt*),
úß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *ūžiù, ũßti*, plg. LKŽ *ū́žt*),
źióp-teriu, -teré́jau, -terėſiu, -terėti (plg. LKŽ *źiópt* / plg. LKŽ *žiõpti*).

Jei šie veiksmažodžiai laikomi padarytais iš ištiktukų, galima teigti, kad visi jie išlaiko pamatinio žodžio tvirtapradę priegaidę (plg. *cýpt, kìmßt, kýßt, krúpt, lìnkt / liñkt, mìrkt, páukßt, pýkßt, trū́kt, túpt, twýkſt, ū́kt, ū́žt, ßýpt, šiùrpt, šmìrkšt, źiópt, žvìlgt*). Visi pačiame Kuršaičio žodyne paliudyti pamatiniai ištiktukai yra akūtiniai (žymi staigų veiksmą), nors, LKŽ duomenimis, kitur jie gali turėti cirkumfleksinius variantus (plg. LKŽ *trū́kt* / *trũkt*, *žvìlgt* / *žvi͂lgt*).

Jei aptariamieji veiksmažodžiai laikomi veiksmažodiniais vediniais, tuomet: a) vieni išlaiko akūtinę priegaidę (pvz., *krū́pti*, *mérkiu*, *pýkšti*, *trúkſtu*); b) kituose vyksta akūtinė metatonija (plg. *cỹpti*, *liñkti*, *paũkšti*, *tũpti*, *tvỹksti*, *ũ̃kti*, *šỹpti*, *ßiuř̃pti*, *šmiř̃kšti*; *ũßti*, *žiõpti*, *źwel͂kti*); c) viename atsiranda akūtas pailgėjusiame balsyje (plg. *kìßti*).

Kirčiuotą **cirkumfleksinį** pamatinį kamieną turi 15 veiksmažodžių (+ 4 Kuršaičiui nežinomi). Visus juos galima laikyti <u>veiksmažodiniais</u> vediniais, plg.:

baũp-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *baubiù, baũpti*),
drỹk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -teréti (: *drykſtù, drỹkti*),
gỹß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *gyßtù, gỹßti*),
kaĩt-elėjůs, -lėjaus, -lėſiu, -lėti (: *kaicźiù, kaĩſti*),
kiř̃p-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *kerpù, kiř̃pti*),
kiř̃ſ-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *kertù, kiř̃ſti*),
krañk-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *krankiù, krañkti*),
krỹp-teriu, -terėjau, -terėſiu, -teréti (: *krypſtù, krỹpti*),
kuḿp-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *kumpſtù, kuḿpti*),
puř̃kß-teriu, -terėjau, -terėſiu, -terėti (: *purßkiù, puř̃kßti*),

ſliñk-teriu, *-terejau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *ſlenkù*, *ſliñkti*),
ßwiĺp-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *ßwilpiù*, *ßwiĺpti*),
taȓkß-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *tárßku*, *taȓkßti*),
°*źiẽp-terėti* (: *źiebiù*, *źiẽpti*).

Vienas veiksmažodis Kuršaičio pateiktas su dviejų skirtingų priegaidžių ženklais: *źwìĺkteriu*, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *źwelgiù*, *źweĺkti*), tačiau vartosenos pavyzdžiuose nurodytas tik cirkumfleksas, plg. *źwiĺkterėjimas*, *paźwiĺgteriu*. Kaip matyti, visi šie vediniai išlaiko pamatinio veiksmažodžio šaknies priegaidę. Cirkumfleksinės metatonijos atvejų nėra.

Kirčiuotą trumpąjį balsį turi 17 veiksmažodžių (+ 2 Kuršaičiui nežinomi). Aiškių ištiktukinių vedinių yra 12, pvz.:

blèſ-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *blèſt*),
grìpß-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *grìpßt*),
krìpß-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *krìpßt*),
mùk-teriu -terėjau, *-terėſiu*, *-terėti* (plg. LKŽ *mùkt*),
nìkſ-teriu, *-terėjo*, *-terės*, *-terėti, °nìkß-terėti* (: *nìkſt*),
°*niúk-terėti* (: *niū́kt*),
°*pliùkß-terėti* (: *pliùkßt*),
ſtàp-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *ſtapt*[66], plg. LKŽ *stàpt*),
°*ßwàp-terėti* (: *ßwàpt*),
tàpß-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *tàpßt*),
°*źìp-terėti* (: *źìpt*),
źnàp-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *źnàpt*).

Nevienareikšmės darybos vediniai, pvz.:

cźiùp-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-teré́ti* (: *cźiùmpù*, *cźiùpti* / *cźiùpt*),
drìkſ-teriu, *-terėjau*, *-trėſiu*, *-teré́ti* (plg. LKŽ *driksti* / *drìkſt*),
glùſ-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (: *glùſt* / plg. LKŽ *glùsti*),
źèk-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (plg. LKŽ *žègti* / *žègt*),
źlèp-teriu, *-terėjau*, *-terėſiu*, *-terėti* (plg. LKŽ *žlèbti* / plg. LKŽ *žlèbt*).

Be kirčio ženklų paliudyti trys veiksmažodžiai (+ 13 Kuršaičiui nežinomų).

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Jei minėtosios priesaginio kirčio formos *gaiß-teréti*, *plak-teŕéſiu*, *ßmaukß-teréti* ir kt. laikomos spaudos klaidomis, jokių esmingesnių skirtumų nuo bendrinės kalbos kirčiavimo nepastebėta.

[66] Ištiktukas *stapt* Kuršaičio nesukirčiuotas.

Veiksmažodžiuose *brákß-teriu*, *tékß-teriu*, °*trákß-terėti* (kaip ir jų pamatiniuose ištiktukuose *brákßt*, *tékßt*, *trákßt*) matomas bendrinei kalbai nebūdingas akūtas padėtinio ilgumo balsyje *a*. Kaip jau minėta, toks akūtas buvęs būdingas Kuršaičio ištiktukams ir ekspresyvios ar onomatopėjinės kilmės veiksmažodžiams (plg. Strockis 2019).

Veiksmažodis *źwìl̃kteriu* Kuršaičio pateiktas su dviem galimomis priegaidėmis, nors visi vartosenos pavyzdžiai turi cirkumfleksą. Bendrinėje kalboje *žvìlgtelėti* būdinga akūtinė metatonija (plg. *žvel̃gti*).

Apibendrinimas. Priesagos *-terėti* vediniai F. Kuršaičio žodynuose, kaip ir bendrinėje kalboje, kirčiuojami pastoviu pamatinio kamieno kirčiu (neskaitant kelių spėjamų spaudos klaidų). Kirčiuotame pamatiniame kamiene galimas tiek akūtas, tiek cirkumfleksas, tiek trumpasis balsis. Priegaidė ir kiekybė gali būti arba išlaikomi iš pamatinio žodžio, arba įvykti akūtinė metatonija. Vieninteliu galimo balsio pailgėjimo atveju (*kýß-teriu* : *kìßti*) vedinyje atsiranda akūtas.

2.6.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas

Kazlų Rūdos šnektos žodyne vartojamas priesagos variantas su priebalsiu *l*, t. y. *-telėti*. Žodyne paliudyti dvejopo tipo veiksmažodžiai: a) išlaikantys priesagos balsį *ė* visose pagrindinėse formose, pvz., *áiktelėti*, *-ėja*, *-ėjo* (56 pavyzdžiai); b) turintys balsį *ė* tik dalyje pagrindinių formų, pvz., *bùrbtelti*, *-ia*, *-ėjo*; *pókš-telėti*, *-i*, *-ėjo* ir pan. (16 pavyzdžių). Kadangi aiškesnių kirčiavimo skirtumų tarp šių dviejų tipų nesama, tolesnėje analizėje jie nėra skiriami ir visi pavyzdžiai aptariami kartu.

Kazlų Rūdos šnektos žodyne iš viso paliudyti 72 veiksmažodžiai su priesaga *-telėti*. Visi jie kirčiuojami vienskiemeniame pamatiniame kamiene. **Kirčiuotą akūtinį** pamatinį kamieną turi 51 veiksmažodis.

Aiškių ištiktukinių vedinių yra 22, pvz.:
áik-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *áikt*),
blýks-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *blýkst*),
brū́kš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *brū́kšt*),
bùm-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *bùmbt*),
cìnk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *cìnkt*),
dìng-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *dìngt*),
gùnk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *gùnkt*),
gùrkš-telėti, *-ia*, *-ėjo*, *gùrkštelti*, *-ia*, *-ėjo* (plg. LKŽ *gùrkšt*),
kū́k-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *kū́kt*),
kvók-telėti, *-ėja*, *-ėjo* ‘kvaištelėti’ (plg. LKŽ *kvókt*),

liúok-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *liúokt*),
plùmp-telėti, *-ia*, *-ėjo* (: *plùmpt*),
plýks-telėti, *-i* (*-ia*), *-ėjo* (: *plýkst*),
pókš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *pókšt*),
pókš-telėti, *-i*, *-ėjo* (: *pókšt*),
pū́kš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *pū́kšt*),
pùrkš-telėti, *-ia*, *-ėjo* (: *pùrkšt*),
pùrp-telėti, *-ia*, *-ėjo* (: *pùrpt*),
sriū́b-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *sriū́bt*),
šliū́kš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *šliū́kšt*),
žýb-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *žýbt*).

Greičiausiai ištiktukiniu laikytinas ir veiksmažodis *grýž-telėti*, *-ėja*, *-ėjo* ‘nikstelėti’. Visų akūtinė priegaidė perimta iš pamatinio ištiktuko.

Aiškių <u>veiksmažodinių</u> vedinių yra 5. Iš jų trijuose vyksta akūtinė metatonija, pvz.:

dū́k-telėti, -ėja, -ėjo (: *dū̃kti*),
lóš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *lõšti*),
sáls-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *saĩsti*).

Kituose dviejuose priegaidė perimama iš pamatinio žodžio, pvz.:

séns-telėti, *-telėja*, *-telėjo* (: *sénti*),
žìls-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *žìlti*).

<u>Nevienareikšmės darybos</u> vediniai, pvz.:

bárkš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *bárkšti* / *bárkšt*, *barškšt*),
bùrb-telti, *-ia*, *-ėjo* (: *bùrbt* / *burbti*),
čìrkš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *čiržkšti* / *čìrkšt*, plg. LKŽ *čýrkšt*, *čỹrkšt*),
čiùrkš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *čiurškšti* / *čiùrkšt*),
dė́b-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *dė̃bti* / *dė́bt*),
dríoks-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *driókst* / *driõksti*),
gùrk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *gurgti* / plg. LKŽ *gùrkt*),
káukš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *kaũkšti* / *káukšt*),
kìls-telėti, *-ia*, *-ėjo*, *kìlstelti*, *-ia*, *-ėjo* (: *kìlst* / *kìlti*, *kélti*),
kliùrk-telėti, *-ia*, *-ėjo* (: *kliùrkt* / *kliurkti*),
kniáuk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *kniaũkti* / plg. LKŽ *kniáukt*, *kniaũkt*),
knýs-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *knìsti* / *knýst*),
krùnkš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *kruñkšti* / *krùnkšt*),
kùmš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *kùmšti*, *kùmšt*, *kumšt*),
kvýk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *kvỹkti*, plg. LKŽ *kvýkt*),
lýž-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *lýžt* / plg. LKŽ *lỹžti*),
miáuk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *miaũkti* / plg. LKŽ *miáukt*),

pliùrp-telėti, *-i*, *-ėjo* (: *pliùrpt* / *pliur̃pti*),
smìlk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *smìlkt* / *smil̃kti*),
šók-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *šókti* / *šókt*),
térkš-telėti, *-ia*, *-ėjo* (: *térkšt* / plg. LKŽ *ter̃kšti*),
vámp-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *vámpt*, *vam̃pt* / plg. LKŽ *vam̃pti*),
žióp-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *žiõpti*, *žiópti* / *žiópt*),
žvìlg-telėti, *-ia*, *-ėjo* (: *žvìlgt* / *žvel̃gti*).

Laikant šiuos veiksmažodžius padarytais iš ištiktukų, galima teigti, kad jie visi išlaiko pamatinio žodžio akūtinę priegaidę. Laikant juos veiksmažodiniais vediniais, konstatuotina, kad vienuose yra išlaikoma pamatinio žodžio kamieno akūtinė priegaidė, kituose vyksta akūtinė metatonija. Vienu atveju matomas akūto atsiradimas pailgėjusiame balsyje (*knýs-telėti* : *knìsti*).

Pavyzdžių su kirčiuotu **cirkumfleksiniu** pamatiniu kamienu KzRŽ nėra.

Kirčiuotą trumpą pamatinį kamieną turi 21 veiksmažodis. Aiškių ištiktukinių vedinių yra 15, pvz.:

bàks-telėti, *-ėja*, *-ėjo*,
bàks-telti, *-ia* (*-i*), *-ėjo* (: *bàkst*),
bràkš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *bràkšt*),
bùp-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *bùpt*),
càk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *càkt*),
cvàk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *cvàkt*),
dùks-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *dùkst*),
màk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *màkt*),
nìks-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *nìkst*),
pàkš-telėti, *-ia* (*-ėja*), *-ėjo* (: *pàkšt*),
pùkš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *pùkšt*),
stàb-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *stàbt*),
tàkštelėti, *-ia*, *-ėjo* (: *tàkšt*),
tràkš-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *tràkšt*),
žàg-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *žàgt*). Visais atvejais išlaikomas pamatinio ištiktuko balsio trumpumas.

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra tik vienas, jame išlaikomas bendraties formos trumpasis balsis: *mès-telėti*, *-ėja*, *-ėjo* (: *mèsti*).

Nevienareikšmės darybos vedinių yra 5. Paprastai juose išlaikomas pamatinio žodžio balsio trumpumas, pvz.:

čiùp-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *čiùpti* / *čiùpt*),
drìb-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *drìbti* / *drìbt*),
rìk-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *rìkti* / plg. LKŽ *rìkt*),

žnèk-telėti, -ėja, -ėjo (: *žnèkti* / *žnèkt*).

Vienu atveju matomas balsio sutrumpėjimas:

rùgš-telti, -ia, -ėjo (: *rū́gti*, plg. *rūgštùs, -ì* 4).

Skirtumai nuo bendrinės kalbos ir Kuršaičio žodynų. Priesagos *-telėti* vediniai KzRŽ kirčiuojami iš esmės taip pat kaip ir bendrinėje kalboje ar F. Kuršaičio žodynuose. Vienintelis pastebėtas skirtumas – KzRŽ nesama cirkumfleksinės šaknies vedinių. Pamatinio veiksmažodžio šaknies cirkumfleksas visuomet patiria akūtinę metatoniją vedinyje.

Apibendrinimas. Priesagos *-tel(ė)ti* vediniai Kazlų Rūdos šnektoje, kaip ir bendrinėje kalboje bei F. Kuršaičio žodynuose, be išimčių kirčiuojami pastoviu pamatinio kamieno kirčiu. Kirčiuotame pamatiniame kamiene pasitaiko tik akūtas arba trumpasis kirčiuotas balsis. Priegaidė ir kiekybė gali būti arba išlaikomos iš pamatinio žodžio, arba įvykti akūtinė metatonija. Vieninteliu galimo balsio pailgėjimo atveju (*knýs-telti* : *knìsti*) vedinyje atsirana akūtas. Vienu atveju (*rùgš-telti*) matomas galimas balsio sutrumpėjimas.

2.6.5. Zanavykų šnektos žodynas

Zanavykų šnektos žodyne, kaip ir Kazlų Rūdos šnektos žodyne, vartojamas priesagos variantas su priebalsiu *l*, t. y. *-telėti*. Žodyne paliudyti dvejopo tipo veiksmažodžiai: a) išlaikantys priesagos balsį *ė* visose pagrindinėse formose, pvz., *dírs-telėt, -ėja, -ėjo* (41 pavyzdys); b) turintys balsį *ė* tik dalyje pagrindinių formų, pvz., *áik-telėti, -ia, -ėjo*; *díng-telėt, -eli, -ėjo* ir pan. (69 pavyzdžiai). Kadangi aiškesnių kirčiavimo skirtumų tarp šių dviejų tipų nesama, tolesnėje analizėje jie nėra skiriami ir visi pavyzdžiai aptariami kartu.

Zanavykų šnektos žodyne paliudyti tik **pamatinio kamieno kirčio** veiksmažodžiai su priesaga *-telėti*, iš viso 108. Visų jų pamatiniai kamienai vienskiemeniai. Kirčiuotą **akūtinį** pamatinį kamieną turi 99 veiksmažodžiai.

Aiškių ištiktukinių vedinių yra 45. Beveik visų jų akūtinė priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, pvz.:

áik-telėti, -ia, -ėjo (plg. LKŽ *áikt*),
ám-telėt, -ėja (*-ia*), *-ėjo* (: *ámt*),
blýks-telt, -ia, -ėjo (plg. LKŽ *blýkst*),
bráukš-telt, -ia, -ė (: *bráukšt*),
brū́kš-telt, -ia, -ėjo (: *brū́kšt*),
búmb-telėt, -ia, -ėjo (: *búmt*),

díng-telėt, *-eli*, *-ėjo* (: *díngt*),
dírs-telėt, *-ėja*, *-ėjo*; *dírs-telt*, *-i* (*-na*), *-ėjo* (: *dìrst*),
drýk-telėt, *-ia*, *-ėjo* (: *drýkt*),
dúnks-telėt, *-ia*, *-ėjo* (plg. LKŽ *dùnkst*),
grýbš-telt, *-ia* (*-i*), *-ėjo* (: *grýbšt*),
káukš-telėt, *-ia*, *-ėjo* (: *káukšt*),
kiók-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (: *kiókt*),
kúokš-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *kúokšt*),
kúok-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (plg. LKŽ *kúokt*),
kvė́s-telt, *-ėja*, *-ėjo*, *kvė́s-terėt*, *-i*, *-ėjo* (: *kvė́st*),
liúok-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *liúokt*),
lýž-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *lýžt*),
óik-telėti, *-i*, *-ėjo* (plg. LKŽ *ói*, *òi*),
plýks-telėti, *-i*, *-ėjo* (: *plýkst*),
pókš-telėti, *-i*, *-ėjo* (: *pókšt*),
pū́p-telti, *-i*, *-ėjo* (: *pū́pt*),
riū́k-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *riū́kt*),
siū́b-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *siū́bt*),
sriū́b-telti, *-i*, *-ėjo* (: *sriū́bt*),
šiū́s-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *šiū́st*),
šiū́š-telėti, *-i*, *-ėjo* (: *šiū́̃št*),
šlė́pš-telėti, *-ėja*, *-ėjo*,
šlùmš-telti, *-i*, *-ėjo* (: *šlùmšt*, *šlumm̃št*),
šmė́kš-telėti, *-i*, *-ėjo* (plg. LKŽ *šmė́kšt*),
šmė́š-telėti, *-i*, *-ėjo* (plg. LKŽ *šmė́št*),
šnė́kš-telėti, *-i*, *-ėjo*,
šū́s-telėti, *-i*, *-ė* (: *šū́st*),
švýs-telti, *-i*, *-ėjo* (: *švýst*),
šýp-telti, *-i*, *-ėjo* (: *šýpt*),
tárkš-telti, *-ia*, *-ėjo* (: *tárkšt*),
táukš-telti, *-ia*, *-ėjo* (: *táukšt*),
tvós-telėti, *-i*, *-ėjo* (plg. LKŽ *tvóst*),
vámp-telėti, *-ia*, *-ėjo* (plg. LKŽ *vámpt*),
vám-telėti, *-ia*, *-ėjo* (plg. LKŽ *vámt*),
viáuk-telėti, *-i*, *-ėjo* (plg. LKŽ *viáukt*),
žióp-telti, *-ia*, *-ėjo* (: *žiópt*),
žýb-telti, *-i*, *-ėjo* (: *žýbt*).

Dviejų vedinių šaknyje vyksta akūtinė metatonija:
kvánk-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (: *kvañkt*, bet plg. LKŽ *kvánkt*),

kvéš-telt, *-ėja*, *-ėjo* (: *kvẽšt*).

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra 54. Iš jų penkių priegaidė perimta iš pamatinio žodžio, pvz.:

gnýb-telt, *-ia*, *-ėjo* (: veiksm. *gnýbt* / plg. LKŽ *gnýbti*, *gnỹbti*),
plė́s-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *plė́sti*),
sė́s-telti, *-ia*, *-ėjo* (: *sė́sti*),
šnýpš-telėti, *-i*, *-ėjo*; *šnýpš-telti*, *-i*, *-ėjo* (: *šnýpšti*),
žìls-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *žìlti*).

Kituose 15 vyksta akūtinė metatonija, pvz.:

dúrs-telėt, *-ia*, *-ėjo* (plg. LKŽ *dur̃sti*),
gúrg-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (: *gur̃gt*),
kímš-telėt, *-i* (*-ia*), *-ėjo* (: *kim̃št*),
kúrs-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (: *kur̃st*),
páik-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *paĩkti*),
pliùrp-telėti, *-i*, *-ėjo* (: *pliur̃pti*),
plùmp-telėti, *-i*, *-ė* (: *plum̃pti*),
pýk-telėti, *-i*, *-ėjo* (: *pỹkti*),
pýp-telti, *-i*, *-ė́jo* (: *pỹpti*),
sáls-telėti, *-ia*, *-ėjo* (: *saĺ̃sti*),
skė́s-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *skẽsti*),
šnė́kš-telėti, *-i*, *-ėjo* (plg. LKŽ *šnẽkšti*),
svìrs-telėti, *-ėja*, *-ėjo* (: *svir̃sti*),
ū́ž-telti, *-ia*, *-ėjo* (: *ũžti*),
váukš-telti, *-ia*, *-ėjo* (: *vaũkšti*).

Vienu atveju akūtas atsiranda pailgėjusiame balsyje:

knýs-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (: *knìst*).

Nevienareikšmės darybos vediniai, pvz.:

bárkš-telėt, *-ia*, *-ėjo* (: interj. *bárkšt* / veiks. *bar̃kšt*),
búrb-telėt, *-ia*, *-ėjo* (: interj. *búrbt* / veiks. *bur̃bt*),
čírkš-telt, *-ia*, *-ėjo* (: veiks. *čir̃kšt*, plg. interj. LKŽ *čìrkšt*),
čiúlp-telt, *-ia*, *-ėjo* (: interj. *čiúlpt* / veiks. *čiulp̃t*),
dílb-telėt, *-i* (*-ia*), *-ėjo* (plg. LKŽ *dil̃bti* / *dìlbt*),
díngtelėt, *-eli*, *-ėjo* (: interj. *díngt* / veiks. *diñgt*),
drióks-telėt, *-ia*, *-ėjo* (: interj. *driókst* / veiks. *driõkt*),
drúms-telėt, *-ia*, *-ėjo* (: interj. *drúmst* / veiks. *drum̃st*),
kárk-telėt, *-ia*, *-ėjo* (: interj. *kárkt* / veiks. *kar̃kti*),
kíls-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (: interj. *kílst* / veiks. *kélt*),
kímštelėt, *-i* (*-ia*), *-ėjo* (plg. LKŽ *kìmšt* / ZnŽ veiks. *kim̃št*),
knė́b-telėt, *-ėja*, *-ėjo* (: interj. *knė́bt* /plg. LKŽ *knẽbti*),

kríms-telt, -ia, -ėjo (plg. LKŽ *krìmst* / ZnŽ veiks. *krim̃st*),
krū́p-telėt, -ėja, -ėjo (plg. LKŽ *krū́pti* / *krū́pt, krùpt*),
krýp-telt, -ia, -ėjo (: interj. *krýpt* / veiks. *krỹpt*),
kúmš-telėt, -ėja, -ėjo (: interj. *kúmšt* / plg. LKŽ *kùmšti*),
kýš-telėt, -ėja, -ėjo, kýštelt, -i, -ėjo (: interj. *kýšt* / veiks. *kìšt*),
mós-telti, -ia, -ėjo (: *móti* / plg. LKŽ *móst*),
pìrs-telti, -i, -ėjo (: *pìrst* / *pérsti*),
pliáukš-telėti, -ėja, -ėjo (: *pliáukšt* / *pliaũkšti*),
pliū́p-telėti, -ėja, -ėjo (: *pliū́pt, pliùpt* / *pliùpti*),
pùrkš-telėti, -ėja, -ėjo (: *pùrkšt* / *puř kšti*),
pū́s-telti, -i (*-ia*), *-ėjo* (: *pū́st* / *pũ̃sti*),
pýkš-telėti, -i, -ėjo (: *pýkšt* / plg. LKŽ *pýkšti*),
pýp-telėti, -ėja, -ėjo (plg. LKŽ interj. *pýpt* / ZnŽ *pỹpti*),
skrýs-telėti, -ėja, -ėjo (: *skrìst* / *skrýst*),
smìlk-telėti, -ėja (*-i*), *-ėjo* (: *smìlkt, smil̃kt* / *smil̃kti*),
stùm-telėti, -ėja, -ėjo (: *stùmti* / plg. LKŽ *stùmt*),
šlámš-telėti, -ėja, -ėjo (: *šlam̃šti* / *šlámšt*),
šnýpš-telėti, -i, -ėjo (: *šnýpšt* / *šnỹpšti*),
térkš-telėti, -ėja, -ėjo (: *térkšt* / *teř kšti*),
tìrkš-telėti, -ėja, -ėjo (: *tìrkšt* / *tiř kšti*),
trìnk-telėti, -ėja, -ėjo (: *trìnkt* / *treñkti*).

Laikant šiuos veiksmažodžius padarytais iš ištiktukų, galima teigti, kad jie visi išlaiko pamatinio žodžio akūtinę priegaidę. Laikant juos veiksmažodiniais vediniais, galima teigti, kad vienuose yra išlaikoma pamatinio žodžio kamieno akūtinė priegaidė, kituose vyksta akūtinė metatonija. Trimis atvejais akūtas atsiranda pailgėjusiame balsyje (*kýš-telėt* : *kìšti*; *knýs-telėti* : *knìsti*; *skrýs-telėti* : *skrìsti*).

Kirčiuotą **cirkumfleksinį** pamatinį kamieną turi 6 veiksmažodžiai. Keturi iš jų greičiausiai išlaiko pamatinio veiksmažodžio cirkumfleksą:

bam̃b-telėt, -ia, -ėjo (plg. LKŽ *bam̃bti*, bet plg. ištiktuką LKŽ *bámbt*),
biř b-telėt, -eli, -elėjo (: *biř bt*),
braũk-telt, -ia, -ėjo (: *braũkt*),
kař s-telt, -ia, -ėjo (: *kař st*).

Viename vedinyje vyksta netikėta (t. y. šiam darybos tipui nebūdinga) cirkumfleksinė metatonija: *spiř g-telėti, -i, -ėjo* (: *spìrgti*).

Ne visai aiški cirkumflekso kilmė veiksmažodyje *brañks-telt, -ia, -ėjo* (plg. LKŽ *bránkst, brañkst*), kadangi pamatinis ištiktukas Zanavykų šnektos žodyne nepaliudytas.

Kirčiuotą **trumpą** pamatinį kamieną turi trys veiksmažodžiai. Dviem atvejais išlaikomas pamatinio veiksmažodžio ar ištiktuko balsio trumpumas, pvz.:

kliùs-telt, -i, -ėjo (: *kliùst*),

šlùb-telėti, -ėja, -ėjo (: *šlùbti* / plg. LKŽ *šlùbt*).

Vienu atveju matomas balsio sutrumpėjimas:

rùgš-telėti, -ėja, -ėjo (: *rűgti*, plg. *rūgštùs, -ì* 4).

Skirtumai nuo bendrinės kalbos ir kitų šaltinių. Priesagos *-tel(ė)ti* vediniai Zanavykų šnektos žodyne kirčiuojami iš esmės taip pat kaip bendrinėje kalboje ir kituose nagrinėtuose šaltiniuose. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad rečiau nei kituose šaltiniuose pasitaiko pamatinio kamieno balsio trumpumas (3 atvejai), rečiau nei F. Kuršaičio žodyne pasitaiko pamatinio kamieno cirkumfleksas (6 atvejai) (KzRŽ cirkumflekso atvejų išvis nebūta). Kita vertus, kiek dažniau užfiksuotas balsio pailgėjimas vedinyje (3 atvejai: *kýš-telėt* : *kìšti*; *knýs-telėti* : *knìsti*; *skrýs-telėti* : *skrìsti*; Kuršaičio žodynuose ir KzRŽ buvo po vieną atvejį). Tik Zanavykų šnektos žodyne užfiksuotas cirkumfleksinės metatonijos atvejis (*spiř̃g-telėti* : *spìrgti*). Taip pat tik šiame žodyne užfiksuotas akūtinės metatonijos atvejis vedinyje iš ištiktuko (*kvánk-telėti* : *kvañkt*).

Pavieniais atvejais gali nesutapti vedinių priegaidės skirtinguose šaltiniuose. Pvz., KzRŽ veiksmažodis *kárstelti* (: *kar̃sti*) paliudytas su akūtine metatonija, o ZnŽ – be (plg. ZnŽ *kar̃stelt* : *kar̃st*). Kita vertus, ZnŽ metatonija matoma panašios reikšmės vedinyje *sálstelėti* (: *sal̃sti*), plg. ir KzRŽ *sálstelti* (pamatinis žodis KzRŽ nepaliudytas).

Apibendrinimas. Priesagos *-tel(ė)ti* vediniai Zanavykų šnektos žodyne, kaip ir bendrinėje kalboje ir kituose aptartuose šaltiniuose, visuomet kirčiuojami pastoviu pamatinio kamieno kirčiu. Kirčiuotame pamatiniame kamiene dažniausiai pasitaiko akūtas, pavieniais atvejais – cirkumfleksas arba trumpasis balsis. Akūtas gali būti perimtas iš pamatinio žodžio, atsiradęs dėl metatonijos arba atsiradęs pailgėjusiame balsyje. Vienu atveju pasitaiko cirkumfleksinė metatonija, nebūdinga kitiems šaltiniams (*spiř̃g-telėti* : *spìrgti*). Vienu atveju pasitaiko balsio sutrumpėjimas (*rùgš-telėti*).

2.6.6. Apibendrinimas

Visuose nagrinėtuose šaltiniuose, kaip ir bendrinėje kalboje, priesagos *-terėti* / *-tel(ė)ti* vediniai paprastai kirčiuojami pamatinio kamieno (visuomet vienskiemenio) kirčiu, taigi priesagą galima laikyti dominacine silpnąja.

F. Kuršaičio žodynuose užfiksuoti keli priesaginio kirčio atvejai greičiausiai laikytini spaudos klaidomis.

Kirčiuotame pamatiniame kamiene įmanomas tiek akūtas, tiek cirkumfleksas, tiek trumpasis balsis. Padėtinio ilgumo balsiai *a, e* F. Kuršaičio žodynuose gali būti akūtiniai, kituose šaltiniuose išlieka trumpi. Zanavykų šnektos žodyne užfiksuota pastebimai mažiau cirkumfleksinio ar trumpo pamatinio kamieno atvejų nei kituose šaltiniuose. Kazlų Rūdos šnektos žodyne neužfiksuota nė vieno cirkumfleksinio pamatinio kamieno atvejo.

Akūtas paprastai būna perimtas iš pamatinio žodžio arba atsiradęs dėl metatonijos. Cirkumfleksas beveik visada būna perimtas iš pamatinio žodžio. Rastas vos vienas cirkumfleksinės metatonijos atvejis, paliudytas Zanavykų šnektos žodyne.

Pamatinio ištiktuko ar veiksmažodžio balsio trumpumas paprastai būna išlaikomas ir vedinyje. Pavieniais atvejais galimas balsio pailgėjimas. Tuomet pailgėjęs balsis gauna akūtą. Tokių balsio pailgėjimo atvejų daugiausia užfiksuota Zanavykų šnektos žodyne.

Vienu atveju visuose trijuose šaltiniuose pasitaiko ir balsio sutrumpėjimas (*rùgš-tel(ė)ti*)[67].

Pavieniais atvejais gali skirtis pamatinio kamieno priegaidė skirtinguose šaltiniuose, plg. KzRŽ *kárstelti* : ZnŽ *kařstelt*.

2.7. *Priesaga -(i)uoti*

2.7.1. Įvadinės pastabos

Dauguma priesagos *-uoti* vedinių daromi iš vardažodžių. Iš veiksmažodžių padaryti tik 10 % visų darybinės morfemos *-uoti* vedinių.

Daugiausia vedinių yra padaroma su pagrindiniu morfemos variantu *-uoti*, pvz.: *svyr-úoti* (: *sviř̃ti*), *šal-úoti* (: *šálti*). Dalis veiksmažodžių yra padaroma su kitais variantais: *-iuoti*, pvz.: *važ-iúoti* (: *vèžti*); *-uliuoti, -uriuoti*, pvz.: *diř̃b-uliuoti* (: *diř̃bti*), *snỹg-uriuoti* (: *snìgti*); *-al(i)uoti, -ar(i)uoti*, pvz.: *kỹb-ariuoti* (: *kýboti*), *bam̃b-ariuoti* (: *bambė́ti*); *-ailiuoti*, pvz.: *kar-ailiúoti* (: *karė́ti*); *-eliuoti*, pvz.: *dvės-eliúoti* (: *dvẽsti*); *-iliuoti*, pvz.: *zirz-iliúoti* (: *ziř̃zti*); *-iniuoti*, pvz.: *virt-iniúoti* (: *viř̃sti*). Vienas kitas pavyzdys gali būti sudarytas ir su dar kitokiais, retesniais, variantais, pvz.: *-ečiuoti, -učiuoti*, pvz.: *link-ečiúoti* (: *liñkti*), *link-učiúoti* (: *liñkti*); *-ikuoti*, pvz.: *bàd-ikuoti* (: *badýti*); *-*

[67] Tiesa, F. Kuršaičio žodyne šis veiksmažodis paliudytas be kirčio ženklo antraštinėje formoje, tačiau su greičiausiai klaidingu priesagos kirčiu kitose formose (t. y. *rukß-teriu, -terė́jau, -terė́jiu, -terė́ti*).

asuoti, pvz.: *blerb-asúoti* (: *bleřbti*); *-liuoti*, pvz.: *burk-liúoti* (: *buřkti*); *-suoti*, pvz.: *mo-súoti* (: *móti*); *-tuoti*, pvz.: *trokš-túoti* (: *trókšti*).

Veiksmažodiniuose priesagos *-uoti* vediniuose kartais galima balsių kaita. Kiekybinė balsių kaita yra retesnė, pvz.: *i* : *y* – *snỹg-uriuoti* (: *snìgti*); *u* : *ū* – *dūs-úoti* (: *dùsti*). Kokybinė balsių kaita pasitaiko dažniau, pvz.: *e* : *a* – *vad-úoti* (: *vèsti*); *e* (*ė*) : *y* – *kyl-úoti* (: *kélti*); *au* : *ū* – *stū̃g-uriuoti* (: *stáugti*); *i* : *ai* – *snaĩg-uriuoti* (: *snìgti*); *er* : *ir* – *žirgl-iúoti* (: *žeřgti*); *il* : *al* – *als-úoti* (: *ilsti*).

Veiksmažodinių priesagos *-uoti* vedinių bendra darybinė reikšmė yra kartotinė, reiškia ‘ne kartą dažnai daryti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *alp-úoti* ‘dažnai alpti’, *kyš-úoti* ‘čia išsikišti, čia vėl dingti’. Kai kurie veiksmažodžiai gali turėti deminutyvinės reikšmės atspalvį. Tokį atspalvį turi visi *-aliuoti*, *-eliuoti*, *-iniuoti*, *-uliuoti*, *-uriuoti* vediniai, pvz.: *diřb-uliuoti* ‘dažnai po truputį dirbti’, *snỹg-uriuoti* ‘pamažu snigti’.

Yra tokių veiksmažodžių, turinčių darybines reikšmes, kurių santykį su pamatiniais žodžiais įžiūrėti sudėtinga, pvz.: *dūs-úoti* (: *dùsti*), *vad-úoti* (: *vèsti*).

Vardažodinių veiksmažodžių daryba su priesaga *-uoti* yra pati produktyviausia. Tą liudija ir daryba iš tarptautinių žodžių, pvz.: *afiš-úoti* (: *afišà*), *vizit-úoti* (: *vizìtas*).

Vardažodiniams priesagos *-uoti* vediniams pagalbinės priemonės naudojamos itin retai. Kokybinės šaknies balsių kaitos atvejų yra nedaug, pvz.: *ei* : *y* – *kryv-úoti* (: *kreĩvas*); *ei* : *i* – *kriv-uliúoti* (: *kreĩvas*); *y* : *ai* – *gaĩv-aliuoti* (: *gývas*).

Vardažodiniai priesagos *-uoti* vediniai gali turėti beveik visas darybines reikšmes, kurias turi kiti priesaginiai vardažodiniai veiksmažodžiai, pvz.:

1. ‘Daryti tokį ar tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *gūžtúoti* ‘daryti gūžtą’, *por-úoti* ‘sudaryti porą’.
2. ‘Dirbti, atlikti veiksmą su tuo, vartoti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *grėbliúoti* ‘šieną vartyti grėbliu’, *smuikúoti* ‘groti smuiku’.
3. ‘Būti tam, tokiam ar būti tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’. Daiktavardiniai šio tipo veiksmažodžiai yra daromi iš asmenų pavadinimų, pvz.: *grybštúoti* ‘būti grybštu, vagimi’. Būdvardiniai vediniai reiškia ‘būti tokiam, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *gobšúoti* ‘būti gobšiam’, *vikrúoti* ‘būti vikriam’. Vediniai, kurie yra padaryti iš spalvą nusakančių būdvardžių, dažniau reiškia ne ‘būti tokiam’, o ‘iš tolo rodytis, matytis tokiam, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *juõduoti* ‘iš tolo rodytis juodam’.
4. ‘Darytis tam, tokiam ar virsti tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *drėgnúoti* ‘drėgnam darytis’, *žilúoti* ‘žilam darytis’.

Veiksmažodžiai, kurie padaryti iš daiktavardžių, reiškia ‘atsirasti tam, virsti tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *maurúoti* ‘maurais želti’, *kraujúoti* ‘kraujui bėgti’.

5. ‘Būti apimtam, jausti, pergyventi tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *sapnúoti* ‘pergyventi sapną’, *slogúoti* ‘sirgti sloga’.
6. ‘Būti, dalyvauti ten, užsiimti tuo, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *boksúotis* ‘užsiimti boksu’, *sportúoti* ‘užsiimti sportu’.
7. ‘Mušti per tai, kas nusakyta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *snukiúoti* ‘mušti per snukį’, *sprandúoti* ‘mušti per sprandą’.
8. ‘Vesti, veisti tai, kas išreikšta pamatiniu žodžiu’, pvz.: *ėriúotis* ‘vesti ėriukus’, *veršiúotis* ‘vesti veršiukus’.

Yra nemažai vardažodinių morfemos *-uoti* veiksmažodžių, kurių semantiniai ryšiai su jų pamatiniais žodžiais neleidžia įžiūrėti jokių aiškesnių darybinių reikšmių, pvz.: *dain-úoti* ‘balsu muzikos balsus reikšti’ (: *dainà*), *ginkl-úoti* ‘ginklais aprūpinti’ (: *giñklas*) (Jakaitienė 1973, 36–44; DLKG 2005, 388–397).

2.7.2. Bendrinė kalba

Bendrinėje kalboje beveik visi priesagos *-(i)uoti* vediniai – tiek veiksmažodiniai, tiek vardažodiniai – yra kirčiuojami priesagoje, pvz.: *bals-úo-ti, mos-úo-ti, skaič-iúo-ti, važ-iúo-ti* (žr. Stundžia 2014, 168).

Išimtį dabartinėje kalboje sudaro veiksmažodiniai vediniai, turintys priesagos variantus *-uliuoti, -uriuoti*. Jie gali būti kirčiuojami dvejopai: arba priesagoje, arba šaknyje. Jeigu kirčiuojama šaknyje, jų priegaidė bus cirkumfleksas. Cirkumfleksas dažnai atsiranda dėl metatonijos arba pailgėjus balsiui, pvz.: *lū̃kur-iuo-ti* || *lūkur-iúo-ti* (: *láukti*), *snū̃dur-iuo-ti* || *snūdur-iúo-ti* (: *snáusti*), *plū̃dur-iuo-ti* || *plūdur-iúo-ti* (: *plū́sti*), *snỹgur-iuo-ti* || *snygur-iúo-ti* (: *snìgti*). Anksčiau norminiu buvo laikomas tik šaknies kirtis (Laigonaitė 1978, 79; 2002, 105; DLKŽ[1–6]), o variantinis kirčiavimas kodifikuotas paskutiniais dešimtmečiais (pradedant DLKŽ septintuoju leidimu; plg. dar VLKK 2005 ir 2013 m. rekomendacijas).

Anksčiau cirkumfleksinės šaknies (dažnai metatoninės) kirtis bendrinėje kalboje buvo būdingas dar vienai veiksmažodžių grupei – vediniams iš spalvas reiškiančių būdvardžių, pvz.: *balt-uo-ti* (: *báltas*), *gel̃ton-uo-ti* (: *geltónas*), *raũdon-uo-ti* (: *raudónas*). Tik šaknies kirtis norminiu laikytas tarpukariu (Skardžius 1998, 660). XX a. antrojoje pusėje pirmuosiuose DLKŽ leidimuose jau nurodomas dvejopas šio tipo veiksmažodžių kirčiavimas: šakninis ir priesaginis, pvz.: *balt-úo-ti* || *bal̃t-uoti*.

Naujausiuose DLKŽ leidimuose teikiamas tik priesaginis kirtis (plačiau žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024, 86).

2.7.3. F. Kuršaičio žodynai

Dalis F. Kuršaičio liudijamų *-(i)uoti* veiksmažodžių gali būti laikomi perdarytais iš veiksmažodžių su priesaga *-(i)oti*, plg. Kuršaičio *páncz-iůti* ir bendrinės kalbos *pánč-ioti*. Taip galėjo nutikti dėl Mažosios Lietuvos tarmėms būdingo balsių *o* ir *uo* painiojimo (žr. Zinkevičius 1994, 34). Tokiais atvejais Kuršaičio veiksmažodžiai su priesaga *-(i)uoti* kirčiavimo požiūriu elgiasi taip pat kaip bendrinės kalbos ar kitų tarmių priesagos *-(i)oti* vediniai. Pastariesiems, visų pirma iteratyvams, ypač būdingas pamatinio kamieno kirtis ir akūtinė metatonija, pvz., bk *gą́sč-ioti* (: *(išsi)gą̃sti*) (žr. Stundžia 2014, 178), plg. Kuršaičio *gą́ſcź-ůti* (: *(ißſi)gą̃ſti*).

F. Kuršaičio žodynuose iš viso paliudyti 549 veiksmažodžiai su priesaga *-(i)uoti* (+ 89 Kuršaičiui nežinomi).

Didžioji dauguma veiksmažodžių **kirčiuojami priesagoje**, iš viso 476 veiksmažodžiai (+ 62 Kuršaičiui nežinomi). Priesagos kirtį vediniai gauna nepriklausomai nuo pamatinio žodžio kalbos dalies, pamatinio kamieno priegaidės ar kt., pvz.:

aiſ-ů́ju, -ſawaũ, -ſů́ſiu, -ſů́ſiu,
ak-ů́ju, -awaũ, -ů́ſiu, -ů́ti,
al-ů́ju, alawaũ, alů́ſiu, al-ů́ti,
an-ů́ju, anawaũ, an-ů́ſiu, an-ů́ti,
aukſ-ů́ju, -ſawau, -ſů́ſiu, -ſů́ti,
auk-ů́ju, -kawaũ, -ků́ſiu, -ků́ti,
bad-ů́ju, -dawaũ, -dů́ſiu, -dů́ti,
baln-ů́ju, -nawaũ, -nů́ſiu, -nů́ti,
°(*iß*)*berßt-ů́ti*, °(*iß*)*blyk-iů́ti,*
blyzg-ů́ju, -gawaũ, -gů́ſiu, -gů́ti,
brazd-ů́ju, -zdawaũ, -zdů́ſiu, -zdů́ti,
°*briun-ů́ti,*
brok-ů́ju (auch *brokáuju*), *-kawaũ, -ků́ſius, -ků́ti,*
brūkßn-iů́ju, -ßniawaũ, -ßniů́ſiu, -ßniů́ti,
brůk-ů́ju, -kawau, -ků́ſiu, -kůti,
brunkl-iů́ju, -kliawaũ, -klů́ſiu, -kliů́ti ką̃,
brūßk-ů́ju, -kawaũ, -ků́ſiu, -ků́ti,
brūź-ů́ju, -źawaũ, -źů́ſiu, -źů́ti,
bubn-ů́ju, -nawaũ, -nů́ſiu, -nů́ti,

bucź-iűju, *-cźiawaũ*, *-cźiűſiu*, *-cźiűti*,
būgn-űju, *-nawau*, *-nűſiu*, *-nűti*,
bul-iűjůs, *buliawaũs*, *bulűſiůs*, *buliűtis*,
burg-űju, *-gawaũ*, *-gűſiu*, *-gűti* kám kã,
burk-űju, *-kawaũ*, *-kűſiu*, *-kűti*,
ciėl-iűju, *-liawaũ*, *-liűſiu*, *-liűti*,
cup-űju, *-pawaũ*, *-pűſiu*, *-pűti*,
cźiėk-iűju, *-kiawaũ*, *-kiűſiu*, *-kiűti*,
°*cźyr-űti*,
cźyź-iűju, *-źiawaũ*, *-źiűſiu*, *-źiůti*,
cźiùlb-ůju, *-bawau*, *-bůſiu*, *-bůti*,
cźiurkßn-űju, *-nawaũ*, *-nűſiu*, *-nűti*,
dadn-űju, *-dnawaũ*, *-dnűſiu*, *-dnűti*,
dag-űju, *-gawaũ*, *-gűſiu*, *-gűti*,
dain-űju, *-nawaũ*, *-nűſiu*, *-nűti*,
°(*uź*)*dam-űti*, *druk-űju*, *-kawojau*,
dej-űju, *-jawaũ*, *-jűſiu*, *-jűti*,
delſ-iűju, *-ſiawaũ*, *-ſiűſiu*, *-ſiűti*,
didź-iűjůs, *-dźiawaũs*, *-dźiűſiůs*, *-dźiűtis*,
dryź-űju, *-źawaũ*, *-źűſiu*, *-źűti*,
drukůſiu, *drukűti*, *durn-űju*, *-nawaũ*, *-nűſiu*, *-nűti*,
dūdű-ju, *-dawaũ*, *-dűſiu*, *-dűti*,
dutſ-űju, *-tſawaũ*, *-tſűſiu*, *-tſűti*,
dwėſ-űju, *-ſawaũ*, *-ſűſiu*, *-ſűti* etc.

<u>Plg. veiksmažodžius su daugiaskiemeniais pamatiniais kamienais, pvz.:</u>

°*adreſiėr-űti*,
akciciėr-űju, *-awaũ*, *-űſiu*, *-űti*,
akcźyź-iűju, *-cźyźiawaũ*, *-źiűſiu*, *-źiűti*,
°*akcentawiėr-űti*,
akſiwiėr-űju (*akſikiwierűju*), *-rawaũ*, *-rűſiu*, *-rűti*,
aßar-űju, *-rawau*, *-rűſiu*, *-rűti*,
augal-űju, *-awaũ*, *-űſiu*, *-űti*,
°*balankſiėr-űti*,
°(*iß*)*berßt-űti*,
bokßtabiėr-űju,
°(*ap*)*burtik-űti*,
°*blukiėr-űti*,
bokßtabiėr-űju = *bukßtawiėrűju*,
°*botaniziėr-űju*, *-awaũ*, *-űſiu*, *-űſti*,

°*brunkſiėr-ů́ti*,
bukßtawiér-ů́ju, *-rawaũ*, *-rů́ſiu*, *-rů́ti*,
burbekl-iů́ju, *-liawaũ*, *-liů́ſiu*, *-liů́ti*,
burbul-iů́ju, *-liawaũ*, *-liů́ſiu*, *-iů́ti*,
debeſ-iů́jas, *-ſiãwos*, *-ſiů́ſis*, *-ſiů́tis*,
°*digradiėr-ů́ti*,
°*diklamiėr-ů́ti*,
°*dikliniėr-ů́ti*,
°*diktiėr-ů́ti*,
°*diſtiliėr-ů́ti*,
°*diwidiė-ů́ti*,
°*dizertiėr-ů́ti*,
°*dowan-iů́ti*,
°*dreſiėr-ů́ti*,
cźìwyr-ů́ju, *-rawau*, *-rů́ſiu*, *-rů́ti*,
°*ekſaminiėr-ů́ti*,
ekſiciėrů́ju, *-rawaũ*, *-rů́ſiu*, *-rů́ti*,
ekſkiwier-ů́ju, *-rawau*, *-rů́ſiu*, *-rů́ti*,
erźil-ů́jůs, *-lawaũs*, *-lů́ſius*, *-lůtis*,
°*engliziėr-ů́ti*,
°*ėlektriziėr-ů́ti*,
°*frankiėr-ů́ti*,
°*friziėr-ů́ti*,
°*furaźiėr-ů́ti*,
gargal-iů́ju, *-liawaũ*, *-liů́ſiu*, *-liů́ti*,
glaziė-ů́ju, *-rawaũ*, *-rů́ſiu*, *-rů́ti*,
°*grawiėr-ů́ti*,
°*gurgul-iů́ti* etc.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-(i)uoti* iš viso paliudyti 73 veiksmažodžiai (+ 2 Kuršaičiui nežinomi). Iš jų 22 turi vienskiemenius pamatinius kamienus.

Kirčiuotą **akūtinę** šaknį turinčių vienskiemenio pamatinio kamieno veiksmažodžių yra 17 (+ 1 Kuršaičiui nežinomas).

Aiškių veiksmažodinių vedinių yra keturi. Vieninteliame tikrajame *-uoti* vedinyje *cźiùlb-ůju*, *-awau*, *-ůſiu*, *-ůti* (: *cźiùlbu*) akūtas perimtas iš pamatinio žodžio. Likusieji trys laikytini priesagos *-(i)oti* vedinių perdirbiniais, turinčiais šiems būdingą akūtinės šaknies kirtį. Juose akūtas gali būti tiek perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:, *páin-iůju*, *-awau*, *-ůſiu*, *-ůti* (:

pinù, pìnti), °*(per)trúk-cźůti* (: *trúkſtu*), tiek atsiradęs dėl akūtinės metatonijos, pvz.: *gą́ſcź-iůju -awau, -ůſiu, -ůti* (: *iſſiſigą̃ſtù, iſſiſigą̃ſti*).

Aiškių vardažodinių vedinių yra 8. Visuose akūtas perimtas iš pamatinio žodžio. Visų 8 daiktavardinių vedinių pamatiniai žodžiai priklauso 1 kirčiuotei. Penki veiksmažodžiai laikytini tikraisiais *-(i)uoti* vediniais, pvz.:

áukſ-ůju, -awaũ, -ůſiu, -ůti (: *áukſas* 1|3, plg. LKŽ *áuksas* 1, 3),

˚(iß)gýſl-ůti (: *gýſla* 1),

púl-iůju, púliawau, púl-iůſiu, púl-iůti (: *púliai* 1, plg. LKŽ *pū́liai* 1),

ſódź-iůju, -dźiawau, -dźiůſiu, -dźiůti (: *ſůdžiai, -dźiū* 1, plg. LKŽ *súodžiai* 1),

wìng-iůju, -giawau, -giůſiu, -giůti (: *wìngis*, dgs. įn. *wìngiais* 1, plg. LKŽ *vìngis* 1, *viñgis* 2).

Du veiksmažodžiai atsiradę iš *-(i)oti* vedinių, plg.:

páncź-iůju, páncźiawau, páncź-iůſiu, páncź-iůti (: *pántis* 1, plg. LKŽ *pántis* 1),

týcź-iůjůs, týcźiawaus, týcź-iůſiůs, týcź-iůtis (: *týczia, -ios* 1, plg. LKŽ *týčia* 1, *tyčià* 4).

Vienintelio būdvardinio vedinio *ßál-cźiůju, -cźiawau, -cźiůſiu, -cźiůti* (: *ßáltas, à* 3) pamatinis žodis dabartinėje kalboje priklauso 3 kirčiuotei, tačiau kai kuriose tarmėse paliudyta ir 1 kirčiuotė (plg. LKŽ *šáltas, à* 3, *šáltas, -a* 1).

Poros veiksmažodžių daryba nevienareikšmė, tačiau abu gali būti laikomi kilusiais iš priesagos *-(i)oti* vedinių, tad jų šaknies kirtis ir akūtas nestebina. Vienu atveju šis akūtas metatoninis, plg.: *páik-iůju, -kiawau, -kiůſiu, -kiůti* (: *paĩkas* 4 / *paikſtù, paĩkti*), kitu – perimtas iš pamatinio žodžio *rùißcź-iůju, -cźiawau, -cźiůſiu, -cźiůti* (: [*rùißis, -ė* 1] / [*ruißas, -a*] / LKŽ *rùišti*).

Plg. dar keletą neaiškios darybos veiksmažodžių, kildintinų iš priesagos *-(i)oti* vedinių:

áußcź-iůju, -cźiawau, -cźiůſiu, -cziůti (plg. LKŽ *áusč-ioti*),

ſwáicź-iůju, -iawau, -iůſiu, -iůti (plg. bk *sváič-ioti*),

źiáukcź-iůju und *ziaukßcź-iůju, -cźiawau, -cźiůſu, -cźiůti* (: *žiáugt*?) (plg. bk *žiáukčioti*).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **cirkumfleksine** priegaide paliudyti 4 pavyzdžiai. Beveik visi jie priklauso tam pačiam semantiniam laukui – tai yra vediniai iš spalvas (ar panašias ypatybes) žyminčių būdvardžių. Vieno veiksmažodžio šaknies cirkumfleksas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.: *gelt-ůju, gelt̃awau, gelt̃-ůſiu, gelt̃-ůti* (: *gelt̃as, -à* 4, plg. LKŽ *gelt̃as, -à* 4), kituose trijuose kirtis atsiradęs dėl cirkumfleksinės metatonijos, pvz.:

balt̃-ůju, -tawau, -t-ůſiu, -t-ůti (: *báltas, -à* 3, plg. LKŽ *báltas, -à* 1, 3),

jǜd-ůſiu, -awau, -ůſiu, -ůti (: *jǘdas, -à* 3, plg. LKŽ *júodas, -à* 1|3),

mar̃g-ůju, mar̃gawau, mar̃g-ůſiu, mar̃g-ůti (: *márgas, -à* 3, plg. LKŽ *márgas, -à* 3).

Pastebėtina, kad visi šie pavyzdžiai prieštarauja Sosiūro dėsniui (kirtis nenušoka iš cirkumfleksinės šaknies į akūtinę priesagą), todėl jų šaknies cirkumfleksas negali būti laikomas senu. Visi trys akūtinės šaknies būdvardžiai *báltas, júodas, márgas* anksčiau galėjo priklausyti 1 kirčiuotei, todėl galėjo išlaikyti ir šaknies kirtį vediniuose (senovinis kirčiavimas *bált-uoti, júod-uoti, márg-uoti* būdingas šiaurės vakarų Lietuvos tarmėms). Cirkumfleksinė metatonija galėjo atsirasti kaip buvimo ilgalaikėje būsenoje reikšmės rodiklis (plačiau žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024).

Yra pastebėta, kad kitose pietinių vakarų aukštaičių šnektose toks vedinių iš spalvų pavadinimų kirčiavimas būdingas tik veiksmažodžiams, turintiems reikšmę ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’, tuo tarpu veiksmažodžiams, turintiems reikšmę ‘darytis tokios spalvos’ būdingas priesagos kirtis (žr. Bacevičiūtė 2006, 33; Bacevičiūtė, Sakalauskienė 2008, 28; Labutis 2002). F. Kuršaičio žodynų duomenys šio teiginio nepatvirtina. Visų minėtų veiksmažodžių žodyne nurodomos abidvi reikšmės (antroji reikšmė dažniausiai prirašoma prie formų su priešdėliu *pa-*), pvz.: „baĨtůju […] Verb. intr. durat. *dauernd weiss schimmern*. tà kwiėtkà baĨtůj ìß tólo […] *Zstz.* […] pabaĨtůju, *weiss werden; weissen Schimmer bekommen*“.

Taip pat plg. skolinį, pvz.: °*kõl-iůju, -iawau, -iůſiu, -iůti* ‘plūstis, bartis’.

Veiksmažodžiuose su kirčiuotu daugiaskiemeniu pamatiniu kamienu visuomet kirčiuotas negalinis pamatinio kamieno skiemuo. Kirčiuotą **akūtinę** šaknį turi 21 daugiaskiemenio pamatinio kamieno pavyzdys.

Aiškių vardažodinių vedinių su akūtine priegaide yra 7. Visų jų kirčio vieta ir šaknies akūtas perimti iš pamatinio žodžio. Pamatiniai žodžiai paprastai priklauso 1 kirčiuotei. Plg.:

áugal-ůju, -awau, -ůſiu, -ůti (plg. LKŽ *áugalas* 3[a]),

dárgan-ůja, -nāwo, -nůs, -nůti (: *dárgana* 1, plg. LKŽ *dárgana, -à* 1|3[a]),

gárban-ůju, -nawau, -nůſiu, -nůti (*gárbana* 1, plg. LKŽ *gárbana* 1, *garbanà* 3[a]),

°*pléiſkan-ůja* (: *pléiſkana* 1, plg. LKŽ *pléiskana* 1),

priéßgyn-iůju, -niawau, -niůſiu, -niů̃ti (: *priéßgynìs* 1|3|4, plg. LKŽ *príešgynis* 1, *príešgyna* 1, *príešgunas*1),

ßérpet-ůju, -tawau, -tůſiu, -tůti (: *ßérpeta* 1, plg. LKŽ *šérpeta* 1),

úkan-ůti, -nawau, -nůſiu, -nůti, plg. LKŽ *ūkan-úoti, ūkan-úoja, ūkan-ãvo* (: *úkana* 1, plg. LKŽ *ū́kana* 1, *ūkanà* 3[a]).

Šaknies akūtas taip pat pasitaiko ir skoliniuose ar vediniuose iš skolinių (germanizmų), pvz.:

býdel-iůju, -liawau, -liauſiu, -liauti (plg. vok. *beuteln, býdelis* 1|3, plg. LKŽ *býdelis* 1),

°*bránтßac-ůti* (plg. vok. K *brandschatzen*),

búter-iůju, -riawau, -riůſiu, -riůti (plg. vok. *futtern, búteris* 1, plg. LKŽ *bū̃teris* 1),

°*cìrkel-iůti* (plg. LKŽ *vok. zirkel cir̃kelis* 1),

ébel-iůju, -liawau, -liůſlu, -liůti (plg. vok. *hobeln, ébelis* 1, plg. LKŽ *ébelis* 1),

éwel-iůju, -liawau, -liůſiu, -liůti (: *éwelis* 1, plg. LKŽ *évelis* 1),

°*lýber-iůti* (plg. LKŽ plg. vok. *lieferung*; *lýberis* 1),

°*lýwer-iůti* (plg. vok. *liefern*),

púder-iůju, púder-iawau, púder-iůſiu, púder-iůti (plg. vok. *Puder*; *pū̃deris* 1),

°(*nu*)-*tókal-iůti* (plg. vok. *takeln*),

°*(iß)úbel-iůti* (plg. vok. K *aushobeln*),

°*wérpe-liůti* (plg. vok. *würfeln*),

°*(pri)zýgel-iůti* (plg. vok. *siegeln*).

Laikant dalį šių veiksmažodžių ne tiesioginiais skoliniais, o pačios lietuvių kalbos vediniais iš skolintų pamatinių vardažodžių, pastebėtina, kad visi šie vardažodžiai priklauso pirmajai kirčiuotei.

Atskirai minėtinas priesagos *-(i)oti* vedinio perdarinys su šiam būdingu pamatinio kamieno kirčiu ir akūtine metatonija: *ſárgal-iůju, -iawau, -iůſiu, -iůti* (plg. LKŽ *sar̃gal-ioti* / *sárgal-ioti*). Metatonija vyksta nepriklausomai nuo to, kaip beinterpretuotume šio žodžio darybą: ar kaip tiesioginį *-(i)oti* vardažodinį vedinį (plg. LKŽ *sar̃galas* 1), ar kaip išplėstinio priesagos varianto *-alioti* veiksmažodinį vedinį (: *ſergù, ſir̃kti*).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio su **cirkumfleksine** priegaide negaliniame skiemenyje paliudytas 21 veiksmažodis (+ 1 Kuršaičiui nežinomas).

Aiškių vardažodinių vedinių yra 10. Iš jų 6 yra padaryti iš daiktavardžių. Visuose išlaikoma pamatinio žodžio kirčio vieta ir priegaidė, pvz.:

gõmur-iůju, gõmuriawau, gõmurůſiu, gõmur-iůti (: *gomurỹs* 3^{a}|3^{b} plg. LKŽ *gomurỹs* 3^{a}),

°*põter-iůti* (: *põteriai* 1, plg. LKŽ *põteriai* 1),

°*kañkal-iůti* (plg. LKŽ *kañkalas* 3^{b}, *kankãlas* 2),

ſkar̃mal-iůju, -liawau, -liůſiu, -liůti (: *ſkar̃malas, ſkarmalaĩ* 3^{b}),

ſwam̃bal-iůju, -liawau, -liůſiu, -liůti (: [*ſwam̃balas*] 1|3[b], plg. LKŽ *svam̃balas* 3[b]),

wỹtur-iůju, -riawau, -riůſiu, -riůti ‘vok. nach eine Lerche singen’ (: *wyturỹs* 3[a]|3[b], plg. LKŽ *vyturỹs* 3[b]).

Kiti keturi vediniai padaryti iš <u>būdvardžių</u>. Visi pamatiniai būdvardžiai yra spalvų pavadinimai, plg.:

gel̃ton-ůju, -nawau, -nůſiu, -nůti (: *geltónas, -nà* 3, plg. LKŽ *geltónas, -à* 1, 3),

mėl̃yn-ůju, -nawau, -nůſiu, -nůti (: *mélynas, -a* 1),

raũdon-ůju, -nawau, -nůſiu, -nůti (: *raudónas, -a* 1, plg. LKŽ *raudónas, -à*, 1, 3).

Taip pat plg. *-(al)iuoti* priesagos vedinį, pvz.: *marg̃-aliůju, -liawau, -liůſiu, -liůti* (: *márgas, -à* 3).

Pastebėtinas kirčio vietos nesutapimas tarp pamatinių ir išvestinių formų, plg. *gel̃ton-ůju* : *geltón-as, raũdon-ůju* : *raudón-as*. Kaip ir analogiškų vienskiemenio pamatinio kamieno vedinių atveju (*bal̃tůju, jů̃důju, marg̃ůju*, žr. prieš tai), pamatinio kamieno kirtis gali būti siejamas su ankstesne šių būdvardžių 1 kirčiuote, o cirkumflekso atsiradimas gali būti aiškinamas kaip buvimo ilgalaikėje būsenoje reikšmės žymiklis (plačiau žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024).

Kaip ir vedinių su vienskiemeniais pamatiniais kamienais atveju, toks kirčiavimas (t. y. pamatinio kamieno kirtis ir pirmojo skiemens cirkumfleksas) F. Kuršaičio žodynuose (kitaip nei kai kuriose kitose vakarų aukštaičių šnektose) būdingas abiejų galimų reikšmių vediniams, t. y. ir ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’, ir ‘darytis tokios spalvos’, plg. *gel̃ton-ůju* ‘gelb scheinen, gelb schimmern“ ir *pagel̃ton-ůju* ‘gelb werden’.

Aiškių <u>veiksmažodinių</u> vedinių yra du. Abu atvejai – priesagos varianto *-(ur)iuoti* vediniai su cirkumfleksine metatonija, pvz.:

°*lũkur-iůti* (: *láukiu*),

plũd-uriůju, -riawaũ, -riůſiu, -riůti (: *plū́ſtu*).

<u>Neaiškios darybos</u> veiksmažodis: *wiñzel-iůju, -liawau, -liůſiu, -liůti* ‘mosikuoti’.

<u>Skoliniai ar skolintų šaknų</u> veiksmažodžiai (beveik visi paliudyti tik F. Kuršaičio vokiečių–lietuvių kalbų žodyne:

°*eř̃gel-liůtis* (plg. vok. K *ärgern*, LKŽ *eř̃gelis* 1, *érgelis* 1),

°*hañdel-iůja*,

mañgal-iůju, -liawau, -liůſiu, -liůti (plg. vok. *mangeln*; *mañgalis* 1, plg. LKŽ *mañgalis* 1, *mangalỹs* 3[b]),

°*(ap)pañcėr-iůti*,

°*pliñder-iůti*,

°*ßmeñger-iůti* (plg. vok. dial. *šmenger*, *ßmeñgeris* 1, plg. LKŽ *šeñgeris*),

°*ßtemp̃el-iůti* (plg. LKŽ vok. *Stempel*, *štemp̃elis* 1),

°*walc̃er-iůti*.

Jei veiksmažodžius galima laikyti lietuvių kalboje pasidarytais vardažodiniais vediniais, pastebėtina, kad visi pamatiniai daiktavardžiai priklauso pirmajai kirčiuotei.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio **su padėtinio ilgumo balsiu** negaliniame kirčiuotame skiemenyje iš viso paliudyta 12 veiksmažodžių.

Aiškių vardažodinių vedinių yra 9. Visi jie yra padaryti iš daiktavardžių. Pamatinio daiktavardžio kirčiuotė gali būti 1 arba 3^{b}, pvz.:

ãpmaud-ůju, *-dawau*, *-důſiu*, *-důti* (: *ãpmaudas* 1|3^{b}, plg. LKŽ *ãpmaudas* 3^{b}),

ãßar-ůju, *-rawau*, *-růſiu*, *-růti* (: *aßarà*, *ãßarū* 1, 3^{b}, plg. LKŽ *ãšara* 1),

°*pãwardź-iůti* (: *pawardẽ* 3^{b}, plg. LKŽ *pavardẽ* 3^{b}, *pãvardis* 1, *pavardìs* 3^{b}),

prãkait-ůju, *-tawau*, *-tůſiu*, *-tůti*, plg. bk *prakait-úoti*, *prakait-úoja*, *prakait-ãvo* (: *prãkaitas* 1|3^{b}, plg. LKŽ *prãkaitas* 3^{b}),

prãwardź-iůju, *-dźiawau*, *-dźiůſiu*, *-dźiůti*, plg. bk *pravard-iúoti*, *pravardž-iúoja*, *pravardž-iãvo* (: *prawardẽ* 3^{b}, plg. LKŽ *pravardẽ* 3^{b}),

ſwẽtim-ůju, *-awau*, *-ůſiu*, *-ůti*, plg. LKŽ *svetim-úoti*, *svetim-úoja*, *svetim-ãvo* (: *ſwẽtimas*, *-à* 3^{b}),

trãßkan-ůju, *-nawaũ*, *-nůſiu*, *-nůti* (: *trãßkanos* 1|3^{b}, *trãškanos* 1),

wãkar-ůja und *wãkar-ůjas*, plg. bk *vakar-úoti*, *vakar-úoja*, *vakar-ãvo* (: *wãkaras* 1|3^{b}, plg. LKŽ *vãkaras* 3^{b}),

wãſar-ůju, *-rawau*, *-růſiu*, *-růti*, plg. bk *vasaróti*, *-ója*, *-ójo* v. *vãsaroti*, *-oja*, *-ojo* (: *waſarà* 3^{b}, *vãsara* 1, 3^{b}).

Neaiškios darybos vediniai:

°*pãmekcź-iůti*,

kãtur-iůju, *-tnriawau*, *-turiůſiu*, *-turiůti* ‘kutenti’.

Skolinys: °*(pri)klẽmer-iůti*, plg. LKŽ *klẽmer-iuoti*, *klẽmer-iuoja*, *klẽmer-iavo* (plg. vok. *klammer*, l. *klamra*, *klẽmeris* 1, *klemerỹs* 3^{b}).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **trumpuoju** kirčiuotu negaliniu skiemeniu paliudyta 15.

Aiškių vardažodinių vedinių yra vienas: *ìßgąſcź-iůju*, *-cźiawau*, *-cźiůſiu*, *-cźiůti* (: *ìßgą̃ſtis* 1, plg. LKŽ *ìšgąstis* 1, *išgąstỹs* 3^{b}).

Dauguma veiksmažodžių yra neaiškios darybos. Dažniausiai tai – įvairūs onomatopėjiniai ar panašūs ekspresyvios reikšmės žodžiai, pvz.:

cźìwyr-ůju, *-rawau*, *-rů̃ſiu*, *-růti* (plg. LKŽ *čivyr-úoti*, *čivyr-úoja*, *čivyr-ãvo*) (plg. *čivir*?),

grèwez-ůju (plg. LKŽ *grevez-úoti*, *grevez-úoja*, *grevez-ãvo*),

kàbar-iůjůs, *-iawaus*, *-riů̃ſiůs*, *-riůtis*,

kàkal-iůju, *-ůti*,

kàmaß-ůju, *-ßawau*, *-ßů̃ſiu*, *-ßůti* (plg. LKŽ *kamaš-úoti*, *kamaš-úoja*, *kamaš-ãvo*),

°*krèwez-ůti* (plg. LKŽ *krevez-úoti*, *krevez-úoja*, *krevez-ãvo*) (plg. LKŽ *krèveza* 1),

lèket-ůju, *-tawau*, *-tů̃ſiu*, *-tůti* (plg. LKŽ *leket-úoti*, *leket-úoja*, *leket-ãvo*) (: *lekẽtas* 2, plg. LKŽ *lekẽtas* 2),

màdar-ůju, *-rawau*, *-rů̊̃ſiu*, *-růti* (plg. LKŽ *mãdar-uoti*, *mãdar-uoja*, *mãdar-avo*) (: *mãdaras* 3^{b}, plg. LKŽ *mãdaras* 3^{b}),

°*parèpecźk-ůti* (plg. LKŽ *repečk-úoti, repečk-úoja*, *repečk-ãvo*) (: *repečkà* 2),

tàlaz-ůju, *-laźawau*, *-laźů̃ſiu*, *-lazůti* (plg. LKŽ *talaž-úoti*, *talaž-úoja*, *talaž-ãvo*) (: *talãźius* 2, plg. LKŽ *talãžius* 2).

Taip pat plg. skolinius ar skolintų šaknų veiksmažodžius, pvz.:

°*bàgar-riůti* (plg. LKŽ vok. *bagger*, *bãgaras* 3^{b}),

°*(ị)klèmer-iůti* (plg. °*(pri)klẽmer-iůti* prieš tai),

kliùper-iůju, *-riawau*, *-riů̃ſiu*, *- riůti* (plg. germ. *kliùperis* 1, plg. LKŽ *kliùperis* 1),

mùſter-iůju (plg. vok. dial. *mostere*, *mostare*; *mùſteris* 1, plg. LKŽ *mùsteris* 1).

Nevienareikšmiai atvejai. Dviejų veiksmažodžių formos skirtingai kirčiuojamos F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių bei vokiečių–lietuvių žodynuose. Lietuvių–vokiečių žodyne skolintos šaknies veiksmažodis *pỹpel-iůju*, *-liawau*, *-liů̃ſiu*, *-liůti* (: *pypelỹs*, *pỹpelio* 3^{b}) turi pamatinio kamieno kirtį, tuo tarpu vokiečių–lietuvių žodyne – vienais atvejais pamatinio kamieno, kitais – priesagos kirtį, pvz.: *pypel-iů̃ti*; *pỹpel-iůti*, *pỹpel-iůja* (-||-). Priešinga padėtis yra veiksmažodžio *pusryčiuoti* atveju: vokiečių–lietuvių žodyne jis kirčiuojamas pamatiniame kamiene, t. y. *pùsrycź-iůti* (: *pùsrycźiei* 1 – lauktinas kirčiavimas vedinyje iš 1 kirčiuotės pamatinio žodžio), o lietuvių–vokiečių žodyne – dvejopai: antraštiniame žodyje kirtis yra priesagoje (tačiau tik pirmojoje, t. y. esamojo laiko, formoje!), plg. *puſrycź-iů̃ju*, *-cźiawau*, *-cź-iů̃ſiu*, *-cź-iůti*, o vartosenos pavyzdžiuose – pamatiniame kamiene, plg. *pùſrycźiāwimas*, *papùſrycźiāwom*, *paſipùſrycźiāwom*, *pùſrycźiůdinu*. Neatmestina, kad priesagos kirtis antraštinėje formoje gali būti ir spaudos klaida.

Vieno (+ 2 Kuršaičiui nežinomų) veiksmažodžio lietuvių–vokiečių žodyne toje pačioje formoje yra pateikiami keli kirčio ženklai, pvz.: *klèder-ů́ju, -awaũ, -ů́ſiu, -ů́ti* (plg. LKŽ *klẽderas* 3[b], *klèderas* 3[b]). Tai gali arba rodyti dvejopą kirčiavimą, arba būti korektūros klaida.

Be kirčio ženklų paliudyti du veiksmažodžiai (+ 23 Kuršaičiui nežinomi).

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Visi atvejai, kuriais F. Kuršaičio žodyno kirčiavimas skiriasi nuo bendrinės kalbos, yra tokie, kur matome Kuršaičio pamatinio kamieno kirtį vietoj bendrinės kalbos priesagos kirčio. Galima išskirti keletą tokių skirtingai kirčiuojamų veiksmažodžių grupių.

Visų pirma, minėtini vediniai iš 1 kirčiuotės daiktavardžių, pvz.: *áukſ-ůju* (: *áuksas* 1), *iß-gýſl-ůti* (: *gýsla* 1), *púl-iůju* (: *pū́liai* 1), *ſódź-iůju* (: *súodžiai* 1), *wìng-iůju* (: *vìngis* 1), *ãßar-ůju* (: *ãšara* 1), *ìßgą̃ſcź-iůju* (: *ìšgąstis* 1), *trãßkan-ůju* (: *trãškanos* 1). Tai – išlaikyti kirčiavimo archaizmai iš laikų prieš Sosiūro dėsnį, kai kirtį pamatiniame kamiene gaudavo vediniai iš stipriųjų kamienų (1 arba 2 kirčiuotės) žodžių. Bendrinėje kalboje šiuose vediniuose jau apibendrintas naujesnis priesagos kirtis (plg. bk *auks-úoti*, *pūl-iúoti*, *ving-iúoti*). Kai kurie veiksmažodžiai bendrinėje kalboje turi kitą priesagą, tačiau pamatinis kamienas vis tiek būna arba nekirčiuotas, arba galimi kirčiavimo variantai (plg. bk *ašar-óti* / *ãšaroti*; *traškan-óti* / *trãškan-oti*).

Kai kurių daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio vardažodinių vedinių atveju (pvz., *ãpmaud-ůju*, °*pãwardź-iůju*, *prãkait-ůju*, *prãwardź-iůju*, *ſkarm̃al-iůju*, *ſwam̃bal-iůju*, *ſwẽtim-ůju*, *wãkar-ůja*, plg. bk *prakait-úoti*, *pravardž-iúoti*, *vakar-úoti*, LKŽ *skarmal-iúoti*, *svambal-iúoti*, *svetim-úoti*) bent jau dalies pamatinių daiktavardžių kirčiuotė bendrinėje kalboje ir daugelyje tarmių gali būti nebūtinai 1 (dažniausiai būna 3[b]). Iš Kuršaičio užrašymo žodyne dažnai būna sunku nustatyti jų kirčiuotę paties Kuršaičio kalboje, tačiau ne vienu atveju galima rasti duomenų, rodančių, kad Mažojoje Lietuvoje jie galėję priklausyti 1 kirčiuotei arba turėti šiai kirčiuotei būdingų kirčiavimo formų (pvz., *prãkaitas* 1 KBII63, *vãkaras* 1 Trk, *vãkarais*[68] ir kt.).

Atskirą grupę sudaro veiksmažodžiai, padaryti iš spalvas reiškiančių būdvardžių. Visiems jiems būdingas šaknies cirkumfleksas. Pamatiniai kamienai gali būti tiek vienskiemeniai, tiek daugiaskiemeniai. Cirkumfleksas gali būti tiek perimtas iš pamatinio žodžio, tiek metatoninis. Daugiaskiemeniuose pamatiniuose kamienuose šaknies kirtis gali būti tiek perimtas iš pamatinio žodžio, tiek atkeltas iš priesagos. Pvz.: *baĨt-ůju*, *geĨton-ůju*, *geĨt- ůti*, *jů̃d-ů-ju*, *mar̃g-ůju*, *mẽlyn-ůju*, *raũdon-ůju*. Toks kirčiavimas

[68] Žr. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024, 81.

anksčiau buvo būdingas ir bendrinei kalbai. Pagal dabartines normas bendrinėje kalboje visiems šiems veiksmažodžiams jau būdingas priesagos kirtis (plg. bk *balt-úoti*, *gelton-úoti*, *gelt-úoti*, *juod-úoti*, *marg-úoti*, *mėlyn-úoti*, *raudon-úoti*).

Iš veiksmažodinių pamatinio kamieno kirčio vedinių visų pirma minėtinas veiksmažodis *cźiùlb-ůju* (plg. bk *čiulb-úoti*).

Priesagos varianto *-uriuoti* vediniai Kuršaičio žodyne kirčiuojami šaknies kirčiu ir juose vyksta cirkumfleksinė metatonija, pvz., °*lũkur-iůju* (: *láukiu*), *plũd-uriůju* (: *plū́ftu*). Pagal ankstesnes normas tik toks kirčiavimas šio tipo vediniams buvęs būdingas ir bendrinei kalbai. Pagal dabartines normas toks kirčiavimas galimas kaip variantinis šalia naujesnio priesagos kirčio (plg. bk *lũk-uriuoti* / *lūk-uriúoti*, *plũd-uriuoti* / *plūd-uriúoti*).

Dažnas Kuršaičio žodyne daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirtis onomatopėjiniuose ir panašiuose ekspresyvios reikšmės veiksmažodžiuose. Tokių veiksmažodžių pamatiniai kamienai paprastai būna daugiaskiemeniai, o kirčiuotas būna pirmasis skiemuo. Šis skiemuo paprastai būna trumpas, balsiai *a*, *e* nepailgėja. Plg. visų pirma *cźìwyr-ůju*, °*krèwez-ůju* (plg. bk *čivir-úoti*, *krevez-úoti*). Plg. taip pat: *grèwez-ůju*, *kàmaß-ůju*, *lèket-ůju*, *màdar-ůju*, °*parèpecźk-ůju*, *tàlaz-ůju*.

Pamatinio daugiaskiemenio kamieno kirtis F. Kuršaičio žodyne labai dažnai pasitaiko germanizmuose (ar vediniuose iš germanizmų), pvz., *býdel-iůju*, °*brántßac-ůti*, *búter-iůju*, *ébel-iůju* etc. Daugumos šių žodžių bendrinėje kalboje nėra.

Galiausiai, F. Kuršaičio žodyne pamatinio kamieno kirtis pasitaiko veiksmažodžiuose su priesaga *-(i)uoti*, kuriuos galima laikyti perdarytais iš senesnių *-(i)oti* vedinių dėl Mažosios Lietuvos tarmėms būdingo balsių *uo* ir *o* painiojimo, pvz.: *áußcź-iůju*, *gą́fcź-iůju*, *páik-iůju*, *páin-iůju*, *rùißcź-iůju*, *fwáicź-iůju*, °*(per)trúk-cźůti*, *źiáukcź-iůju*. Jie kirčiavimu paprastai nesiskiria nuo bendrinės kalbos *-(i)oti* vedinių, kuriems šiaip būdingas pamatinio kamieno (paprastai akūtinio) kirtis, pvz., *gą́scčioti*, *páikioti*, *páinioti*, *sváič-ioti*, *trū́kčioti*, *žiáukčioti* (plg. dar LKŽ *áusč-ioti*, *rùiščioti*).

Apibendrinimas. Dauguma (476 iš 549, t. y. 86,7 %) F. Kuršaičio žodynų veiksmažodžių su priesaga *-(i)uoti*, kaip ir bendrinėje kalboje, kirčiuojami priesagoje. Pamatinio kamieno kirtį turi tik 73 (13,3 %) veiksmažodžių. Pamatinio kamieno kirtį gali turėti:

- vediniai iš 1 kirčiuotės vienskiemenių kamienų daiktavardžių, pvz., *áukſ-ůju* (išlaikyti archaizmai, kirtis juose nenukeltas į priesagą dėl Sosiūro dėsnio, nes turėjo akūtines šaknis);

- vediniai iš daugiaskiemenių kamienų pamatinių daiktavardžių su kirčiu negaliniame kamieno skiemenyje, pvz., *dárgan-ůja* (1 arba 3[a] kirčiuotės, kirtis nenukeltas į priesagą dėl Sosiūro dėsnio, nes kirtis buvęs ne galiniame kamieno skiemenyje);
- vediniai iš spalvas žyminčių būdvardžių, pvz., *balt-ůju, gelton-ůju* (jiems būdingas cirkumfleksas pamatinio kamieno pirmajame skiemenyje; pavyzdžiai prieštarauja Sosiūro dėsniui, todėl negali būti seni). Kitaip nei kitose pietinių vakarų aukštaičių šnektose, toks kirčiavimas nepriklauso nuo reikšmės, o priesagos kirtis šiems veiksmažodžiams išvis nebūdingas;
- veiksmažodiniai vediniai su priesagos variantu *-uriuoti*, pvz., *plūd-uriůju* (būdinga cirkumfleksinė metatonija);
- onomatopėjiniai ir panašūs ekspresyvios reikšmės veiksmažodžiai su kirčiu pirmajame (paprastai trumpame) daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje, pvz., *cźìwyr-ůju*;
- germanizmai ar iš germanizmų išvesti veiksmažodžiai, pvz., *býdel-iůju*;
- priesagos *-(i)oti* vedinių perdirbiniai, pvz., *páin-iůju* (išlaiko *-(i)oti* vediniams būdingą pamatinio kamieno kirtį ir akūtinę priegaidę).

2.7.4. Kazlų Rūdos šnektos žodynas

Kazlų Rūdos šnektos žodyne su priesaga *-(i)uoti* paliudyta 340 pavyzdžių.

Didžioji dalis veiksmažodžių **kirčiuojami priesagoje**, nepriklausomai nuo pamatinio žodžio kalbos dalies ir pamatinio kamieno priegaidės ar kiekybės, iš viso 309, pvz.:

als-úoti, -úoja, -ãvo,
arp-úoti, -úoja, -ãvo,
auks-úoti, -úoja, -ãvo,
aus-úoti, -úoja, -ãvo,
bals-úoti, -úoja, -ãvo,
balt-úoti, -úoja, -ãvo,
bang-úoti, -úoja, -ãvo,
beic-úoti, -úoja, -ãvo,
bint-úoti, -úoja, -ãvo,
blek-iúoti, -iúoja, -iãvo,
blog-úoti, -úoja, -ãvo,
buč-iúoti, -iúoja, -iavo,

buks-úoti, -úoja, -ãvo,
burk-úoti, -úoja, -ãvo,
cap-úoti, -úoja, -ãvo,
cin-úoti, -úoja, -ãvo,
čiūč-iúoti, -iúoja, -iãvo,
dain-úoti, -úoja, -ãvo,
dej-úoti, -úoja, -ãvo,
didž-iúotis, -iúojasi, -iãvosi,
dūd-úoti, -úoja, -ãvo,
dves-úoti, -úoja, -ãvo,
dzyr-úoti, -úoja, -ãvo,
ėr-úotis, -úojasi, -ãvosi,
gaiš-úoti, -úoja, -ãvo,
gard-úotis, -úojasi, -ãvosi,
gardž-iúotis, -iúojasi, -iãvosi,
gar-úoti, -úoja, -ãvo,
gic-úoti, -úoja, -ãvo,
gyc-úoti, -úoja, -ãvo,
gyd-úoti, -úoja, -ãvo,
gil-iúoti, -iúoja, -ãvo,
gyl-iúoti, -iúoja, -aṽo,
gips-úoti, -úoja, -ãvo,
gyv-úoti, -úoja, -ãvo,
grebl-úoti, -úoja, -ãvo,
grūš-iúoti, -iúoja, -ãvo,
guz-úoti, -úoja, -ãvo,
juõd-uoti, -uoja, -avo,
kač-iúotis, -iúojasi, -iãvosi,
kain-úoti, -úoja, -ãvo,
kal-iúotis, -iúojasi, -iãvosi,
*kam-úoti, -úoj*a, *-ãvo,*
kapč-iúotis, -iúojasi, -iãvosi,
karščiúotis, -iúojasi, -iãvosi,
kašt-úotis, -úotis, -ãvosi,
kyl-iúoti, -iúoja, -ãvo,
kit-úoti, -úoja, -ãvo,
klemš-iúoti, -iúoja, -iavo,
klij-úoti, -úoja, -ãvo,
klost-úoti, -úoja, -ãvo,

kort-úoti, -úoja, -ãvo,
kraig-úoti, -úoja, -ãvo,
krauj-úoti, -úoja, -ãvo,
kreiz-úoti, -úoja, -ãvo,
kryp-úoti, -úoja, -ãvo,
kuk-úoti, -úoja, -ãvo,
kuln-iúoti, -iúoja, -ãvo,
kvėp-úoti, -úoja, -ãvo etc.

Plg. veiksmažodžius su daugiaskiemeniais pamatiniais kamienais, pvz.:

agit-úoti, -úoja, -ãvo,
aiman-úoti, -úoja, -ãvo,
aimen-úoti, -úoja, -ãvo,
akmen-úoti, -úoja, -ãvo,
amar-úoti, -úoja, -ãvo,
arašt-úoti, -úoja, -ãvo,
badik-úoti, -úoja, -ãvo,
barakatin-úoti, -úoja, -ãvo,
barbal-iúoti, -iúoja, -ãvo,
bumbul-iúoti, -iúoja, -iãvo,
burbul-iúoti, -iúoja, -iãvo,
cymant-úoti, -úoja, -ãvo,
egzist-úoti, -úoja, -ãvo,
evak-úoti, -úoja, -ãvo,
garant-úoti, -úoja, -ãvo,
garbin-iúoti, -iúoja, -ãvo,
gargal-iúoti, -iúoja, -iãvo,
gelež-úoti, -úoja, -ãvo,
gimin-iúotis, -iúojasi, -iãvosi,
glebėksč-iúoti, -iúoja, -ãvo,
gurgul-iúoti, -iúoja, -iãvo,
kaimyn-úotis, -úojasi, -ãvosi,
kemėr-úoti, -úoja, -ãvo,
kepers-úoti, -úoja, -ãvo,
kleket-úoti, -úoja, -ãvo,
klumbok-úoti, -úoja, -ãvo,
klupsčiok-úoti, -úoja, -ãvo,
knỹbur-iuoti, -iuoja, -iavo,
kombin-úoti, -úoja, -ãvo,
kumel-iúotis, -iúojasi, -iãvosi,

kunkul-iúoti, -iúoja, -iãvo etc.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-(i)uoti* iš viso paliudytas 31 pavyzdys.

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **akūtine** priegaide paliudytas vienintelis vardažodinis vedinys, kurio akūtas perimtas iš pamatinio žodžio, plg. *mìlt-uoti, -uoja, -avo* (: *mìltai* 1). Pastebėtina, kad tai – 1 kirčiuotės (stipriojo pamatinio kamieno) vardažodis. Pamatinio kamieno kirtis čia laikytinas išlaikytu archaizmu iš laikų, kai visi vediniai iš stipriųjų kamienų (1 ir 2 kirčiuotės) vardažodžių gaudavo pamatinio kamieno kirtį (vėliau vediniuose iš 1 kirčiuotės pamatinių žodžių kirtis nenukeltas į priesagą pagal Sosiūro dėsnį, nes šaknis buvo akūtinė).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **cirkumfleksine** priegaide paliudyti 4. Visi jie – vediniai iš spalvų pavadinimų, pvz.:

baĨt-uoti, -uoja, -avo (: *báltas* 3, 1),
juõd-uoti, -uoja, -avo (: *júodas* 3),
marg̃-uoti, -uoja, -avo (: *márgas* 1)
piĨk-uoti, -uoja, -avo (: *pìlkas* 3).

Visiems šiems veiksmažodžiams būdinga cirkumfleksinė metatonija. Visų keturių veiksmažodžių užfiksuotos tik taip kirčiuojamos formos, variantų su priesagos kirčiu nepaliudyta. Veiksmažodžių *baĨt-uoti, marg̃-uoti, piĨk-uoti* žodyne nurodyta tik ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’ tipo reikšmė, ir visi vartosenos pavyzdžiai taip pat turi tokią reikšmę. Veiksmažodžio *juõd-uoti* papildomai pateikta ir forma su priešdėliu *pa-juõd-uoti*, turinti reikšmę ‘darytis tokios spalvos’. Joje taip pat matomas šaknies kirtis ir metatoninis cirkumfleksas.

Atskirai minėtinas atvejis *pũl-iuoti* – jis KzRŽ pateikiamas kaip variantinis greta būdingesnio priesagos kirčio *pūl-iúoti* (vienintelis vartosenos pavyzdys iš Bebruliškės k.). Jame matoma išlaikyta senovinė kirčio vieta stipriajame pamatiniame kamiene (pamatinis žodis priklauso 1 kirčiuotei: *pū́liai* 1), tačiau vyksta netikėta cirkumfleksinė metatonija. Galbūt metatonija atsiradusi dėl prieš tai minėtų *baĨt-uoti* tipo vedinių kirčiavimo įtakos.

Veiksmažodžiuose su kirčiuotu daugiaskiemeniu pamatiniu kamienu visuomet kirčiuotas negalinis kirčiuotas skiemuo.

Kirčiuotą **cirkumfleksinę** šaknį turi 9 veiksmažodžiai. Iš jų pirmiausia minėtini veiksmažodiniai vediniai su išplėstiniais priesagos variantais *-uriuoti, -uliuoti, -ikuoti, -iniuoti*. Vediniuose iš akūtinių šaknų pamatinių veiksmažodžių vyksta cirkumfleksinė metatonija:

lũkur-iuoti, -iuoja, -iavo (: *láukti*),

svir̃d-uliuoti, -iuoja, -iavo (: *svìrti*),

miñdž-ikuoti, -uoja, -avo (LKŽ *mìnti*),

stõv-iniuoti, -iuoja, -iavo v. *stov-iniúoti, -iúoja, -iãvo* (: *stovė́ti, stóvi*).

Vedinyje iš trumposios šaknies pamatinio veiksmažodžio balsis pailgėja ir įgyja cirkumfleksinę priegaidę: *knỹbur-iuoti, -iuoja, -iavo* (: *knìbti*).

Čia pat minėtini ir dar du panašios reikšmės bei struktūros, tačiau ne visai aiškios darybos veiksmažodžiai:

gõžel-iuoti, -iuoja, -iavo ‘slampinėti, žioplinėti’,

slaĩnik-uoti, -uoja, -avo ‘dykinėti’.

Vediniuose iš spalvas reiškiančių daugiaskiemenių būdvardžių visuomet kirčiuotas pirmasis pamatinio kamieno skiemuo ir jis turi cirkumfleksą. Vienu atveju išlaikoma pamatinio kamieno kirčio vieta ir įvyksta cirkumfleksinė metatonija (kaip ir pieš tai aptartuose vediniuose su vienskiemeniais spalvas reiškiančiais pamatiniais kamienais): *mė̃lyn-uoti, -uoja, -avo* (: *mė́lynas* 1).

Kitais dviem atvejais kirtis atkeliamas iš antrojo į pirmąjį pamatinio kamieno skiemenį:

gel̃ton-uoti, -uoja, -avo (: *geltónas* 1),

raũdon-uoti, -uoja, -avo (: *raudónas* 1).

Iš visų KzRŽ vedinių iš spalvų vedinių tik vienintelio *mė̃lyn-uoti* pateikiamas ir priesaginio kirčio variantas *mėlyn-úoti*. Prie šio veiksmažodžio nurodomos kartu abi galimos reikšmės, neskiriant kurios nors prie kurio nors konkretaus kirčiavimo varianto, t. y. ‘būti ar darytis mėlynam’. Įdomu tai, kad reikšmės santykio su kirčiavimu požiūriu abu pateikti vartosenos pavyzdžiai rodo priešingą padėtį, nei būdinga kitoms pietinių vakarų aukštaičių šnektoms. Pamatinio kamieno kirčio varianto *mė̃lyn-uoti* pavyzdys turi reikšmę ‘darytis mėlynam’ (plg. *jis jau mėlynuoja (miršta)*), o priesagos kirčio *mėlyn-úoti* pavyzdys turi reikšmę ‘būti ar atrodyti mėlynam’ (plg. *jie (paberžiai) ir mėlynuoja kaip raudonviršiai*).

Veiksmažodžių *mė̃lyn-uoti* ir *raũdon-uoti* papildomai pateikiamos ir priešdėlinės formos reikšme ‘darytis tokios spalvos’, t. y. *pa-mė̃lyn-uoti, pa-raũdon-uoti*. Abiem atvejais išlaikomas pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių, pamatinio kamieno šaknyje turinčių **trumpąjį** balsį (taip pat ir kirčiuotoje padėtyje nepailgėjančius *a, e*), iš viso rasta 16 pavyzdžių. Dauguma jų yra onomatopėjiniai ar panašios reikšmės ekspresyvūs veiksmažodžiai:

čèver-uoti, -uoja, -avo ‘veblenti’,

dràkal-iuoti, -iuoja, -iavo ‘šokinėti, strikinėti’,

gìkar-uoti, -iuoja, -iavo ‘prastu arkliu negreitai važinėti’,
kàdar-uoti, -uoja, -avo ‘maskatuoti, tabaluoti’,
klèder-uoti, -uoja, -avo (: *klẽdaras* 3[b]), ‘su kledaru važiuoti’,
màkal-uoti, -uoja, -avo ‘maskatuoti’,
màtašk-uoti, -uoja, -avo ‘mojuoti’,
skàland-uoti, -uoja, -avo ‘judinti indą’,
tàrand-uoti, -uoja, -avo ‘sunkiai nešti, gabenti’,
tàrar-uoti, -uoja, -avo ‘bildėti’,
tàvar-uotis, -iuojasi, -avosi ‘darytis marga akyse’,
ùmel-iuoti, -iuoja, -iavo ‘numatyti’.

Veiksmažodyje *dràpak-uoti, -uoja, -avo* (v. *drapak-úoti, -úoja, -ãvo*) ‘akėti spyruoklinėmis akėčiomis’ galima įžvelgti darybą iš daiktavardžio (plg. *dràpakas* [svet.] 1, *drapãkas* 2 ‘spyruoklinės akėčios’), tuo tarpu veiksmažodyje *(pri)kùpel-iúoti, -iuoja, -iavo* ‘pripilti kupiną, skliding’ galima įžvelgti darybą iš veiksmažodžio (plg. LKŽ *kùpti, kaũpti, kūpėti*).

Trumpąjį kirčiuotą negalinį pamatinio kamieno skiemenį turi ir skolinys *špìgel-iuoti, -iuoja, -iavo* ‘šaipytis, juoktis, tyčiotis iš ko’. Kita vertus, veiksmažodyje *lẽdak-uo-ti, -uoja, -avo* (v. *ledak-úoti, -úoja, -ãvo*) ‘bloguoti’ (: adv. [svet.] *ledàka* ‘bloga, negera, šleikštu’) matomas balsio *e* padėtinis pailgėjimas.

Be kirčio ženklų paliudyti 5 veiksmažodžiai.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Nuo bendrinės kalbos Kazlų Rūdos šnektos žodyno priesagos *-(i)uoti* vedinių kirčiavimas skiriasi tiktai atvejais, kai Kazlų Rūdos šnektoje matomas pamatinio kamieno kirtis vietoj bendrinės kalbos priesagos kirčio.

Dviem atvejais tai yra išlaikyti senoviniai pamatinio kamieno kirčio vediniai iš stipriosios šaknies (1 kirčiuotės) daiktavardžių: *mìlt-uoti* (plg. bk *milt-úoti*) ir *pũ̃l-iuoti* (plg. bk *pūl-iúoti*).

Vediniuose iš spalvas (ar panašias ypatybes) reiškiančių būdvardžių Kazlų Rūdos šnektoje visuomet matomas pamatinio kamieno kirtis (vienu atveju greta priesagos kirčio) ir šaknies cirkumfleksas (keliais atvejais metatoninis): *balt̃-uoti, juõd-uoti, marg̃-uoti, pilk̃-uoti*; *gelt̃on-uoti, mẽlyn-uoti, raũdon-uoti* (plg. bk *balt-úoti, juod-úoti, marg-úoti, pilk-úoti, gelton-úoti, mėlyn-úoti, raudon-úoti*). Anksčiau toks kirčiavimas buvo laikomas norminiu ir bendrinėje kalboje.

Pamatinio kamieno kirtis su metatoniniu cirkumfleksu matomas ir veiksmažodiniuose vediniuose su išplėstiniais priesagos variantais, pvz.: *lũ̃k-uriuoti, miñdž-ikuoti, svird̃-uliuoti*. Pirmaisiais dviem atvejais bendrinėje

kalboje galimi kirčiavimo variantai (plg. bk *lūk-uriúoti* / *lū̃k-uriuoti*, *mindž-ikúoti* / *miñdž-ikuoti*), trečiuoju – tik priesagos kirtis (plg. bk *svird-uliúoti*).

Tokia pati padėtis ir onomatopėjinių ir pan. veiksmažodžių atveju: veiksmažodžiai, kurie Kazlų Rūdos šnektoje turi kirtį pirmajame (visuomet trumpajame) pamatinio kamieno skiemenyje (pvz., *màkal-uoti*, *màtašk-uoti*, *skàland-uoti*, *tàrand-uoti*, *tàvar-uotis*), bendrinėje kalboje arba turi priesagos kirtį (plg. bk *matašk-úoti*, *skaland-úoti*, *tarand-úoti*, *tavar-úoti*), arba kirčiuojami variantiškai (plg. bk *makal-úoti* / *màkal-uoti*).

Skirtumai nuo F. Kuršaičio žodyno. Lyginant su F. Kuršaičio žodynų duomenimis, pasakytina, kad KzRŽ esama gerokai mažiau pamatinio kamieno kirčio pavyzdžių. Tai rodo, kad XX–XXI a. Kazlų Rūdos šnektoje priesagos kirtis *-(i)uoti* vediniuose buvo jau labiau įsigalėjęs nei XIX a. Mažosios Lietuvos šnektose.

Visų pirma tai matyti lyginant vedinius iš 1 kirčiuotės vienskiemenių daiktavardžių, plg. išlaikytą senovinį Kuršaičio pamatinio kamieno kirtį veiksmažodžiuose *áukſ-ůju*, *púl-iůju*, *wìng-iůju* ir jau naujesnį priesaginį kirtį KzRŽ *auks-úoti*, *pūl-iúoti*, *ving-iúoti*. Kita vertus, Kazlų Rūdos šnektoje paliudytas ir kirčiavimo variantas *pū̃l-iuoti* su cirkumfleksine metatonija (galbūt atsiradęs veikiant *balt̃-uoti* tipo veiksmažodžiams).

Vardažodiniuose vediniuose su kirčiuotu negaliniu daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemeniu Kazlų Rūdos šnektoje taip pat jau dažnesnis priesagos kirtis, plg. Kuršaičio *prãkait-ůju*, *prãwardź-iůju*, *ſkarm̃al-iůju* ir KzRŽ *prakait-úoti*, *pravardž-iúotis*, *skarmal-iúoti*.

Mažesnį bendrą pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių skaičių Kazlų Rūdos šnektoje taip pat lemia ir tai, kad joje esama daug mažiau germanizmų (juos Kuršaitis buvo linkęs kirčiuoti pirmajame skiemenyje), be to, nesama priesagos *-(i)oti* vedinių perdirbinių, Mažosios Lietuvos šnektose atsiradusių dėl balsių *o* ir *uo* painiojimo (juos Kuršaitis kirčiuodavo taip pat kaip atitinkamus *-(i)oti* vedinius, t. y. pamatinio kamieno kirčiu su akūtine metatonija).

Neaišku, ar Kazlų Rūdos šnektoje, kaip ir kitose pietinių vakarų aukštaičių šnektose, tačiau kitaip nei F. Kuršaičio žodyne, vediniai iš spalvų pavadinimų galėję turėti dvejopą kirčiavimą, priklausomai nuo reikšmės: pamatinio kamieno kirtį ir cirkumfleksinę (tam tikrais atvejais metatoninę) priegaidę (pvz., *balt̃-uoti*) reikšme ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’, bet priesagos kirtį (pvz., **balt-úoti*) reikšme ‘darytis tokios spalvos’. Dvejopas kirčiavimas paliudytas tik žodžio *mė̃lyn-uoti* / *mėlyn-úoti*, tačiau vartosenos pavyzdžiai rodo atvirkščią, nei nurodyta, reikšmių pasiskirstymą. Kitų

veiksmažodžių nurodytas tik dėsningumui neprieštaraujantis pamatinio kamieno kirtis ir reikšmė ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’.

Apibendrinimas. Dauguma (309 iš 340, t. y. 90,9 %) Kazlų Rūdos šnektos žodyno veiksmažodžių su priesaga *-(i)uoti*, kaip ir bendrinėje kalboje ir F. Kuršaičio žodynuose, kirčiuojami priesagoje. Pamatinio kamieno kirtį turi tik 31 (9,1 %) veiksmažodžių.

Pamatinio kamieno kirtį turi:

- du vediniai iš 1 kirčiuotės vienskiemenių kamienų daiktavardžių, pvz., *mìlt-uoti*, *pū̃l-iuoti* (išlaikyti archaizmai, kirtis juose nenukeltas į priesagą dėl Sosiūro dėsnio, nes turėjo akūtines šaknis; žodyje *pū̃l-iuoti* vėliau atsiradęs metatoninis cirkumfleksas);
- vediniai iš spalvas žyminčių būdvardžių, pvz., *baĩlt-uoti*, *geĩlton-uoti* etc. (jiems būdingas cirkumfleksas pamatinio kamieno pirmajame skiemenyje; pavyzdžiai prieštarauja Sosiūro dėsniui, todėl negali būti seni). Iš žodyno pavydžių sunku pasakyti, ar toks kirčiavimas priklauso nuo reikšmės, kaip kad būdinga kitoms pietinėms vakarų aukštaičių šnektoms;
- veiksmažodiniai vediniai su išplėstiniais priesagos variantais *-uriuoti*, *-uliuoti*, *-ikuoti*, *-iniuoti* etc., žymintys smulkų kartotinį veiksmą, pvz., *lū̃k-uriuoti* (būdinga cirkumfleksinė metatonija);
- onomatopėjiniai ir panašūs ekspresyvios reikšmės veiksmažodžiai su kirčiu pirmajame (paprastai trumpame) daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje, pvz., *čèver-uoti*.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių apskritai yra mažiau nei, pvz., F. Kuršaičio žodynuose, nes nėra Kuršaičio kalbai būdingų germanizmų ir priesagos *-(i)oti* vedinių perdirbinių.

2.7.5. Zanavykų šnektos žodynas

Zanavykų šnektos žodyne su priesaga *-(i)uoti* paliudyta 617 veiksmažodžių. Didžioji dalis veiksmažodžių yra **kirčiuojami priesagoje**, nepriklausomai nuo pamatinio žodžio, taip pat pamatinio kamieno priegaidės ar kiekybės, iš viso 504, pvz.:

ak-úot, -úoja, -ãvo,
als-úot, -úoja, -ãvo,
arb-úot, -úoja, -ãvo,
arp-úot, -úoja, -ãvo,
audr-úot, -úoja, -ãvo,
auks-úot, -úoja, -ãvo,

aus-úot, -úoja, -ãvo,
bak-úot, -úoja, -ãvo,
bals-úot, -úoja, -ãvo,
band-úotis, -úojasi, -ãvosi,
bang-úot, -úoja, -ãvo,
barg-úot, -úoja, -ãvo,
barzd-úot, -úoja, -ãvo,
bėd-úot, -úoja, -ãvo,
*byl-úotis, -úoja*si, *-ójosi,*
blauzd-úot, -úoja, -ãvo,
blek-úot, -úoja, -ãvo,
blog-úot, -úoja, -ãvo,
bort-úot, -úoja, -ãvo,
brast-úot, -úoja, -ãvo,
brazd-úot, -úoja, -ãvo,
brūk-úot, -úoja, -ãvo,
brūž-úot, -úoja, -ãvo,
buks-úot, -úoja, -ãvo,
buk-úot, -úoja, -ãvo,
burk-úot, -úoja, -ãvo,
burt-úot, -úoja, -ãvo,
cap-úot, -úoja, -ãvo,
cukr-úot, -úoja, -ãvo,
čiaup-úotis, -úojasi, -ãvosi,
čyr-úot, -úoja, -ãvo,
čiunk-úot, -úoja, -ãvo,
dain-úot, -úoja, -ãvo,
dam-úot, -úoja, -avo,
darb-úotis, -úojasi, -ãvosi,
dej-úot, -úoja, -ãvo,
derv-úot, -úoja, -ãvo,
diev-úot, -úoja, -ãvo,
diržú-úot, -úoja, -ãvo,
dod-úot, -úoja, -ãvo,
drat-úot, -úoja, -ãvo,
drek-úot, -úoja, -ãvo,
drėk-úot, -úoja, -ãvo,
dren-úot, -úoja, -ãvo,
dryg-úot, -úoja, -ãvo,

drimb-úot, -úoja, -ãvo,
dryž-úot, -úoja, -ãvo,
druk-úot, -úoja, -ãvo,
drusk-úoti, -úoja, -ãvo,
dūm-úot, -úoja, -ãvo,
dūr-úot, -úoja, -ãvo,
dūs-úot, -úoja, -ãvo,
dzyr-úot, -úoja, -ãvo,
dzūk-úot, -úoja, -ãvo,
dzvang-úot, -úoja, -ãvo,
džyr-úot, -úoja, -ãvo,
falc-úot, -úoja, -ãvo,
fiks-úot, -úoja, -ãvo,
friz-úot, -úoja, -ãvo,
gag-úot, -úoja, -ãvo,
gaisr-úot, -úoja, -ãvo,
gaiš-úot, -úoja, -ãvo,
gal-úot, -úoja, -ãvo,
gand-úot, -úoja, -ãvo,
gard-úot, -úoja, -ãvo,
gar-úot, -úoja, -ãvo,
gas-úot, -úoja, -ãvo,
geg-úot, -úoja, -ãvo,
gėr-úot, -úoja, -ãvo,
gyc-úot, -úoja, -ãvo,
gyd-úot, -úoja, -ãvo,
giedr-úot, -úoja, -ãvo,
ginkl-úot, -úoja, -ãvo,
girg-úot, -úoja, -ãvo,
gyv-úot, -úoja, -ãvo,
gofr-úot, -úoja, -ãvo,
gras-úot, -úoja, -ãvo,
grėb-úot, -úoja, -ãvo,
grūm-úot, -úoja, -ãvo,
gumb-úot, -úoja, -ãvo,
gum-úot, -úoja, -ãvo,
gūm-úot, -úoja, -ãvo,
gūr-úot, -úoja, -ãvo,
gūžt-úot, -úoja, -ãvo,

gvėr-úot, -úoja, -ãvo etc.

Plg. veiksmažodžius su daugiaskiemeniais pamatiniais kamienais, pvz.:

abad-úot, -úoja, -ãvo,
adres-úot, -úoja, -ãvo,
akcent-úot, -úoja, -ãvo,
amar-úot, -úoja, -ãvo,
anspaud-úot, -úoja, -ãvo,
apar-úot, -úoja, -ãvo,
aper-úot, -úoja, -ãvo,
arašt-úot, -úoja, -ãvo,
arešt-úot, -úoja, -ãvo,
atak-úot, -úoja, -ãvo,
avak-úot, -úoja, -ãvo,
balbat-úot, -úoja, -ãvo,
biliz-úot, -úoja, -ãvo,
čempok-úot, -úoja, -ãvo,
čerak-úot, -úoja, -ãvo,
deimant-úot, -úoja, -ãvo,
eiman-úot, -úoja, -ãvo,
fotograf-úot, -úoja, -ãvo,
garant-úot, -úoja, -ãvo,
gilik-úot, -úoja, -ãvo,
gimnastik-úot, -úoja, -ãvo,
gradir-úot, -úoja, -ãvo,
interes-úotis, -úojasi, -ãvosi etc.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su priesaga *-(i)uoti* iš viso paliudyta 113 (dalis iš jų turi ir variantus su priesagos kirčiu).

Vienskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių su **akūtine** priegaide paliudyta iš viso keturi.

Aiškių vardažodinių vedinių yra du. Abiejų priegaidė perimta iš pamatinio žodžio:

mìlt-uo-ti, -uoja, -avo (: *mìltai* 1),
pū́l-iuoti, -iuoja, -avo (plg. LKŽ, K, KzRŽ *pū́liai* 1).

Abiejų pamatiniai žodžiai priklauso 1 kirčiuotei. Abu laikytini išlaikytais archaizmais iš laikų iki Sosiūro dėsnio – šiuolaikinėje bendrinėje kalboje ir daugumoje tarmių abu veiksmažodžiai kirčiuojami priesagos kirčiu. Veiksmažodis *pū́l-iuoti* ZnŽ taip pat paliudytas ir su priesagos kirčiu, t. y. *pūl-iúoti*.

Neaiškios darybos veiksmažodžiai:

máiš-uoti, -uoja, -avo ‘raibti, mirgėti, lietis’ (plg. *mìšti*; *maišýti*, *maĩšo*),

sláin-iuoti, -iuoja, -iavo ‘slampinėti’.

Vienskiemenio pamatinio kamieno su **cirkumfleksine** priegaide paliudyti keturi veiksmažodžiai.

Aiškių vardažodinių vedinių yra trys. Tai – vediniai iš spalvų pavadinimų. Visuose vyksta cirkumfleksinė metatonija, pvz.:

baĨlt-uot, -uoja, -avo (: *báltas, -à* 3),

juõd-uot, -uoja, -avo (: *júodas, -à* 3),

piĨlk-uoti, -uoja, -avo (: *pìlkas, -à* 3).

Panagrinėjus, kiek ZnŽ duomenys patvirtina teiginį, kad toks kirčiavimas (t. y. pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas) būdingas tik reikšmės ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’ veiksmažodžiams, o priesagos kirtis – reikšmės ‘darytis tokios spalvos’ veiksmažodžiams (kaip būdinga kitoms pietinėms vakarų aukštaičių šnektoms, žr. Bacevičiūtė 2006, 33; Bacevičiūtė, Sakalauskienė 2008, 28; Labutis 2002), matyti, kad:

- veiksmažodžio *baĨlt-uot* pateikiamas ir variantas be metatonijos *bált-uot* (pavyzdys iš Slavikų) bei variantas su priesagos kirčiu *balt-úot* (pavyzdys iš Bebruliškės). Visų kirčiavimo variantų nurodoma ta pati reikšmė: ‘baltam būti ar rodytis’. Šią reikšmę turi ir visi pateikti vartosenos pavyzdžiai. Pavyzdžių reikšme ‘darytis baltam’ nepateikta;
- veiksmažodžio *juõd-uot* nurodomas ir variantas su priesagos kirčiu *juod-úot*. Abu variantai pateikiami kartu ir nurodomos abi galimos reikšmės. Vartosenos pavyzdžiuose reikšme ‘darytis juodam’ pateikiamas tik vienas – priesaginio kirčio – atvejis (*mẽ.dž’u. lã·pai juodúojæ* Snt.), tuo tarpu reikšme ‘būti, rodytis juodam’ pasitaiko tiek pamatinio kamieno kirtis su metatonija (*ties’ók an langũ· juõduojæ tu· mus’u.* Lpl.), tiek priesagos kirtis (*sli·vàs nukirtãũ | tig dvì lìku | juodúojæ* Lpl.; *matãũ | ka miškè juodúojæ* Jnk.). Kita vertus, reikšmę ‘pasidaryti juodam, patamsėti’ dažniau suteikia ne priesagos kirtis, o pridedamas priešdėlis nepriklausomai nuo kirčiavimo (plg. *pa-juõduot,* pvz.: *tai ta pudrà pajuõduojæ | parudúojæ* Br.; *pa-juodúot,* pvz.: *pajuodã·væ·| barzdõ·m apáugæ* Grš.);
- veiksmažodžio *piĨlk-uoti* nurodomas tik pamatinio kamieno kirtis ir reikšmė ‘būti, rodytis pilkam’ (vartosenos pavyzdžių nepateikta).

Šie duomenys iš esmės neprieštarauja interpretacijai, kad skirtingas kirčiavimas iš pradžių galėjo priklausyti nuo vedinio reikšmės (reikšmė ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’ dominuoja pateiktuose pamatinio kamieno kirčio

pavyzdžiuose, nors ir nėra vienintelė), tačiau pastaruoju metu vis labiau įsigali priesagos kirtis nepriklausomai nuo reikšmės (plg. Lukšaitė-Ramonienė, Rinkevičius 2024). Archajiškiausiu čia laikytinas pamatinio kamieno kirtis be metatonijos (t. y. *bált-uot*), geriausiai išlaikytas šiaurės vakarų Lietuvoje (žr. ten pat).

Neaiškios darybos yra veiksmažodis: *am̃br-iuot, -iuoja, -iavo* ‘niekus kalbėti’.

Beveik visi (131 iš 132) daugiaskiemenio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiai turi negalinį kirčiuotą skiemenį. Kirčiuotą **akūtinę** šaknį iš viso turi 13 vedinių.

Dalį jų galima laikyti padarytais iš vardažodžių. Visais tokiais atvejais išlaikoma pamatinio vardažodžio priegaidė, plg.:

knė́bel-iuot, -iuoja, -iavo (plg. LKŽ *knė́belis* 1),
knė́vel-iuot, -iuoja, -iavo (: *knė́velis* 1),
šérpet-uoti, -uoja, -avo (: *šérpeta* 1),
tráiškan-uoti, -uoja, -avo (: *tráiškanos* 1),
zóbald-uoti, -uoja, -avo (plg. LKŽ *zóbalda* 1),
zóbuld-uoti, -uoja, -avo (: *zóbilda* 1).

Tą pat galima pasakyti ir apie vedinius iš skolinių (kai kurie veiksmažodžiai teoriškai gali būti ir tiesioginiai skoliniai, nebūtinai lietuvių kalboje pasidaryti denominatyvai), pvz.:

ével-iuot, -iuoja, -iavo (plg. vok. dial. *hêweln*; *évelis* 1),
krýzel-iuot, -iuoja, -iavo (: *krýzelis* 1),
méister-uoti, -uoja, -avo (: *méisteris* 1, *meisterỹs* 3[a]),
pė́zer-iuoti, -iuoja, -iavo (plg. LKŽ *pė́zeris* 1).

Akūtą gali turėti ir pora išplėstinių priesagų *-(al)iuoti, -(el)iuoti* vedinių iš veiksmažodžių. Abiem paliudytais atvejais vyksta akūtinė metatonija. Plg. visų pirma aiškų deverbatyvą *sárg-aliuoti, -iuoja, -iavo* (: *sir̃gti*). Turbūt čia galima priskirti ir veiksmažodį *pū́d-eliuoti, -iuoja, -iavo* ‘pūsti, garbanoti (plaukus)’ (: *pũ̃sti*).

Dar plg. ne visai aiškios darybos (galbūt skolintos šaknies) veiksmažodį: *štùrtul-iuo-tis, -iuojasi, -iavosi* ‘pasibarti’ (plg. ir *štùrtyti* ‘purtyti’).

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno su **cirkumfleksine** priegaide paliudyti 43 veiksmažodžiai.

Visų pirma minėtini išplėstines priesagas *-uriuoti, -uliuoti, -aliuoti* turintys vediniai iš veiksmažodžių. Viena vertus, juose cirkumfleksas gali būti perimtas iš pamatinio žodžio:

bam̃b-aliuot, -iuoja, -iavo (plg. *bambė́t*, *bam̃ba*),

barb-aliuot, -iuoja, -iavo (: *barbti*, plg. ir *barbė́t, bárba*),

kliuñk-uriuot, -iuoja, -iavo (plg. LKŽ *kliuñkti*),

kvaĩtul-iuot, -iuoja, -iavo (: *kvaĩst*),

(su)kur̃kul-iuot, -iuoja, -iavo ‘suraizgyti, suvelti, supainioti’ (: *kur̃kt* ‘prastai siūti ar megzti’),

pam̃p-aliuoti, -iuoja, -iavo (: *pam̃pti*),

sir̃g-aliuoti, -iuoja, -iavo (: *sir̃gti*).

Kitais atvejais cirkumfleksas atsiranda dėl metatonijos, pvz.:

kraũst-uliuot, -iuoja, -iavo (: *kráut*, plg. ir *kráustyt*),

lũk-uriuoti, -iuoja, -iavo (: *láukti*),

mer̃g-eliuoti, -iuoja, -iavo (: *mirgė́ti, mìrga*),

miñdžik-uoti, -uoja, -avo (: *mìnti*).

Dar kitais atvejais cirkumfleksas atsiranda pailgėjusiame balsyje:

snỹg-uliuoti, -iuoja, -iavo (: *snìgti*),

vỹr-uliuoti, -iuoja, -iavo (: *vìrti, vìrė*).

Vardažodinių vedinių yra 11. Dalyje cirkumfleksas perimtas iš pamatinio žodžio, pvz.:

draĩskal-iuot, -iuoja, -iavo ‘skarmalais dėvėti’ (plg. LKŽ *draĩskalas* 3[b]; plg. taip pat *driẽktis*),

kneĩbik-iuot, -iuoja, -iavo (: *kneĩbikis* 1),

sar̃val-iuoti, -iuoja, -iavo ‘bėgti, sunktis (apie pūlius)’ (plg. LKŽ *sar̃valas, sarvalaĩ* ‘pūliai’ 3[b]).

Tą pat galima pasakyti ir apie kelis galimus vedinius iš skolinių:

eñdel-iuot, -iuoja, -iavo (: *enẽdelis* 1),

er̃gel-iuotis, -iuojasi, -iavosi (: *er̃gelis* 1),

mañgal-iuoti, -iuoja, -iavo (plg. vok. *mangeln*; *mañgalis* 1).

Pamatinio vardažodžio cirkumfleksas išsaugomas ir išplėstinių priesagų *-aliuoti, -eliuoti, -uliuoti, -uriuoti* vardažodiniuose vediniuose, plg.:

gaĩval-iuot, -iuoja, -iavo / *gaĩv-eliuotis, -iuojasi, -iavosi* (: *gaivùs* 4),

puñd-uliuotis, -iuojasi, -iavosi / *puñd-uriuoti, -iuoja, -iavo* (: *pùndas* 3, 1).

Atskirai minėtini vediniai iš daugiaskiemenių spalvų pavadinimų:

gel̃ton-uot, -uoja, -avo (: *geltónas* 1),

mẽlyn-uoti, -iuoja, -iavo (: *mė́lynas* 1),

raũdon-uoti, -uoja, -avo (: *raudónas* 1).

Vedinyje *mẽlyn-uoti* vyksta cirkumfleksinė metatonija, vediniuose *gel̃ton-uot* ir *raũdon-uoti* kirtis atitraukiamas į pradinį pamatinio kamieno skiemenį. Veiksmažodžio *mẽlyn-uoti* žodyne pateikiama ir variantinė priesaginio kirčio forma *mėlyn-úoti*.

Panagrinėjus, kiek ZnŽ duomenys patvirtina teiginį, kad pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas būdingas tik reikšmės ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’ veiksmažodžiams, o priesagos kirtis – reikšmės ‘darytis tokios spalvos’ veiksmažodžiams, matyti, kad:

- veiksmažodžio *gel̃ton-uot* žodyne nurodyta tik pirmoji reikšmė, t. y. ‘geltonam būti, rodytis’, tačiau vartosenos pavyzdžiuose pasitaiko vienodai, t. y. pamatinio kamieno kirčiu ir cirkumfleksu, kirčiuojami abiejų reikšmių atvejai (pvz., reikšme ‘geltonam būti, rodytis’: *mã·to·t* | *kóki vasaró·jei* | *gẽl̃to·nuojæ* Grš., *čæ ta[s] smẹ̃·liz gæ̃l̃to·nuojæ* | *kãl̃vọs* | *gražù* Lkš.; reikšme ‘darytis geltonam’: *žmõ·gus kada bada.ujæ* | *tamsė́·jæ o·dà* | *i gæ̃l̃to·nuojæ* Lkš.); kita vertus, reikšmę ‘pasidaryti geltonam’ suteikia ne tiek priesagos kirtis, kiek priešdėlis (pvz., *pa-gel̃tonuot*: *pagæ̃l̃to·navo žmõ·gus* | *vẹ̃·žĩ·s kẽpenis prajẹ̃·dẹ̃* Jnk.);
- veiksmažodžio *raũdon-uoti* taip pat nurodoma tik pirmoji reikšmė, t. y. ‘raudonam būti, rodytis’ ir tik tokia reikšmė pasitaiko aiškiuose nepriešdėliniuose vartosenos pavyzdžiuose (plg. *rẽĩk bràšk’u. skí·t* | *jæu mačæ̃ũ rãũdo·nuojæ* Žlt. etc.); kita vertus, reikšmę ‘pasidaryti raudonam’ suteikia ne tiek priesagos kirtis, kiek priešdėlis (pvz., *į-raũdonuoti*: *tà geležìs írgi i·rãũdo·nuojæ* Snt.; *pa-raũdonuoti*: *kai gẹ́·da* | *parãũdo·nuoje grẽĩt* Slv.);
- veiksmažodžio *mẽl̃yn-uoti* / *mėlyn-úoti* taip pat nurodyta tik pirmoji reikšmė, t. y. ‘būti ar atrodyti mėlynam’, ir tik tokia reikšmė pasitaiko vartosenos pavyzdžiuose be priešdėlio (pvz., pamatinio kamieno kirtis su metatonija: *jæu čæ pavã·sari. mẹ̃·li·navu* | *mẹ̃·li·navu* Lkč.; priesagos kirtis: *barã·kas tíek priru·ki·tas* | *kat vìskas mẹ̣·li·núojæ* Snt.); reikšmę ‘pasidaryti mėlynam’ ar ‘padaryti mėlyną’ suteikia priešdėlis – priešdėliniai veiksmažodžiai taip pat gali būti kirčiuojami tiek pamatinio kamieno (pvz., *pamẹ̃·lį̀navæ.z bùvu* [vyras] Lkš.), tiek priesagos kirčiu (pvz., *gãĩdž’u skæuterẹ̃·prieš lí·tu. pamẹ̣·li·núojæ* Šk.).

Galbūt metatonija įžvelgtina veiksmažodyje *viñg-uliuoti, -iuoja, -iavo* (: *vìngis* 1), jei jis laikomas vardažodiniu vediniu, o ne veiksmažodžio *vingiúoti* perdirbiniu.

Galiausiai, cirkumfleksas matomas ir <u>neaiškios darybos</u> (dažnai onomatopėjiniuose) veiksmažodžiuose:

bliũdur-uot, -uoja, -avo ‘tyvuliuoti’,

draĩnel-iuot, -iuoja, -iavo ‘pamažu pasveikti, išsikapstyti iš ligos’,

draĩnik-uot, -uoja, -avo ‘gulinėti’,
dreĩnel-iuot, -iuoja, -avo ‘pamažu pasveikti’,
gañgal-uot, -uoja, -avo ‘alkanam bastytis’,
gañgar-iuot, -iuoja, -iavo ‘alkanam bastytis’,
geĩster-iuot, -uoja, -avo ‘išvaryti’,
meřg-eliuotis, -iuojasi, -iavosi ‘bartis’,
mẽčik-uotis, -uojasi, -avosi ‘bastytis’,
piñgal-uoti, -iuoja, -iavo ‘išnarplioti’,
skũdur-iuoti, -iuoja, -iavo (plg. *skùduras* 3^{b}?) ‘būti apiplyšusiam’,
laĩnik-uoti, -uoja, -avo ‘slampinėti’,
šnỹbur-iuoti, -iuoja, -iavo ‘dirbinėti’,
švẽbel-iuoti, -iuoja, -iavo ‘pliaukšti, taukšti’,
švõbul-iuoti, -iuoja, -iavo ‘neaiškiai kalbėti’,
tamb̃al-iuoti, -iuoja, -iavo ‘atnešti’,
tũtul-iuoti, -iuoja, -avo ‘(apsi)mūturiuoti’,
võbul-iuoti, -iuoja, -iavo ‘velti burnoje’.

Daugiaskiemenio pamatinio kamieno veiksmažodžių su kirčiu **trumpajame** negaliniame pamatinio kamieno skiemenyje paliudyta 57.

Vardažodiniai vediniai linkę išlaikyti pamatinio kamieno kirčio vietą, pvz.:
kùpeč-iuot, -uoja, -avo (: *kùpeta* 1),
šìpat-uoti, -uoja, -avo (: *šìpata* 1),
šìpul-iuoti, -iuoja, -iavo (: *šipulỹs* 3^{b}),

Veiksmažodiniai vediniai gali būti daromi su išplėstinėmis priesagomis *-eliuoti, -aliuoti* iš trumpųjų šaknų pamatinių veiksmažodžių ir išlaikyti šių šaknies balsio trumpumą (balsiai *a, e* tokiuose vediniuose nepailgėja), pvz.:
šìk-eliuoti, -iuoja, -iavo (: *šìkti, šìka*),
plèper-uoti, -uoja, -avo (: *plepė́ti, plẽpa*),
vàp-aliuoti, -iuoja, -iavo (: *vapė́ti, vãpa*).

Daugumos kitų veiksmažodžių daryba yra neaiški, dažnai tai būna onomatopėjinės kilmės ar ekspresyvios semantikos veiksmažodžiai. Būdinga jų ypatybė yra balsių *a, e* nepailgėjimas pirmajame kirčiuotame skiemenyje. Pvz.:
bàbal-iuot, -iuoja, -iavo ‘niekus kalbėti’,
bàdik-uot, -uoja, -avo ‘baksnoti’,
bùler-iuot, -iuoja, -iavo ‘mušti bulių’,
čèmečk-uot, -uoja, -avo ‘nevikriai eiti’,
čèver-uot, -uoja, -avo ‘kalbėti nesuprantama kalba’,
dùnel-iuot, -iuoja, -iavo ‘išsibarti’,
dvàlak-uot, -uoja, -avo ‘eiti švytuojant rankomis’,

gìkar-uot, -uoja, -avo ‘prastu vežimu negreit važiuoti’,
kàbald-uot, -uoja, -avo ‘sunkiai eiti, judėti ką nors veikiant’,
kàbalšt-uot, -uoja, -avo ‘pamažu ką dirbti’,
kàbalš-uot, -uoja, -avo ‘apkulti, apmušti’,
kàbar-uot, -uoja, -avo ‘kadaruoti’,
kàdar-uot, -uoja, -avo ‘tabaluoti’,
kàkal-iuotis, -iuojasi, -iavosi ‘kamuotis, vargti’,
kàrand-uotis, -uojasi, -avosi ‘vangiai važiuoti’,
kèmer-uot, -uoja, -avo ‘grėbliakočiu išvartyti šieną’,
klèdar-uot, -uoja, -avo ‘klibėti’,
klìbind-uot, -uoja, -avo ‘sunkiai eiti, klibikščiuoti’,
klùbund-uot, -uoja, -avo v. *klubund-úot, -úoja, -ãvo* ‘sunkiai klibinksčiuoti’,
knèbik-iuot, -uoja, -avo ‘pamažu dirbinėti, knibinėti’,
kùdul-iuot, -iuoja, -iavo v. *kudul-iúot, -iúoja, -iãvo* ‘greitai bėgti’,
kùkul-iuotis, -iuojasi, -iavosi ‘gumuliuotis’,
kùpel-iuot, -iuoja, -iavo ‘pilti, dėti ką labai pilną, sklidiną, su kaupu’,
làkand-uoti, -uoja, -avo ‘šuoliais joti’,
liùzer-iuoti, -iuoja, -avo ‘slankioti be darbo’,
mùkul-iuoti, -iuoja, -iavo ‘volioti, spausti į mukulą’,
mùtur-iuotis, -iuojasi, -iavosi v. *mutur-iúotis, -iúojasi, -iãvosi* ‘vyniotis, gaubtis’,
pèckel-iuot, -iuoja, -iavo ‘rašinėti nedailiai, teplioti’,
ràbant-uotis, -uojasi, -avosi ‘su vargu lipti’,
rèbėg-uoti, -uoja, -avo ‘bet kaip įdirbti’,
sàpal-iuoti, -iuoja, -avo ‘niekus taukšti, plepėti’,
skàland-uoti, -uoja, -avo v. *skaland-úoti, -úoja, -ãvo* ‘judinti indą’,
sklèpent-uoti, -uoja, -avo v. *sklepent-úoti, -úoja, -ãvo* ‘sunkiai vilktis’,
stràkal-iuoti, -iuoja, -iavo ‘nenustygti vietoje, šokinėti’,
strìbul-iuoti, -iuoja, -iavo ‘šokinėti, strakalioti’,
šàkar-uoti, -uoja, -avo ‘maišyti, trukdyti’,
šlàmant-uoti, -uoja, -avo ‘sunkiai eiti’,
šmùkul-iuoti, -iuoja, -iavo v. *šmulkul-iúoti, -iúoja, -iãvo* ‘užsiiminėti kontrabanda, spekuliuoti’,
tàbal-uoti, -uoja, -avo v. *tabal-úoti, -úoja, -ãvo* ‘judėti’;
tàrand-uoti, -uoja, -avo v. *tarand-úoti, -úoja, -ãvo* ‘bildėti’,
tàrar-uoti, -uoja, -avo ‘apraibti’,
trìbil-uoti, -uoja, -avo ‘nesparčiai ką nors dirbinėti, krapštytis’,
tùliul-iuoti, -iuoja, -iavo ‘lepinti’,

ùmel-iuoti, -iuoja, -iavo ‘svarstyti’,
vàbal-iuo-ti, -iuoja, -iavo ‘neaiškiai kalbėti’,
vàcal-uoti, -uoja, -avo ‘į šalis judinti, mosuoti’,
vèpel-iuoti, -iuoja, -iavo ‘niekus kalbėti, pliaukšti’,
zàbar-iuoti, -iuoja, -iavo ‘neaiškiai kalbėti’,
zèbel-iuoti, -iuoja, -iavo ‘kvailai kalbėti’,
žàval-iuot, -iuoja, -iavo ‘rėkti’.

Vienas veiksmažodis turi kirtį galiniame pamatinio kamieno skiemenyje, plg.: *braniũk-uot, -iuoja, -iavo* ‘varginti, alsinti (apie arklius)’. Jo daryba nėra visiškai aiški. Kirčiavimu jis nesiskiria nuo tos pačios reikšmės variantų su kitomis priesagomis, plg. *braniũk-yt, braniũk-ot*.

Kirčiavimo variantai. Kai kurie iš minėtų pamatinio kirčio veiksmažodžių su priesaga *-(i)uoti* ZnŽ pateikiami kaip variantiniai greta priesagos *-(i)uoti* vediniams šiaip įprastesnio priesagos kirčio. Be jau minėtų atvejų (pvz., *pū́l-iuoti* v. *pūl-iúoti*; *mė̃lyn-uoti* v. *mėlyn-úoti*), dar plg. pvz.:

kàdar-uoti v. *kadar-úot*,
klùbund-uot v. *klubund-úot*,
mùtur-iuotis v. *mutur-iúotis*,
šmùkul-iuot v. *šmukul-iúoti*,
tū̃tul-iuoti v. *tūtul-iúoti, -iúoja, -iãvo*,
zóbald-uoti, -uoja, -avo v. *zobald-úo-ti, -úoja, -ãvo*,
zóbild-uoti, -uoja, -avo v. *zobild-úo-ti, -úoja, -ãvo*.

Skirtumai nuo bendrinės kalbos. Nuo bendrinės kalbos Zanavykų šnektos žodyno priesagos *-(i)uoti* vedinių kirčiavimas skiriasi tik atvejais, kai zanavykų šnektoje matomas pamatinio kamieno kirtis vietoj bendrinės kalbos priesagos kirčio.

Dviem atvejais tai yra išlaikyti senoviniai pamatinio kamieno kirčio vediniai iš stipriosios šaknies (1 kirčiuotės) daiktavardžių: *mìlt-uoti* (plg. bk *milt-úoti*) ir *pū́l-iuoti* (plg. bk *pūl-iúoti*).

Vediniuose iš spalvas (ar panašias ypatybes) reiškiančių būdvardžių zanavykų šnektoje visuomet matomas pamatinio kamieno kirtis ir šaknies cirkumfleksas (keliais atvejais metatoninis): *balt̃-uot, juod̃-uot, pilk̃-uoti*; *gelt̃on-uot, mė̃lyn-uot, raũdon-uot* (plg. bk *balt-úoti, juod-úoti, pilk-úoti, gelton-úoti, mėlyn-úoti, raudon-úoti*). Anksčiau toks kirčiavimas buvo laikomas norminiu ir bendrinėje kalboje. Dalis nurodytų veiksmažodžių turi ir variantus su priesagos kirčiu, t. y. *balt-úot, juod-úot, mėlyn-úoti*.

Pamatinio kamieno kirtis su cirkumfleksu (dažnai metatoniniu) matomas ir veiksmažodiniuose vediniuose su išplėstiniais priesagos variantais, pvz.: *kur̃k-uliuot, lũk-uriuoti, miñdž-ikuoti, snỹg-uliuoti, šìp-*

uliuoti, viñguliuoti. Anksčiau tik toks kirčiavimas buvo laikomas norminiu ir bendrinėje kalboje, dabar galimi variantai (plg. bk *lūkur-iúoti* / *lū̃kur-iuoti*, *mindžik-úoti* / *miñdžik-uoti*, *snyg-uriúoti* / *snỹg-uriuoti*, *ving-uliúoti* / *viñg-uliuoti*). Veiksmažodžiams *kurk-uliúoti*, *šip-uliúoti* bendrinėje kalboje kodifikuotas tik priesagos kirtis.

Įvairūs onomatopėjiniai ir pan. veiksmažodžiai Zanavykų šnektoje gali turėti kirtį pirmajame (paprastai trumpajame) pamatinio kamieno skiemenyje (pvz., *kàbald-uot*, *klèdar-uot*) tais atvejais, kai jų atitikmenys norminėje bendrinėje kalboje turi priesagos kirtį (plg. bk *kabald-úoti*, *kledar-úoti*).

Skirtumai nuo kitų šaltinių. Kaip ir KzRŽ atveju, pastebėtina, kad Zanavykų šnektos žodyne esama mažiau pamatinio kamieno kirčio pavyzdžių nei F. Kuršaičio žodynuose. Tai rodo, kad XX–XXI a. zanavykų šnektoje, kaip ir Kazlų Rūdos šnektoje, priesagos kirtis *-(i)uoti* vediniuose buvo jau labiau įsigalėjęs nei XIX a. Mažosios Lietuvos šnektose.

Vediniuose iš 1 kirčiuotės vienskiemenio kamieno daiktavardžių senovinis pamatinio kamieno kirtis išlaikytas tik dviem atvejais: *mìlt-uoti* ir *pū́l-iuoti* (pastarajame jau greta variantinio priesagos kirčio *pūl-iúoti*). Kuršaičio pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių *áukf-ůju*, *wìng-iůju* atitikmenys ZnŽ jau kirčiuojami priesagos kirčiu, t. y. *auks-úot*, *ving-iúoti*.

Vardažodiniuose vediniuose su kirčiuotu negaliniu daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemeniu zanavykų šnektoje taip pat jau dažnesnis priesagos kirtis, plg. Kuršaičio *ſkařmal-iůju* ir ZnŽ *skarmal-iúoti*.

Vediniuose iš spalvų pavadinimų ZnŽ dažniau nei kituose šaltiniuose liudijamas priesagos kirtis greta visuose šaltiniuose gerai paliudyto pamatinio kamieno kirčio su cirkumfleksu, pvz., ZnŽ *baĨt-uot*, *bált-uot*, *balt-úot*; *juõd-uot*, *juod-úot*; *mẽlyn-uoti* / *mėlyn-úoti*. KzRŽ priesagos kirčio variantas paliudytas tik veiksmažodžio *mėlynuoti* atveju, Kuršaičio žodynuose jis šio tipo vediniuose išvis nefiksuojamas.

ZnŽ duomenys labiau nei kiti šaltiniai patvirtina teiginį, kad vediniuose iš spalvų pavadinimų pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas dažniau pasitaiko reikšmę ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’ turinčiuose veiksmažodžiuose, o priesagos kirtis – reikšmę ‘darytis tokios spalvos’ turinčiuose veiksmažodžiuose. Dauguma žodyno pavyzdžių iš tiesų turi pirmąją reikšmę, tačiau esama ir teiginiui prieštaraujančių pavyzdžių. Visuose šaltiniuose reikšmę ‘darytis tokios spalvos’ dažniau išreiškia ne priesagos kirtis, o pridedami priešdėliai.

Kaip ir KzRŽ atveju, mažesnį bendrą pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių skaičių zanavykų šnektoje lyginant su Kuršaičio žodynais

lemia tai, kad joje esama mažiau germanizmų ir beveik nesama priesagos *-(i)oti* perdirbinių.

Tik ZnŽ paliudytas atvejis su kirčiu galiniame pamatinio kamieno skiemenyje, t. y. *braniũk-uot*.

Apibendrinimas. Dauguma (504 iš 617, t. y. 81,7 %) Zanavykų šnektos žodyno veiksmažodžių su priesaga *-(i)uoti*, kaip ir bendrinėje kalboje ir kituose tirtuose šaltiniuose, kirčiuojami priesagoje. Pamatinio kamieno kirtį turi tik 113 (18,3 %) veiksmažodžių (kartais greta variantinio priesagos kirčio).

Pamatinio kamieno kirtį turi:

- du vediniai iš 1 kirčiuotės vienskiemenių kamienų daiktavardžių, pvz., *mìlt-uoti, pū́l-iuoti* (išlaikyti archaizmai, kirtis juose nenukeltas į priesagą dėl Sosiūro dėsnio, nes turėjo akūtines šaknis);
- vediniai iš spalvas žyminčių būdvardžių, pvz., *baĨt-uot, geĨton-uot* etc. (jiems būdingas cirkumfleksas pamatinio kamieno pirmajame skiemenyje; pavyzdžiai prieštarauja Sosiūro dėsniui, todėl negali būti seni). Taip kirčiuojami veiksmažodžiai dažniausiai turi reikšmę ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’, tačiau retkarčiais yra paliudyti ir reikšme ‘darytis tokios spalvos’. Dalis jų turi ir priesagos kirčio variantus (*balt-úot, juod-úot, mėlyn-úoti*), paliudytus abiem nurodytomis reikšmėmis. Reikšmę ‘darytis tokios spalvos’ dažniau išreiškia ne priesagos kirtis, o pridedami priešdėliai;
- vediniai su išplėstiniais priesagos variantais *-uriuoti, -uliuoti, -aliuoti, -eliuoti, -ikuoti* etc., žymintys smulkų kartotinį veiksmą, pvz., *lũk-uriuoti* (būdinga cirkumfleksinė metatonija);
- onomatopėjiniai ir panašūs ekspresyvios reikšmės veiksmažodžiai su kirčiu pirmajame daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje, pvz., *bàbal-iuot*. Kirčiuotas skiemuo dažniausiai būna trumpas, balsiai *a, e* jame padėtinio ilgumo neįgauna.

Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių apskritai yra mažiau nei, pvz., F. Kuršaičio žodynuose, nes nėra Kuršaičio kalbai būdingų germanizmų ir priesagos *-(i)oti* vedinių perdirbinių.

2.7.6. Apibendrinimas

Visuose trijuose šaltiniuose, kaip ir bendrinėje kalboje, priesaga *-(i)uoti* yra linkusi į dominacines stipriąsias, t. y. dauguma jos vedinių kirčiuojami priesagos kirčiu, nepriklausomai nuo pamatinio žodžio kalbos dalies, darybinės reikšmės, pamatinio kamieno priegaidės ar kitų ypatybių. Priesagos

kirčiu kirčiuojama dauguma visuose trijuose šaltiniuose paliudytų veiksmažodžių (K – 86,7 %; KzRŽ – 90,9 %; ZnŽ – 81,7 %).

Pamatinio kamieno kirtį (kartais greta variantinio priesagos kirčio) gali gauti tik tam tikros vedinių grupės. Visų pirma tai gali būti vediniai iš 1 kirčiuotės daiktavardžių – išlaikyti archaizmai iš laikų, kai visi vediniai iš stipriųjų kamienų (1 ar 2 kirčiuotės) žodžių gaudavo pamatinio kamieno kirtį (vėliau vediniuose iš 2 kirčiuotės žodžių kirtis nušoko į priesagą pagal Sosiūro dėsnį, o vediniuose iš 1 kirčiuotės žodžių priesagos kirtis buvo apibendrintas pagal analogiją). Tokių atvejų daugiausia F. Kuršaičio žodynuose (pvz., *áukſ-ůju, ˚(iß)gýſl-ůti, púl-iůju, ſódź-iůju, wìng-iůju*), kituose šaltiniuose jų rasta tik po du (ZnŽ: *mìlt-uoti, pűl-iuoti*; KzRŽ: *mìlt-uoti, pũl-iuoti*). Tai rodo palaipsnį priesaginio kirčio įsigalėjimą.

Dažnai pamatinio kamieno kirtis pasitaiko vediniuose iš daugiaskiemenių pamatinių daiktavardžių. Juose beveik visada būna kirčiuotas negalinis pamatinio kamieno skiemuo, kuris gali būti bet kokios priegaidės ar kiekybės (kirtis iš tokio skiemens negalėjo būti nukeltas į priesagą dėl Sosiūro dėsnio, nes nuo priesagos jį skyrė papildomas skiemuo). Tokių atvejų taip pat daugiausia yra F. Kuršaičio žodynuose (pvz., *prãkait-ůju, prãwardź-iůju, ſkarm̃al-iůju*).

Atskirą grupę sudaro vediniai iš spalvas žyminčių būdvardžių. Jiems būdingas pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas (dažnai metatoninis), pvz., *baĨ̃t-uoti, juõd-uoti, mar̃g-uoti, piĨ̃k-uoti*; *gelt̃on-uoti, mẽlyn-uoti, raũdon-uoti*. Visi nurodyti veiksmažodžiai tik taip kirčiuojami F. Kuršaičio žodynuose, KzRŽ paliudytas ir variantinis priesagos kirtis veiksmažodyje *mėlyn-úoti*, ZnŽ – *balt-úoti, juod-úoti, mėlyn-úoti*. Pamatinio kamieno kirtis gali būti siejamas su tuo, kad beveik visi pamatiniai būdvardžiai priklauso ar anksčiau galėjo priklausyti 1 kirčiuotei, o metatoninis cirkumfleksas buvo įsivestas vėliau kaip reikšmės ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’ žymiklis. Senesnis kirčiavimas be metatonijos *bált-uot* dar paliudytas ZnŽ ir šiaurės vakarų Lietuvos tarmėse. Šiuolaikinėje kalboje vis labiau įsigali priesagos kirtis. Priesagos kirtis kodifikuotas kaip norminis ir šiuolaikinėje bendrinėje kalboje, nors anksčiau norminiu buvo laikomas *baĨ̃t-uoti* tipo kirčiavimas.

Paprastai teigiama, kad pietinėse vakarų aukštaičių šnektose pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas būdingas tiems vediniams iš spalvų pavadinimų, kurie turi reikšmę ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’, o priesagos kirtis – tiems, kurie turi reikšmę ‘darytis tokios spalvos’. Šį teiginį iš dalies patvirtina ZnŽ duomenys, tuo tarpu K ir KzRŽ duomenys yra nepakankami arba prieštaringi. Visuose šaltiniuose reikšmę ‘darytis tokios spalvos’ dažniau nurodo ne priesagos kirtis, bet pridedami priešdėliai (dažniausiai *pa-*).

Pamatinio kamieno kirtį ir cirkumfleksą (dažnai metatoninį) visuose šaltiniuose turi ir išplėstinių priesagos variantų *-uriuoti, -uliuoti, -aliuoti, -eliuoti, -ikuoti* ir pan. vediniai (dažniausiai veiksmažodiniai), pvz., *lũ̃k-uriuoti* (: *láukti*). Toks kirčiavimas gausiai paliudytas visuose tirtuose šaltiniuose. Bendrinėje kalboje toks kirčiavimas anksčiau buvo laikomas vieninteliu galimu, o pagal dabartines normas – kaip variantinis greta dažnesnio priesagos kirčio (pvz., *lūk-uriúoti* v. *lũ̃k-uriuoti*).

Pamatinio kamieno kirtis dažnas taip pat įvairiuose onomatopėjiniuose ir ekspresyvios reikšmės veiksmažodžiuose su daugiaskiemeniais pamatiniais kamienais, pvz., K *cźìwyr-ůju*. Juose kirtį gauna paprastai pirmasis daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemuo. Šis skiemuo dažniausiai būna trumpas. Kirčiuoti balsiai *a, e* tokiuose veiksmažodžiuose neįgyja padėtinio ilgumo, plg. K *grèwez-ůju*, KzRŽ *čèver-uoti*, ZnŽ *bàbal-iuot*. Bendrinėje kalboje tokie veiksmažodžiai paprastai turi priesagos kirtį.

F. Kuršaičio žodynuose pamatinio kamieno kirtis taip pat dažnas germanizmuose (ar vediniuose iš germanizmų) (pvz., *býdel-iůju*) ir priesagos *-(i)oti* vedinių perdirbiniuose, atsiradusiuose dėl balsių *o* ir *uo* painiojimo Mažosios Lietuvos šnektose (pvz., *páin-iůju*).

IŠVADOS

1. F. Kuršaičio, Kazlų Rūdos ir Zanavykų šnektos žodynų duomenimis, pietinių vakarų aukštaičių priesaginių veiksmažodžių kirčiavimui būdingi šie dėsningumai:

1.1. Veiksmažodžių su priesaga *-(i)auti* kirčiavimas priklauso nuo darybos: priesagos kirtis dominuoja vardažodiniuose (pvz., *bendr-áuti* : *beñdras*), o pamatinio kamieno kirtis yra dažnesnis veiksmažodiniuose vediniuose (pvz., *bliūv-au-ti* : *bliáuti*). Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžiuose galimas tik akūtas (pvz., *vérg-auti*) arba kirtis negaliniame daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje (pvz., *védar-auti*). Vardažodiniuose veiksmažodžiuose pamatinio kamieno kirtis pasitaiko paprastai vediniuose iš 1 kirčiuotės vardažodžių (pvz., K *úogauti* : *úoga* 1). Veiksmažodiniuose vediniuose akūtas gali būti perimtas iš pamatinio žodžio (pvz., *bliūv-au-ti* : *bliáuti*) arba atsiradęs dėl metatonijos (pvz., *klýk-auti* : *klỹkti*). Pavieniais atvejais akūtinė metatonija ir pamatinio kamieno kirtis gali būti iš veiksmažodinių vedinių perėję ir į vardažodinius vedinius (pvz., *mártauti* : *martì* 4) dėl panašios semantikos (buvimo ilgalaikėje būsenoje reikšmės).

1.2. Priesaga *-enti* yra dominacinė stiprioji: visi veiksmažodžiai kirčiuojami tik priesagoje (pvz., *gyv-énti*). Kitaip sukirčiuoti F. Kuršaičio veiksmažodžiai laikytini spaudos klaidomis.

1.3. Priesaga *-ėti* laikytina linkusia į dominacines stipriąsias. Dauguma veiksmažodžių (K 79 %; KzRŽ 88 %; ZnŽ 90 %) kirčiuojami priesagoje (pvz., *ker-éti*). Priesaginio kirčio veiksmažodiniai vediniai dažniausiai žymi kartotinį veiksmą su deminutyviniu atspalviu ir vartojami kartu su priešdėliais (pvz., *pa-met-éti*). Pamatinio kamieno kirčio veiksmažodžių pamatiniai kamienai visuomet akūtiniai ir beveik visuomet vienskiemeniai. Vardažodinių vedinių pamatiniai žodžiai paprastai priklauso 1 kirčiuotei (pvz., *áukl-ėti* : *áuklė* 1). Veiksmažodiniuose vediniuose pamatinio kamieno kirtis gali būti susijęs su reikšme – tokiems vediniams dažniausiai nebūdingas kartotinio veiksmo deminutyvinis aspektas (pvz., *riáug-ėti*). Veiksmažodiniuose vediniuose akūtas gali būti perimtas iš pamatinio žodžio (pvz., *riáug-ėti* : *ráugti*) arba atsiradęs dėl metatonijos (pvz., *siáut-ėti* : *siaũsti*).

1.4. Priesagą *-inėti* galima laikyti dominacine stipriąja: beveik visi veiksmažodžiai kirčiuojami priesagoje (pvz., *blus-inéti*). Pamatinio kamieno

kirtis paliudytas tik dviem atvejais, abiem atvejais pamatinis kamienas cirkumfleksinis (ZnŽ *šmẽrinėti*; KzRŽ *klaũsinėti*).

1.5. Priesagą *-inti* galima laikyti linkusia į dominacines silpnąsias. Jos vediniuose galimas dvejopas kirčiavimas, – priesagos arba pamatinio kamieno kirtis, – tačiau pastarasis yra dažnesnis, ypač vardažodžių vediniuose. Priesagos kirtis veiksmažodžių vediniuose nepriklauso nuo pamatinio veiksmažodžio priegaidės ar šaknies balsio kiekybės, o vardažodžių vediniuose gali būti siejamas su pamatinio vardažodžio šaknies neakūtu (pvz., *baugìnti* : *baũgų*). Kirčiuotas pamatinis kamienas gali būti bet kokios priegaidės ar kirčiuoto balsio kiekybės. Priegaidė gali būti perimta iš pamatinio žodžio arba atsiradusi dėl metatonijos. Gana dažna akūtinė metatonija, ypač veiksmažodiniuose vediniuose (pvz., KzRŽ *blérb-yti* : *bleřbti*). Pavieniuose neveiksmažodiniuose vediniuose galima ir cirkumfleksinė metatonija (pvz., ZnŽ *galv̂intis* : *gálvą*). Daiktavardiniuose vediniuose kirčiuoto pamatinio kamieno nemetatoninis akūtas dažnesnis vediniuose iš 1 kirčiuotės daiktavardžių (pvz., *báimintis* : *báimė*).

1.6. Priesaga *-terėti* / *-telėti* yra dominacinė silpnoji: visiems jos vediniams būdingas pamatinio kamieno kirtis (pvz., *glùstelėti*). Pavieniai priesagos kirčio atvejai F. Kuršaičio žodyne greičiausiai laikytini spaudos klaidomis. Pamatiniame kamiene gali būti arba išsaugoma pamatinio žodžio šaknies priegaidė ir kiekybė (pvz., *sė́stelti* ← *sė́st*), arba vykti akūtinė metatonija (pvz., *pýptelėti* ← *pỹpti*).

1.7. Priesaga *-(i)uoti* laikytina linkusia į dominacines stipriąsias. Dauguma jos vedinių (K 86,7 %; KzRŽ 90,9 %; ZnŽ 81,7 %) gauna priesagos kirtį. Pamatinio kamieno kirtį gali gauti kai kurie seni vediniai iš 1 kirčiuotės daiktavardžių (pvz., *pū́l-iuoti* : *pū́liai* 1) (daugiausia tokių pavyzdžių – F. Kuršaičio žodynuose), vediniai iš spalvų pavadinimų, patiriantys cirkumfleksinę metatoniją (pvz., *bal̃t-uoti* : *bált-as*), išplėstinius priesagos variantus *-uriuoti, -uliuoti, -aliuoti, -eliuoti, -ikuoti* turinys vediniai, dažniausiai daromi iš veiksmažodžių ir žymintys smulkų kartotinį veiksmą (paprastai šaknyje turintys cirkumfleksą, pvz., *lū̃k-uriuoti* : *láukti*; *snỹg-uriuoti* : *snìgti*), onomatopėjiniai ir panašios reikšmės veiksmažodžiai, paprastai gaunantys kirtį trumpajame pirmajame daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje (pvz., KzRŽ *čèver-uoti*). F. Kuršaičio žodynuose pamatinio kamieno kirtį taip pat gauna germanizmai ar vediniai iš daugiaskiemenius kamienus turinčių germanizmų (pvz., K *býdel-iůti*), taip pat priesagos *-(i)oti* vedinių perdirbiniai, atsiradę dėl Mažosios Lietuvos tarmėms

būdingo balsių *o* ir *uo* painiojimo ir išlaikantys *-(i)oti* vediniams būdingą kirčiavimą (pvz., K *páin-iůti*).

2. Priesaginio kirčio vyravimui tirtų priesagų vediniuose įtakos turėjo Sosiūro dėsnis:

2.1. Akivaizdžiausiai Sosiūro dėsnio poveikis matomas priesagų *-(i)áuti* ir *-éti* vediniuose. Veiksmažodžiuose, kurie anksčiau turėjo kirčiuotus neakūtinius pamatinius kamienus, kirtis buvo perkeltas į akūtines priesagas, todėl dabartinėje kalboje šių priesagų vediniuose dominuoja priesagos kirtis. Visuose šaltiniuose pamatinio kamieno kirčio vediniuose šie kamienai yra tik akūtiniai (jei vienskiemeniai arba turintys kirčiuotą galinį daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenį) arba turi kirčiuotą negalinį pamatinio kamieno skiemenį, t. y. yra tokie, iš kurių kirtis negalėjo būti nukeltas į priesagą dėl Sosiūro dėsnio.

2.2. Tas pats pasakytina ir apie priesagos *-(i)uoti* vedinių kirčiavimą, tačiau tarp jų vėliau atsirado ir vedinių su cirkumfleksiniais pamatiniais kamienais, prieštaraujančiais Sosiūro dėsniui, visų pirma, vediniai iš spalvų pavadinimų, patiriantys cirkumfleksinę metatoniją (pvz., *baĺt-uoti* : *báltas*). Metatonija juose atlieka reikšmės ‘būti ar atrodyti tokios spalvos’ funkciją. Senesnis kirčiavimas be metatonijos (pvz., *bált-uoti*) dar liudijamas ZnŽ ir kitose lietuvių tarmėse.

2.3. Priesagos *-inti* vediniuose Sosiūro dėsnio poveikis ne toks akivaizdus: jos vediniuose pamatinio kamieno kirtis daug dažnesnis nei kitų nagrinėtų priesagų vediniuose, o kirčiuoti vienskiemeniai pamatiniai kamienai, taip pat daugiaskiemenių pamatinių kamienų galinis skiemuo gali būti tiek akūtiniai, tiek neakūtiniai. Taip yra todėl, kad *-inti* vediniuose Sosiūro dėsnis galėjo veikti tik vienoje veiksmažodžio formoje – bendratyje, kurioje priesaga yra akūtinė (pvz., *aug-ìn-ti*). Kitose formose priesagos skiemuo yra trumpas (pvz., *bjaũr-in-a, bjaũr-in-o*) ir todėl ji neprisitraukia kirčio pagal Sosiūro dėsnį. Tai, kad Sosiūro dėsnis kadaise vis dėlto veikė ir šios priesagos vediniuose, rodo nebent tai, kad beveik visų tirtuose šaltiniuose užfiksuotų vardažodinių vedinių pamatinių žodžių kamienai yra neakūtiniai (pvz., *baugìnti* : *baũgų*).

2.4. Priesagos *-terėti* / *-telėti* vediniuose Sosiūro dėsnis neveikė, nes sudėtinės priesagos pirmasis skiemuo *-te-* nėra akūtinis ir priesaga negali prisitraukti kirčio iš pamatinio kamieno.

3. Visų tirtų priesagų vedinių kirčiavimas nagrinėtuose šaltiniuose iš esmės nesiskiria tarpusavyje, taip pat nesiskiria ar nedaug skiriasi nuo bendrinės kalbos atitinkamų priesagų vedinių kirčiavimo, tačiau galimi pavienių žodžių kirčiavimo nesutapimai:

3.1. Priesagos *-auti* vediniuose pasitaiko bendrinei kalbai ne(be)būdingas senovinis pamatinio kamieno kirtis kai kuriuose vediniuose iš 1 kirčiuotės vardažodžių (pvz., *úog-auti* : *úoga* 1) arba akūtinė metatonija tokiuose žodžiuose kaip *márt-auti* (: *mar̃čią*).

3.2. Priesagos *-ėti* vediniuose F. Kuršaičio savitai kirčiuojami veiksmažodžiai *kiė́tėju, gė́rėjůs* (pamatinio kamieno kirtis); *ſiautė́ju* (priesagos kirtis).

3.3. Priesagos *-inėti* vediniuose nelauktu pamatinio kamieno kirčiu kirčiuojami veiksmažodžiai *šmẽrinėti* (ZnŽ) ir *klaũsinėti* (KzRŽ).

3.4. Priesagos *-inti* vediniuose kai kurių atskirų veiksmažodžių kirčiavimas tirtuose šaltiniuose gali skirtis tiek kirčio vieta, tiek pamatinio kamieno priegaide: Kuršaičio *blaiwinů́s, kaupinù, kwarßinù, ßwiėsinù, kalinù, branginù* ‘vok. im Preise steigern, theuer machen’; *dũkinu, brìnkinu, ſwaĩginu*; *kal̃binu, gar̃dinu, kar̃tinu, ſal̃dinu*; *ßwiė́źinu, skámbinu, tìrßtinu, ártinu, óßinu, ſilpninu*; KzRŽ *ėsdýti, (pa)sunkýti* ‘pakilnoti norint nustatyti sunkumą’; *mul̃kyti, tõlytis, ver̃tyti*; *pýkyti*; ZnŽ *dirbýt, dusýt, kaldýt, gniužyt*; *kvė́pytis*; *cỹpyt, šlõvyti, ũžyti, drą̃syt, riẽbyti*; *címpyt, káukyt, plùmpyti, tį́syti, bjáuryt, sáusyti, ílsyt*.

3.5. Priesagos *-(i)uoti* vediniuose pasitaiko daugiausia kirčiavimo skirtumų nuo bendrinės kalbos, pvz.:

3.5.1. senovinis pamatinio kamieno kirtis vediniuose iš 1 kirčiuotės daiktavardžių (pvz., K *áukſůju*, °*(iß)gýſlůju, púliůju, ſódźiůju, wìn-iůju*; KzRŽ *mìltuoti, pũliuoti*; ZnŽ *mìltuoti, pū́liuoti*);

3.5.2. pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas vediniuose iš spalvų pavadinimų (pvz., *bal̃tuoti, juõduoti, mar̃guoti, pil̃kuoti*; *gel̃tonuoti, mẽlynuoti, raũdonuoti*); anksčiau toks kirčiavimas buvo laikomas norminiu ir bendrinėje kalboje, tačiau šiuolaikinėje – nebe;

3.5.3. pamatinio kamieno kirtis ir cirkumfleksas išplėstinius priesagos variantus *-uriuoti, -uliuoti* etc. turinčiuose vediniuose (pvz., *lũk-uriuoti*);

anksčiau toks kirčiavimas buvo laikomas vieninteliu norminiu bendrinėje kalboje, o šiuolaikinėje – tik kaip vienas iš galimų normos variantų;

3.5.4. kirtis pirmajame (paprastai trumpajame) daugiaskiemenio pamatinio kamieno skiemenyje onomatopėjiniuose ir pan. veiksmažodžiuose (pvz., KzRŽ *čèver-uoti*).

SANTRUMPOS IR SUTARTINIAI ŽENKLAI

bk – bendrinė kalba
brus. – baltarusių kalba
būdv. – būdvardis
būs. l. – būsimasis laikas
būt. k. l. – būtasis kartinis laikas
daiktv. – daiktavardis
dgs. – daugiskaita
dial. – tarminė forma
DLKŽ – Dabartinės lietuvių kalbos žodynas
es. l. – esamasis laikas
etc. – *et cetera* ‘ir taip toliau’
hibr. – hibridas
germ - germanizmas
interj - jaustukas
K – Kuršaičio žodynai
KzRŽ – Kazlų Rūdos šnektos žodynas
l. – lenkų kalba
LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas
neol. – neologizmas
nj. – bendrinės kalbos pagrindu šnektoje atsiradęs žodis, forma, kirčiavimas (KzRŽ)
plg. – palyginti
pvz. – pavyzdžiui
r. – rajonas
rus. – rusų kalba
s. - senoji
sl. – slavų kalbos
svet. – svetimybė
t. y. – tai yra
u. – vok. *und* ‘ir’ (F. Kuršaičio žodyne)
v. – variantai
vard. – vardininkas
veiksm. - veiksmažodis
vns. – vienaskaita
vok. – vokiečių kalba
ZnŽ – Zanavykų šnektos žodynas
žr. – žiūrėti

: – ženklas, naudojamas atskirti išvestiniams ir pamatiniams žodžiams

| – ženklas, naudojamas atskirti teoriškai įmanomų kirčiuočių numeriams (K pavyzdžiai)

[…] – F. Kuršaičio žodyne pateikiami autoriui nežinomi žodžiai

º – žodžiai, kurių nėra F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių kalbų žodyne, tačiau yra paliudyti vokiečių–lietuvių žodyne

|| – ženklas, kuriuo atskiriami F. Kuršaičio lietuvių–vokiečių ir vokiečių–lietuvių žodynų pavyzdžiai

ŠALTINIAI

Bacevičiūtė Rima, Čepaitienė Giedrė, Sakalauskienė Vilija, Švambarytė Janina, Vosylytė Klementina 2004, II d. L–R *Zanavykų šnektos žodynas,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų institutas.

Bacevičiūtė Rima, Petrokienė Ritutė, Sakalauskienė Vilija, Vosylytė Klementina 2006, III d. S–Ž *Zanavykų šnektos žodynas,* Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų institutas.

Čepaitienė Giedrė, Švambarytė Janina 2003, I d. A–K *Zanavykų šnektos žodynas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų institutas.

DLKŽ – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*, Vilnius (įvairūs leidimai; el. versija https://ekalba.lt/dabartines-lietuviu-kalbos-zodynas).

Kurschat Friedrich 1870–1874, *Wörterbuch der littauischen Sprache von Friedrich Kurschat…*, erster Theil: *Deutsch-littauisches Wörterbuch* 1–2, Halle a. S.: Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses.

Kurschat Friedrich 1883, *Wörterbuch der littauischen Sprache von Friedrich Kurschat*…, zweiter Theil: *Littauisch-deutsches Wörterbuch*, Halle a. S.: Verlag der Buchhandlung des Waisenhauses.

LKŽ – Lietuvių kalbos žodynas, Vilnius (el. versija http://www.lkz.lt/).

Pupkis Aldonas 2008, I d. A–M *Kazlų Rūdos šnektos žodynas*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Pupkis Aldonas 2009, II d. N–Ž *Kazlų Rūdos šnektos žodynas*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

LITERATŪRA

Bacevičiūtė Rima (sud.) 2006, *Šakių šnektos tekstai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Bacevičiūtė Rima, Sakalauskienė Vilija 2008 (sud.), *Griškabūdžio apylinkių tekstai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Bakšienė Rima (sud.) 2019, *Daukšių apylinkių tekstai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Bakšienė Rima (sud.) 2021, *Vištyčio apylinkių tekstai*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Būga Kazimieras 1924a, Kirčio ir priegaidės mokslas, in Kazimieras Būga (sud.), *Lietuvių kalbos žodynas*. *1 sąsiuvinis*, Kaunas, xix–lii (= RR 3: 19–84).

Dybo 1981a – Дыбо Владимир А. 1981a, К вопросу о системе порождения акцентных типов производных имен в прабалтийском, *БСИ* 1980, 65–89.

Dybo 1981b – Дыбо Владимир А. 1981b, *Славянская акцентология. Опыт сравнения системы акцентных парадигм в праславянском*, Москва: Наука.

Dybo 2006 – Дыбо Владимир А. 2006, Порождение акцентных типов производных имен в балтийском, *БСИ* 17, 116–249.

Garde Paul 1968, *L'accent*, Paris: Presses universitaires de France.

Garde Paul 1976, *Histoire de l'accentuation slave*, Paris: Institut d'études slaves.

Garde Paul 1980, *Grammaire russe* 1: *Phonologie-morphologie*, Paris: Institut d'études slaves.

Girdenis Aleksas 2005, Kirčiavimas, in Vytautas Ambrazas (red.), *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 49–53 (ankstesni leidimai: 1994, 1996, 1997) [= Aleksas Girdenis, *Kalbotyros darbai* 3, 237–242].

Girdenis Aleksas 2008, Frydricho Kuršaičio priegaidės (akustinė rekonstrukcija), *Baltistica* 43 (3), 381–404.

Jakaitienė Evalda 1968, Dabartinės lietuvių kalbos veiksmažodžiai su priesaga *-ėti*, *Kalbotyra* 19, 31–45.

Jakaitienė Evalda 1973, *Veiksmažodžių daryba*: *Priesagų vediniai*, Vilnius: Vilniaus V. Kapsuko universitetas.

Jakaitienė Evalda 1974, Šaknies balsių kaita priesaginių veiksmažodžių daryboje, *Kalbotyra* XXVI (1), 29–36.

Jurgelevičiūtė Rita 2010, *Veiksmažodžių su priesaga -auti kirčiavimas lietuvių kalbos tarmėse,* bakalauro darbas, Vilniaus universitetas.
Kamantauskas Viktoras 1928, *Trumpas lietuvių kalbos kirčio mokslas*, Kaunas: „Švyturio“ bendrovės leidinys.
Kavaliauskas Vidas 1999a, Dėl priesagos *-ėti* veiksmažodžių kirčiavimo, *Kalbos kultūra* 72, 88–92.
Kavaliauskas Vidas 1999b, Kaip kirčiuoti *-auti* veiksmažodžius, *Gimtasis žodis* 6, 2–11.
Kavaliauskas Vidas 2000a, Priesagos *-yti* veiksmažodžių kirčiavimas, *Lituanistica* 1, 47–58.
Kavaliauskas Vidas 2000b, Bendrinės lietuvių kalbos priesaginių veiksmažodžių kirčiavimas *Lituanistica* 1–2, 41–58.
Kavaliauskas Vidas 2000c, Bendrinės lietuvių kalbos priesagos *-oti* veiksmažodžių kirčiavimas, *Žmogus ir žodis* 2 (1), 27–34.
Kavaliauskas Vidas 2011, Dėl lietuvių bendrinės kalbos priesagos *-auti* veiksmažodžių kirčiavimo, *Lituanistica* 57 (3), 325–335.
Kazlauskienė Asta 2014, *Lietuvių bendrinė kalba: normos ir vartosena*, Vytauto Didžiojo universitetas: Versus aureus.
Kuršaitis Frydrichas 2013, *Lietuvių kalbos gramatika 1876,* Vilniaus universiteto leidykla.
Labutis Vitas 2002, *Daukšių krašto žodynas*, Vilnius: Alma littera.
Laigonaitė Adelė 1978, *Lietuvių kalbos akcentologija*, Vilnius: Mokslas.
Laigonaitė Adelė 2002, *Lietuvių kalbos akcentologija.* 2-asis leidimas, Vilnius: Gimtasis žodis; 1-asis leidimas, Vilnius: Mokslas, 1978.
Lukšaitė-Ramonienė Sandra, Rinkevičius Vytautas 2024, Lietuvių kalbos veiksmažodžių su priesaga -(*i*)*uoti* kirčiavimo raida, *Acta Linguistica Lithuanica* 91, 77–116.
Lukšaitė-Ramonienė Sandra, Rinkevičius Vytautas 2025, Dėl lietuvių kalbos vardažodinių veiksmažodžių su priesaga -(*i*)*au-ti* kirčiavimo raidos, *Baltistica* 60 (2), 265–288.
Markevičienė Žaneta 2001, *Aukštaičių tarmių tekstai.* Antroji dalis, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
Meirytė Vaida 2010, *Veiksmažodžių su priesaga -inti kirčiavimas lietuvių kalbos tarmėse,* bakalauro darbas, Vilniaus universitetas.
Mikulėnienė Danguolė 2005, *Cirkumfleksinė metatonija lietuvių kalbos vardažodiniuose daiktavardžiuose ir jos kilmė*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Mikulėnienė Danguolė, Pakerys Antanas, Stundžia Bonifacas 2007, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas*, Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

Mikulėnienė Danguolė, Pakerys Antanas, Stundžia Bonifacas 2008, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimo žinynas*, Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

Pakerys Antanas 2002, *Akcentologija* 2: *Skaitvardis, įvardis, veiksmažodis, prieveiksmis, dalelytė, prielinksnis, jungtukas, jaustukas, ištiktukas*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Pakerys Antanas 2008, Dėl akcentinės lietuvių kalbos vardažodžių priesagų galios, *Baltistica* 43 (1), 17–29.

Paulauskienė Aldona 1994, *Lietuvių kalbos morfologija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Paulauskienė Aldona 2006, *Lietuvių kalbos morfologijos pagrindai*, Kaunas: Technologija.

Rinkevičius Vytautas 2010, Kai kurie teoriniai morfologinės akcentologijos koncepcijos aspektai, *Baltistica* 45 (1), 9–43.

Rinkevičius Vytautas 2015, *Baltų ir slavų kalbų kirčiavimo istorija*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Saussure Ferdinand de 1922, *Recueil des publications scientifiques* [de Ferdinand de Saussure], Lausanne, Genève, Neuchâtel, Vevey, Montreux, Berne: Librairie Payot & Cie.

Saveikytė Dominika 2010, *Priesagos -oti veiksmažodžių kirčiavimas lietuvių kalbos tarmėse*, bakalauro darbas, Vilniaus universitetas.

Schmalstieg William R. 2000, *The Historical Morphology of the Baltic Verb*, Washington D.C.: Institute for the Study of Man Inc.

Skardžius Pranas 1935, *Daukšos akcentologija*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.

Skardžius Pranas 1936, *Bendrinės lietuvių kalbos kirčiavimas*, Kaunas: Šviesos spaustuvė.

Skardžius Pranas 1943, *Rinktiniai raštai* 1: *Lietuvių kalbos žodžių daryba*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Skardžius Pranas 1998, *Rinktiniai raštai* 3, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Skardžius Pranas 1999, *Rinktiniai raštai* 5, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.

Stang Christian S. 1957, *Slavonic accentuation*, Oslo (1965).

Strockis Mindaugas 2016, Kirčio žymėjimas F. Kuršaičio vokiečių–lietuvių ir lietuvių–vokiečių kalbų žodynuose, *Baltistica* 51 (2), 271–282.

Strockis Mindaugas 2019, Tvirtapradžiai *a* ir *e* Kuršaičio žodynuose, *Baltistica* 54 (1), 83–104.
Stundžia Bonifacas 1995, *Lietuvių bendrinės kalbos kirčiavimo sistema*, Vilnius: VU Baltų filologijos katedra.
Stundžia Bonifacas 2009, *Bendrinės lietuvių kalbos akcentologija*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
Stundžia Bonifacas 2013, *Frydrichas Kuršaitis – lietuvių kalbos akcentologijos pradininkas*, in Frydrichas Kuršaitis, *Lietuvių kalbos garsų ir kirčio mokslas*. *1849*, parengė B. Kabašinskaitė, iš vok. k. vertė A. Tekorius, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
Stundžia Bonifacas 2014, *Bendrinės lietuvių kalbos akcentologija*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
Urbutis Vincas 1978, *Žodžių darybos teorija*, Vilnius: Mokslas.
Urbutis Vincas 2009, *Žodžių darybos teorija*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
Villanueva Svensson Miguel 2014, The origins of the denominative type Lith. *-auti*, *-auja*, ocs *-ovati*, *-ujǫ*, *Baltistica* 49 (2), 251–264.
Villanueva Svensson Miguel 2023a, The origin of the Lithuanian denominative suffix *-yti*, *-ija*, *Baltistica* 58 (1), 41–57.
Villanueva Svensson Miguel 2023b, *The Rise of Acuteness in Balto-Slavic*, Leiden, Boston: Brill.
Villanueva Svensson Miguel 2025, PIE *nu*-factitives in Balto-Slavic, *Indogermanische Forschungen* 130 (1), 45–90.
VLKK 2005 – Valstybinė lietuvių kalbos komisija. Rekomendacija *Dėl kai kurių priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo*, 2005 m. gegužės 5 d., Nr. R-8 (k-15).
VLKK 2013 – Valstybinė lietuvių kalbos komisija. Protokolinis nutarimas *Dėl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos 2005 m. gegužės 5 d. rekomendacijos Nr. R-8 (k-15) „Dėl kai kurių priesaginių veiksmažodžių kirčiavimo“ pakeitimo ir papildymo*, 2013 m. spalio 3 d., Nr. PN-10 (k-15.1).
Zinkevičius Zigmas 1975, *Iš lietuvių istorinės akcentologijos: 1605 m. katekizmo kirčiavimas*, Vilnius: Vilniaus V. Kapsuko universiteto Leidybinis skyrius.
Zinkevičius Zigmas 1990, *Lietuvių kalbos istorija* 4: *Lietuvių kalba XVIII–XIX a.*, Vilnius: Mokslas.

SUMMARY

1.1. Object and relevance of the study. The dissertation describes the accentuation of suffixed verbs in the southern West Aukštaitian varieties, specifically the Kauniškiai and Lithuania Minor varieties. Drawing on dictionaries of West Aukštaitian varieties, it identifies discrepancies in the accentuation of suffixed verbs and considers the factors that may have caused them.

1.2. Aim and objectives of the study. The aim of the dissertation is to investigate and describe the accentuation of suffixed verbs in the Southern West Aukštaitian subdialect, more specifically in its Lithuania Minor, Zanavykai, and Kazlų Rūda varieties. To achieve this aim, the following objectives are set:

a) to collect examples of suffixed verbs from F. Kuršaitis's Lithuanian–German and German–Lithuanian dictionaries;

b) to collect examples of suffixed verbs from the dictionaries of the Zanavykai and Kazlų Rūda varieties;

c) to classify the examples from each source according to a range of accentological and word-formation criteria (stress position, syllable accent, accentual value of the base stem, derivational type, and derivational meaning);

d) to compare the data obtained from the different sources with one another and with data from Standard Lithuanian.

1.3. Statements to be defended:

1.3.1. In the southern Western Aukštaitian varieties, as in Standard Lithuanian, the verbal suffixes *-enti* and *-inėti* are dominant-strong, whereas the suffix *-terėti* / *-telėti* is dominant-weak. The suffixes *-ėti* and *-(i)uoti* tend towards the dominant-strong type, while *-inti* tends towards the dominant-weak type. The suffix *-(i)auti* tends towards the dominant-strong type in denominal derivatives and towards the dominant-weak type in deverbal derivatives.

1.3.2. Irregularities in accentuation can be explained by the preservation of archaic patterns of accentual non-dominance (e.g., *úogauti*, *áuksuoti*) or by the specific meanings of certain derivatives (e.g., *mártauti*, *riáugėti*, *baĩtuoti*).

1.3.3. The predominance of suffixal stress in derivatives with the suffixes *-(i)auti* and *-ėti*, as well as in most derivatives with *-(i)uoti*, can be explained as a result

of the operation of Saussure's Law. By contrast, the effect of Saussure's Law is less evident in derivatives with *-inti,* although traces of its earlier operation can be identified.

1.3.4. In the southern Western Aukštaitian varieties, the accentuation of verbs containing the suffixes *-(i)auti, -enti, -ėti, -inėti,* and *-inti* differs from that of their equivalents in contemporary Standard Lithuanian only in isolated lexical items. Such differences may involve either stress placement or the syllable accent of the stressed base stem. The greatest number of distinctive accentual patterns is attested in F. Kuršaitis's dictionaries.

1.3.5. The most salient difference between the accentuation of derivatives with *-(i)uoti* and that of their counterparts in contemporary Standard Lithuanian is the occurrence of base-stem stress accompanied by a circumflex in derivatives formed from colour terms (e.g., *balt̃uoti*). This accentual pattern developed as a marker of the specific meaning 'to be or appear to be a certain colour'.

1.4. Structure of the dissertation. The dissertation consists of an introduction, a theoretical part (five chapters), an empirical part (seven chapters), conclusions, a list of abbreviations and symbols, and lists of sources and references. The five chapters of the theoretical part review research on the accentuation of suffixed verbs, present the principles of word formation and accentuation and the principal sources of the study, and discuss the methodology. The research material is analysed in the subsequent seven chapters of the empirical part. All suffixed verbs are grouped by suffix, and each suffix is analysed separately according to a consistent sequence. First, introductory remarks briefly discuss the productivity of deverbal and denominal derivatives containing the relevant suffixes, identify their derivational meanings, and provide examples. Second, the accentuation of suffixed verbs in Standard Lithuanian is discussed. Third, the accentuation of suffixed verbs is analysed on the basis of the dictionaries under investigation: F. Kuršaitis's Lithuanian–German and German–Lithuanian dictionaries, the *Dictionary of the Kazlų Rūda Variety*, and the *Dictionary of the Zanavykai Variety*.

Each discussion of material from the three sources (Kuršaitis's dictionaries, the dictionary of the Kazlų Rūda variety, and the dictionary of the Zanavykai variety) is followed by a brief summary and a discussion of differences among the sources and between them and the accentuation system of Standard Lithuanian. After all sources have been discussed, generalisations are

presented concerning the accentuation of derivatives containing each individual suffix.

The final part comprises the conclusions, a list of abbreviations and symbols, and lists of sources and references.

1.5. Material and methods. The research material was collected from four principal sources: F. Kuršaitis's Lithuanian–German and German–Lithuanian dictionaries (*Wörterbuch der litausischen Sprache*: Part 1, *Deutsch-littauisches Wörterbuch*, 1870–1874; Part 2, *Littauisch-deutsches Wörterbuch*, 1883), which reflect the state of the Lithuania Minor varieties in the early nineteenth century, and two modern dialect dictionaries—the *Dictionary of the Zanavykai Variety* (vols. 1–3, 2003–2006) and the *Dictionary of the Kazlų Rūda Variety* (vols. 1–2, 2008–2009)—which primarily contain twentieth-century data from the respective varieties.

The dissertation employs a descriptive-analytical method. The study uses synchronic linguistic methods, foremost among them the comparative method. The analysis of accentuation is based on the principles of morphological accentology. The derivational classification of Lithuanian suffixed verbs is based on structural analysis.

1.6. Conclusions

1. The evidence provided by F. Kuršaitis's dictionaries and the dictionaries of the Kazlų Rūda and Zanavykai varieties reveals the following regularities in the accentuation of suffixed verbs in southern Western Aukštaitian:

1.1. The accentuation of verbs containing the suffix *-(i)auti* depends on their derivational origin: suffixal stress predominates in denominal derivatives (e.g., *bendr-áuti* : *beñdras*), whereas base-stem stress is more frequent in deverbal derivatives (e.g., *bliū́v-au-ti* : *bliáuti*). In verbs exhibiting base-stem stress, the stressed syllable is either acute (e.g., *vérg-auti*) or occurs in a non-final syllable of a polysyllabic base stem (e.g., *vė́dar-auti*). In denominal derivatives, base-stem stress generally occurs in formations derived from nominal bases belonging to accentual paradigm 1 (e.g., K *úogauti* : *úoga* 1). In deverbal derivatives, the acute may either be inherited from the base verb (e.g., *bliū́v-au-ti* : *bliáuti*) or have arisen through metatony (e.g., *klýk-auti* : *klỹkti*). In isolated cases, acute metatony and base-stem stress may also have spread from deverbal to denominal derivatives (e.g., *mártauti* : *martì* 4), owing to semantic similarities, particularly the meaning of being in a prolonged state.

1.2. The suffix *-enti* is dominant-strong: all verbs containing this suffix exhibit suffixal stress (e.g., *gyv-énti*). The differently accented forms found in F. Kuršaitis's dictionaries should be regarded as typographical errors.

1.3. The suffix *-ėti* may be regarded as tending towards the dominant-strong type. Most verbs containing this suffix (K 79%; KzRŽ 88%; ZnŽ 90%) exhibit suffixal stress (e.g., *ker-ė́ti*). Deverbal derivatives with suffixal stress generally denote iterative action with a diminutive nuance and frequently occur with prefixes (e.g., *pa-met-ė́ti*). In verbs exhibiting base-stem stress, the stressed base stems are invariably acute and almost invariably monosyllabic. The base words of denominal derivatives generally belong to accentual paradigm 1 (e.g., *áukl-ėti* : *áuklė* 1). In deverbal derivatives, base-stem stress may be semantically conditioned: such formations generally lack the diminutive iterative component of meaning (e.g., *riáug-ėti*). In deverbal derivatives, the acute may either be inherited from the base verb (e.g., *riáug-ėti* : *ráugti*) or have arisen through metatony (e.g., *siáut-ėti* : *siaũsti*).

1.4. The suffix *-inėti* may be regarded as dominant-strong: almost all verbs containing this suffix exhibit suffixal stress (e.g., *blus-inė́ti*). Base-stem stress is attested in only two cases, both involving a circumflex base stem (ZnŽ *šmẽrinėti*; KzRŽ *klaũsinėti*).

1.5. The suffix *-inti* may be regarded as tending towards the dominant-weak type. Its derivatives display two accentuation patterns—suffixal stress and base-stem stress—but the latter is more frequent, particularly in denominal derivatives. In deverbal derivatives, suffixal stress is independent of the syllable accent of the base verb and of the quantity of its root vowel. In denominal derivatives, however, suffixal stress may be associated with a non-acute root in the nominal base (e.g., *baugìnti* : *baũgų*). A stressed base stem may exhibit either type of syllable accent, irrespective of the quantity of the stressed vowel. The syllable accent may be inherited from the base word or may have arisen through metatony. Acute metatony is relatively frequent, particularly in deverbal derivatives (e.g., KzRŽ *blérb-yti* : *bleřbti*). Circumflex metatony is also possible in isolated non-deverbal derivatives (e.g., ZnŽ *galv̂intis* : *gálvą*). In derivatives formed from nouns, a non-metatonic acute on the stressed base stem occurs more frequently in formations derived from nouns belonging to accentual paradigm 1 (e.g., *báimintis* : *báimė*).

1.6. . The suffix *-terėti* / *-telėti* is dominant-weak: all its derivatives exhibit base-stem stress (e.g., *glùstelėti*). The isolated cases of suffixal stress attested in F. Kuršaitis's dictionary should most probably be regarded as typographical errors. The stressed base stem may either preserve the syllable accent and vowel quantity

of the root of the base word (e.g., *sė́stelti* ← *sė́st*) or undergo acute metatony (e.g., *pýptelėti* ← *pỹpti*).

1.7. The suffix *-(i)uoti* may be regarded as tending towards the dominant-strong type. Most of its derivatives (K 86.7%; KzRŽ 90.9%; ZnŽ 81.7%) exhibit suffixal stress. Base-stem stress may occur in several groups of derivatives: certain old derivatives formed from nouns belonging to accentual paradigm 1 (e.g., *pū́l-iuoti* : *pū́liai* 1), most of which are attested in F. Kuršaitis's dictionaries; derivatives formed from colour terms and exhibiting circumflex metatony (e.g., *balt̃-uoti* : *bált-as*); derivatives containing the extended suffixal variants *-uriuoti*, *-uliuoti*, *-aliuoti*, *-eliuoti*, and *-ikuoti*, which are generally formed from verbs and denote attenuated iterative action, their roots usually bearing a circumflex (e.g., *lũk-uriuoti* : *láukti*; *snỹg-uriuoti* : *snìgti*); and onomatopoeic verbs and verbs of similar meaning, which generally bear stress on the short first syllable of a polysyllabic base stem (e.g., KzRŽ *čèver-uoti*). In F. Kuršaitis's dictionaries, base-stem stress is also found in German loanwords and derivatives formed from German loanwords with polysyllabic stems (e.g., K *býdel-iůti*). It is likewise found in remodelled derivatives originally containing the suffix *-(i)oti*. These formations arose as a result of the confusion between the vowels *o* and *uo*, characteristic of the Lithuania Minor varieties, and retain the accentuation typical of derivatives with *-(i)oti* (e.g., K *páin-iůti*).

2. Saussure's Law contributed to the predominance of suffixal stress in derivatives formed with the suffixes under investigation:

2.1. The effect of Saussure's Law is most clearly observable in derivatives containing the suffixes *-(i)áuti* and *-éti*. In verbs whose base stems were originally stressed but non-acute, stress shifted onto the acute suffixes. Consequently, suffixal stress predominates in derivatives containing these suffixes in the modern language. In all the sources examined, derivatives retaining base-stem stress have base stems that are either acute, when monosyllabic or when stress falls on the final syllable of a polysyllabic base stem, or stressed on a non-final syllable of a polysyllabic base stem. In other words, these are stems from which stress could not have shifted to the suffix under Saussure's Law.

2.2. The same explanation applies to the accentuation of derivatives containing the suffix *-(i)uoti*. However, derivatives with circumflex base stems that are inconsistent with the expected effects of Saussure's Law subsequently emerged within this group. These include, above all, derivatives formed from colour terms and exhibiting circumflex metatony (e.g., *balt̃-uoti* : *báltas*). In these derivatives, metatony serves to express the meaning 'to be or appear to be of that colour'. The

older accentuation pattern without metatony (e.g., *bálˀt-uoti*) is still attested in the Zanavykai dialect dictionary and in other Lithuanian dialects.

2.3. The effect of Saussure's Law is less evident in derivatives containing the suffix *-inti*. Base-stem stress is considerably more frequent in this group than in derivatives containing the other suffixes examined. Moreover, stressed monosyllabic base stems, as well as stressed final syllables of polysyllabic base stems, may be either acute or non-acute. This can be explained by the fact that Saussure's Law could operate in derivatives with *-inti* in only one verbal form—the infinitive, in which the suffix is acute (e.g., *aug-ìn-ti*). In other forms, the suffixal syllable is short (e.g., *bjaũr-in-a*, *bjaũr-in-o*) and therefore does not attract stress under Saussure's Law. The only indication that Saussure's Law nevertheless operated in derivatives containing this suffix in the past is that the base stems of almost all denominal derivatives attested in the sources examined are non-acute (e.g., *baugìnti* : *baũgų*).

2.4. Saussure's Law did not operate in derivatives containing the suffix *-terėti* / *-telėti*, since the first syllable *-te-* of this complex suffix is non-acute and therefore cannot attract stress from the base stem.

3. The accentuation of derivatives containing all the suffixes examined is essentially the same across the sources analysed and either does not differ or differs only slightly from the accentuation of derivatives containing the corresponding suffixes in Standard Lithuanian. Nevertheless, isolated discrepancies in the accentuation of individual words occur:

3.1. In derivatives in *-(i)auti*, some derivatives from nominals of accentual paradigm 1 preserve archaic base-stem stress that is no longer characteristic of Standard Lithuanian (e.g., *úog-auti : úoga* 1), while words such as *márt-auti* (: *marčią*) display acute metatony.

3.2. F. Kuršaitis's dictionaries attest distinctive accentuation patterns in the verbs *kiẽtėju* and *gẽrėjůs*, which exhibit base-stem stress, and *ĩautėju*, which exhibits suffixal stress.

3.3. Unexpected base-stem stress is attested in the verbs *šmẽrinėti* (ZnŽ) and *klaũsinėti* (KzRŽ).

3.4. The accentuation of certain individual verbs containing the suffix *-inti* may differ across the sources examined in terms of both stress placement and the syllable accent of the base stem. In F. Kuršaitis's dictionaries, such differences are attested in the following forms: *blaiwinů̃s*, *kaupinù*, *kwarßinù*, *ßwiėsinù*, *kalinù*, *branginù* 'Germ. im Preise steigern, theuer machen'; *dũkinu*, *brìnkinu*,

ſwaĩginu; *kal̃binu, gar̃dinu, kar̃tinu, ſal̃dinu*; *ßwiéźinu, skámbinu, tìrßtinu, ártinu, óßinu, ſilpninu*. In the Kazlų Rūda dialect dictionary (KzRŽ), distinctive accentuation is found in: *ėsdýti, (pa)sunkýti* 'to lift something in order to determine its weight'; *mul̃kyti, tõlytis, ver̃tyti*; *pýkyti*. In the Zanavykai dialect dictionary (ZnŽ), such forms include: *dirbýt, dusýt, kaldýt, gniužyt*; *kvépytis*; *cỹpyt, šlõvyti, ũ̃žyti, drą̃syt, riẽbyti*; *címpyt, káukyt, plùmpyti, tį́syti, bjáuryt, sáusyti, ílsyt*.

3.5. Derivatives containing the suffix *-(i)uoti* exhibit the greatest number of accentual differences from contemporary Standard Lithuanian. The principal types of divergence are as follows:

3.5.1. Archaic base-stem stress in derivatives formed from nouns belonging to accentual paradigm 1. Examples include: K *áukſůju*, *˚(iß)gýſlůju, púliůju, ſódźiůju, wìn-iůju*; KzRŽ *mìltuoti, pũ̃liuoti*; ZnŽ *mìltuoti, pū́liuoti*;

3.5.2. Base-stem stress accompanied by a circumflex in derivatives formed from colour terms. Examples include *bal̃tuoti, juõduoti, mar̃guoti, pil̃kuoti*; *gel̃tonuoti, mẽ̃lynuoti*, and *raũdonuoti*. This accentuation pattern was formerly regarded as normative in Standard Lithuanian but is no longer accepted as such in contemporary Standard Lithuanian;

3.5.3. Base-stem stress accompanied by a circumflex in derivatives containing extended suffixal variants such as *-uriuoti* and *-uliuoti*. An example is *lũ̃k-uriuoti*. Previously, this accentuation was regarded as the only normative pattern in Standard Lithuanian, whereas in contemporary Standard Lithuanian it is accepted as one of several possible normative variants;

3.5.4. Stress on the first, usually short, syllable of a polysyllabic base stem in onomatopoeic verbs and verbs of similar meaning. An example is KzRŽ *čèver-uoti*.

TRUMPOS ŽINIOS APIE DISERTANTĘ

Sandra Lukšaitė-Ramonienė 2010 m. Vilniaus pedagoginiame universitete baigė lietuvių filologijos studijas, 2012 m. Vilniaus universitete įgijo bendrosios kalbotyros magistro laipsnį. 2020–2025 m. studijavo Vilniaus universiteto filologijos krypties doktorantūroje. Doktorantūros metu kartu su disertacijos darbo vadovu V. Rinkevičiumi paskelbė du mokslinius straipsnius, taip pat skaitė penkis pranešimus įvairiose tarptautinėse mokslinėse konferencijose. 2024 m. dalyvavo kalbotyros vasaros mokykloje Maltos universitete. Dirba vidurinio ugdymo mokyklose ir Klaipėdos universitete.

PADĖKA

Pirmiausia noriu nuoširdžiai padėkoti savo darbo vadovui doc. dr. Vytautui Rinkevičiui už konsultacijas, mokslines diskusijas, man skirtą laiką ir kantrybę. Esu dėkinga už paskatinimą neapsiriboti pirmuoju atsakymu, nuolat kelti klausimus, tikslinti mintis ir ieškoti aiškesnių sprendimų. Jūsų akademinis požiūris daug prisidėjo prie šio darbo nuoseklumo.

Dėkoju visiems Vilniaus universiteto Baltistikos katedros kolegoms, dalyvavusiems mano egzaminų komisijose ir atestacijose. Ypač dėkoju prof. habil. dr. Bonifacui Stundžiai ir prof. dr. Birutei Jasiūnaitei. Jūsų vertingi patarimai ir pastabos padėjo tobulėti rengiant egzaminų atsiskaitomuosius darbus, be to, esu Jums dėkinga už taiklias įžvalgas, kurios prisidėjo ir prie disertacijos tobulinimo.

Atskirai norėčiau padėkoti dr. Mindaugui Strockiui, kuris padėjo sugeneruoti F. Kuršaičio vokiečių–lietuvių žodyno veiksmažodžių priesagų sąrašus. Tai palengvino tyrimo procesą ir sutaupė daug laiko.

Nuoširdžiai esu dėkinga šios disertacijos recenzentams prof. dr. Migueliui Karlui Villanuevai Svenssonui ir dr. Vilijai Ragaišienei už atidų ir išsamų mano disertacijos perskaitymą bei vertingas pastabas. Į Jūsų pastabas buvo įsiklausyta ir, kiek įmanoma, atsižvelgta rengiant galutinį disertacijos variantą.

Pačią nuoširdžiausią padėką skiriu savo šeimai – žmonėms, kurie buvo šalia viso šio ilgo kelio metu. Ačiū už kantrybę, supratimą, palaikymą ir tikėjimą manimi net tada, kai pačiai to tikėjimo pritrūkdavo. Dėkoju už supratimą, kad ne visada galėjau būti šalia, už priimtą mano užimtumą, nuovargį, rūpesčius ir nesibaigiančias mintis apie disertaciją. Ačiū, kad buvote mano ramybės vieta, mano palaikymas ir mano namai.

Šią disertaciją skiriu savo močiutės ir gimtosios vietos (Gruzdžių miestelis, Šiaulių rajonas) atminimui.

PUBLIKACIJŲ SĄRAŠAS

Sandra Lukšaitė-Ramonienė, Vytautas Rinkevičius 2024, Lietuvių kalbos veiksmažodžių su priesaga -(*i*)*uoti* kirčiavimo raida, *Acta Linguistica Lithuanica*, XCI, 77–116.
Sandra Lukšaitė-Ramonienė, Vytautas Rinkevičius 2025, Dėl lietuvių kalbos vardažodinių veiksmažodžių su priesaga -(*i*)*auti* kirčiavimo raidos, *Baltistica*, LX (2), 265–288.

PRANEŠIMAI

Tarptautinėje mokslinėje Artūro Ozolo konferencijoje (Latvijos universitetas, 2024 m. balandžio 19 d.) perskaitytas pranešimas *Priesagos -(i)uoti vedinių*, *padarytų iš spalvas reiškiančių būdvardžių*, *akcentiniai variantai lietuvių kalbos tarmėse*.

Tarptautinėje mokslinėje Jono Jablonskio konferencijoje „Sakytinė ir rašytinė kalba: sinchronija ir diachronija“ (Vilniaus universitetas, 2024 m. rugsėjo 26–27 d.) perskaitytas pranešimas *Metatonija veiksmažodžiuose su priesaga -(i)uoti lietuvių tarmėse*.

Tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Bridges in the Baltics“ (Vilniaus universitetas, 2024 spalio 4–5 d.) perskaitytas pranešimas *Báltuoti*, *balt̃uoti or baltúoti*? *– Accent variation in Lithuanian dialects*.

Tarptautinėje mokslinėje konferencijoje (Vilniaus universiteto Šiaulių akademija 2024 m. gegužės 9 d.) perskaitytas pranešimas *Veiksmažodžių su priesaga -(i)uoti kirčiavimas lietuvių kalbos tarmėse*: *vediniai iš spalvų pavadinimų*.

Konferencijoje (Vytauto Didžiojo universitetas 2024, gegužės 3 d.) perskaitytas pranešimas *Lietuvių kalbos veiksmažodžių su priesaga -(i)uoti kirčiavimo raida*.

UŽRAŠAMS

UŽRAŠAMS

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, III rūmai, LT-10222 Vilnius
El. p. info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt
bookshop.vu.lt, journals.vu.lt
Tiražas 17 egz.